

DEMOKRATICKÁ
STRANA
PROGRAM
2020 – 2024

DEMOKRATICKÁ
STRANA

SLUŠNOSŤ SA VRACIA

OBSAH

ÚVOD	4
ODBORNÍ GARANTI PROGRAMU DEMOKRATICKEJ STRANY	5
PREAMBULA.....	6
1 VEREJNÉ FINANCIE – JOZEF RAJTÁR	7
1.1 SYSTÉM DANE Z PRIDANEJ HODNOTY	8
1.2 DEFINITÍVNY SYSTÉM DPH (NOVINKA).....	14
1.3 REVERSE CHARGE – PRENESENIE DAŇOVEJ POVINNOSTI.....	14
1.4 HODNOTA ZA PENIAZE	16
1.5 EGOVERNMENT	20
1.6 VEREJNÉ OBSTARÁVANIE.....	30
1.7 ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	35
2 OBNOVA A OCHRANA PRÍRODNÝCH ZDROJOV – MICHAL KRAVČÍK	37
2.1 SLOVENSKO – KRAJINA ČISTEJ VODY, ZDRAVÝCH POTRAVÍN, BOHATEJ BIODIVERZITY A BEZPEČNEJ KLÍMY	38
2.2 VÝZVY A PROBLÉMY	39
2.3 LESNÍCTVO	40
3 PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE – AUTOR: JANA KIŠŠOVÁ A KOL.....	43
3.1 DANE A ODVODY	43
3.2 TRH PRÁCE A ZAMESTNÁVANIE	45
3.3 ZNÍŽIME ADMINISTRATÍVNU A FINANČNÚ ZÁŤAŽ	48
3.4 ODSTRÁNIME BARIÉRY A DEFORMÁCIE Z PODNIKANIA	50
3.5 POKUTY.....	52
3.6 PRÁVNÁ ISTOTA V PODNIKANÍ	53
3.7 RIEŠENIA PROTI NEPLATIČOM	54
3.8 REŠTRUKTURALIZÁCIA.....	54
3.9 UĽAHČENIE PODNIKANIA V CESTOVNOM RUCHU A GASTRONÓMII	55
4 SOCIÁLNA A RODINNÁ POLITIKA – NATÁLIA BLAHOVÁ.....	57
4.1 STRATÉGIA PODPORY MLADÝM RODINÁM	57
4.2 STRATÉGIA V SOCIÁLNOPRÁVNEJ OCHRANE DETÍ.....	58
4.3 STRATÉGIA PODPORY SENIOROV A ĽUDÍ SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM	59
5 VNÚTORNÁ A VONKAJŠIA BEZPEČNOSŤ – ĽUBOMÍR GALKO	61
5.1 LEPŠIA POLÍCIA – 37 KONKRÉTNÝCH OPATRENÍ	61
5.2 MODERNÉ OZBROJENÉ SILY – 35 KONKRÉTNÝCH OPATRENÍ.....	69
5.3 ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	77
6 DOPRAVA – MIROSLAV IVAN	78
6.1 DIAĽNIČNÁ A CESTNÁ SIETĚ	78
6.2 ŽELEZNIČNÁ SIETĚ	84
6.3 INDIVIDUÁLNA OSOBNÁ DOPRAVA	86
6.4 VEREJNÁ DOPRAVA A TAXISLUŽBY	87
6.5 NÁKLADNÁ DOPRAVA	89
6.6 LETECKÁ A VODNÁ DOPRAVA	90
6.7 ÚZEMNÉ A STAVEBNÉ KONANIE	91
7 OCHRANA ZDRAVIA A ZDRAVOTNÍCTVO – ADAM HOCHEL	93
7.1 OCHRANA ZDRAVIA A VEREJNÉ ZDRAVOTNÍCTVO.....	95
7.2 AMBULANTNÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ	95
7.3 LÔŽKOVÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ	96
7.4 STAROSTLIVOSŤ O DLHODOBO CHORÝCH A DOMÁCA STAROSTLIVOSŤ	96
7.5 ĽUDSKÉ ZDROJE A VZDELÁVANIE	96

7.6 FINANCOVANIE	97
7.7 INFORMATIZÁCIA	98
7.8 ZDRAVOTNÍCTVO 2024 – VÝSLEDKOVY ORIENTOVANÉ	99
8 KULTÚRA – NECH TO MÁ ZMYSEL – RENÁTA KAŠČÁKOVÁ	100
8.1 ZAOSTRENÉ NA PAMIATKY	100
8.2 PRÍKLADY PRIŤAHUJÚ – KULTÚRA SPÁJA	105
8.3 NEZÁVISLÉ FINANCOVANIE CIRKVI	106
8.4 SÚČASNÁ KULTÚRA, KREATÍVNE SLOVENSKO	107
8.5 SKUTOČNE VEREJNOPRÁVNE MÉDIÁ	112
8.6 KULTÚRNE VZDELÁVANIE PRE VŠETKY GENERÁCIE	112
8.7 ŠTÁTNE KULTÚRNE INŠTITÚCIE – VÝKLADNÉ SKRINE NÁRODA	114
9 MODERNÁ VEREJNÁ SPRÁVA – IGOR HORNÁK	116
9.1 ŠTÁT NOVEJ GENERÁCIE	116
9.2 SERVISNÁ ARCHITEKTÚRA ŠTÁTU	117
9.3 ŠTÁTNE PROJEKTY	117
9.4 OTVORENÁ ARCHITEKTÚRA	117
9.5 AUTOMATICKÝ ŠTÁT	118
9.6 E-DEMOKRACIA	118
9.7 ROZŠÍRENIE VYUŽITIA EID	118
10 VRÁŤME ŽIVOT NA VIDIEK – PAVOL BOTTKA	119
10.1 VLASTNÍCTVO	119
10.2 PODPORA MALÝCH, STREDNÝCH, RODINNÝCH FARIEM A VIDIEKA	119
10.3 POĽOVNÍCTVO A RYBÁRSTVO	120
10.4 LESY	120
10.5 VODA – FUNDAMENTÁLNOU POTRAVINOU VŠETKÝCH POTRAVIN JE VODA	120
10.6 VZDELÁVANIE A PORADENSTVO	120
10.7 NAJČASTEJŠIE PREKÁŽKY	121
11 ŠKOLSTVO – TIBOR KRAMÁR	122
11.1 PREDPRIMÁRNE A PRIMÁRNE ŠKOLSTVO	123
11.2 STREDNÉ ŠKOLSTVO	124
11.3 VYSOKÉ ŠKOLSTVO	125
11.4 MEMORANDUM	127
12 PRÁVO A SPRAVODLIVOSŤ – MARTIN BUZINGER	130
12.1 REFORMA SÚDNICTVA	130
12.2 REFORMA PROKURATÚRY	136
12.3 REFORMA PRÁVNICKÉHO VZDELÁVANIA	137
12.4 POTREBNÉ LEGISLATÍVNE ZMENY	138
13 5X4 PRÍLEŽITOSTÍ PRE REGIÓN Y SLOVENSKA – MICHAL KRAVČÍK	142
13.1 ZDRAVÁ KLÍMA, ČISTÁ VODA	143
13.2 OBNOVA PRÍRODNÉHO, KULTÚRNEHO A HISTORICKÉHO DEDIČSTVA	144
13.3 ZDRAVÉ POTRAVINY, ZDRAVÍ ĽUDIA	145
13.4 PODPORA LOKÁLNEJ EKONOMIKY	145
13.5 ROZVOJ ĽUDSKÉHO POTENCIÁLU	146
14 ZAHRANIČNÁ POLITIKA SR – SELIM HIKMET	148
14.1 DÔLEŽITOSŤ ČLENSTVA SR V MEDZINÁRODNÝCH ZOSKUPENIACH	148
14.2 EFEKTÍVNA DIPLOMACIA	149
14.3 SILNÉ SLOVENSKO	149
14.4 ZAHRANIČNÝ OBCHOD	149
14.5 ROZVOJOVÁ POMOC	150
ZÁVER	151

ÚVOD

Milí občania,

parlamentné voľby koncom februára 2020 nepochybne budú patriť k tým zlomovým. My, v Demokratickej strane, si veľmi želáme, aby v nich vyšiel silný impulz na zmeny, ktoré urobia život na Slovensku lepším. V každom meste, v každej obci.

Potrebuje dosiahnuť výrazný pokrok v spravodlivosti. V tom sa zhoduje drvivá väčšina našich občanov. Treba vypudiť zo súdnictva skorumpovaných sudcov, z prokuratúry skorumpovaných prokurátorov a z polície skorumpovaných policajtov. Je to dosiahnuteľné. Naším kandidátom ako Jozef Rajtár, Ľubomír Galko a Natália Blahová nechýba ani odvaha ani znalosti, ako sa porátať s tými, ktorých označujeme slovom „kočnerovci“. Zodpovedne vám vravíme: Slušnosť porazí kočnerovcov!

Potrebuje zlepšiť podnikateľské prostredie. A obdobne ako v prípade spravodlivosti, treba v tomto smere urobiť zásadné kroky. Máme presný plán, ako na to. Za jedno volebné obdobie sa dajú presadiť zmeny, ktoré vystrelia Slovensko na prvé priečky v kvalite podnikateľského prostredia. Raz sme už boli na výslni a hovorilo sa o nás ako stredoeurópskom tigrovi. Budme znova tými, o ktorých svet hovorí s rešpektom a obdivom!

Potrebuje zastaviť úpadok v zdravotníctve. Ale nielen zastaviť. Musíme dosiahnuť v zdravotnej starostlivosti občanov a sociálnej situácii zdravotníkov výrazný pokrok. Lekári a ekonómovia, ktorí pracujú pre Demokratickú stranu, majú jasnú predstavu o potrebných zmenách. Dobré zaplatení lekári a zdravotné sestry – to je kľúč k spokojnosti pacientov!

Potrebuje dobré vzdelanie, prístupné každému. Naši predkovia vytvorili unikátne kultúrne hodnoty. Toto dedičstvo, na ktoré sa chodí pozeráť celý svet, k nám vysielajú jasné posolstvo: Vzdelaní, zruční ľudia vedú lepšie nájsť svoje miesto v živote a vytvoriť spoločnými silami šťastnú krajinu. Rovnako ako u zdravotníkov kľúčom k úspechu sú dobre zaplatení učitelia.

Demokratická strana si je absolútne istá, že dobre spravovaná krajina má čisté studne, ľudia v nej dýchajú čistý vzduch a zdravá pôda so zdravými lesmi udržujú krajinu v dobrom stave pre budúce generácie.

Kde vziať na toto všetko peniaze? Neplytvať, nekradnúť, konať vo verejnom záujme, využívať dôvtip, odbornosť a dialóg, lebo nikto nemá patent na rozum. Ku každému z týchto slov sa hlásime. Sme predsa Demokratická strana.

A ešte jednu vec vám chceme povedať: Zmeny, ktoré sme pre vás pripravili, nebudú žiadneho poctivého občana bolieť. Bolieť budú zlodejov, korupčníkov a špekulantov.

Voľte Demokratickú stranu v zlomových voľbách 2020!

ODBORNÍ GARANTI PROGRAMU DEMOKRATICKEJ STRANY

1. Verejné financie – **Jozef Rajtár**
2. Obnova a ochrana prírodných zdrojov – **Michal Kravčík**
3. Podnikateľské prostredie – **Radoslav Pavelka**
4. Sociálne veci – **Natália Blahová**
5. Vnútorná a vonkajšia bezpečnosť – **Ľubomír Galko**
6. Doprava – **Miroslav Ivan**
7. Obnova a ochrana zdravia – **Adam Hochel**
8. Kultúra – **Renáta Kaščáková**
9. Moderná Verejná správa – **Igor Hornák**
10. Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka – **Pavol Bottka**
11. Školstvo a šport – **Tibor Kramár**
12. Spravodlivosť – **Martin Buzinger**
13. Regionálny rozvoj – **Michal Kravčík**
14. Zahraničná politika – **Selim Hikmet**

PREAMBULA

DEMOKRATICKÁ STRANA od svojho vzniku vždy spoľahlivo stála na strane slobody, demokracie, spravodlivosti a ochrany ľudskej dôstojnosti. Ako jedna z mála sa dokázala úspešne postaviť proti totalitným ideológiám nacizmu i komunizmu.

DEMOKRATICKÁ STRANA je modernou pravicovou liberálnou stranou, ktorá aj dnes pevne stojí proti silnejúcej hrozbe extrémizmu a nacionalizmu. Členstvo Slovenska v Severoatlantickej aliancii považuje za najúčinnější spôsob vonkajšej ochrany štátu voči potenciálnym agresorom a Európsku úniu za nenahraditeľný priestor našej slobody a prosperity.

DEMOKRATICKÁ STRANA považuje za nevyhnutné budovať spoločnosť na princípe vlády práva, ktorého súčasťou je politická a právna kultúra založená na úcte k dodržiavaniu pravidiel, vrátane pravidiel etických. Demokratický a právny štát musí chrániť práva všetkých občanov, vrátane práv menšín. Zároveň musí nekompromisne postihovať tých, ktorí porušujú pravidlá.

DEMOKRATICKÁ STRANA podporuje podnikateľské prostredie ako základ pre tvorbu a udržanie kvalitných pracovných miest a slušného zárobku ľudí. Rozumie významu nedeformovaného trhového hospodárstva, ktoré je zdrojom bohatstva a rastu životnej úrovne našich občanov.

DEMOKRATICKÁ STRANA sa zasadí o to, aby Slovensko bolo krajinou, v ktorej je radosť žiť. Krajinou modernou, bezpečnou a vzdelanou. Krajinou s dostupným a fungujúcim zdravotníctvom či kvalitným školstvom. Krajinou, kde slušní a čestní ľudia budú mať vždy navrch oproti neslušným a nečestným. Krajinou, ktorá vytvára mladým ľuďom priaznivé podmienky pre prácu, zakladanie rodín a výchovu budúcich generácií. Krajinou, ktorá nikoho nediskriminuje a vie sa postarať o zdravotne postihnutých, sociálne odkázaných a seniorov. Krajinou, ktorá myslí na regióny a vidiek. Krajinou s prosperujúcou ekonomikou a férovým podnikateľským prostredím. Krajinou, pre ktorú je ochrana životného prostredia skutočnou prioritou. Krajinou, na ktorú budeme všetci hrdí.

S vašou podporou to dokážeme.

1 VEREJNÉ FINANCIÉ – Jozef Rajtár

Sme zvyknutí na kvalitné služby súkromného sektora, no v podobnej kvalite ich nevie zabezpečiť štát. Hlavnou príčinou je chýbajúca konkurencia. Štátne úrady nemajú konkurenciu tak, ako napr. komerčné banky. Nemusia teda súťažiť o klienta. Druhou príčinou je slabá transparentnosť služieb, ktoré štát pre občana poskytuje. Občan typicky nepozná rozsah služieb ani kvalitu, na ktorú má nárok.

Štátnu a verejnú správu dnes tvorí obrovská množina úradníkov, úradov, procesov a peňazí. Ak chceme realizovať systematickú nápravu jej fungovania, musíme sledovať tok peňazí – od vstupu, cez procesy až po výstupy. Pre ilustráciu celého procesu si uveďme jednoduché prirovnanie. Predstavme si taký odšťavovač ovocia. Olúpete pomaranč, vložíte ho dovnútra – to sú vstupy. Zapnete odšťavovanie – to je proces. A nakoniec vám prístroj naplní pohár ovocnou šťavou – to je výstup.

Vstup z pohľadu štátu je napríklad zaplatenie dane, podanie žiadosti alebo realizácia úlohy vyplývajúca z jeho povinností. Proces je následné spracovanie v úradníckom aparáte. No a výstupom by malo byť vybavenie žiadosti či realizácia inej povinnosti.

Aký je súčasný stav na Slovensku? Nasypeme kilo pomarančov do odšťavovača, ten začne hlasno drnčať, kusy pomaranča a šťava dlho prská všade naokolo. Nakoniec na spodok pohárika natečie trocha džúsu. Prístroj zjavne potrebuje prejsť generálnou opravou, rovnako ako náš štát.

Cieľom Demokratickej strany je postupne prehodnotiť úlohy štátu, tieto v rozumnej miere redukovať, dať príležitosť súkromnému sektoru. Z ušpených prostriedkov chceme pozdvihnúť kvalitu verejných služieb na úroveň kvality komerčného sektora. Naším cieľom je, aby štátna správa bola štíhla, prehľadná a nákladovo menej zaťažovala rozpočet potrebný v zdravotníctve, školstve či vede a výskume.

a) Systém DPH

Aby štát fungoval, potrebuje na to peniaze. Väčšinu z nich vyberá cez Finančnú správu Slovenskej republiky (FSSR), čo sú zlúčené daňové úrady s colnou správou. Najproblematickejšou časťou je výber DPH – dane z pridanej hodnoty. Pri neoprávnenom vyplácaní tzv. „nadmerných odpočtov“ alias „vratiek“ DPH sa vyplácajú podvodníkom peniaze, ktoré iní daňoví poplatníci daňovým úradom už zaplatili. Hovoríme teda o jasnom podvode!

Ak chceme, aby už vybraté prostriedky neodtiekli rôznym podvodníkom, musíme ako prvú oblasť zmeniť práve systém dane z pridanej hodnoty.

b) Hodnota za peniaze

Peniaze idú následne do veľkého kotla zvaného štátny rozpočet, kde sa rozdelia medzi stovky inštitúcií. Ak chceme zracionalizovať použitie peňazí, musíme zvoliť pravidlá na ich používanie, merať výkon a hodnotiť výsledky.

Občan musí dostať hodnotu za svoje peniaze, musí vidieť, že jeho dane neskončia len v čiernej diere. Preto sme sa pozreli na konkrétnu koncepciu „hodnota za peniaze“ autorov M. Filka a ďalších. V príslušnej časti ju analyzujeme a pridávame

k nej vlastné „pozmeňovák“. Hodnota za peniaze nám hovorí, či sa vôbec do nejakého projektu máme púšťať a za akých podmienok.

c) Verejný obstarávanie

Ak už vyšla „hodnota za peniaze“ pozitívne a do niečoho sa pustíme, je nutné obstaráť potrebné veci a služby čo najlepším spôsobom. Najväčšiu úlohu má podľa nás pri obstarávaní hrať trh. Konkurenti vedia najlepšie klepnúť po prstoch nepoctivému výhercovi verejného tendra a je potrebné im to v čo najväčšej miere umožniť.

Štát investoval takmer miliardu do IT systémov – tzv. „eGovernmentu“, napriek tomu „papierovačiek“ je stále veľa. Niekedy viete vyplniť tlačivo elektronicky, ale poplatok vo forme kolku musíte popritom odnieť osobne. Elektronizácia vyplňania formulára v takýchto prípadoch stráca zmysel.

Štát posielal rodičov po úradoch s tlačivami v čase, keď sa potrebujú venovať novonarodenému dieťaťu. Narodenie preukazujeme rodným listom, avšak úrad práce potrebuje aj potvrdenie z matriky. Musíte tiež mať vyhlásenie o trvalom pobyte, o dobe poistenia a vybavovať ďalšie veci. Po 28 dňoch od narodenia je treba doniesť potvrdenie o tom, že dieťa neumrelo. Prečo nestačí nahlásiť narodenie raz, ale úradne sa „musíme narodiť“ pre každý úrad samostatne?

Pätnásť štandardizovaných vecí žiadame z ministerstva dopravy, dvadsať deväť z ministerstva sociálnych vecí a rodiny a ďalších osemnásť zo Sociálnej poisťovne. Ďalšie veci žiadame od stoviek iných úradov. To sú len príklady, aby sme si urobili obraz o rozsahu vzťahu so štátom.

V skutočnosti musí stačiť, aby sme jeden údaj, jednu udalosť nahlásili iba jedenkrát. Verejná správa sa musí vedieť o všetky potrebné údaje podeliť. Všetkými údajmi už dnes disponuje. Navyše, s elektronizáciou musí ísť ruka v ruke racionalizácia úradov. Podobný proces prebiehal v bankách s rozširovaním elektronického bankovníctva. Ako sme si viac a viac vybavovali platby elektronicky, banky postupne redukovali svoje pobočky. Úrady takýmto procesom neprešli a ešte ich to čaká. S elektronizáciou teda môže pokračovať aj zoštieňovanie úradov. Ale nielen to, je to príležitosť prestaviť procesy celej štátnej správy na základe zmeny v IT systémoch.

Výsledkom musí byť lacnejší štát poskytujúci ľuďom hodnotu za ich peniaze, námahu v práci a podnikaní.

1.1 SYSTÉM DANE Z PRIDANEJ HODNOTY

V čom je problém systému dane z pridanej hodnoty?

Ako sme pracovali na kauze Bašternák, začali sme systematicky analyzovať slabiny systému umožňujúce podvody s nadmernými odpočtami („vratkami“) dane z pridanej hodnoty (DPH).

Firmy boli zneužívané na podvody a následne prevedené na tzv. „nekontaktné osoby“ alebo zlúčené do iných firiem akoby do „odpadkového koša firiem“, zanechajúc za sebou nikým nekontrolované dlhy. Firma BL-202 L. Bašternáka bola takto po marcových voľbách v roku 2012 niekoľkokrát zneužitá na vypýtanie si vratiek DPH na základe falošných údajov. Prvou transakciou bolo tých známych „12 miliónov v keši“. Celkovo sa však v roku 2012 vybrala DPH až 8 miliónov z fiktívne deklarovanej sumy

48 miliónov. Po necelom roku sa Bašternák zbavil firmy presunom na „nekontaktné osoby“ v zahraničí.

Najväčším problémom je však samotná existencia nadmerných odpočtov. Pozrime sa na celú vec komplexnejšie.

Súčasný systém DPH

Daň z pridanej hodnoty je podobná dani z konečnej predajnej ceny pre spotrebiteľa. DPH má korene vo francúzsku a vznikla v 50-tych rokoch minulého storočia. Francúzsky pôvod ju predurčuje na neobvyklú komplikovanosť. V kategorizácii daní ide o takzvanú nepriamu daň, nakoľko ju neodvádza priamo spotrebiteľ, ale je odvádzaná prostredníctvom podnikateľského subjektu, od ktorého nakúpil tovary alebo služby.

Systém DPH dnes používa približne 160 zo 195 krajín na svete. Mnoho európskych krajín prešlo na tento systém spotrebných daní v 60. a 70. rokoch 20. storočia a postupne tento model prijali aj krajiny mimo Európy. Dnes systém DPH používajú všetky krajiny OECD okrem USA. Na systém DPH prešli napríklad Nový Zéland (1986), Kanada (1991), Švajčiarsko (1995) a Austrália (2000). Systém používajú aj najľudnatejšie krajiny Čína (1984) a India (2005). DPH sa vyberá zo spotreby tovarov a služieb. Systém DPH nahradil vo väčšine krajín daň z obratu.

Hlavným rozdielom je, že zatiaľ čo pri dani z obratu je platcom dane len podnikateľ predávajúci finálny produkt konečnému spotrebiteľovi, v systéme DPH je platcom dane každý člen v produkčnej štruktúre produktu, ktorý mu dáva „pridanú hodnotu“. Systém DPH je teda náročnejší na vedenie účtovníctva aj kontrolu zo strany verejnej správy.

1.1.1 ŠTÁTY, KTORÉ NEMAJÚ DPH

Hong Kong a Macau

Čínske regióny s osobitným statusom, ktoré nevyberajú DPH. Všeobecne je v týchto regiónoch jedno z najnižších daňových zaťažení na svete. Tamojšie vlády však zdaňujú prenájom budov a štát prenajíma pôdu mimoriadne drahú.

USA

Daň z predaja (sales tax) – „nepingponguje“ sa ako pri našom systéme, ale sťahuje sa pri predaji koncovému spotrebiteľovi. Veľmi podobné „odloženej dani z pridanej hodnoty“ Reverse charge. Pri predaji do iného zo štátov USA sa neúčtuje.

USA dnes ostávajú jedinou krajinou OECD, ktorá neuplatňuje systém DPH. Krajina dodnes používa daň z obratu uloženú na maloobchodný predaj, ktorej sadzba sa líši od štátu k štátu. Zodpovedným za výber dane je podobne ako v systéme DPH predajca predávajúci tovar koncovému spotrebiteľovi. Na rozdiel od európskeho systému DPH sa však spotrebná daň neocitne v štátnom rozpočte do doby, kým sa produkt nepredá koncovému zákazníkovi.

Švajčiarsko

Daň sa v minulosti sťahovala sa pri každej transakcii. Pri každom predaji sa z predajnej ceny stiahlo cca. 7 % daň. Ak 3 firmy predali tú istú vec, stiahla sa trikrát. Takto nastavená daň prirodzene motivuje zúžiť distribučné kanály na čo najmenej subjektov. Ideálne pri tomto type dane je, ak výrobca predáva výrobky priamo z fabriky konečným spotrebiteľom. V súčasnosti tu už funguje štandardný systém DPH ako v EÚ.

Priestor na zlepšenie súčasného systému DPH tak ostáva najmä pri jeho administrácii, zjednodušení výberu a zníženia podvodov. Štát nesmie pri výbere DPH prenášať bremeno svojich nedostatkov na podnikateľský sektor. Podnikatelia sú tu v prvom rade pre spotrebiteľa a na vytváranie pracovných miest, nie pre daňových kontrolórov.

Neprimerané zásahy verejnej authority do slobody podnikateľských subjektov pri preverovaní ich daňovej povinnosti (zablokovanie účtov, zadržiavanie majetku, nadmerných odpočtov a iné) môžu významne poškodiť fungujúce spoločnosti vykonávajúce štandardnú podnikateľskú činnosť. Štát môže v súčasnom systéme značne obmedziť, v niektorých prípadoch dokonca ohroziť fungovanie spoločností bez ohľadu na výsledok kontroly. Daň z pridanej hodnoty tiež tvorí jeden z príjmov Európskej únie.

1.1.2 FUNGOVANIE DPH V PRAXI

Súčasný systém DPH funguje tak, že sa cena tovaru alebo služieb zaťažá DPH, a to v každom prípade bez ohľadu na to, či ho subjekt kupuje na vlastnú spotrebu alebo na ďalší predaj. Následne rozlišujeme daňovú povinnosť a nadmerný odpočet. Daňový úrad si tak s podnikateľmi sumu DPH neustále „pingponguje“. Pri každej takejto transakcii pritom vzniká riziko neodvedenia dane z pohľadu štátu. Taktiež riziko daňovej kontroly spojené s neuhradením nadmerného odpočtu od daňového úradu z pohľadu podnikateľa.

Na obrázku je znázornený systém DPH v praxi. Vľavo vidíme bežný proces nákupu tovaru z fabriky cez maloobchodného predajcu až ku spotrebiteľovi. Pingpongovou loptičkou je znázornená platba DPH smerom od a ku daňovému úradu. Pri každom presune DPH, ktorú znázorňuje pingpongová loptička, vzniká riziko podvodu alebo administratívna záťaž.

Obrázok 1.1

1.1.3 KONTROLNÝ VÝKAZ DPH

Tento nástroj bol zavedený 01. 01. 2014. Očakávalo sa od neho zníženie podvodov na nadmerných odpočtoch DPH. Elektronický kontrolný výkaz mal zlepšiť tzv. krížovú kontrolu daňovej povinnosti a kontrolu odpočtov. Oficiálne štatistiky Európskej únie však hovoria niečo iné. Naša krajina sa v efektívnosti výberu DPH umiestňuje spravidla na chvoste celej EÚ 28 podľa každoročných štatistík Európskej komisie.

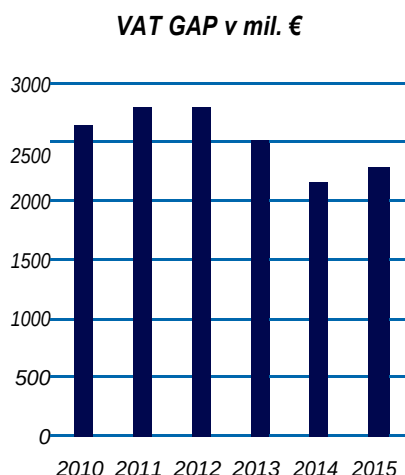
Vysvetlíme to na nasledovných príkladoch:

a) Fyzická osoba si kúpi tovar pre vlastnú spotrebu, za ktorý zaplatí sumu 12 €, pričom 10 € je cena tovaru a 2 € predstavuje DPH. Spotrebiteľ ale neodvádza túto sumu daňovému úradu priamo, urobí to za neho predávajúci. Zaplatí teda celú sumu 12 € a predávajúci je povinný odvieť 2 € daňovému úradu.

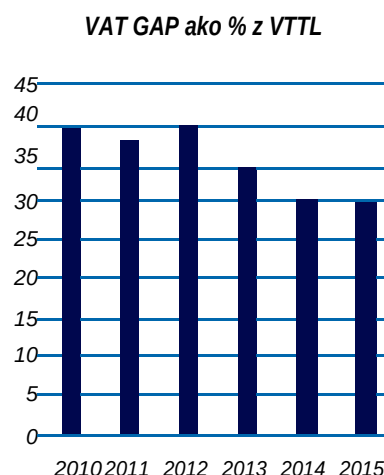
b) Spoločnosť A (predávajúci) predá spoločnosti B (kupujúci) tovar v hodnote 100 € bez DPH. Spoločnosť B uhradí spoločnosti A sumu 100 € a zároveň musí uhradiť aj DPH 20 €, spolu teda predávajúcemu uhradí 120 €. Tu sa to však celé iba začína. Spoločnosť A musí DPH 20 € uhradiť daňovému úradu, vzniká jej teda záväzok, povinnosť uplatniť DPH na výstupe, nazývame to daňová povinnosť. Spoločnosť B má zase podľa zákona nárok na odpočítanie DPH na vstupe, preto si vyžiada od daňového úradu odpočet DPH v sume 20 €. Tu hovoríme o nadmernom odpočte.

Princíp je pomerne jednoduchý, zoberieme Celkovú daňovú povinnosť na DPH (VTTL) a odrátame od nej Celkové reálne príjmy na DPH. Dostaneme takzvanú DPH medzeru (VAT GAP), ktorá predstavuje reálnu sumu prostriedkov, pri ktorých vznikla daňová povinnosť, no neboli nikdy odvedené štátu. V tejto chvíli je potrebné podotknúť, že VTTL nie je možné presne vypočítať. Suma VTTL nemusí obsahovať údaje o neoprávnených nadmerných odpočtoch. Znamená to, že výška VAT GAP nemusí byť konečná a čo je dôležité, v jednotlivých krajinách môže byť výrazne vyššia. Nie všetky krajiny zápasia s problematikou nadmerných odpočtov v takom rozsahu, ako je to napríklad u nás.

Obrázok 1.2

Obrázok 1.3

Zdroj: štatistika EÚ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/vat_gap_factsheet_2017.pdf

Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že Kontrolný výkaz DPH – resp. jeho konkrétna aplikácia – nie je dostatočným nástrojom na boj proti daňovým únikom na DPH. Medzi rokmi 2014 a 2015 celková suma DPH medzery dokonca narástla, čo môže predpovedať, že si subjekty našli spôsoby ako obchádzať aj tento nástroj.

1.1.4 CEZHRANIČNÉ FUNGOVANIE DPH V RÁMCI EÚ „SPOLOČENSTVA“

Smernica EÚ o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty hovorí, že členské štáty oslobodia od dane dodanie tovaru odoslaného alebo prepraveného do miesta určenia mimo ich územia, avšak v rámci Spoločenstva.

V praxi to teda znamená, že podnikateľské subjekty, platcovia DPH, fakturujú pri predaji tovaru alebo služby do inej, ale členskej krajiny EÚ bez DPH. Taktiež ak nakupujú tovar alebo službu z inej členskej krajiny EÚ.

1.1.5 SAMOZDANENIE

Pri zahraničnom obchode v rámci EÚ dochádza k takzvanému samozdaneniu. Samozdaníť musí každý podnikateľský subjekt, ktorý je registrovaný ako platca DPH a nakupuje od dodávateľa, ktorý je taktiež platca DPH. V niektorých špecifických prípadoch sa to týka aj neplatiteľov DPH.

Samozdanie je teda priznanie DPH na vstupe pri dovoze tovaru z iných členských krajín EÚ a jej následné odpočítanie. Takáto operácia má pre podnikateľa nulové saldo. Princíp je teda pomerne jednoduchý, komplikácie prichádzajú až pri nasledovných otázkach:

- ✓ Aký dátum je potrebné uviesť do priznania k DPH?
- ✓ Kedy vznikne daňová povinnosť?
- ✓ Čo uvediem do kontrolného výkazu?

Súčasný systém môže pôsobiť aj negatívne. Ak sa napríklad spoločnosť, ktorá pri svojej bežnej podnikateľskej činnosti podniká v maloobchode rozhodne postaviť alebo zrekonštruovať svoje sídlo, s najväčšou pravdepodobnosťou jej vzniknú nadmerné odpočty na DPH pri nákupe materiálu. Keďže nejde o jej bežnú činnosť,

finančná správa sa môže rozhodnúť túto operáciu preveriť a vyhlásiť tak daňovú kontrolu. DPH môže byť zadržaná až na 12 mesiacov. Toto môže vážne ovplyvniť rozpočet aj podnikateľskú činnosť subjektu. Existuje však ďalšia možnosť, podnikateľ nakúpi materiál ako tovar z inej členskej krajiny EÚ a nemusí tak odvieŕť DPH na vstupe. Vyhne sa tak potenciálnej daňovej kontrole. Takéto správanie ovplyvňuje národný trh, nakoľko podnikatelia bez ekonomického opodstatnenia nakupujú zo zahraničia.

Existuje spoľahlivé riešenie podvodov s DPH? O jednom vieme a pozná ho už aj Európska únia. A nielenže ho pozná, ale v niektorých oblastiach aj umožňuje! Je to systém odloženej daňovej povinnosti (anglicky „Reverse Charge“).

1.1.6 PODVODY V RÁMCI SÚČASNÉHO SYSTÉMU DPH

1.1.6.1 Karuselové podvody

Karuselový, alebo aj kolotočový podvod, je cezhraničným podvodom na DPH, ktorý má značný podiel na daňových únikoch na dani z pridanej hodnoty. Zúčastňuje sa na ňom skupina zahraničných a tuzemských spoločností. Podvod vzniká, keď jednému subjektu vznikne daňová povinnosť, ale ten jednoducho daň nezaplatí, zlúči sa, prípadne skrachuje. Podľa informácií Európskej komisie cezhraničné podvody s DPH spôsobujú straty 50 miliárd eur ročne.

V súvislosti s karuselovými podvodmi môžeme prvýkrát hovoriť o „prenose daňovej povinnosti“ až na posledný subjekt v rade, teda na spotrebiteľa. Teda o „Reverse Charge“. Presun daňovej povinnosti pri zdaniteľných obchodoch uskutočnených medzi dvomi platiteľmi dane pri dodaní určitých tovarov alebo služieb s miestom dodania v tuzemsku umožňuje smernica Rady 2006/112/ES. Napríklad:

- ✓ kovový odpad a šrot,
- ✓ poľnohospodárske plodiny,
- ✓ železo a oceľ.

Tieto tovary boli v minulosti zapájané do karuselových podvodov a práve prenos daňovej povinnosti tomu zabránil.

1.1.6.2 Tuzemské podvody

V súvislosti s daňovými podvodmi sa často hovorí o nadmerných odpočtoch. Nadmerný odpočet však neznamená daňový podvod, ide o štandardnú daňovú situáciu. Je to vlastne rozdiel medzi tým, čo daňový subjekt predal a tým, čo nakúpil v danom zdaňovacom období (daň z rozdielu). Opakom nadmerného odpočtu je daňová povinnosť.

Pri daňových podvodoch ide najmä o fiktívne obchody, pri ktorých sa podnikateľ snaží pred štátom deklarovať, že ide o relevantnú transakciu. Často sa stretávame s prípadmi, kedy podnikateľ po vyplatení nadmerného odpočtu prevedie spoločnosť na takzvanú nekontaktnú osobu. Táto má zväčša pôvod z inej krajiny. Stopovanie takýchto osôb je pritom značne náročné. V minulosti bolo dokonca možné previesť obchodný podiel spoločnosti na nekontaktnú osobu aj bez jej prítomnosti – to znamená iba na základe splnomocnenia. V praxi to znamenalo, že osoby zapojené do trestnej činnosti mohli prevádzať podiely aj napriek tomu, že prijímateľ sa mohol nachádzať kdekoľvek v zahraničí.

Od 01.01.2018 platí novela obchodného zákonníka, ktorý má zamedziť využívanie tzv. bielych koní na likvidácie spoločností. Na menovanie štatutárneho orgánu bude potrebný súhlas tejto osoby s úradne osvedčeným podpisom. Potreba zavedenia tohto a iných pravidiel, ktorým sa v ďalšej časti budeme ešte venovať, sa dostala do diskusie po vypuknutí daňovej kauzy Bašternák a našom intenzívnom tlaku na ošetrovanie týchto nedostatkov využívaných podvodníkmi.

1.2 DEFINITÍVNY SYSTÉM DPH (NOVINKA)

V súčasnosti EÚ navrhuje zavedenie definitívneho systému DPH, ktorého hlavným zástancom je Francúzsko. Ide o najväčšiu reformu za posledných 25 rokov, čiže prakticky od zavedenia súčasného systému, ktorý má stále prívlastok „dočasný“. Najdôležitejším argumentom pre zavedenie tohto systému je boj proti výpadkom príjmov z DPH, ktoré ročne predstavujú viac ako 150 miliárd eur alebo 293 eur na jedného občana.

Najväčší rozdiel v porovnaní so súčasným systémom je to, že sa DPH bude účtovať aj pri cezhraničnom obchode medzi podnikmi. Zanikne teda už spomínaný inštitút samozdanenia, ktorý by mali podľa EÚ bezohľadné podniky využiť, a potom sa vytratiť.

Na stole je teda momentálne novela, ktorá má miesto odstránenia množstva platieb DPH medzi subjektmi (pingpongovania DPH) zaviesť platieb ešte viac, čím zvýši riziko neodvedenia daňovej povinnosti a potrebu daňových kontrol.

Zavedenie tohto systému nie je žiadna reforma, je to iba úprava, modernizácia aktuálneho systému. Definitívny systém DPH dostatočne nerieši vnútroštátne ani karuselové podvody preto sa nedá hovoriť o zásadnej zmene. Naším cieľom je zníženie podvodov, preto budeme podporovať systém, ktorý to preukázateľne dokáže.

1.3 REVERSE CHARGE – PRENESENIE DAŇOVEJ POVINNOSTI

Toto je systém, ktorý chceme presadiť

Potreba vytvorenia a zavedenia nového systému pre efektívny výber daní je zrejmá. Súčasný systém nespĺňa bezpečnostné ani byrokratické požiadavky. Jednou zo staro-nových myšlienok na európsky systém je zavedenie takzvanej Reverse Charge alebo uplatňovanie všeobecného mechanizmu prenesenia daňovej povinnosti.

Európska komisia na základe akčného plánu v oblasti DPH v decembri roku 2016 vytvorila návrh smernice Rady, podľa ktorého by sa malo zaviesť prenesenie daňovej povinnosti na všetky tovary alebo služby presahujúce určenú hranicu. Ostatné by boli vedené podľa súčasného systému DPH, čiže by vznikol dvojité systém. Tento model však považovala za dočasný.

Podľa nášho názoru a taktiež názorov viacerých odborníkov v daňovej oblasti je zavedenie Reverse Charge na všetky platby v plnom rozsahu jediným z doteraz navrhovaných systémov, ktorý by dokázal vyriešiť problematiku tuzemských aj cezhraničných daňových podvodov a zároveň znížiť administratívnu záťažnosť podnikateľov aj štátu.

1.3.1 FUNGOVANIE REVERSE CHARGE

Uvedený systém funguje už aj v súčasnosti, a to napríklad v stavebníctve, obchode s obilninami, či mobilnými telefónmi. Umožňuje to výnimka zo smernice Rady z roku 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty. Táto výnimka bola zavedená práve kvôli boju proti daňovým podvodom. Stručne môžeme vysvetliť fungovanie navrhovaného systému na už spomínanom pingpongovaní.

Obrázok 1.4 Súčasný systém DPH

Obrázok 1.5 Reverse Charge

Na obrázku vľavo je vidieť počet úhrad DPH medzi spoločnosťami a finančnou správou v zjednodušenom znázornení súčasného systému DPH – výrobca – maloobchodný predajca – spotrebiteľ. Na obrázku vpravo je vidieť počet úhrad DPH v systéme Reverse Charge.

DPH sa teda platí iba pri spotrebovaní daného tovaru či služby. V ostatných prípadoch, ako je predaj od výrobcu ku maloobchodnému predajcovi či predaj medzi podnikateľmi vzniká nulová daňová povinnosť.

Prenos daňovej povinnosti pri uplatňovaní dane z pridanej hodnoty teda znamená, že daňová povinnosť z dodania tovaru alebo služby v tuzemsku je prenesená z dodávateľa plnenia na odberateľa plnenia. Dodávateľ vystaví faktúru bez DPH a odberateľ uplatní samozdanenie. Keďže odberateľovi zároveň vzniká nárok na odpočítanie, jeho daňová povinnosť je nulová.

Ak odberateľ kupuje tovar za účelom vlastnej spotreby nemôže si uplatniť nárok na odpočítanie. Zaplatí preto dodávateľovi kúpnu cenu plus DPH. Dodávateľ ju odvedie finančnej správe. Ak kúpi tovar od predávajúceho spotrebiteľa alebo neplatca DPH, predávajúci je povinný DPH odvieť štátu.

1.3.2 PRÍNOSY V PRAXI

Karuselové podvody

- ✓ Úplné rozpadnutie karuselových skupín. Nie je možné od štátu žiadať odpočet DPH, čiže v tomto systéme sú nerealizovateľné.

Tuzemské podvody

- ✓ Nadmerný odpočet
- ✓ Štát už nebude vyplácať nadmerné odpočty. Zaniknú ľudovo povedané „vratky“, čiže zanikne aj samotný trestný čin neoprávneného nadmerného odpočtu.

Daňová povinnosť

- ✓ Významne sa zníži počet obchodníkov, ktorým daňová povinnosť vznikne, zníži sa tak aj pravdepodobnosť jej nesplnenia.

1.3.3 VÝPADOK PRÍJMOV ROZPOČTU

Finančná správa vo svojom stanovisku konštatuje negatívny aktuálny aj hotovostný vplyv na verejné financie. Zároveň však konštatuje, že by prestala vykonávať kontroly nadmerných odpočtov alebo by ich objem klesol na veľmi nízke hodnoty.

Samotná finančná správa ďalej priznáva, že v súčasnosti nie je možné kvantifikovať podiel jednotlivých podvodov na celkovej VAT GAP. Zároveň priznáva, že po jeho zavedení v jednotlivých sektoroch (obilniny, zlato...) podvody skončili.

Ako sme písali vyššie, tento systém už v súčasnosti funguje. Týka sa už spomínaných vybraných tovarov ako obilniny, zlato, mobilné telefóny či celého stavebného sektoru. Bol zavedený práve, aby sa zamedzilo podvodom, čo sa aj podarilo. Máme teda pred sebou hotový, vyskúšaný a dokonca aj zabehnutý systém, musíme už len pracovať na tom, aby sme ho presadili, a to čo najskôr.

Zmena súčasného systému je v rukách EÚ. Naša krajina na to nemá kompetencie. My sme však ochotní hľadať všetky spôsoby, ktoré by mohli napomôcť ku zavedeniu Reverse Charge. V minulosti už aj ostatné krajiny ako Česká republika a Rakúsko prejavili záujem o tento systém. Sústavnou snahou a vyjednávaním ho dokážeme presadiť.

1.4 HODNOTA ZA PENIAZE

Hodnota za peniaze (HzP) je koncepcia autorov: Martin Filko, Štefan Kišš, Ľudovít Ódor. Ich cieľom bolo zefektívniť rozhodovanie v štátnej správe a takýmto spôsobom robiť správne veci efektívnym spôsobom. Po lopate povedané, ak ide štát investovať do niečoho alebo aj v prípade existujúcich investícií, zoberie si „šablónu“ z tejto koncepcie a odborne si „odmeria“ toto rozhodnutie a jeho alternatívy. HzP bola skoncipovaná na základe skúseností zo zahraničia, osobitne z Holandska a Veľkej Británie. Autori uvádzajú, že Holandsko je zrejme najlepším príkladom jej fungovania.

HzP už má od leta 2017 konkrétnu podobu, v ktorej si ju vláda osvojila. Využitie tejto metodiky je povinné pre investície s hodnotou nad 10 mil. eur v oblasti informatizácie a nad 40 mil. eur v ostatných projektoch.

Z toho, čo je zatiaľ známe, vyvodzujeme, že najväčší problém nie je v samotnej konštrukcii tejto koncepcie. Ale to, koľko analýz alebo návrhov skončilo v koši, lebo sa vedelo, aký by priniesli výsledok. Inak povedané, ako tento nástroj a jeho výsledky politici používajú. Čiže pridaná hodnota HzP závisí aj od toho, KTO a AKO ju bude implementovať. Tomu sa vo verejnej sfére nedá vyhnúť.

1.4.1 PREDSTAVENIE SÚČASNEJ HZP

Začneme malým popisom princípu HzP a uvedieme veľmi stručný príklad použitia tejto koncepcie: HzP je aplikovateľná hlavne na projekty, a to nad 10 miliónov eur. Avšak, existuje tlak na jej aplikáciu aj na menšie typy projektov.

Ako sme povedali v úvode, pointa HzP je porovnávať prínos projektu s jeho možnými alternatívami. Alternatívy majú aj náklady, ktoré sa dajú len ťažko vyčíslieť, a to vrátane nehmotných a nefinančných parametrov, ako napríklad „ekologická záťaž“.

Príklad: Výstavba novej štátnej nemocnice

Alternatívy (iné hodnotenie možností):

1. Výstavba PPP nemocnice.
2. Rekonštrukcia (a rozšírenie) existujúcej štátnej nemocnice.
3. Ponechanie priestoru pre plánovanú súkromnú nemocnicu.

Hodnotené parametre:

- a) okamžitá cena,
- b) dlhodobé náklady,
- c) dostupnosť lokalít,
- d) ekologická záťaž.

V praxi najčastejšia alternatíva, ktorú je možné zároveň relatívne ľahko vyčíslieť, je PPP. Pri PPP projekte napríklad štát zaväzuje daňového poplatníka financovať projekt na desaťročia dopredu. Pri financovaní zo štátneho rozpočtu to tak nie je, resp. tempo výstavby/prehodnotenie projektu sa dá upraviť podľa potreby a možností verejných financií bez rizika súdnych sporov.

PPP tiež umožňuje obchádzať obmedzenia dlhovej brzdy. PPP nezvyšujú dlh verejných financií v roku realizácie, ale rozkladajú ho na obdobie životnosti celého projektu (účtovné pravidlá ESA 2010; ak riziko projektu nesie vo väčšej miere súkromný sektor, neráta sa PPP do dlhu verejnej správy). Kým v roku 2006 bola hodnota európskych PPP projektov 27 mld. eur, v roku 2015 to bolo necelých 10 mld. eur, využívanie tejto metódy financovania teda klesá.

Vidíme ale, že keď sa hodnotí projekt, jeho hodnotenie môže skončiť pokojne aj tak, že je výhodnejšie nerobiť nič (pri koľkých politikoch by ste boli radšej, keby nerobili nič?). Alebo, že projekt treba robiť úplne iným spôsobom. K tomu sa metodika HzP dopracováva cez hodnotenie parametrov iných možností (alternatív).

Projekt HzP by sa mal uplatňovať aj na iné výdavky ako len investície. Napríklad základné nedostatky chodu štátneho úradu vie ukázať už týždňový audit priamo na mieste. V roku 2012 sa realizoval pilotný audit MV SR v spolupráci s Accenture, ktorý identifikoval prezamestnanosť na úrade v Trnave na úrovni 20 % až 40 %.

Dôležitou otázkou tak je, ktoré okruhy projektov/tém sú vhodnejšie pre ministerské analytické jednotky a ktoré pre externých audítorov. Pri skúmaní prezamestnanosti nejakého úradu je externý nezainteresovaný audítor zrejme lepšou voľbou ako zamestnanci ministerstva, ktorí sú v konflikte záujmov.

Hodnota za peniaze je určená na posudzovanie:

- a) prevádzkové náklady (ako také),
- b) investície (projekty),
- c) politiky (politická stratégia),
- d) regulácia (legislatíva, vyhlášky atď.).

1.4.2 KTORÉ ČASTI CHCE ZMENIŤ DS

Súčasný koncept HzP chápe nižšiu sadzbu dane pre vybranú skupinu je len transferom medzi rôznymi časťami ekonomiky (pokiaľ neznamená vyššiu ekonomickú aktivitu, a aj vtedy len jej zodpovedajúca časť). Tvrdí, že jej vyšší čistý príjem je kompenzovaný nižším čistým príjmom iných v podobe vyšších daní alebo obmedzení služieb.

Náš náhľad je nasledovný. Každá daň je nedobrovoľný transfer, a to, ktorú časť populácie akými daňami zaťažit', vyplýva vždy z arbitrárneho rozhodnutia verejnej moci. Vychádzajúc z princípu dodržiavania vlastníckych práv by mal štát pristupovať k zdaňovaniu len v miere nevyhnutnej na financovanie verejných výdavkov. Existencia, výber a zabezpečovanie musia byť efektívne v zmysle HzP.

Uplatneniu konceptu HzP však musí vždy predchádzať analýza, čo vlastne štát má a čo nemá robiť. Okrem zásady posudzovania výhodnosti daného scenára realizácie by si tak štát mal osvojiť aj zásadu nevyhnutnosti. Predtým než zvažujeme, či je pre nás výhodnejšie kúpiť nové alebo jazdené auto, z úspor alebo na lízing, musíme dospieť k rozhodnutiu, či auto vlastne potrebujeme alebo nie. Štát pracuje s prostriedkami občanov a prenáša na nich finančné bremeno aj investičné riziko svojich rozhodnutí. Preto nestačí posúdiť len formu (napríklad odkúpenia podniku do vlastníctva štátu), ale aj nevyhnutnosť vládneho rozhodnutia.

Možnosti spôsobu financovania verejných projektov sú vždy rovnaké: štátny rozpočet, ESIF fondy (eurofondy) a PPP (partnerstvo súkromného a štátneho sektora), pričom efektívnosť má posúdiť práve HzP.

Príklad:

Predtým, než sa rozprávame o tom, ako má štát čo najefektívnejšie spravovať Letisko M. R. Štefánika alebo Železničnú spoločnosť Cargo (na čo môže dať odpoveď HzP), treba mať zodpovedanú otázku, či je vo „verejnom záujme“ (resp. či je nevyhnutné), aby štát vlastnil komerčné letiská alebo komerčného nákladného prepravcu.

Ďalším príkladom môže byť verejné vysoké školstvo: Chceme ho súkromné, čiastočne spoplatnené (10 %, 20 % alebo 30 %) alebo plne hradené z verejných zdrojov? Podstata tejto otázky je politická (ideologická), v závislosti od toho, či uznávame čosi ako „právo na vysokoškolské vzdelanie“, ktoré si jednotlivec môže nárokovať u zvyšku spoločnosti (resp. či ide o nevyhnutné/primerané porušenie vlastníckych práv jednotlivca vo verejnom záujme).

1.4.3 NÁSTROJE HODNOTY ZA PENIAZE

Koncepcia HzP analyzuje náklady a prínosy, účinnosť nákladov, užitočnosť nákladov, minimalizáciu nákladov a porovnáva vybraný ukazovateľ voči iným subjektom. Benefitom je, že keď sa takéto analýzy robia podľa rovnakej metodiky, dá sa porovnať pridaná hodnota jednotlivých scenárov. V tomto je to jednoznačne prínosné. Samotné vyčíslenie prínosov už treba posudzovať podľa konkrétnych prípadov a takpovediac „s rezervou“.

Je veľmi dôležité kto a ako (a s akým cieľom) analýzu urobí. Spomeňme si na účelové analýzy nákladov a prínosov k mnohým eurofondovým projektom, ktoré sú často doslova „úsmevné“.

Vieme, že eurofondové projekty musia mať pozitívnu návratnosť (po zarátaní pozitívnych spoločenských vplyvov!) v horizonte 10 či 15 rokov, aby boli preplatené z EÚ. Ak je analýza robená s týmto vedomím, tak výsledok je jasný ešte predtým, než si otvoríte Excel. Aj keď sa taká analýza robí poctivo, jej výpovedná hodnota má svoje limity.

Najťažšie sa vyčísluje prínos pre človeka (zdravie, život, ušetrený čas), keďže ten je vždy individuálny a mení sa v čase. Tu sa z metodických dôvodov vždy určia rôzne konštanty, príklady sú uvedené nižšie v zhrnutí metodiky „Rámec na hodnotenie verejných investičných projektov v SR.“

Zhrnieme, že najväčšou slabinou koncepcie HzP je jej aplikácia v praxi. Keďže tu ide „len“ o peniaze, do hry najmä politici so svojou účelovosťou.

Zmeny, ktoré Demokratická strana navrhuje zapracovať do koncepcie „Hodnota za peniaze“:

1.4.3.1 Aplikujeme HzP aj na existujúce štátne rozpočtové organizácie ako jednotlivé celky

Oproti návrhom v pôvodnej HzP – kde sa požaduje analýza nákladovosti existujúcej štátnej správy – ako DS navrhujeme posudzovanie samotnej existencie toho ktorého úradu (a následné rušenie, resp. zlučovanie úradov). Na základe analýzy HzP tak chceme reorganizovať štátnu správu, a to tým najefektívnejším spôsobom.

Príklad: NAKA (Národná kriminálna agentúra) – ponechanie v súčasnom stave.

Poslanie: Vyšetrovať najzávažnejšie trestné činy ako organizovaný zločin, úkladné vraždy.

Alternatívy (iné hodnotenie možností)

- 1) Postúpiť kompetencie na jednotlivé regióny/zložky štandardnej polície.
- 2) Postúpiť časť kompetencií pod iný rezort/orgán štátnej správy, napr. KÚFS.
- 3) Reorganizácia a radikálna personálna výmena.
- 4) Rozdelenie na viacero separátnych agentúr, napr. Finančná kriminalistická agentúra, Kriminalistická agentúra pre boj s pašovaním drog.

Hodnotenú parametre:

- a) okamžité náklady,
- b) dlhodobé náklady,
- c) náročnosť vyšetrovania pri centralizácii činností v. decentralizácii,
- d) kvalita výsledkov.

1.4.3.2 Čestní a schopní ľudia

Riešenie konkrétnej aplikácie HzP spočíva podľa názoru Demokratickej strany predovšetkým v tom, aby štát riadili čestní a schopní ľudia, ktorým na Slovensku záleží. Dôležité je, aby neboli v konflikte záujmov. Následne – v súlade s názorom autorov

HZP – je nevyhnutné zabezpečiť kvalitné tímy ľudí „Hodnoty za peniaze“ na jednotlivých úrovniach štátnej správy a ich dobrú koordináciu a kontrolu.

1.4.3.3 Sektorových analytikov presunúť do útvaru HZP

Na viacerých ministerstvách pracujú sektoroví analytici projektu HZP, ktorí podliehajú vedeniu príslušného ministerstva. Tým sa nachádzajú v konflikte záujmov a nemajú motiváciu ministra financií šetriť. Naopak, majú motiváciu obhajovať neefektívne mŕňanie prostriedkov. Preto navrhujeme všetkých sektorových analytikov presunúť na MF SR.

1.4.3.4 Umožniť presun prostriedkov medzi jednotlivými rozpočtovými kapitolami podľa výsledkov analýzy HZP

Pri tvorbe rozpočtu zohľadníme efektívnosť jednotlivých projektov a podľa nej presunieme prostriedky na tie ministerstvá, ktoré disponujú efektívnejšími projektmi.

1.5 eGOVERNMENT

Túto časť sme vytvorili s cieľom navrhnuť reformu eGovernment-u na Slovensku. Začneme definovaním cieľa a analýzou súčasného stavu (pozitíva aj negatíva) vo vzťahu k definovanému cieľu. K negatívam súčasného stavu sú navrhnuté riešenia, z ktorých následne vyplynie postupnosť krokov.

Ak chceme zlepšovať úroveň eGovernmentu, tak musíme mať definovaný merateľný cieľ, ktorého plnenie sa dá periodicky vyhodnocovať, aby sme vedeli povedať, či sa zlepšujeme alebo nie:

- a) stav, v akom sa eGovernment momentálne nachádza,
- b) technologickú úroveň, ktorá je momentálne k dispozícii a
- c) financie určené na eGovernment.

Definícia cieľa: „Minimalizácia nákladov potrebných na obsluhu procesov súvisiacich s interakciami občan - štát pri zachovaní akceptovateľnej bezpečnosti.“

Takto definovaný cieľ sa dá rozdeliť do troch oblastí, ktoré sú vzájomne prepojené:

- ✓ Minimalizácia nákladov, ktoré musí občan vynaložiť na to, aby naplnil svoje práva a povinnosti voči štátu.
- ✓ Minimalizácia nákladov, ktoré musí štát vynaložiť na to, aby naplnil svoje povinnosti voči občanovi.
- ✓ Minimalizácia nákladov potrebných na zabezpečenie akceptovateľnej bezpečnosti.

Poznámka: V definícii cieľa nie je explicitne definovaná spokojnosť občana, ale je zahrnutá nepriamo v definícii minimalizácie nákladov. Predpokladáme, že ak občan použije minimálne zdroje, tak bude aj spokojný.

1.5.1 SÚČASNÝ STAV

V tejto časti definujeme pozitíva a negatíva súčasného stavu. Bohužiaľ, vo verejnom priestore sa dajú nájsť len kusé informácie o eGovernment-e, a tak je možné, že tento zoznam nebude kompletný.

Východiská v súčasnosti

- ✓ Rozbehnutie projektu MetaIS.
- ✓ Implementácia občianskeho preukazu s čipom.
- ✓ Rozbehnutie projektu Vládny cloud.
- ✓ Rozbehnutie projektu slovensko.sk (a na neho napojeného projektu dátových schránok).
- ✓ Zriadenie Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu.

Negatíva súčasného stavu

- ✓ Jednoduchá zneužiteľnosť občianskych preukazov s čipom.
- ✓ Neexistencia finančných dát o jednotlivých IS.
- ✓ Neexistencia zoznamu interakcií medzi občanom a štátom.
- ✓ Neexistencia zoznamu konečných užívateľov všetkých informácií.
- ✓ Neexistencia štatistiky využívania jednotlivých IS.
- ✓ Neexistencia možnosti evidovať spokojnosť občanov s jednotlivými IS.
- ✓ Nedostatočná možnosť dohľadania spôsobu riešenia životných situácií občana.
- ✓ Neprehľadnosť a nejednotnosť používateľských rozhraní IS.
- ✓ Neexistencia vyhodnocovania úspešnosti implementácii jednotlivých IS.
- ✓ Nekvalita odovzdávaných IS.
- ✓ Neexistencia stratégie rozvoja jednotlivých IS.
- ✓ Vágnosť definovaných cieľov.
- ✓ Nákup častí IS, ktoré štát nepotrebuje.
- ✓ Štát nakupuje IS, ktoré nevlastní a nevie spustiť.
- ✓ Narastanie obstarávacej ceny cez zmenové požiadavky.
- ✓ Neefektívny nákup licencií.

Ako vidieť z definovaných negatív, momentálne sa nachádzame v stave, kedy nevieme vyhodnotiť cieľ definovaný pri minimalizácii nákladov. Dnes nevieme povedať ani to, aké náklady vynakladá štát na pokrytie interakcií štát – občan, o nákladoch vynakladaných občanom ani nehovoriac. Inými slovami, sme v nejakom stave „neinformácií“, kedy sa reálne strategické rozhodnutia nedajú robiť, pretože neexistujú dáta, o ktoré by sme sa pri týchto rozhodnutiach opreli.

1.5.2 RIEŠENIA NEGATÍV

V nasledujúcej časti popisujeme jednotlivé negatíva a navrhujeme riešenia. Za návrhom riešenia nasleduje inštitúcia zodpovedná za implementáciu. V tomto prípade pod implementáciou rozumieme aj návrh legislatívnych úprav, ak je to potrebné.

1.5.2.1 Jednoduchá zneužitelnosť občianskych preukazov s čipom

Občianske preukazy s čipom sú ľahko zneužiteľné. Nie z hľadiska technologického (aj keď aj to sa ukázalo ako výrazne jednoduchšie, ako sme si mysleli), ale z hľadiska procesného. Stačí, aby sa niekto dostal k občianskemu preukazu a dokumentu, kde si občan poznačil BOK a bez jeho vedomia môže byť zneužitý jeho podpis. Za nepozornosť resp. nedôslednosť môže človek zaplatiť stratou celého majetku. Hlavne pri starších ľuďoch (a každý z nás raz bude starší) je toto riziko obrovské.

Riešenie: Urýchlene musia byť implementované pasívne bezpečnostné prvky, ktoré by takéto zneužitie výrazne obmedzovali. Musí byť vytvorené centrálné úložisko zmlúv a upravený zákonný rámec tak, aby takto podpísaná zmluva platila iba v prípade, že do istého času bude nahratá do centrálného úložiska. Každý občan bude mať v rámci svojho konta na slovensko.sk možnosť si pozrieť informáciu o tom, že nejaká zmluva bola podpísaná jeho občianskym preukazom, resp. akýmkoľvek ZEP-om.

Poznámka: Potreba utajovania zmlúv bude riešená tak, že do tohto registra nebude nahratá celá zmluva, ale len jej odtlačok („hash“) spolu s informáciou o signatároch a dátume podpisu.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

1.5.2.2 Neexistencia finančných dát o jednotlivých Informačných systémoch

Momentálne nemáme informácie o celkovej sume, ktorá je vynakladaná na jednotlivé IS.

Riešenie: MetaIS musí byť rozšírený o finančné údaje tak, aby obsahoval kompletné údaje o vynaložených financiách potrebných na obstaranie a prevádzku daného IS. Tieto údaje musia mať oporu v rozpočte daného OVM.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

Inštitúcia zodpovedná za správnosť dát: Ministerstvo financií SR

1.5.2.3 Neexistencia zoznamu interakcií medzi občanom a štátom

Momentálne nemáme kompletný zoznam všetkých interakcií občan – štát.

Riešenie: Vytvorenie kompletného registra interakcií občan – štát, ktorý bude sprístupnený v rámci portálu slovensko.sk. Tento register bude referenčný pre všetky systémy. Systém MetaIS bude rozšírený o možnosť evidovať k jednotlivým IS interakcie občan - štát, ktoré pokrýva.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

Inštitúcia zodpovedná za správnosť dát: Ministerstvo vnútra SR

1.5.2.4 Neexistencia zoznamu konečných užívateľov informácií

V súčasnosti nevieme preukázať, kto informácie požadované od občana využíva, ani to, či využívané naozaj sú.

Riešenie: Ku každej informácii priradiť požadovanej od občana jej konkrétneho konečného užívateľa

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

1.5.2.5 Neexistencia štatistiky využívania jednotlivých IS

V súčasnosti nevieme povedať nič o využívaní jednotlivých IS.

Riešenie: Vytvoriť centrálny logovací modul, na ktorý budú musieť byť postupne pripájané všetky IS. Do tohto modulu budú musieť jednotlivé IS ukladať logy o tom, čo robil používateľ v rámci aplikácie. MetaIS bude na tento modul napojený a bude poskytovať online informácie o využívaní daného IS.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

Inštitúcia zodpovedná za funkčnosť a prepojenie s jednotlivými IS: NASES

1.5.2.6 Neexistencia možnosti evidovať spokojnosť občanov s jednotlivými IS

Momentálne nevieme nič povedať o tom, nakoľko sú používatelia spokojní s daným IS.

Riešenie: Rozšíriť logovací modul spomínaný v predchádzajúcej časti o možnosť vyjadrenia spokojnosti s daným IS a možnosť nahlásenia chyby. Aj k týmto informáciám (v agregovanej podobe) sa bude vedieť dostať MetaIS a online ich poskytovať.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

Inštitúcia zodpovedná za funkčnosť a prepojenie s jednotlivými IS: NASES

1.5.2.7 Nedostatočná možnosť dohľadania spôsobu riešenia životných situácií občana

Portál slovensko.sk, ktorý má slúžiť ako vstupný bod komunikácie medzi občanom a štátom, je veľmi zle organizovaný. Po preklikaní sa stromom životných situácií neposkytuje „ľudskú“ informáciu, ktorá by navigovala občana na to, čo má robiť. Portál neobsahuje možnosť komentáru k jednotlivým stránkam (komunikácia cez kontaktný formulár je nedostatočná), takže pri neexistencii logovania pohybu po portáli, nie sú k dispozícii informácie o prospešnosti jednotlivých častí.

Riešenie: Portál slovensko.sk musí byť rozšírený o možnosť komentovať jednotlivé životné situácie. Ďalej musí poskytovať základné informácie o tom, ako sa má občan správať, a to bez potreby prihlásenia sa pomocou občianskeho preukazu. Musí tiež obsahovať informácie o životných situáciách, ktoré zatiaľ nie je možné vybaviť elektronicky. Pridať možnosť komunikovať online formou chatu.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: NASES

Inštitúcia zodpovedná za správnosť dát: Ministerstvo vnútra SR

1.5.2.8 Neprehľadnosť a nejednotnosť používateľských rozhraní IS

IS sú rôznorodé na úrovni grafického dizajnu aj logiky ovládania. K tomu sú väčšinou ešte aj neintuitívne. Laický používateľ sa v nich nevie orientovať, ani ich správne použiť.

Riešenie: Ústredným bodom interakcie občan - štát bude portál slovensko.sk. Budú vypracované metodické a technologické podklady na to, aby každý nový, resp. prerábaný IS mohol/musel byť integrovaný do tohto portálu spôsobom, ktorý zabezpečí, že používateľ si v rámci používateľského rozhrania nevšimne, že pracuje v rôznych IS. Takto integrované IS budú musieť o sebe portálu poskytnúť dostatok údajov o službách, ktoré poskytujú, aby ich portál vedel zahrnúť do svojej mapy stránok.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

Inštitúcia zodpovedná za vypracovanie metodických a technických podkladov: NASES

1.5.2.9 Neexistencia vyhodnocovania úspešnosti implementácii jednotlivých IS

V súčasnosti nie sú zverejňované (ak sa vôbec zbierajú) informácie o vyhodnocovaní jednotlivých IS. Neexistujú informácie o vyhodnocovaní projektov od spustenia prevádzky až do skončenia funkčnosti.

Riešenie: Bude vypracovaná metodika na jednotný postup pri monitorovaní a vyhodnocovaní IS. Monitoring bude prebiehať periodicky a výsledky budú ukladané v

rámci systému MetaIS, aby bolo možné v každej chvíli zistiť, nakoľko sú jednotlivé projekty úspešné.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

Inštitúcia zodpovedná za tvorbu metodiky a monitoring: NASES

1.5.2.10 Nekvalita odovzdávaných IS

Väčšina IS (hlavne tých veľkých, o malých nemáme informácie) zožala pri nasadení vlnu kritiky. Častokrát boli nedostatky natoľko štrukturálne, že sa ich nepodarilo odstrániť ani niekoľko mesiacov po nasadení do ostrej prevádzky.

Riešenie: Text zmluvy musí byť súčasťou súťažných podkladov. Po vyhodnotení tendra sa len dopíše víťazný dodávateľ a zmenia sa termíny (v prípade, že došlo k nejakému odkladu). Každá zmluva musí byť schválená centrálnym orgánom. Centrálny orgán akceptuje text zmluvy iba v prípade, že bude obsahovať:

- ✓ jasne a kvalitne definované míľniky,
- ✓ akceptačné kritériá, ktoré musia byť v daných míľnikoch splnené,
- ✓ postupy, kde a ako bude prebiehať akceptácia,
- ✓ podmienky (závery z akceptačného procesu), za ktorých budú aplikované zmluvné pokuty.

Centrálny orgán bude môcť (vo veľkých projektoch bude musieť) byť prítomný pri vyhodnocovaní akceptačného procesu. V celom rozhodovacom procese bude mať právo veta. Jednotlivé míľniky, začiatok, koniec a vyhodnotenie (akceptačný protokol) akceptačného procesu budú musieť byť zverejnené v rámci MetaIS.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu a prípravu legislatívy: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

Inštitúcia zodpovedná za schvaľovanie míľnikov, akceptačných podmienok a akceptácií: NASES

1.5.2.11 Neexistencia stratégie rozvoja jednotlivých IS

Momentálne nevznikajú žiadne strategické plány na rozvoj a vznik nových IS v konkrétnych časových horizontoch spôsobom, kedy by verejnosť vedela, čo a kedy sa plánuje spraviť. Strategické dokumenty obsahujú agregované dáta bez rozdrobenia na jednotlivé projekty.

Riešenie: Strategické dokumenty budú obsahovať aj detaily o jednotlivých IS, pričom budú obsahovať informácie o vyčlenených nákladoch minimálne rok pred samotným začatím výberového konania. Tieto dokumenty budú súčasťou MetaIS.

Inštitúcia zodpovedná za periodickú prípravu dokumentov: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

1.5.2.12 Vágnosť definovaných cieľov

Sledované kľúčové ukazovatele výkonnosti tzv. KPI (key performance indicators) sú definované spôsobom, pri ktorom sa nedá povedať kedy, kým a akou metodikou boli merané na začiatku projektu. A následne kto, kedy a či rovnakou metodikou ich bude merať po odovzdaní projektu. Takisto nie je jasné, akým spôsobom namerané hodnoty prispievajú k zmene dlhodobej stratégie.

Riešenie: Bude zadefinovaných niekoľko naozaj kľúčových ukazovateľov, ktoré budú merané po jednotlivých IS. Všetky merania bude mať na starosti jeden centrálny orgán. Ku každému KPI vznikne samostatná metodika. Výsledky budú zverejňované v rámci MetaIS (pre IS, ktoré budú zapojené do daného merania). Ukazovatele budú merané online. V prípade, že nebude z povahy KPI možné ich merať online, tak budú merané periodicky (minimálne raz za rok). Každý ukazovateľ musí byť meraný minimálne po dobu šiestich po sebe idúcich rokov.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: NASES

1.5.2.13 Nákup častí IS, ktoré štát nepotrebuje

Je veľa IS, ktorých používateľské rozhranie nemusí byť v rukách štátu. V prípade, že by štát poskytol rozhranie k dátam, resp. biznis vrstve, tak by používateľské rozhranie na vlastné náklady mohol vytvoriť komerčný sektor. Príkladom sú systémy, v ktorých štát dáta iba poskytuje (napr. kataster), ale takýto prístup by mohol byť úspešne použitý aj v niektorých projektoch, v ktorých sú zbierané dáta. Touto demonopolizáciou používateľského rozhrania by sa dosiahla zdravá súťaž, čo by znížilo náklady aj na strane štátu, aj na strane občana.

Riešenie: Centrálny orgán bude posudzovať, či je v komerčnom sektore záujem o to, aby používateľské rozhranie vytvoril a prevádzkoval aspoň jeden súkromný subjekt. Ak bude dostatočne vysoká pravdepodobnosť, že by sa tak mohlo stať, tak bude realizácia IS rozdelená na dva projekty. V prvom sa vytvorí dátová a biznis vrstva a publikujú sa rozhrania pre potreby používateľskej časti a druhý projekt bude obsahovať realizáciu používateľského rozhrania. Druhý projekt sa spustí iba v prípade, že napriek predpokladom komerčná sféra nezareaguje alebo kvalita ponuky nebude dostatočná.

Inštitúcia zodpovedná za rozhodovanie o rozdelení IS na dve časti: NASES

1.5.2.14 Štát nakupuje IS, ktoré nevlastní a nevie spustiť

Ako sme napísali v kap. 2.10, základom dobrého IS je dobre napísaná zmluva. Veľkým nedostatkom dnešných zmlúv je prístup k zdrojovému kódu - štát buď nevlastní práva k zdrojovému kódu, alebo v zmluve nie je explicitne povedané, akým spôsobom dodávateľ zdrojový kód odovzdáva a akým spôsobom ho má obstarávateľ použiť, aby vytvoril samotný IS.

Riešenie: Navrhli riešenie, ktoré spôsobí, že každá zmluva bude schvaľovaná centrálnym orgánom. Súčasťou metodiky pre toto schvaľovanie bude aj pokyn, aby v

každej zmluve musela byť klauzula o tom, že po zaplatení príslušnej časti projektu sa štát stáva majiteľom zdrojového kódu. A takisto klauzula o tom, aby dodávateľ v rámci odovzdávaného kódu musel popísať presný postup, ako s kódom nakladať, aby bol vytvorený a nasadený samotný IS. V akceptačných podmienkach musí byť stanovené, že kompiláciu a nasadenie aplikácie realizujú (na základe postupov odovzdaných dodávateľom) výlučne zamestnanci obstarávateľa.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

1.5.2.15 Narastanie obstarávacej ceny cez zmenové požiadavky

Nezriedka sa stáva, že obstarávacia cena IS významne narastie v priebehu implementácie, pričom nie sú jasné dôvody takéhoto nárastu.

Riešenie: Súčasťou zmluvy musí byť klauzula o maximálnej cene, ktorá môže byť použitá na zmenové požiadavky. Súčasťou každej zmenovej požiadavky musí byť akceptačné kritérium, ktoré je s ňou spojené a informácia o tom, v ktorom míľniku musí byť daná zmenová požiadavka realizovaná.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

1.5.2.16 Neefektívny nákup licencií

V súčasnosti neexistuje informácia o štátom nakúpených a využívaných licenciách. Takisto neexistuje stratégia a plánovanie ich nákupu.

Riešenie: Bude existovať centrálny orgán zodpovedný za plánovanie a nákup licencií pre všetky OVM. Tieto informácie budú zverejňované v rámci MetaIS s delením po jednotlivých OVM.

Inštitúcia zodpovedná za implementáciu: NASES

1.5.3 POSTUPNOSŤ KROKOV

V predchádzajúcich bodoch sme zhrnuli negatíva a navrhli riešenia pre každé z nich. Teraz zosumarizujeme jednotlivé riešenia do postupnosti krokov. Veľkým negatívom mnohých stratégií je to, že nespomínajú náklady a zdroje (ľudské, peňažné, ...) potrebné na ich realizáciu. Preto ako prvé bude nutné tieto náklady vyčíslieť.

MetaIS

- ✓ Finančné dáta
- ✓ Priradenie IS k interakcii občan – štát definovanej v rámci portálu slovensko.sk
- ✓ Napojenie na centrálny logovací systém
- ✓ Monitorovacie atribúty
- ✓ Projektové atribúty

- ✓ Rozvojové atribúty
- ✓ KPI atribúty
- ✓ Strategické dokumenty
- ✓ Informácie o licenciách (nakúpených a plánovaných)

1.5.4 CENTRÁLNY REGISTER ZMLÚV

Ide o centrálny register, kde musia byť uložené všetky zmluvy (resp. ich odtlačok) podpísané občianskym preukazom (resp. akýmkoľvek ZEPom) spolu s informáciou o signatároch a dátume podpisu. Prístup k týmto informáciám bude cez portál.sk (viazaný na autentifikáciu).

1.5.5 LOGOVACÍ MODUL

Pôjde o centrálny modul, na ktorý sa budú pripájať všetky IS a ukladať si v ňom informácie o správaní používateľov. V rámci vstupov sa budú ukladať: informácie o dokumentoch/službách podpísaných občianskym preukazom, informácie o navštívených stránkach/službách daného IS, informácie o čase, ktorý používateľ na stránkach strávil, informácie o nahlásených chybách (spolu s identifikátorom používateľa), informácie o spokojnosti používateľov danej stránky/služby (spolu s identifikátorom používateľa), komentáre k danej stránke/službe (spolu s identifikátorom používateľa).

V rámci výstupov sa budú publikovať:

- ✓ informácie o dokumentoch/službách podpísaných občianskym preukazom daného používateľa (viazané na autentifikáciu),
- ✓ jednotlivé údaje k stránkam/službám daného IS,
- ✓ agregované údaje k stránkam/službám daného IS,
- ✓ agregované údaje k danému IS.

1.5.6 SLOVENSKO.SK

Rozšírenie funkčnosti o:

- ✓ referenčný register interakcií občan - štát. Každá interakcia bude obsahovať popis životnej situácie spolu s podrobnými postupmi, ako danú situáciu riešiť papierovou a elektronickou cestou,
- ✓ možnosť komentovať jednotlivé životné situácie, resp. ich popis, možnosť online komunikácie s operátorom,
- ✓ možnosť integrácie ďalších IS pri zachovaní jednotnej grafickej schémy, jednotnej logiky navigácie a prebratí vybraných funkcionalít (napr. hore uvedená možnosť komentovania životnej situácie),
- ✓ možnosť zobraziť informácie o všetkých dokumentoch podpísaných občianskym preukazom daného používateľa (viazané na autentifikáciu).

1.5.7 LEGISLATÍVNE ZMENY

Budú vykonané také právne kroky zabezpečujúce, aby:

- ✓ zmluva podpísaná občianskym preukazom nadobudla platnosť až po nahratí do centrálneho úložiska zmlúv,
- ✓ text zmluvy musel byť súčasťou súťažných podmienok,
- ✓ centrálny orgán musel vstupovať do prípravy súťažných podkladov a mohol ich akceptovať iba v prípade, že sú v zmluve jasne definované,
- ✓ míľniky,
- ✓ akceptačné kritériá,
- ✓ postupy pri akceptácii,
- ✓ maximálna suma použitá na zmenové požiadavky,
- ✓ centrálny orgán musel (pri veľkých projektoch) byť prítomný na jednotlivých akceptáciách a mal pri nich právo veta,
- ✓ jednotlivé míľniky, začiatok, koniec a vyhodnotenie akceptačného procesu museli byť zapísané v rámci MetaIS,
- ✓ centrálny orgán vyhodnocoval dôvody nedodržania zmluvných termínov a aplikoval klauzuly o zmluvných pokutách,
- ✓ rozvoj jednotlivých IS musel byť špecifikovaný minimálne 12 mesiacov pred vypísaním výberového konania, spolu s definovaním potrebných zdrojov na jeho realizáciu,
- ✓ súčasťou zmluvy boli práva na všetky zdrojové kódy vyrobené výlučne pre daný projekt (odovzdaná aplikácia nesmie obsahovať žiadne komponenty, ktoré nie je možné kúpiť vo forme licencie),
- ✓ súčasťou zmluvy bola klauzula o tom, že dodávateľ musí v rámci odovzdávania daného míľnika poskytnúť postupnosť krokov pre prácu so zdrojovým kódom na vytvorenie konečnej aplikácie.

1.5.8 METODICKÉ POKYNY

Budú vypracované metodické pokyny pre:

- ✓ systém definovania finančných dát publikovaných v rámci MetaIS pre všetky IS,
- ✓ systém zaznamenávania interakcií občan - štát publikovaných v rámci portálu slovensko.sk,
- ✓ systém priradovania interakcií občan - štát k jednotlivým IS v rámci MetaIS,
- ✓ systém monitorovania a vyhodnocovania úspešnosti IS publikovanej v rámci MetaIS,
- ✓ systém monitorovania a vyhodnocovania KPI publikovaných v rámci MetaIS,
- ✓ systém definovania projektových atribútov rozvoja IS publikovaných v rámci MetaIS,
- ✓ systém definovania rozvojových atribútov publikovaných v rámci MetaIS,
- ✓ tvorbu strategických dokumentov (hlavne ich nadväznosť na rozvoj jednotlivých IS),
- ✓ tvorbu zmlúv medzi štátom a dodávateľmi,
- ✓ tvorbu akceptačných podmienok,
- ✓ systém posudzovania vhodnosti implementácie bez používateľského rozhrania,
- ✓ spôsob integrácie iných IS do portálu slovensko.sk.

1.5.9 MINISTERSTVO VNÚTRA

Bude zabezpečovať vytvorenie a udržiavanie aktuálneho zoznamu interakcií občan - štát v rámci portálu slovensko.sk.

Ak sa štát stotožní s nami definovaným cieľom (minimalizácia nákladov a zdrojov), tak zmeny definované v kap. 3 sú nevyhnutné k tomu, aby sa štát dostal do bodu, kedy bude vedieť povedať, koľko nákladov a zdrojov v danom časovom období vynaložil na obsluhu procesov súvisiacich s interakciami občan - štát. V ďalšom časovom období bude vedieť vyhodnotiť, či sa zdroje zvýšili, alebo nie. Inými slovami, bude vedieť plánovať a vyhodnocovať.

Navrhnuté zmeny sú realizovateľné počas jedného volebného obdobia. Náklady na všetky tieto činnosti sa predpokladajú v jednotkách miliónov eur za rok. To znamená radikálne malá čiastka v porovnaní s takmer miliardou eur minútou v rámci „informatizácie“ doteraz.

1.6 VEREJNÉ OBSTARÁVANIE

1.6.1 HOSPODÁRNOŠŤ A EFEKTÍVNOŠŤ VEREJNÝCH NÁKUPOV

Vo verejnom obstarávaní sú obstarávajúce subjekty povinné dodržiavať princíp rovnakého zaobchádzania, princíp nediskriminácie hospodárskych subjektov, princíp transparentnosti, princíp proporcionality a princíp hospodárnosti a efektívnosti.

Kontrolná činnosť Úradu pre verejné obstarávanie, ako aj riadiacich orgánov poskytujúcich príspevky z európskych štrukturálnych a investičných fondov (tzv. eurofondy) sa zameriava najmä na dodržiavanie princípov rovnakého zaobchádzania, nediskriminácie hospodárskych subjektov, ale najmä princíp transparentnosti a princíp proporcionality.

Výsledkom tohto nastavenia systému sú kontrolnými orgánmi одобrené súťaže, ktoré prebehli transparentne, administratívne dokonale v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní, na druhej strane však predstavujú nehospodárne a neefektívne nakladanie s verejnými financiami.

Na kontrolu hospodárnosti a efektívnosti nákupov systém nie je nastavený. Čo sa týka kontroly verejných obstarávaní spolufinancovaných z eurofondov, Úrad pre verejné obstarávanie kontroluje zákonom určené nadlimitné verejné obstarávania. Jedná sa o pomerne veľké množstvo obstarávaní a reálny čas kontroly jedného verejného obstarávania na ÚVO sa predĺžil zo zákonom stanovených 30 dní na 3 mesiace. Od 1.1.2019 má úrad zákonom stanovenú novú lehotu 45 dní na vykonanie týchto kontrol.

Napriek zúženému okruhu povinne kontrolovaných verejných obstarávaní od 1. 1. 2019 nie je možné očakávať, že by sa kontrola ÚVO zaoberala aj hospodárnosťou a efektívnosťou jednotlivých nákupov.

Prostredníctvom verejného obstarávania sa realizujú nákupy obrovského množstva rozličných komodít – tovarov, služieb a stavebných prác, pričom kontrolné orgány pre verejné obstarávanie ani nemôžu byť reálne schopné vyjadriť sa ku ich efektívnosti a hospodárnosti.

Podľa dokumentu ÚVO „Informácia o celkovom štatistickom vyhodnotení procesu verejného obstarávania za rok 2017“ bolo v roku 2017 celkovo ukončených 2 687 nadlimitných a podlimitných postupov v rámci ktorých bolo uzatvorených 5 263 zmlúv v celkovej zmluvnej hodnote vyše 4 mld. eur.

Reálne ťažko odhaliteľným a preukázateľným javom, o ktorom sa hovorí vo verejnom obstarávaní, sú dohody uchádzačov narúšajúce hospodársku súťaž. Má ísť o súťaže, kde je hospodárska súťaž uchádzačov len predstieraná, pričom sú uchádzači dohodnutí, kto predloží víťaznú a kto len tzv. kryciu ponuku. Krycie ponuky majú navodiť dojem, že aj iné subjekty majú záujem o získanie zákazky a tiež majú deklarovať, že spĺňajú často diskriminačné podmienky súťaže.

1.6.2 NADHODNOTENÉ CENY VEREJNÝCH ZÁKAZIEK

Tento bod úzko súvisí s predchádzajúcim problémom – dohody narúšajúce hospodársku súťaž. Verejný obstarávateľ a obstarávateľ (ďalej aj ako „obstarávajúci subjekt“) sú povinní pred vyhlásením verejného obstarávania určiť tzv. predpokladanú hodnotu zákazky (PHZ). Túto verejný obstarávateľ určuje na základe predchádzajúcich nákupov alebo prieskumom trhu, teda oslovením hospodárskych subjektov. Či už verejný obstarávateľ vychádza z predchádzajúcej predraženej zákazky alebo z prieskumu trhu oslovením dohodnutých firiem, v oboch prípadoch toto určenie PHZ vedie k umelo nadhodnotenej predpokladanej hodnote zákazky (PHZ) s cieľom zadať zákazku vopred určenému spriaznenému subjektu za nepomerne vyššiu ako reálnu trhovú hodnotu. Nadhodnotená PHZ zároveň umožňuje nadhodnotiť podmienky súťaže – a to najmä výšku požadovaných referencií, obrátov dosiahnutých v predmete zákazky a v neposlednom rade výšku zábezpeky ponúk, ktorú musia uchádzači zložiť na účet verejného obstarávateľa, alebo použiť relatívne drahú bankovú záruku. Takto určené podmienky súťaže sa javia na prvý pohľad ako primerané vo vzťahu k určenej PHZ, ale vzhľadom na jej nereálne stanovenú vysokú hodnotu sú v skutočnosti vysoko diskriminačné a predstavujú zásadnú prekážku riadnej hospodárskej súťaže.

1.6.3 CELKOVÉ NÁKLADY – TOTAL COST OF OWNERSHIP

DS zavedie zverejňovanie analýzy predpokladanej návratnosti pred každou investíciou realizovanou z verejných zdrojov so sumou nad 10 miliónov eur, pričom táto bude rešpektovať princípy Total Cost of Ownership (TCO; celkové náklady na vlastníctvo) a jej výsledky sa premietnu do kritérií obstarávania.

Zverejňovanie predpokladanej návratnosti investícií má slúžiť na vytvorenie obrazu o tom, či sú dané investície návratné, či ich návratnosť nie je príliš dlhá, resp. či sú dané investície pri istej návratnosti potrebné (napr. pri výstavbe jadrovej elektrárne, atď.). Cieľom uplatnenia princípov TCO je zaistiť, aby náklady nezahrňovali len obstarávaciu cenu, ale všetky ďalšie výdaje vznikajúce v súvislosti s vlastníctvom statku. Rozširovanie tohto princípu budeme presadzovať vo verejnom obstarávaní postupne aj pod uvedený limit tam, kde je to efektívne.

1.6.4 ELEKTRONICKÉ TRHOVISKO (EKS)

Elektronické trhovisko je informačný systém verejnej správy, ktorý slúži na zabezpečenie ponuky a nákupu tovarov, stavebných prác alebo služieb, bežne dostupných na trhu, a to aukčným postupom. Správcom elektronického trhoviska je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Jeho názov je Elektronický kontraktačný systém (EKS). Systém vytvorilo a prevádzkuje od jeho spustenia 1. 7. 2014 konzorcium firiem Anasoft, Slovak Telekom a Tlačová agentúra Slovenskej republiky.

Elektronické trhovisko umožnilo výrazne znížiť čas potrebný na proces samotného obstarávania, a to pri podlimitnej zákazke z niekoľko týždňov na niekoľko dní, ale za cenu umožnenia nákupov s diskriminačnými podmienkami. Systém totiž neumožňuje tzv. revízne postupy – t. j. neumožňuje, aby jednotlivé hospodárske subjekty počas zadávania zákazky efektívne napadli prípadné diskriminačné podmienky súťaže (najmä diskriminačný opis predmetu zákazky). Trhovisko síce disponuje funkciou tzv. Karantény, slúžiacej na podávanie rozporov voči obsahu podaných tzv. Opisných formulárov, ale uplatnenie rozporu zo strany uchádzača nebráni verejnému obstarávateľovi tento rozpor ignorovať a pokračovať v súťaži.

Výsledkom verejného obstarávania na trhovisku tak môže byť uzavretá zmluva s anonymným uchádzačom, ktorý ponúkol síce najnižšiu cenu, avšak za diskriminačných podmienok pre ostatných uchádzačov. Uchádzač, ktorý jediný spĺňa diskriminačné podmienky súťaže, tak v prípade dohody s verejným obstarávateľom pred vyhlásením súťaže nie je v skutočnosti pre verejného obstarávateľa anonymný. Neúspešný uchádzač má síce právo následne podať podnet na kontrolu na ÚVO, ale je to podnet po uzavretí zmluvy a rozhodnutie ÚVO môže prísť po zrealizovanom nákupe.

Systém zároveň neumožňuje v priebehu súťaže reálne vyhodnotiť ponuky z hľadiska splnenia požiadaviek verejného obstarávateľa na predmet zákazky. Verejný obstarávateľ sa až po uzavretí zmluvy dozvedá, aký produkt kupuje. Elektronické trhovisko tak umožňuje navzájom porovnávať pri vyhodnocovaní ceny, ponuky, ktoré nemusia byť vôbec navzájom technicky porovnateľné, čo je v rozpore s princípom nediskriminácie hospodárskych subjektov, transparentnosti a efektívnosti verejného obstarávania.

To, že je cez systém EKS úspešne zrealizované verejné obstarávanie, preto nemusí znamenať, že bolo pripravené a prebiehalo v súlade so zákonom a princípmi verejného obstarávania, a to najmä v súlade s princípom nediskriminácie hospodárskych subjektov. Že nejde o zanedbateľný objem zákaziek dokazuje štatistika EKS: 2 K 18. 1. 2019 dosiahla suma uzavretých obchodov od začiatku prevádzky EKS 1 351 047 285,93 €. Avšak EKS vykazuje obrovské náklady na jeho obstaranie a prevádzku.

1.6.5 FILOZOFIA ZMIEN

Máme za to, že najefektívnejším kontrolórom verejného obstarávania sú účastníci trhu, len im treba vytvoriť pre túto prirodzenú činnosť podmienky.

Hospodársky subjekt = fyzická osoba, právnická osoba alebo skupina takýchto osôb, ktorá na trh dodáva tovar, uskutočňuje stavebné práce alebo poskytuje službu. Práve hospodárske subjekty pôsobiace v danej oblasti podnikania, ktorej sa predmet verejnej zákazky týka, sú tí najpovolanejší, aby sa vyjadrili k podmienkam súťaže.

Sú schopní najlepšie posúdiť, či:

- ✓ sú podmienky účasti v súťaži primerané k predmetu zákazky,
- ✓ je predmet zákazky opísaný jednoznačne, úplne a nestranne, prípadne či nevedie k jedinému vybranému riešeniu, pričom existujú hospodárnejšie alternatívy a pod.,
- ✓ sú kritériá na vyhodnotenie ponúk stanovené efektívne alebo naopak špekulatívne s cieľom nevybrať ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku,

- ✓ je žiaduce dať čo najväčší priestor hospodárskym subjektom, aby sa mohli vyjadriť k pripravovaným alebo prebiehajúcim súťažiam.

1.6.6 NAVRHOVANÉ OPATRENIA

Zjednodušiť podanie námietky, a tým zjednodušiť vzájomnú kontrolu.

1.6.6.1 Výška a spôsob zloženia kaucie

Pri podaní námietky je uchádzač povinný zložiť kauciu na účet úradu rádovo vo výške tisícov až desaťtisícov eur (maximálna výška kaucie je 50 000 eur) v závislosti od typu námietky. V prípade, ak je námietka uchádzača zamietnutá, prepadá v prospech štátu. Navrhujeme znížiť výšky kaucí pri podaní námietok na polovicu.

Odôvodnenie:

Na námietky uchádzačov sa zvykne nazerať ako na nástroj obštrukcie pri verejnom obstarávaní a pritom námietky predstavujú významný nástroj kontroly postupu verejných obstarávateľov od tých najpovolanejších, a to od hospodárskych subjektov. Pričom tento inštitút na svoju obranu využíva stále menej uchádzačov.

Poukazujeme na fakt, že v prípade, ak úrad rozhoduje o obsahu námietky minimálne v 70 % prípadov, dá za pravdu sťažovateľovi a tento trend je dlhodobý. To znamená, že námietku podávajú takmer vždy len tí, kde je porušenie úplne zrejmé. Podľa našich skúseností z toho vyplýva, že vysoké kaucie odrádzajú uchádzačov podávať námietky a to aj v prípadoch, že sú potenciálne v práve.

1.6.6.2 Spôsob zloženia kaucie

Úrad pre verejné obstarávanie zastaví konanie o námietke, ak kaucia nebola pripísaná na účet úradu v zákonnej lehote alebo v správnej výške.

DS navrhuje, aby mohla byť kaucia doplatená navrhovateľom v správnej výške na základe výzvy úradu.

Odôvodnenie: Spôsob výpočtu výšky kaucie podľa § 172 zákona, môže ľahko viesť k nesprávnemu určeniu výšky kaucie, čo má podľa súčasného znenia zákona za následok zastavenie konania. Pričom v súlade s princípom proporcionality by tento nedostatok mohol byť veľmi ľahko vyzvaním navrhovateľa na doplnenie kaucie v správnej výške odstránený.

1.6.6.3 Obsah námietky

Námietka podaná na úrad musí mať zákonom predpísané náležitosti. Úrad pre verejné obstarávanie zastaví konanie o námietke, ak námietky neobsahujú všetky zákonné náležitosti. Námietku už nie je možné opätovne podať.

DS navrhuje, aby mohli byť chýbajúce náležitosti námietok navrhovateľom jedenkrát doplnené na základe jedinej výzvy úradu.

Odôvodnenie:

Vzhľadom na fakt, že v prípade ak úrad rozhoduje o obsahu námietky minimálne v 70 % prípadov, dá za pravdu uchádzačovi, tento inštitút predstavuje dôležitý nástroj na kontrolu procesu verejného obstarávania.

Administratívne pochybenie pri príprave námietky pri súčasne platnom zákone spôsobí, že sa úrad námietkou uchádzača (napriek tomu, že môže viesť k odhaleniu zásadných chýb vo verejnom obstarávaní) vôbec nebude zaoberať. Pričom, v súlade s princípom proporcionality, by tento nedostatok mohol byť veľmi ľahko, vyzvaním navrhovateľa na doplnenie námietky, odstránený.

1.6.6.4. Možnosť podania námietky pri zákazkách realizovaných prostredníctvom el. trhoviska

V súčasnosti je možné podať iba takzvaný rozpor. Rozdiel medzi rozporom a námietkou je ten, že rozpor nejde na ÚVO, ale len verejnému obstarávateľovi. Je len na ňom, či ho uzná a teda opraví podmienky alebo nie. Ak ho neuzná, ďalší krok odvolania neexistuje.

DS navrhuje umožniť predkladanie námietok aj pri podlimitných zákazkách realizovaných prostredníctvom elektronického trhoviska. Ak po predložení rozporu nedôjde k navrhovanej zmene podľa požiadaviek v rozpore, má mať tento používateľ možnosť podania námietky.

Odôvodnenie: Rozporový formulár a Karanténa sú nedostatočné opatrenia pre vykonanie nápravy. El. trhovisko umožňuje zadávanie zákaziek s diskriminačným opisom v podstate bez kontroly. Pri podlimitných zákazkách realizovaných bez využitia el. trhoviska je možné podávať námietky. Nie je preto žiadny dôvod, aby pri podlimitných zákazkách realizovaných prostredníctvom el. trhoviska nebola možnosť podania námietky.

1.6.6.5 Rozsah preskúvania postupu kontrolovaného úradom

Podľa § 175 ods. 7 zákona je ÚVO viazaný obsahom podaných námietok a v konaní o preskúvanie úkonov kontrolovaného na základe námietok preskúmava postup kontrolovaného len v rozsahu namietaných skutočností.

Navrhujeme úpravu, aby úrad nebol viazaný len obsahom podaných námietok, ale aby v prípade iných zistení preveril aj tie v rámci toho istého konania o námietkach.

Odôvodnenie: Máme za to, že neexistuje racionálny dôvod, aby bol úrad v rámci konania o námietkach obmedzovaný rozsahom posudzovania postupu kontrolovaného.

1.6.6.6 Kontrola splnenia požiadaviek na predmet zákazky v EKS

DS navrhuje zaviesť v zákone možnosť, aby v el. trhovisku bolo možné vyhodnotenie ponúk z hľadiska splnenia požiadaviek verejného obstarávateľa. A to pred automatickým vyhodnotením cien a uzavretím zmluvy.

Odôvodnenie: Uzavretie zmluvy s dodávateľom, ktorého ponuka nespĺňa požiadavky na predmet zákazky je v rozpore s princípom efektívnosti verejného obstarávania. Následná možnosť vypovedania zmluvy je podľa nášho názoru nedostatočným opatrením, obzvlášť keď verejný obstarávateľ nemôže uzavrieť zmluvu s ďalším v poradí. V súčasnosti el. trhovisko umožňuje navzájom porovnávať pri vyhodnocovaní ceny aj ponuky, ktoré nemusia byť navzájom technicky porovnateľné. Ide o vyhodnotenie technických požiadaviek verejného obstarávateľa na predmet zákazky pred tým, ako sa budú porovnávať ceny. Nemá význam porovnávať ceny komodít, ktoré nie sú navzájom technicky porovnateľné.

1.6.6.7 Povinné prípravné trhové konzultácie

Podľa zákona o verejnom obstarávaní verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ môže pred začatím postupu verejného obstarávania uskutočniť trhové konzultácie na účely jeho prípravy a informovania hospodárskych subjektov o plánovanom postupe verejného obstarávania. Verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ môže na tento účel najmä požiadať o radu alebo prijať radu od nezávislých odborníkov, nezávislých inštitúcií alebo od účastníkov trhu, ktorú možno použiť pri plánovaní alebo realizácii postupu verejného obstarávania, ak sa ňou nenaruší hospodárska súťaž, ani neporuší princíp nediskriminácie a princíp transparentnosti.

Navrhujeme, aby pri zákazkách s predpokladanou hodnotou zákazky rovnakou alebo vyššou ako 10 miliónov eur na dodanie tovarov a poskytnutie služieb a nad 100 miliónov eur na uskutočnenie stavebných prác boli verejní obstarávatelia a obstarávatelia povinní pred vyhlásením verejného obstarávania uskutočniť transparentné prípravné trhové konzultácie na účely prípravy výberového konania a najmä informovania hospodárskych subjektov o plánovanom postupe. Obstarávajúci subjekt by bol povinný zverejniť na min. 10 dní, v závislosti od rozsahu a zložitosti predmetu zákazky, podmienky plánovanej súťaže:

- ✓ predpokladanú hodnotu zákazky,
- ✓ podmienky účasti,
- ✓ opis predmetu zákazky,
- ✓ navrhované kritériá na hodnotenie a spôsob ich uplatnenia,
- ✓ iné požiadavky.

Obstarávajúci subjekt by bol povinný poslať predbežné oznámenie Úradu pre úradné publikácie Európskej únie (ďalej len „publikačný úrad“) a ÚVO na uverejnenie. V predbežnom oznámení by obstarávajúci subjekt uviedol pravidlá prípravných trhových konzultácií.

Odborná verejnosť ako aj potenciálni uchádzači by tak mali možnosť transparentne sa vyjadriť k podmienkam pripravovanej súťaže. V prípade, že by obstarávajúci subjekt neakceptoval pripomienky verejnosti, zverejnil by svoje stanovisko k nim s tým vedomím, že by neskôr v samotnom procese verejného obstarávania mohli byť napadnuté v revízných postupoch a tiež by boli preskúmané v následných kontrolách.

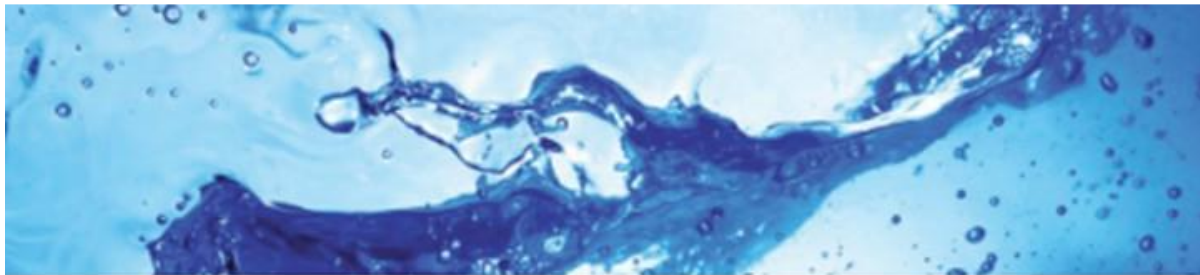
1.7 ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

BOK – Bezpečnostný kód k elektronickému občianskemu preukazu

DPH – Daň z pridanej hodnoty

DPPO – Daň z príjmu právnických osôb
EKS – Elektronický kontrakčný systém
EÚ – Európska únia
FSSR – Finančná správa Slovenskej republiky
HzP – Hodnota za peniaze
IS – Informačný systém
JED – Jednotný európsky dokument pre obstarávanie
KPI – Key performance indicators, kľúčové ukazovatele výkonnosti
KÚFS – Kriminálny úrad finančnej správy
MetalS – Centrálny metainformačný systém verejnej správy
MSP – Malé a stredné podniky
NAKA – Národná kriminálna agentúra
OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OVN – Orgán verejnej moci
PHZ – Predpokladaná hodnota zákazky
PPP – Partnerstvo súkromného a štátneho sektora
TCO – Total Cost of Ownership
ÚVO – Úrad pre verejné obstarávanie
VAT GAP – DPH medzera
VTTL – Celková daňová povinnosť na DPH
ZEP – Zaručený elektronický podpis

2 OBNOVA A OCHRANA PRÍRODNÝCH ZDROJOV – Michal Kravčík

DEMOKRATICKÁ
STRANA

ZA VODU

VRÁTIME POŽIČANÉ

DEMOKRATICKÁ
STRANA

VODA NAD PENIAZE

.....
*Namiesto majetku, ozdravenie krajiny,
spoločnosti a atmosféry v nej.*

2.1 SLOVENSKO – KRAJINA ČISTEJ VODY, ZDRAVÝCH POTRAVÍN, BOHATEJ BIODIVERZITY A BEZPEČNEJ KLÍMY

Demokratická strana bude spravovať krajinu tak, aby bolo na Slovensku dostatok vody pre človeka, prírodu, potraviny, ekonomiku i zdravú klímu, pretože 21. storočie sa stáva storočím konfliktov o prírodné zdroje, predovšetkým o vodu.

Prosperujúce, zelené, čisté, zdravé, príťažlivé a bezpečné Slovensko dosiahneme investovaním do obnovy poškodenej krajiny Slovenska MODROU EKONOMIKOU. Modrou ekonomikou zhodnotíme prírodné zdroje Slovenska pre trvalo udržateľný život i spokojnosť občanov. Rozviníme miestnu výrobu pre miestnu potrebu, aby ekonomika bola pre zveľaďovanie prírodných zdrojov prínosom, a nie príťažou. Rozvinutím modrej ekonomiky na Slovensku vytvoríme viac ako 50-tisíc pracovných miest pre ťažko zamestnateľných ľudí.

Modrou ekonomikou získame viac ako 30-tisíc sekundových litrov čistej pramenitej vody, ľudia nebudú ohrozovaní povodňami, potoky a rieky budú plné rýb, budeme mať zdravé lesy, na našich poliach budeme pestovať viac čistých a zdravých potravín bez chémie i ozdravíme klímu. Staneme sa prosperujúcim štátom spokojných, zdravých a šťastných ľudí so zdravou prírodou a bezpečnou klímou.

2.2 VÝZVY A PROBLÉMY

Nevyhnutná potreba nastavenia takých legislatívnych nástrojov pre rozvoj ekonomiky, ktorá bude prínosom pre ochranu, využívanie i regeneráciu prírodného dedičstva tak pre súčasnú, ako aj budúcu generáciu občanov Slovenska

Slovensko sa pýši, že je bohaté na vodu. To už neplatí. Zlými rozhodnutiami politikov počas posledných 70 rokov sa krajina natoľko poškodila, že zo Slovenska sa stratilo viac ako 15 mld. kubických metrov VODY.

VODA je nenahraditeľnou pre život, potraviny, prírodu i bezpečné počasie. VODA v 21. storočí bude v mnohých končinách sveta rozhodovať nielen o kvalite života ľudí, ale aj o potravinovej, ekonomickej i klimateckej bezpečnosti. Preto si Slovensko zaslúži ochranu nenahraditeľného prírodného dedičstva v plnom rozsahu. Zastavením vysychania Slovenska vrátime našej krajine environmentálnu, vodnú, potravinovú, ekonomickú, sociálnu, kultúrnu, klimateckú bezpečnosť i perspektívu. Tým zo Slovenska urobíme bezpečný kút Európy, v ktorom sa oplatí žiť, vychovávať svoju rodinu, radosť sa zo života a byť hrdý na svoj štát.

Program plošného zadržiavania dažďovej vody v krajine ochráni Slovensko pred povodňami, suchom i klimateckou zmenou a zabezpečí nám i budúcim generáciám na Slovensku dostatok čistej vody, hojnej biodiverzity, zdravých potravín, prosperujúcej ekonomiky, viac tolerance i solidarity do vzťahov medzi ľuďmi.

Pre ochranu prírody a krajiny je jednou z kľúčových priorít štátu posilňovanie účasti verejnosti, občianskej participácie a aktívneho občianskeho prístupu. Starostlivá ochrana a permanentná obnova prírodných zdrojov bude pre Slovensko novým pilierom ekonomiky Slovenska a nie niečo čo bude obmedzovať trvalo udržateľný život

Najväčším problémom, s ktorým sa bude musieť Slovensko vysporiadať a ochrániť záujmy občanov, je ochrana pred povodňami, suchom a klimateckou zmenou. Obnovíme Program revitalizácie krajiny, ktorý zastavila Vláda Roberta Fica, ktorý dával príležitosť obciam i občanom po vidieckych regiónoch pracovať nezamestnaným na zmiernenie rizík pred povodňami a zavodňovaní krajiny.

KONKRÉTNE RIEŠENIA

- ✓ Ak voliči dajú mandát tomuto programu, DS sa zaväzuje, že na Slovensku vznikne viac ako 50 tisíc pracovných príležitostí na budovaní praktických opatrení zadržiavania dažďovej vody v krajine. Naštartujeme tak nový pilier ekonomiky Slovenska, ktorý cez inovácie a technológie MODREJ EKONOMIKY podporí vznik ďalších viac ako 100 tisíc pracovných príležitostí. Slovensko sa stane lídrom v inováciách ozdravovania klímy a ukáže sebe i svetu, ako možno zastaviť migráciu ľudí z vysušených oblastí sveta.
- ✓ Strategické rozhodnutia, ktoré chceme prijímať a legislatívu schvaľovať, mienime prijímať na princípoch, že každý subjekt, ktorý využíva prírodné zdroje (pôdu, vodu, lesy, vzduch) pre komerčné účely bude motivovaný zabezpečovať permanentnú obnovu týchto prírodných zdrojov.
- ✓ Pri ochrane a obnove prírodných zdrojov budeme podporovať také inovatívne technologické produkty, ktoré budú prispievať k obnove prírodných zdrojov a nebudú poškodzovať klímu.
- ✓ Podporíme inovatívne riešenia v čistení odpadových vôd a využívania dažďových vôd na zvýšenie produkcie biomasy, aby sa znížili nároky získavania zdrojov z prirodzených lesov.

- ✓ Prijmeme také legislatívne opatrenia, ktoré budú motivovať všetkých vlastníkov i správcov pozemkov dbať na starostlivosť, čistotu i regeneráciu prostredia, aby nevznikali čierne skládky, aby nebola poškodzovaná pôda i voda.
- ✓ V záujme ochrany prírodných zdrojov budeme podporovať inovatívne riešenia využívania prírodných zdrojov, v ktorých odpad neexistuje (akýkoľvek odpad je zdrojom nového produktu)
- ✓ Prijmeme legislatívu, ktorá zníži využívanie chemických prostriedkov v prírodnom prostredí, vo voľnej krajine a intravilánoch miest a obcí.
- ✓ Prijmeme nové legislatívne pravidlá, ktoré budú motivovať mestá a obce zvyšovať plochy verejnej zelene v mestách a k využívaniu dažďovej vody na ozdravovanie klímy miest a obcí
- ✓ Pri protipovodňovej ochrane budeme motivovať všetkých správcov i vlastníkov lesopoloľnohospodárskej, krajiny, dopravnej infraštruktúry zadržiavať dažďovú vodu tam kde padne a tým zvýšime bezpečnosť občanov v sídlach a zároveň posilníme zásoby vody na území Slovenska i ozdravíme klímu.
- ✓ Pripravíme vodný zákon na integrovanú ochranu a obnovu vody v krajine, aby Slovensko nevysychalo a zároveň aby sa vytvorili finančné nástroje pre zvýšenie starostlivosti o ochranu vody na území pre mestá a obce
- ✓ Vytvoríme právny mechanizmus účinnej obrany ľudí pred obťažujúcim zápachom. Vytvoríme nový zákon o ovzduší.
- ✓ Podporíme inovácie v riešení dopravy v mestách s dôrazom na verejnú, pešiu a cyklistickú ako aj účinnú ochranu a adekvátne využívanie verejných priestorov v prospech verejnosti. Podporíme zakladanie regionálnych tréningovo-turistických centier cyklistiky medzinárodného významu
- ✓ Vytvoríme systém komplexnej informovanosti verejnosti o stave životného prostredia.
- ✓ Mimovládne environmentálne organizácie sa stanú partnerom pri ochrane i obnove prírody a budú prirodzeným pilierom pre zvyšovanie informovanosti a environmentálnej výchovy občanov.
- ✓ Nepovolíme výstavbu nového ropovodného prepojenia cez Žitný ostrov, ktorý je vzácnym zásobníkom pitnej vody stredoeurópskeho významu. Budeme presadzovať zvýšenie bezpečnosti aj ostatných existujúcich líniových stavieb a to nielen na tomto území.
- ✓ Na územiach so 4. a 5. stupňom ochrany, ako aj na územiach Svetového prírodného územia UNESCO zabezpečíme 100%-ný rozsah štátneho vlastníctva pozemkov a to niektorou z vhodných foriem vyrovnania sa so súčasnými neštátnymi vlastníkmi - prostredníctvom výkupu, zámeny, vyrovnania a pod.)

2.3 LESNÍCTVO

2.3.1 VÝZVY A PROBLÉMY

Slovensko je krajina, ktorá má jedinečné bohatstvo v lesoch. Žiaľ, v súčasnosti je jediným reálne hodnoteným produktom lesa stále drevo, no les poskytuje pre spoločnosť oveľa významnejšie produkty, ktoré treba chápať ako jeho základnú produkciu.

Pitná voda, dýchatelný vzduch, biodiverzita, neodviata pôda, zdravie obyvateľstva sú rozhodujúce životodarné hodnoty. Spoločnosť síce formálne uznáva,

že tieto hodnoty, ich kvalita i množstvo sú vo veľkej miere závislé na lesoch, no považuje túto príčinnú súvislosť za samozrejmu, nezávislú od cieľavedomej práce lesníka, a teda nehodnú osobitného zreteľa. Dôsledkom toho je aj to, že im nepriznáva žiadnu cenu. V hospodárení s lesmi chýba odvaha lesníckych elít a politická vôľa premietnuť tieto hodnoty do praxe prostredníctvom komplexnej hodnoty lesa a jeho integrovanej ochrany.

2.3.2 PRÍRODE BLÍZKE HOSPODÁRENIE

Jednou z veľkých tém súčasného lesníctva, ktorá bezprostredne nadväzuje na komplexnú hodnotu lesa je spôsob hospodárenia v lesoch, ktorý nezodpovedá základným ekologickým a ekonomickým potrebám spoločnosti.

Od stredoveku až do osemdesiatych rokov 20. storočia sa pri hospodárení v lesoch uplatňoval holorub. Tento necitlivý spôsob hospodárenia bol zhruba pred 30 rokmi zákonom výrazne obmedzený a prednostne nahradený podrastovým hospodárením. Hoci ide o jemnejší a ekonomickejší spôsob, ani on nezodpovedá súčasným potrebám. Je nevyhnutné ho systémovo nahrádzať prírode blízkym hospodárením, tak, aby bola zabezpečená optimálna a kompletná produkcia lesa. Výsledkom takéhoto hospodárenia sú z pohľadu odolnosti lesy stabilné a z pohľadu produkcie dreva lesy kvalitné. Nástrojom prírode blízkeho hospodárenia je výberkový hospodársky spôsob, ktorý by sa mal uplatňovať všade tam, kde existujú vhodné podmienky, alebo kde je možné takéto podmienky vytvoriť. Pri dôslednom uplatňovaní prírode blízkeho hospodárenia zaniknú rúbaniská, a tým aj hlavný dôvod k ochranárskym sporom.

2.3.3 ŠTÁTNY PODNIK LESY SR

Jednou z úloh ozdravenia lesného hospodárstva je zásadná zmena riadenia kľúčového štátneho podniku Lesy SR. Tento podnik obhospodaruje viac ako polovicu slovenských lesov, čo z neho robí najbohatší a najvplyvnejší štátny podnik. Z toho dôvodu je často predmetom korupčných politických vplyvov a snahy o zasahovanie do riadenia podniku. Zásadne však odmietame ako riešenie politickej korupcie privatizáciu tohto podniku. Systémovým riešením je zodpovedné a transparentné riadenie, ktoré prinesie pozitívne a dlhodobé zmeny v lesníctve. Na zlepšenie transparentnosti podporíme takú inštitucionálnu reformu riadenia štátneho podniku Lesy SR, aby miestne samosprávy, odborníci i verejnosť malá možnosť podporovať transparentné nakladanie s lesným pôdnym fondom.

2.3.4 LESY AKO POISŤOVŇA

Presadíme princíp pri správe lesa tak že les bol poisťovňou pre budúce zdravie krajiny a jej obyvateľov. Je preto neprípustné, aby štátny podnik LESY SR každoročne povinne odvádzal niekoľkomiliónový mimoriadny odvod zo zisku do štátneho rozpočtu, keď zároveň nie sú týmto podnikom finančne zabezpečené a vykonávané všetky celospoločensky dôležité výkony v lese.

2.3.5 HRADENIE BYSTRÍN A SPRÍSTUPNENIE LESOV

Príčiny povodní riek v nížinách sa nachádzajú na horných tokoch, teda horských bystrinách. Medzi dôležité úlohy lesníctva patrí úprava a hradenie bystrín, ktoré majú rozhodujúci vplyv na zníženie rizika povodní. Starostlivosť o lesné bystriny sa v posledných rokoch veľmi zanedbalo. Vrátime program hradenia bystrín lesom.

Slovensko výrazne zaostáva za vyspelými štátmi v hustote lesnej cestnej siete. Zabezpečenie prístupnosti lesa je nevyhnutnou podmienkou plnohodnotného uplatnenia prírody blízkeho hospodárenia. V Slovenských lesoch je viac ako 80 tisíc km lesných ciest a zväžnic a asi 2-3 krát viac neevidovaných cestných liniek, ktoré sa stávajú v období intenzívnych dažďov zberačmi dažďovej vody a z toho vznikajúcich povodňových rizík.

Do všetkých lesov, vrátane vojenských, majú mať občania v plnej miere zaručený prístup, a to pri dodržaní nevyhnutných výnimiek. Naproti tomu jazdy štvorkoliek lesy by sa nemali stávať jazdeckými dráhami pre štvorkolky, keďže tieto ohrozujú návštevníkov, plašia zver a ničia krajinu.

2.3.6 ZAMESTNANIE V LESOCH

Lesy potrebujú mnoho drobných prác, ktoré sa dostatočne nevykonávajú. Ide najmä o údržbu lesných ciest a zväžnic, čistenie odvodňovacích priekop, priepustov, odrážok, spracovanie haluziny na palivové účely. Tieto práce je možné vykonávať takmer nepretržite a sú vhodné a zmysluplné na resocializáciu dlhodobo nezamestnaných.

2.3.7 POĽOVNÍCTVO

Poľovníctvo je jednou z lesníckych disciplín, kde sa korupcia prejavuje veľmi často. Nevýhodné prenájmy často spôsobujú štátu i občanom miliónové škody. Poľovníci sú nezmyselne nútení byť členmi Slovenskej poľovníckej komory, čo predstavuje mnoho povinných platieb a netransparentný prehľad o využití týchto prostriedkov. Korupčným stimulom je aj fakt, že zákon neukladá povinnosť použiť pri prenájmoch všetkých poľovných revírov aukciu.

2.3.8 PRINAVRACANIE LESNÝCH POZEMKOV

Veľké neštátne lesné majetky boli už takmer všetky vrátené pôvodným majiteľom. Stále však ostáva takmer 200-tisíc ha neštátnych lesov v správe štátu, nakoľko je nemožné zistiť nadpolovičnú väčšinu ich majiteľov, ktorí vlastnia drobné vlastnícke podiely. Bez osobitného prístupu je nemožné zabezpečiť nápravu majetkových krívd a hospodárenie v týchto lesoch.

3 PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE – autor: Jana Kiššová a kol.

Slovensko je krajina s obrovským potenciálom. Okrem nádhernej prírody sú naším najväčším bohatstvom ľudia. Úlohou štátu je vytvoriť im také podmienky na prácu a podnikanie, aby dokázali uspokojiť svoje potreby či túžbu profesionálne sa realizovať a slušne za svoju prácu zarobiť.

Súčasná vláda podnikateľské prostredie dlhodobo likviduje. Jej filozofiou je čo najviac peňazí ľuďom cez dane a rôzne poplatky zobrať a následne tieto zdroje prerozdeľovať vyvoleným. Neustálym zavádzaním a zmenou povinností a finančnej záťaže demotivuje ľudí hodnoty vytvárať, no motivuje financie „získavať“. Premyslená hospodárska politika vlády prakticky neexistuje a všetky oblasti života ovládol populizmus. Toto musí skončiť.

Filozofiou Demokratickej strany je zodpovedná hospodárska politika, ktorej základom je dobré a férové podnikateľské prostredie. Cesta k nemu vedie zavedením rovnej dane a znížením jej sadzby, zlacnením zamestnávania či významným znížením byrokracie a finančnej záťaže. Odstránením korupcie a bariér v podnikaní sa toto stane atraktívnejšie aj pre mladých ľudí a aktívnych seniorov. Základom pre udržanie a vznik nových pracovných miest je aj Zákoník práce, ktorý vyvážené upravuje vzťahy medzi zamestnancom a zamestnávateľom. Právna istota a spravodlivosť musí byť samozrejmosťou.

Vytvárať hodnoty sa musí znovu vyplácať. Konkurencieschopnosť Slovenska a zvyšovanie jeho atraktivity pre investorov bude našou prioritou. To je jedinou životaschopnou cestou k zvyšovaniu plátov a zlepšovaniu životnej úrovne ľudí.

Slovensko má všetky predpoklady na to, aby sa priblížilo k vyspelým a bohatým krajinám a ja spravím všetko pre to, aby sa tak reálne stalo.

3.1 Dane a odvody

3.1.1 Všeobecne o daniach – znížime dane a zjednodušíme ich výber

- ✓ zavedieme rovnú daň z príjmov a znížime jej sadzbu na 19 %¹,
- ✓ vrátime sadzbu dane vyberanej zrážkou z 35 % na 19 %²,
- ✓ zrušíme daň z dividend³,
- ✓ predĺžime dobu na predloženie dokumentácie vyžadanej správcom dane zo súčasných 15 dní na 30 dní,

¹ Rušenie výnimiek spravidla prináša vyššie výnosy pre štátny rozpočet. Navrhujeme použiť všetky takéto výnosy na zníženie plošnej sadzby dane z príjmu.

² Dnes sa zdaňuje zrážkovou daňou vo výške 35 % príjem zo zahraničia zo všetkých krajín, s ktorými nemá Slovensko uzavretú dohodu o zamedzení dvojitého zdanenia (podľa ust. § 43 ods. 1 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov).

³ **S účinnosťou od 1. 1. 2017 platia nové pravidlá a podmienky zdaňovania dividend. Týkajú sa dividend, ktoré budú vyplácané zo ziskov vytvorených za účtovné obdobia, ktoré začnú 1. 1. 2017, ale aj dividend, ktoré budú vyplácané zo ziskov za účtovné obdobia, ktoré začali do konca roka 2003.** Spôsob zdaňovania závisí od typu príjemcu dividend (fyzická osoba alebo právnická osoba), od zdroja, z ktorého dividendy plynú (Slovenská republika alebo zahraničie) a od daňovej rezidencie príjemcu dividend (daňový rezident SR alebo zahraničný daňový rezident). Uplatňujú sa dva spôsoby zdanenia dividend, a to zdanenie zrážkou pri ich výplate (dividendy vyplácané zo zdroja v SR) a zdanenie v daňovom priznaní (dividendy zo zdroja v zahraničí). U fyzických osôb sa dividendy zdaní v sadzbe 7 % (dividendy zo zdroja v SR a zo zdroja v zahraničí zo zmluvného štátu) a 35 % (dividendy zo zdroja v zahraničí z nezmluvného štátu). U právnických osôb sa dividendy, ktoré sú predmetom dane, zdaní v sadzbe 35 %. **S účinnosťou od 1. 1. 2017 sa na dividendy vyplácané zo zisku dosiahnutého v účtovnom období, ktoré začalo 1. 1. 2017 alebo neskôr, nevzťahuje povinnosť platiť poistné na verejné zdravotné poistenie.** Povinnosť platiť poistné sa ale naďalej vzťahuje na dividendy vyplácané v roku 2017 a neskôr zo zisku dosiahnutého v účtovnom období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2016.

- ✓ zavedieme jednotný strop pre platby v hotovosti vo výške 15 000 eur⁴,
- ✓ zjednodušíme podávanie daňových priznaní pre rezidentov, ktorí nemajú na Slovensku príjmy⁵,
- ✓ umožníme znížiť základ dane o pokuty, ktoré boli vyrubené v rámci podnikateľskej činnosti,
- ✓ zrušíme daň regulovaných subjektov⁶,
- ✓ zrušíme daň bankových subjektov⁷,
- ✓ zrušíme daň z osobných vozidiel a výšku dane z vozidiel nad 3,5 tony znížime na úroveň európskej legislatívy⁸,
- ✓ zrušíme 8 %-nú daň z poistenia⁹,
- ✓ zrušíme dane z pamäťových elektronických médií¹⁰,
- ✓ umožníme uplatniť si daňovú stratu podľa slobodného rozhodnutia daňovníka¹¹,
- ✓ zavedieme postupné odpisovanie majetku podľa slobodného rozhodnutia daňovníka¹²,
- ✓ zrušíme superodpočítateľné položky¹³.

3.1.2 Daň z pridanej hodnoty (DPH)

- ✓ skrátime možnosť zdržiavať nadmerný odpočet DPH na maximálne 4 mesiace

⁴ Dnes je podľa zákona č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti zavedený strop na platby v hotovosti:

- pre podnikateľov 5 000 eur,
- pre fyzické osoby 15 000 eur.

Nevidíme dôvod na takúto asymetriu. Zároveň si myslíme, že strop 5 000 eur pre hotovostné platby podnikateľov je v praxi zbytočne obmedzujúci.

⁵ Daňovým rezidentom je dnes fyzická osoba, ktorá má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt alebo sa v posudzovanom roku zdržiava na území SR aspoň 183 dní. Daňový rezident SR má povinnosť podať v SR daňové priznanie zo všetkých príjmov, ktoré v danom roku dosiahol na celom svete. V prípade, že občan SR má na území SR trvalý pobyt, ale pracuje alebo študuje v zahraničí, navrhujeme, aby rozhodujúce bolo, kde sa reálne v danom roku zdržiava, nie kde má trvalý pobyt. Takíto občania SR tak nebudú zaťažovaní byrokratickou povinnosťou podať daňové priznanie v SR.

⁶ Podľa zákona č. 235/2012 Z. z. o osobitnom odvode z podnikania v regulovaných odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁷ Podľa zákona č. 384/2011 Z. z. o osobitnom odvode vybraných finančných inštitúcií a o doplnení niektorých zákonov.

⁸ Podľa zákona č. 361/2014 Z. z. o dani z motorových vozidiel a o zmene a doplnení niektorých zákonov a SMERNICE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 1999/62/ES zo 17. júna 1999 o poplatkoch za používanie určitej dopravnej infraštruktúry ťažkými nákladnými vozidlami.

⁹ Zrušíme zákon č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Daň z poistenia zvýšila poistné, čo má negatívny vplyv na spoločnosti a podnikateľov z každého odvetvia, zasahuje aj vysoko konkurenčné odvetvia s nevyhnutným poistením, napríklad automotive, stavebníctvo či prepravu. V ekonomicky dobrých časoch nevidíme dôvod zavádzať nové dane, naopak, tie sa majú znižovať a rušiť.

¹⁰ Autorský poplatok, ktorý sa v zmysle ust. § 36 ods. 2 a ods. 3 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorského zákona platí za množstvo elektronických zariadení (USB-kľúče, pamäťové karty, set-top boxy, smart TV, mp3 prehrávače a pod.) predražuje tieto zariadenia. Výnos tohto poplatku končí v rukách organizácií kolektívnej správy, pričom tieto z nakladania s verejnými zdrojmi neposkytujú žiaden transparentný verejný audit (Zdroj: INESS).

¹¹ Od zdaňovacieho obdobia 2014 si daňový základ možno znížiť každý rok presne o jednu štvrtinu strát z predchádzajúcich rokov. Ak je základ dane vyšší ako jedna štvrtina daňovej straty, podnikateľ zaplatí daň z príjmu. Ak je základ dane nižší, podnikateľ prichádza o možnosť odpočítať časť daňovej straty presahujúcu jednu štvrtinu. Po zliberalizovaní odpisovania daňovej straty sa daňovník sám rozhodne, v ktorom roku akú časť daňovej straty umorí. Toto mu umožní variabilne narábať so stratou, a tak si znižovať daňový základ a daň podľa toho, ako sa mu v podnikaní darilo.

¹² V súčasnosti je odpisovanie majetku pre podnikateľov komplikované a limitujúce. Existuje 6 odpisových skupín, pričom doba odpisovania majetku je od 4 do 40 rokov. Postupným zliberalizovaním odpisovania majetku dosiahneme stav, keď sa daňovník sám rozhodne, v ktorom roku a v akej výške bude majetok odpisovať. Toto zlepší možnosť riadenia cash-flow. Pri odpísaní 100 % z nadobúdacej ceny majetku v prvom roku si daňovník zníži svoje daňové povinnosti už v roku, v ktorom investoval do svojho podnikania, čo pomôže ďalšiemu jeho rozvoju. Z dlhodobého pohľadu nebude mať toto opatrenie vplyv na štátny rozpočet, ovplyvní len cash-flow v prvých rokoch jeho zavedenia.

¹³ V roku 2015 zaviedla vláda nový typ zvýhodnenia daňovníkov, ktorí vykonávajú výskum a vývoj, takzvanú superodpočítateľnú položku. Zahraničné štúdie sice potvrdzujú, že podobné výnimky vedú k zvýšeniu výpadku vo verejných financiách, ale neprejavujú sa vo vyššej efektívnosti firiem, ktoré ich dostali. Zjednodušene: firma zaplatí nižšie dane a výsledok výskumu je nula. Štát nedokáže posúdiť, či sa vo firmách naozaj robí vedecký výskum. V súčasnosti je možné odpočítať až 100 % výdavkov na vedu a výskum.

- ✓ v dôsledku prebiehajúcej daňovej kontroly¹⁴,
- ✓ zrušíme povinnosť podnikateľa odvieť DPH za dodávateľa – neplatiča¹⁵,
- ✓ zjednotíme a znížime sadzby DPH¹⁶.

3.1.3 Rovnaký meter pre štát a podnikateľa¹⁷

- ✓ umožníme uplatniť si ako daňový náklad reálne spotrebované pohonné hmoty¹⁸,
- ✓ umožníme uplatniť si ako daňový náklad reprezentačné do výšky 1 % zo základu dane,
- ✓ zavedieme jednotný limit pre daňový náklad na reklamný predmet vo výške 50 eur¹⁹,
- ✓ zjednotíme benefity pre zamestnancov v štátnej správe a súkromnej sfére²⁰.

3.2 Trh práce a zamestnávanie

3.2.1 Zjednodušíme Zákonník práce – zjednodušíme a zlacníme zamestnávanie

- ✓ zrušíme zákaz otvárania obchodov počas sviatkov²¹
- ✓ zjednotíme a zjednodušíme pravidlá pre dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru – doterajšie tri formy dohôd nahradíme jedinou²²
- ✓ minimálna mzda bude stanovená ako 50 % priemernej mzdy v hospodárstve, pričom v kompetencii obcí bude možnosť výšku minimálnej mzdy znižovať
- ✓ zrušíme sadzby minimálnych mzdových nárokov²³

¹⁴ Daňový úrad bude môcť zadržiavať DPH v dôsledku prebiehajúcej daňovej kontroly max. 4 mesiace, pričom doba na výkon daňovej kontroly ostane aj naďalej jeden rok. Ak neboli zistené pochybenia vedúce ku kráteniu dane, bude Daňový úrad povinný od začiatku druhého mesiaca po koniec štvrtého mesiaca zaplatiť dotknutej firme úrok vo výške 15 % (takto nastavený je sankčný úrok voči daňovníkovi, teda vice versa, primerané nastavenie). Prvý mesiac zadržiavanej DPH nebude úročený, a to bez ohľadu na zistenia.

¹⁵ Podľa ust. § 69 ods. 14 Zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty platiteľ, ktorému je alebo má byť dodaný tovar alebo služba v tuzemsku, ručí podľa ust. § 69b za daň z predchádzajúceho stupňa uvedenú na faktúre, ak dodávateľ daň uvedenú na faktúre nezaplatil alebo sa stal neschopným zaplatiť daň a platiteľ v čase vzniku daňovej povinnosti vedel alebo na základe dostatočných dôvodov vedieť mal alebo vedieť mohol, že celá daň alebo časť dane z tovaru alebo služby nebude zaplatená, a to v prípadoch, keď: a) protihodnota za plnenie, uvedená na faktúre, je bez ekonomického opodstatnenia neprimerane vysoká alebo neprimerane nízka, b) v čase vzniku daňovej povinnosti bol jeho štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu alebo spoločníkom štatutárny orgán, člen štatutárneho orgánu alebo spoločník platiteľa, ktorý dodáva tovar alebo službu.

¹⁶ Zjednotíme a znížime sadzby DPH na najnižšiu možnú mieru so zreteľom na ekonomický vývoj v Slovenskej republike.

¹⁷ Čo je pre štát „povoleným“ výdavkom, nech je pre podnikateľa odpočítateľnou položkou od základu pre výpočet dane.

¹⁸ V súčasnosti platí pre podnikateľa, že ak je spotreba auta podľa „techničáku“ x litrov a reálna spotreba je vyššia (lebo sa napríklad s referentským autom jazdí len po meste a krátke trate), rozdiel si podnikateľ nemôže dať do nákladov. V štátnej správe je to paradoxne povoleným výdavkom.

¹⁹ V súčasnej dobe je to 17 eur. Ani v štátnej správe nebude povolené nakupovať darčeky / reklamné predmety vo výške vyššej ako 50 eur.

²⁰ Zamestnanecké benefity sú nepochybne dôležitým prvkom motivácie zamestnancov. Práve z uvedeného dôvodu je potrebné, rovnako ako v štátnej správe, aj podnikateľom v súkromnej sfére umožniť uplatňovanie poskytnutých benefitov zamestnancom (napr. rekreácie, koncerty, lístky do fitness, atď.), ako daňových výdavkov.

²¹ Zrušíme ust. § 94 ods. 5 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce.

²² V súčasnosti zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce umožňuje dohodu o vykonaní práce, dohodu o pracovnej činnosti a dohodu o brigádnickej práci študentov. Rozdiel medzi nimi je najmä v rozsahu pracovného času - na dohodu o vykonaní práce je možné pracovať max. 350 hodín v kalendárnom roku, na dohodu o pracovnej činnosti max. 10 hodín týždenne a na dohodu o brigádnickej práci študentov v priemere max. 20 hodín týždenne. Ďalšie rozdiely sú napríklad v možnostiach jednostranného vypovedania dohody. Tieto rozdiely nemajú opodstatnenie - napríklad preto, lebo jedna a tá istá osoba môže mať s tým istým zamestnávateľom uzatvorených viac dohôd rôznej formy. Navrhujeme všetky tri formy dohôd nahradiť jedinou formou dohody o práci mimo pracovného pomeru.

²³ 6 úrovni minimálnej mzdy podľa ust. § 120 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce.

- ✓ zjednodušíme pravidlá pri výpočte nároku na dovolenku a stravovanie zamestnancov²⁴
- ✓ zjednotíme mzdové zvýhodnenie (príplatok) za prácu v nedeľu a počas sviatkov na úroveň 25 %²⁵
- ✓ zrušíme definíciu závislej činnosti²⁶
- ✓ znížime maximálnu náhradu mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa z 36 mesiacov na 6 mesiacov
- ✓ zrušíme zodpovednosť zamestnávateľa za agentúru dočasného zamestnávania vo veci dodržiavania rovnakých podmienok pre kmeňových a agentúrnych zamestnancov²⁷
- ✓ znížime zákonné obmedzenia pri dočasnom pridelení zamestnancov medzi zamestnávateľmi²⁸
- ✓ zdobrovoľníme poskytovanie rekreačných poukazov zamestnancom²⁹

3.2.2 Znížime byrokráciu pri zamestnávaní

- ✓ zrušíme nezmyselné alebo duplicitné povinnosti zamestnávateľov pri zamestnávaní³⁰
- ✓ zjednotíme formu komunikácie zamestnávateľov so Sociálnou poisťovňou, zdravotnými poisťovňami a Daňovým úradom na elektronickú
- ✓ zrušíme povinnosť zamestnávateľa oznámiť zdravotnej poisťovni, že za zamestnanca bude platiť poisťné³¹
- ✓ zrušíme povinnosť zamestnávateľa archivovať výplatné pásky³²

²⁴ Navrhujeme zjednodušenie pravidiel pri výpočte nároku na dovolenku v prípade, že pracovný pomer netrval celý rok, resp. ak zamestnanec nevykonával prácu počas celého roka. Za každý celý kalendárny mesiac nepretržitého trvania toho istého pracovného pomeru má mať zamestnanec nárok na jednu dvanástinu dovolenky za kalendárny rok. Za každých 21 neodpracovaných zmien v kalendárnom roku môže zamestnávateľ krátiť dovolenku o jednu dvanástinu.

²⁵ Mzdové zvýhodnenie za prácu počas sviatkov znížime zo 100 % na 25 %. Mzdové zvýhodnenie za prácu počas soboty a nedele zjednotíme na 25 %.

²⁶ Podľa ust. § 1 ods. 2 a ods. 3. zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce navrhujeme, aby si zamestnávateľ a zamestnanec po vzájomnej dohode vybrali formu spolupráce, či už zamestnaneckú alebo subdodávateľskú (teda zmluvu uzavruť podľa Zákonníka práce, Občianskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka). Každá z uvedených foriem má výhody aj nevýhody, štát však nemá vstupovať do slobodnej voľby týchto dvoch zmluvných strán, ani zvýhodňovať ktorúkoľvek z nich.

²⁷ Podľa ust. § 58 ods. 10 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce.

²⁸ V súčasnosti nie je možné slobodné uzatváranie zmlúv medzi dvoma subjektami podľa Obchodného zákonníka (zmluvy o poskytnutí služieb a pod.) v prípade tzv. maskovaného dočasného pridelenia. V prípade, že sa spoločnosti A a B dohodnú na zmluve, podľa ktorej zamestnanci spoločnosti A vykonávajú v prospech spoločnosti B práce, ktoré sú predmetom činnosti spoločnosti B, práce budú vykonávať prevažne v priestoroch spoločnosti B, prevažne pracovnými prostriedkami spoločnosti B a pod vedením vedúceho zamestnanca spoločnosti B, musia uzavrieť dohodu o dočasnom pridelení podľa ust. § 58 Zákonníka práce. Navrhujeme zrušenie tohto obmedzujúceho ustanovenia zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce.

²⁹ V súčasnosti je podľa ust. § 152a zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce zamestnávateľ, ktorý zamestnáva viac ako 49 zamestnancov, povinný poskytovať zamestnancom, na ich žiadosť príspevok na rekreáciu v sume 55 % oprávnených výdavkov, najviac však v sume 275 eur za kalendárny rok. Uvedená povinnosť sa vzťahuje na zamestnanca, ktorého pracovný pomer u zamestnávateľa trvá nepretržite najmenej 24 mesiacov. U zamestnanca, ktorý má dohodnutý pracovný pomer na kratší pracovný čas, sa suma príspevku pomerne znižuje. Túto povinnosť zdobrovoľníme pre všetkých zamestnávateľov, pričom v prípade, ak sa zamestnávateľ rozhodne poskytovať zamestnancom rekreačné poukazy, budú sa tie považovať za daňovo uplatniteľný výdavok.

³⁰ Tento bod vznikol v spolupráci so spoločnosťou Profesia.

³¹ Vznik platiteľa poisťného sa oznamuje v tých zdravotných poisťovniach, v ktorých sú zamestnanci poistencami do ôsmich pracovných dní. Zamestnávateľ použije tlačivo Oznámenie o vzniku, zmene a zániku platiteľa poisťného. Do príslušnej zdravotnej poisťovne prihlási podnikateľ aj zamestnancov. Pri prihlasovaní zamestnanca použije formulár Oznámenie zamestnávateľa o poistencoch pri zmene platiteľa poisťného na verejné zdravotné poistenie. Na oznámenie má tiež 8 pracovných dní. Ak má zamestnávateľ najmenej troch zamestnancov, oznámenie je povinný podávať výlučne elektronicky. Navrhujeme zjednodušiť postup tak, že všetky informácie budú zdravotnej poisťovni zaslané v jednom formulári (Zdroj: PAS).

³² Zrušíme povinnosť archivovať výplatné pásky v papierovej podobe a v podobe e-mailu zaslaného zamestnancom. Archivujú sa v elektronickom systéme, bez možnosti spätnej modifikácie.

- ✓ zrušíme povinnosť zamestnávateľa zasielať štatistickému úradu³³
 - štvrťročný výkaz o práci
 - ročný výkaz o úplných nákladoch práce
- ✓ zosúladiť povinnosti vyplývajúce z nového zákona o ochrane osobných údajov s európskym nariadením GDPR³⁴
- ✓ zrušíme zodpovednosť dodávateľa služby na území Slovenskej republiky za vyplatenie mzdy hosťujúcemu zamestnancovi a zodpovednosť dodávateľa služby na území Slovenskej republiky za vyplatenie mzdy hosťujúcemu zamestnancovi
- ✓ znížime administratívnu náročnosť zamestnania prvého zamestnanca³⁵
- ✓ zrušíme povinnosť domáceho zamestnávateľa písomne informovať pred vyslaním domáceho zamestnanca o pracovnom čase a výmere dovolenky v štáte, na ktorého územie je domáci zamestnanec vyslaný³⁶
- ✓ zrušíme povinnosť domáceho zamestnávateľa uzatvoriť písomnú dohodu s domácim zamestnancom v prípade jeho vyslania³⁷
- ✓ zrušíme povinnosť zamestnávateľa pred poskytnutím firemného vozidla zamestnancovi absolvovať s ním skúšobnú jazdu a oboznámiť ho s manuálom na obsluhu vozidla³⁸
- ✓ zrušíme povinnosť zamestnávateľa oznámiť voľné pracovné miesto Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny³⁹

³³ Tento bod vznikol v spolupráci so spoločnosťou Profesia.

³⁴ Z dôvodu právnej istoty zrušíme tie ustanovenia zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktoré sú v rozpore s európskym nariadením GDPR.

³⁵ V súčasnosti v prípade, ak sa zamestnávateľ rozhodne prijať prvého zamestnanca, začne sa na neho vzťahovať viac ako 1 000 paragrafov, ktorých znenia odkazujú v takmer 900 odvolávkach približne na 600 ďalších právnych predpisov a ich noviel. Podnikateľovi, ktorý pri zamestnávaní zanedbá niektorú zo svojich povinností, hrozí minimálne 20 rôznych pokút, ktorých úhrnná minimálna výška je cca 12 500 eur a úhrnná maximálna výška približne 1,4 milióna eur (Zdroj: PAS).

Medzi povinnosťami zamestnávateľa dnes napríklad patrí (nie všetky budú zrušené, no mnohé budú zjednodušené):

- povinnosť zamestnávateľa posúdiť zdravotnú spôsobilosť zamestnanca na prácu prostredníctvom preventívnej lekárskej prehliadky,
- povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť [pracovnú zdravotnú službu](#),
- registrácia zamestnávateľa do registra zamestnávateľov vedeného [Sociálnou poisťovňou](#),
- uzavretie dohody o elektronickej komunikácii medzi zamestnávateľom a Sociálnou poisťovňou,
- registrácia zamestnanca do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia vedeného Sociálnou poisťovňou,
- povinnosť zamestnávateľa uzavrieť zmluvu o [spracúvaní osobných údajov](#) s účtovníkom, advokátom či inou tretou osobou a povinnosť informovať zamestnanca,
- registrácia zamestnávateľa do registra platiteľov poisťného vedeného tou zdravotnou poisťovňou, v ktorej je zamestnanec poistený,
- registrácia zamestnávateľa k elektronickej podateľni zdravotnej poisťovne,
- povinnosť zamestnávateľa oznámiť zdravotnej poisťovni, že za zamestnanca bude platiť poisťné,
- registrácia zamestnávateľa na Daňovom úrade.

³⁶ Zrušíme ust. § 5 ods. 11 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce z dôvodu, že smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/67/EÚ z 15. mája 2014 túto povinnosť neustanovuje (Zdroj: PAS).

³⁷ Zrušíme ust. § 5 ods. 12 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce z dôvodu, že smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/67/EÚ z 15. mája 2014 túto povinnosť neustanovuje (Zdroj: PAS).

³⁸ Podľa ust. § 7 ods. 1 písm. a) zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov je zamestnávateľ povinný pravidelne, zrozumiteľne a preukázateľne oboznamovať každého zamestnanca s právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, so zásadami bezpečnej práce, zásadami ochrany zdravia pri práci, zásadami bezpečného správania na pracovisku a s bezpečnými pracovnými postupmi a overovať ich znalosť. Podľa ust. § 39 ods. 1 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce právne predpisy a ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sú aj dopravné predpisy. Vzhľadom na skutočnosť, že zamestnávateľ môže poskytnúť motorové vozidlo len zamestnancovi, ktorý je držiteľom platného vodičského oprávnenia, tento dopravný predpis musí ovládať (Zdroj: PAS).

³⁹ Od 1. 1. 2019 majú všetci zamestnávateľia podľa ust. § 62 ods. 6 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov povinnosť oznámiť voľné pracovné miesto (platí len pre pracovné zmluvy aj čiastočné úväzky) a jeho charakteristiku Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v územnom obvode ktorého sa pracovné miesto nachádza. Zamestnávateľ môže takéto voľné pracovné miesto oznámiť na Úrade práce osobne u pracovníka – agenta pre voľné pracovné miesta, telefonicky, e-mailom, prostredníctvom www.upsvr.gov.sk vyplnením dokumentu alebo na www.istp.sk (bezplatne) alebo www.profesia.sk/www.kariera.sk (s poplatkom). Sankcia za nenahlásenie voľného pracovného miesta vopred je 300 eur.

3.3 Znížime administratívnu a finančnú záťaž

3.3.1 Odl'ahčíme podnikateľov od zbytočnej byrokracie a povinností, ktoré ich stoja čas a peniaze

- ✓ umožníme nahradiť gastrolístky peniazmi⁴⁰
- ✓ zrušíme povinnosť tvoriť rezervný fond v obchodných spoločnostiach⁴¹
- ✓ zrušíme povinnosť tvoriť nedeliteľný fond v družstvách⁴²
- ✓ zrušíme povinnosť uchovávať cenové evidencie po dobu troch rokov⁴³
- ✓ zjednodušíme a sprehľadníme opatrenia BOZP v jednom zrozumiteľnom právnom predpise⁴⁴
- ✓ zrušíme povinnosť pre malé a stredné firmy mať Program vlastnej činnosti⁴⁵
- ✓ zrušíme povinnosť zasielať príslušnému úradu oznámenie o predajnom a prevádzkovom čase⁴⁶
- ✓ zredukujeme povinnosti značení súvisiacich so zákazom fajčenia v maloobchodných priestoroch⁴⁷
- ✓ zrušíme povinnosť uvádzať Poznámky ako súčasť daňového priznania pre spoločnosti, ktorých účtovná závierka nepodlieha povinnému auditu
- ✓ skrátime archivačnú lehotu účtovných dokladov z 10 na 5 rokov⁴⁸
- ✓ zrušíme povinnosť vykonávania technickej kontroly pre nebrzdené prípojné vozidlá⁴⁹
- ✓ lehotu na neodhlásenie ukradnutého firemného auta predĺžime zo 14 na 30 dní

⁴⁰ Zamestnávateľ môže zabezpečiť zamestnancom stravovanie formou teplého jedla, stravovacích poukážok alebo priamo formou finančného príspevku. Všetky uvedené formy budú pre zamestnancov príjmom oslobodeným od dane a odvodov. Hodnota príspevku na jedlo zostane nezmenená.

⁴¹ Vedenie povinného rezervného fondu v obchodných spoločnostiach je výlučne účtovnou operáciou, ktorá nemá vplyv na skutočné hospodárenie. Prostriedky alokované v týchto fondoch nie sú v skutočnosti viazané na reálnom bankovom účte alebo v hotovosti, samotný podnikateľ ich môže ľubovoľne použiť.

⁴² Podľa ust. § 235 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka je družstvo povinné pri svojom vzniku zriadiť nedeliteľný fond najmenej vo výške 10 % zapisovaného základného imania. Tento fond družstvo dopĺňa najmenej o 10 % ročného čistého zisku, a to až do doby, než výška nedeliteľného fondu dosiahne sumu rovnajúcu sa polovici zapisovaného základného imania družstva. Stanovy môžu určiť, že sa vytvára vyšší nedeliteľný fond alebo ďalšie zabezpečovacie fondy. Nedeliteľný fond sa pritom nesmie použiť za trvania družstva na rozdelenie medzi členov. Nedeliteľný fond možno použiť v rozsahu, v ktorom sa podľa tohto zákona vytvára povinne, iba na hospodárske účely určené stanovami družstva, na prekonanie nepriaznivého priebehu hospodárenia družstva alebo na krytie strát družstva, ak osobitný zákon neustanovuje inak. O použití nedeliteľného fondu rozhoduje predstavenstvo družstva.

⁴³ Ust. § 13 zákona č. 18/1996 Z. z. o cenách.

V súčasnosti sa táto povinnosť vzťahuje na všetky spoločnosti s výnimkou malých firiem.

Po zavedení tohto pravidla sa bude táto povinnosť vzťahovať len na spoločnosti s regulovanými cenami.

⁴⁴ Zoznam konkrétnych opatrení presahuje rámec tohto dokumentu.

⁴⁵ Podľa ust. § 20 zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu musia desiatky tisíc malých a stredných firiem vypracúvať tzv. Programy vlastnej činnosti povinnej osoby, t. j. de facto vnútropodnikové smernice, upravujúce boj proti legalizácii príjmov súvisiacich napríklad s možným financovaním terorizmu. V ust. § 5 tohto zákona je vymedzený príliš široký okruh firiem a inštitúcií, na ktoré sa takáto povinnosť vzťahuje. Patria medzi ne napríklad všetky firmy, ktoré majú v predmete podnikania uvedenú činnosť ekonomických alebo organizačných poradcov. To zahŕňa tisíce malých firiem, často jednoosobových s. r. o., pri ktorých je možnosť reálne takéto smernice využiť minimálna.

⁴⁶ Obce v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení stanovujú nariadením pravidiel prevádzkového a predajného času, je to uvedené v ust. § 4 ods. 3 písm. i), ktoré znie: „*plní úlohy na úseku ochrany spotrebiteľa a utvára podmienky na zásobovanie obce; určuje nariadením pravidlá času predaja v obchode, času prevádzky služieb a spravuje trhoviská*“. Pokiaľ podnikateľ prevádzkuje svoju prevádzku v súlade s týmto nariadením, je nadbytočné oznamovať obci jeho otváracie hodiny.

⁴⁷ Zrušíme povinnosť mať vývesku o zákaze fajčenia podľa zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov pre prevádzky iné ako reštauračné a príbuzné.

⁴⁸ Novelou zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, účinného od 1.1.2018 bola predĺžená archivačná lehota účtovných dokladov z 5 na 10 rokov. Archivačnú lehotu preto skrátime z 10 na pôvodných 5 rokov.

⁴⁹ Technický stav nebrzdených vozíkov je možné kontrolovať pri priebežných kontrolách policajných hliadok v teréne, nakoľko tieto nemajú ani len brzdy, ich kontrola si nevyžaduje testovanie v špecializovaných zariadeniach.

- ✓ lehotu na vykonanie kontroly technického stavu motorového vozidla (STK) po uplynutí termínu platnosti predĺžime z 0 na 30 dní
- ✓ zrušíme povinnosť pre malé a stredné podniky mať vypracovaný a schválený Prevádzkový poriadok⁵⁰
- ✓ zrušíme schvaľovanie podnikateľských priestorov Úradom verejného zdravotníctva na každý podnikateľský subjekt využívajúci rovnaký priestor, schválenie bude vydané na priestor, nie na podnikateľský subjekt⁵¹
- ✓ zrušíme transferové oceňovanie medzi domácimi subjektmi
- ✓ zrušíme povinné uvádzanie výšky platu do pracovných ponúk⁵²
- ✓ Sociálna poisťovňa nebude môcť počas kontroly podnikateľa vyžadovať predloženie dokumentov, ktorými sama disponuje a ktoré si vie sama zistiť⁵³
- ✓ zrušíme povinnosť zamestnávateľa po skončení kontroly Sociálnej poisťovne vypracovať a predložiť vedúcemu zamestnancovi písomnú správu⁵⁴
- ✓ zrušíme duplicitnú registráciu vlastníkov spoločností ako konečných užívateľov výhod⁵⁵
- ✓ zrušíme duplicitnú povinnosť podnikateľov nahlásiť Daňovému úradu založenie nového alebo zrušenie pôvodného bankového účtu⁵⁶
- ✓ umožníme, aby stavebné konanie mohlo prebiehať aj elektronicky⁵⁷
- ✓ zavedieme povinnosť pre stavebný úrad vopred vydať žiadateľovi záväzný

⁵⁰ V súčasnosti ust. § 52 ods. 1 písm. e) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia ukladá povinnosť mať schválený prevádzkový poriadok pre všetky podnikateľské subjekty.

⁵¹ V súčasnosti každý podnikateľský subjekt musí platiť poplatok 50 eur bez ohľadu na skutočnosť, že ide o rovnaký priestor.

⁵² Podľa ust. § 41 ods. 10 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce zamestnávateľ v súčasnosti pri uzatvorení pracovnej zmluvy nesmie so zamestnancom dohodnúť základnú zložku mzdy v nižšej sume ako je suma základnej zložky mzdy, ktorú zverejnil v ponuke zamestnania podľa osobitného predpisu. Osobitným predpisom je v tomto prípade zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, pričom podľa ust. 62 ods. 2 poslednej vety tohto zákona je zamestnávateľ pri zverejňovaní ponuky zamestnania povinný uvádzať sumu základnej zložky mzdy.

⁵³ Podľa ust. § 243 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení sú zamestnanci kontroly pri výkone kontroly oprávnení v nevyhnutnom rozsahu vyžadovať od kontrolovaného subjektu a jeho zamestnancov, aby im v určenej lehote poskytli doklady, iné písomnosti, vyjadrenia a informácie vrátane technických nosičov údajov potrebných na výkon kontroly a prvopisy dokladov. Sociálna poisťovňa od podnikateľov pri kontrole žiada predloženie dokladov osvedčujúcich založenie a vznik právneho subjektu (napríklad zakladateľská listina, spoločenská zmluva, stanov spoločnosti, výpis z obchodného registra, osvedčenie o živnostenskom oprávnení), prehľad o zrazených a odvedených preddavkoch na daň z príjmov zo závislej činnosti, ktoré zamestnávateľ zamestnancom vyplatil, prehľad o zamestnaneckej prémii, o daňovom bonuse a o daňovom bonuse na zaplatené úroky za uplynulý kalendárny mesiac, či kópie rozhodnutí o priznaní starobného, predčasného starobného, výsluhového alebo invalidného dôchodku a miere poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, zápisnice z valného zhromaždenia. Ide o doklady, ktorými sama disponuje, resp. ktoré si vie vyžiadať od iných štátnych inštitúcií, ktorým ich podnikateľ povinne predkladá (Zdroj: PAS).

⁵⁴ Podľa ust. § 244 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení je kontrolovaný subjekt v určenej lehote povinný na základe výsledku kontroly predložiť vedúcemu zamestnancovi kontroly písomnú správu o splnení opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov a o vyvodení dôsledkov voči zamestnancom zodpovedným za tieto nedostatky. Takáto povinnosť neexistuje pri žiadnej inej inštitúcii a za jej nevypracovanie hrozí ďalšia kontrola (Zdroj: PAS).

⁵⁵ Povinnosť registrácie konečných užívateľov výhod dnes duplicitne upravujú dva právne predpisy. Podľa zákona č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov má povinnosť zápisu konečných užívateľov výhod do registra partnerov verejného sektora u vybraných podnikateľoch (napr. v súvislosti s čerpaním dotácií alebo uchádzaním sa o verejné zákazky). Druhým je zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého každá spoločnosť musí zapísať konečného užívateľa výhod do neverejnej časti obchodného registra. Zápis údajov o konečnom užívateľovi výhod v obchodnom registri nenahrádza povinnosť vykonať zápis konečného užívateľa výhod partnera verejného sektora do Registra partnerov verejného sektora. Ide o dva rôzne systémy a s tým spojené povinnosti, ktoré existujú nezávisle od seba (Zdroj: PAS).

⁵⁶ Podľa ust. § 67 ods. 9 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov ak nastanú zmeny čísel účtov vedených u poskytovateľov platobných služieb, na ktorých budú sústredené peňažné prostriedky z podnikateľskej činnosti, oznámi to podnikateľ Daňovému úradu do 30 dní odkedy nastali. Ak by to neurobil, dopustil by sa správneho deliktu, za ktorý mu hrozí pokuta od 30 eur do 3 000 eur. Podľa ust. § 90 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov je banka povinná do 10 dní písomne oznámiť Daňovému úradu číslo každého zriadeného a každého zrušeného bežného účtu a vkladového účtu podnikateľa. **Daňový úrad získava informáciu o každom zriadenom alebo zrušenom čísle bankového účtu podnikateľa dvakrát** - prvýkrát od podnikateľa, druhýkrát od banky (Zdroj: PAS).

⁵⁷ Elektronická komunikácia bude dobrovoľná. Cieľom opatrenia je výrazné zrýchlenie a zefektívnenie tohto procesu.

zoznam požadovaných dokumentov⁵⁸

- ✓ zrušíme povinnosť nahlasovania dovozu alebo dodávky čerstvého ovocia a zeleniny a produktov živočíšneho pôvodu do elektronického systému Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky⁵⁹

3.3.2 Znížime finančnú záťaž

- ✓ zrušíme pracovnú zdravotnú službu pre I. a II. kategóriu⁶⁰
- ✓ zrušíme 2 %-ný odvod umelcov
- ✓ zrušíme koncesionárske poplatky pre všetkých
- ✓ zrušíme povinné poplatky pre SOZA a LITA
- ✓ zdobrovoľníme sociálny fond
- ✓ zrušíme zákaz predaja potravín po uplynutí doby minimálnej trvanlivosti⁶¹
- ✓ zavedieme povinnosť Úradu pre normalizáciu metrologiu a skúšobníctvo znášať náklady na preklad technických noriem, ktoré sú pre Slovenskú republiku záväzné, a ktorými sa povinne preberajú na národnú úroveň európske normy,
- ✓ zavedieme minimálne štandardy pre podnikateľov, na ktorých sa budú vzťahovať povinnosti vyplývajúce zo zákona o odpadoch⁶²
- ✓ štátna správa nebude môcť vyžadovať tieto doklady, keďže nimi už disponuje:⁶³
 - potvrdenie o nedoplatkoch/preplatkoch na dani,
 - potvrdenie o nedoplatkoch/preplatkoch v Sociálnej poisťovni,
 - výpis z obchodného registra.

3.4 Odstránime bariéry a deformácie z podnikania

3.4.1 Odstránenime bariéry z podnikateľského prostredia

- ✓ umožníme podnikateľ mladistvým⁶⁴
- ✓ zavedieme inštitút tzv. všeobecnej voľnej živnosti⁶⁵
- ✓ znížime počet viazaných živností⁶⁶

⁵⁸ Opatrenie vylúči dodatočné požiadavky a zbytočné prieskumy hlavne pri procese kolaudácie stavby.

⁵⁹ Povinnosť nevyplýva z komunitárneho práva, podnikateľov zaťažuje a navyše ŠVPS SR nevedie evidenciu tak, aby nahlásené údaje vedela využiť.

⁶⁰ V súčasnosti zavedená PZS pre 4 kategórie rizika poškodenia zdravia neprimerane administratívne aj finančne zaťažuje podnikateľov aj zamestnancov. Navrhujeme preto pre I. a II. kategóriu PZS zrušiť, nakoľko do I. kategórie sú zaradené práce, „pri ktorých nie je riziko poškodenia zdravia zamestnanca vplyvom práce a pracovného prostredia“. A do II. kategórie sú zaradené „práce, pri ktorých vzhľadom na riziko nie je predpoklad poškodenia zdravia“. Povinnosti pre III. a IV. kategóriu zachováme.

⁶¹ Zákaz predaja potravín po uplynutí dátumu spotreby (čerstvé výrobky, mäso, jogurty, atď.) ostane zachovaný, zmena sa bude týkať len zrušenia zákazu predaja potravín po uplynutí doby minimálnej trvanlivosti (konzervy, strukoviny, cestoviny, atď.).

⁶² Povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch sa nebudú vzťahovať na osoby, ktoré uvádzajú na trh alebo do obehu obaly pokiaľ celkové množstvo obalov nimi uvedených na trh alebo do obehu za kalendárny rok neprekročí 300 kg a zároveň ich ročný obrat neprekročí 150 tisíc eur.

⁶³ V súčasnosti účinný zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znížovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokrácii) problematiku nerieši komplexne a dostatočne.

⁶⁴ Podoba opatrenia presahuje rámec tohto dokumentu.

⁶⁵ Ako predmet podnikania bude možné uviesť aj podnikanie v rozsahu voľnej živnosti, ktoré by pokrývalo všetky voľné živnosti. Zavedenie inštitútu všeobecnej voľnej živnosti umožní živnostníkom, aby s takýmto predmetom činnosti mohli vykonávať všetky živnosti, pre ktoré sa nevyžaduje splnenie osobitných podmienok, aby nemuseli pri každom rozširovaní svojej podnikateľskej činnosti o nový typ aktivít ohlasovať živnostenskému úradu nový predmet podnikania.

⁶⁶ Konkrétny zoznam obsahuje desiatky položiek a je nad rámec tohto dokumentu.

- ✓ presunieme viaceré z remeselných a viazaných živností do voľných živností⁶⁷
- ✓ zrušíme povinnosť registrovať voľné živnosti na živnostenskom úrade
- ✓ zrýchlíme proces likvidácie firiem a ich výmazu z obchodného registra⁶⁸
- ✓ stanovíme nárokovateľné podmienky pravidiel udelenia dopravných licencií⁶⁹
- ✓ zrušíme povinné členstvo v týchto komorách: Slovenská komora daňových poradcov, Komora veterinárnych lekárov, Slovenská komora audítorov, Slovenská komora stavebných inžinierov, Slovenská komora architektov, Komora geodetov a kartografov, Komora reštaurátorov, Slovenská komora patentových zástupcov,
- ✓ zrušíme zákaz poplatkov za prednostné vyšetrenie u lekára
- ✓ zrušíme zákaz poplatkov u lekára za vyšetrenia, ktoré nemajú zazmluvnené so zdravotnou poisťovňou
- ✓ zrušíme povinné kvóty slovenskej hudby v rádiách
- ✓ zjednotíme hranice, pri ktorých zamestnávateľovi vznikajú konkrétne povinnosti pri zamestnávaní zamestnancov podľa európskej klasifikácie malých a stredných podnikov⁷⁰
- ✓ zrušíme kompetencie Slovenskej advokátskej komory schvaľovať názvy advokátskych kancelárií⁷¹
- ✓ zrušíme zavedené pravidlá a obmedzenia pre dohadovanie cien potravinárskych výrobkov⁷²
- ✓ zrušíme limitovanú platnosť koncesie, tá bude neobmedzená⁷³
- ✓ zrušíme povinné psychotesty pre vodičov⁷⁴
- ✓ zrušíme požiadavky prevádzkovateľa taxislužby, ktorý prevádzkuje viac ako 15 vozidiel taxislužby, súvisiace s počtom sedadiel, veľkosťou batožinového alebo ložného priestoru a množstvom prepravovaných osôb⁷⁵
- ✓ zrušíme systém E-kasa

⁶⁷ Podmienkou prevádzkovania remeselnej živnosti je odborná spôsobilosť získaná vyučením v odbore (ust. § 21 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní a súvisiace), podmienkou prevádzkovania viazanej živnosti je odborná spôsobilosť získaná inak (uvedené v prílohe č. 2 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní).

⁶⁸ Za týmto účelom stanovíme Daňovému úradu pevnú lehotu 60 dní, v rámci ktorej musí vydať súhlas správcu dane na výmaz spoločnosti z obchodného registra. Nevydanie súhlasu v danej lehote bude možné len v prípade, ak daňový úrad zistí porušenie zákona zo strany dotknutej obchodnej spoločnosti.

⁶⁹ Zmena zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave, kde sa jasne zadefinujú požiadavky na udelenie licencie. Po ich splnení bude udelenie dopravnej licencie nárokovateľné.

⁷⁰ V súčasnosti je pri každej povinnosti stanovená iná hranica počtu zamestnancov (Zdroj: ZMPS 30 odporúčaní podnikateľov do 30 rokov).

⁷¹ Novela zákona o advokácii a následné uznesenie Slovenskej advokátskej komory zakazuje niektoré názvy firiem, ktoré sú v súlade so svetovými trendami a zároveň dáva predsedníctvu SAK kompetenciu schvaľovať názvy nových advokátskych kancelárií. Na Slovensku sa tak stala anomália, keď členovia predsedníctva určujú svojim budúcim konkurentom, aký názov spoločnosti je vhodný a aký nie je. Kritériá obchodných mien dostatočne stanovuje zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník a zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (Zdroj: PAS).

⁷² Podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách. Priamo v Ústave Slovenskej republiky máme zakotvené, že naše hospodárstvo sa zakladá na princípoch trhovej ekonomiky a Slovenská republika má chrániť a podporovať hospodársku súťaž, ktorá predpokladá voľnú tvorbu cien. Preto nevidíme dôvod na takúto reguláciu. Prehodnotíme tiež regulácie vyplývajúce zo zákona o neprimeraných podmienkach v obchode s potravinami.

⁷³ Zrušíme ust. § 27 ods. 8 zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave, podľa ktorého sa koncesia udeľuje na 10 rokov, ak žiadateľ nepožiadala o kratší čas platnosti.

⁷⁴ Zrušíme ust. § 88 ods. 6 písm. b) zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého sú vodiči, ktorí sú držiteľmi vodičského preukazu Slovenskej republiky a ktorí vedú motorové vozidlo využívané na taxislužbu, povinní podrobiť sa pravidelným psychologickým vyšetreniam každých päť rokov a po dosiahnutí veku 65 rokov každé dva roky. Ide o administratívnu a finančne náročnú prekážku v podnikaní, ktorá nemá reálne opodstatnenie.

⁷⁵ Zrušíme ust. § 30 ods. 5 zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave, podľa ktorého prevádzkovateľ taxislužby musí mať na každých 15 prevádzkovaných vozidiel taxislužby najmenej jedno vozidlo taxislužby, ktoré je počtom sedadiel alebo veľkosťou batožinového priestoru alebo ložného priestoru uspokojené alebo vybavené na prepravu viac ako štyroch a najviac ôsmich cestujúcich, vybraných skupín cestujúcich s príslušenstvom, veľkého počtu kusov batožiny alebo rozmernej batožiny.

3.4.2 Odstránime deformácie z podnikateľského prostredia

- ✓ zrušíme investičné stimuly⁷⁶
- ✓ do plošného zrušenia poľnohospodárskych dotácií v celej EÚ požadujeme zvýšenie dotácií pre slovenských poľnohospodárov na úroveň starých členských krajín EÚ. Eurofondy v oblasti poľnohospodárstva musia byť po splnení jednotných a jasných podmienok nárokovateľné
- ✓ presunieme eurofondy do verejných infraštruktúrnych investícií⁷⁷

3.5 Pokuty

- ✓ zavedieme zákaz vyrubenia pokuty počas prvých siedmich dní po skončení lehoty⁷⁸
- ✓ zavedieme pravidlo, keď výška pokuty nebude môcť prevýšiť výšku istiny pri finančných nedoplatkoch
- ✓ pokuty nebudú plánovaným príjmom verejných rozpočtov⁷⁹
- ✓ zavedieme pravidlo, aby bola pri prvom porušení uplatňovaná najnižšia sadzba pokuty
- ✓ zavedieme pravidlo, že štát nebude môcť vymáhať platbu nižšiu ako 5 eur
- ✓ znížime výšky pokút pre predajne za pochybenia s minimálnou spoločenskou závažnosťou⁸⁰
- ✓ zrušíme nezmyselné pokuty:
 - pokutu, ak je bloček z pokladnice mechanicky poškodený pri odtrhnutí, pričom štandardne spĺňa všetky náležitosti
 - pokutu, ak na pokladničnom bločku sú len estetické alebo pravopisné nedostatky (veľké/malé písmo, diakritika)
 - pokutu za pohyb mimo vyznačeného turistického chodníka v treťom stupni ochrany prírody v prípade, že tadiaľ vedie cesta
 - pokutu prepravným firmám za to, ak nesťahujú údaje z kariet všetkých šoférov každých 28 dní bez ohľadu na to, či sú šoféri na cestách, osobitne v zahraničí⁸¹
 - pokutu za neoboznámenie klienta s maržou za finančné sprostredkovanie vopred a písomne⁸²
 - pokutu za nesprávne označenie súvisiace so zákazom fajčenia

⁷⁶ Zrušenie investičných stimulov nie je možné zo dňa na deň. Motiváciu investorov dotáciami a stimulmi postupne nahradíme výrazne lepším podnikateľským prostredím.

⁷⁷ Toto sa netýka dotácií v poľnohospodárstve do tých čias, kým ich nezruší celá EÚ.

⁷⁸ Pokutovať bude možné až od ôsmeho dňa, pričom ale v ôsmy deň bude pokuta za osem dní, nie za jeden.

⁷⁹ Vybrané pokuty budú použité na zníženie verejného dlhu.

⁸⁰ V súčasnosti existuje množstvo triviálnych pochybení, ktorým predajne často ani nedokážu zabrániť. Znížime napríklad výšku pokuty najmenej 1 milión eur na najmenej 10 000 eur, ak sa v priebehu jedného roka nájde v predajni trikrát po sebe tovar čo i len jeden deň po dátume spotreby.

⁸¹ Podľa ust. § 37 ods. 3 písm. d) zákona č. 126/2006 Z. z. o verejnom zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, takisto prehodnotíme zákon, aby napr. boli akceptované inštrukcie pre vodiča kamiónu poslané elektronickou formou.

⁸² Podľa novely zákona č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve.

- o pokutu za absenciu povolenia Úradu verejného zdravotníctva (hygiena) na prevádzku administratívnej činnosti
- ✓ zavedieme povinnosť pre úrad, ktorý ak vyrúbi pokutu v dôsledku preukázateľne vlastnej chyby, musí ju napraviť bez osobitnej žiadosti od poškodeného subjektu a sám skoordinať odsúhlasenie s nadriadeným orgánom, ak je toto potrebné⁸⁴

3.6 Právna istota v podnikaní

- ✓ zmeny uvedených zákonov budeme prijímať len s účinnosťou k 1. januáru⁸⁵: Zákonník práce, Zákon o dani z príjmu, Zákon o dani z pridanej hodnoty, zákony o špecifických spotrebných daniach, Zákon o správe daní a poplatkov, Zákon o sociálnom poistení, Zákon o zdravotnom poistení.
- ✓ zavedieme povinnosť pre úrady bezplatne poskytovať a zverejňovať na oficiálnom webovom sídle záväzné stanoviská⁸⁶
- ✓ zrušíme zodpovednosť zamestnávateľa za nepravdivé čestné vyhlásenie jeho brigádnika⁸⁷
- ✓ lehoty spojené s povinnosťou určiť spôsob vybavenia reklamácie a vybaviť reklamáciu sa budú počítať od obdržania reklamovaného tovaru⁸⁸
- ✓ zavedieme inštitút sunset clause⁸⁹
- ✓ zavedieme pokuty pre štátnu správu pre prípad nedodržania lehoty a ich zosobnenie zodpovednému úradníkovi⁹⁰
- ✓ zavedieme povinnosť štátu vrátiť podnikateľovi poplatok za zápis údajov a zápis

⁸³ Od 1.4.2009 ukladá zákon povinnosť fyzickým osobám podnikateľom a právnickým osobám umiestniť v priestoroch, kde je zákaz fajčenia, na viditeľnom mieste trvalý oznam s informáciou, kde a na ktoré kontrolné orgány sa môžu sťažovatelia obrátiť, ak dochádza k porušovaniu zákona o ochrane nefajčiarov. Kontrolné orgány, ktoré sú povinné vykonávať kontrolu dodržiavania zákona, sú uvedené v ust. § 9 až § 11 zákona č. 377/2004 o ochrane nefajčiarov.

Kontrolné orgány:

- Železničná polícia
- Slovenská obchodná inšpekcia
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva
- Požiarň zbor SR

⁸⁴ Napr. pre Daňový úrad to dosiahneme úpravou zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ust. § 157 - úľava zo sankcie alebo odpustenie sankcie.

⁸⁵ Toto pravidlo neplatí, ak sú prijímané zmeny v skrátenom legislatívnom konaní.

⁸⁶ Ak podnikateľ požiada o stanovisko príslušný úrad, ten mu ho zdarma poskytne a zároveň ho zverejní na svojom webovom sídle (ak tam takéto ešte zverejnené nie je). Ak tam už identické stanovisko je, pošle žiadateľovi link na príslušné stanovisko. V súčasnosti je možné získať záväzné stanovisko podľa ust. § 53a zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa ust. § 53c tohto zákona sa poplatky za ne pohybujú od 4 000 eur až do výšky 30 000 eur, čím je daný inštitút pre väčšinu subjektov nedostupný.

⁸⁷ Zamestnávateľ v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení pod hrozbou sankcií nesie zodpovednosť brigádnika za jeho čestné vyhlásenie o uplatňovaní odvodovej výnimky. Zamestnávateľ si žiadnym spôsobom **nemá možnosť overiť, či daný študent nepredložil čestné vyhlásenie o uplatňovaní odvodovej výnimky aj u iných zamestnávateľov.** V prípade, že Sociálna poisťovňa zistí túto skutočnosť neskôr, napríklad o rok, bude zamestnávateľ povinný za tohto študenta **doplatiť odvody, ktoré by za neho inak odviezol vrátane vysokého penále.** Okrem toho môže tomuto zamestnávateľovi Sociálna poisťovňa uložiť aj vysokú pokutu (Zdroj: PAS).

⁸⁸ V súčasnosti sa v zmysle ust. § 18 ods. 4 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa počítajú tieto lehoty od uplatnenia reklamácie zákazníkom. Bez toho, aby zákazník fyzicky doručil tovar totiž nie je možné rozhodnúť o spôsobe vybavenia reklamácie a reklamáciu vybaviť.

⁸⁹ Každá nová regulácia majúca dopad na podnikateľské prostredie bude mať automaticky stanovenú dobu trvania, ktorá uplynie po troch rokoch od zavedenia. O prípadnom predĺžení tohto obdobia bude musieť Národná rada SR po troch rokoch opäť hlasovať. Cieľom je zabrániť postupnej akumulácii byrokracie bez jej spätného vyhodnocovania (Zdroj: INESS: Reformný plán Top20 - Kroky na ceste ku kvalitnému podnikateľskému prostrediu).

⁹⁰ Ak orgán štátnej správy nedodrží zákonom stanovenú lehotu (vydanie potvrdení, povolení, certifikátov a pod.), zaplatí za to dotknutej osobe (či už fyzickej alebo právnickej) rovnakú pokutu, akú platia za nedodržanie lehôt fyzické a právnické osoby. Tieto pokuty budú zosobnené zodpovednému úradníkovi.

zmeny údajov do Obchodného registra Slovenskej republiky v prípade, ak nebude dodržaná zákonná lehota zo strany registrového súdu

3.7 Riešenia proti neplatičom

- ✓ umožníme podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu aj v prípade jedného veriteľa s pohľadávkou staršou ako 30 dní po lehote splatnosti⁹¹
- ✓ zavedieme nevyrátiteľnú fikciu záväzku pre neuhradenú faktúru, ktorú ak si podnikateľ uviedol do kontrolného výkazu DPH, je možné považovať za exekučný titul⁹²
- ✓ umožníme, aby v prípade, ak je obstarávateľom štát, boli vyplácané platby zhotoviteľovi podmienené úhradou za predchádzajúce práce, ktoré subdodávateľia pre tohto obstarávateľa na danej zákazke už vykonali,
- ✓ umožníme platby zadávateľa priamo subdodávateľovi po splnení určitých podmienok (kolaudačné rozhodnutie atď.)
- ✓ zjednodušíme prihlasovanie pohľadávok do konkurzu⁹³

3.8 Reštrukturalizácia

- ✓ zavedieme povinnosť informovať veriteľov o všetkých krokoch reštrukturalizácie poštou a zverejnením na internete⁹⁴
- ✓ zrušíme obmedzenie, podľa ktorého je na prijatie plánu potrebná väčšina veriteľov, ktorých suma zistených pohľadávok presahuje 1 % zistených pohľadávok danej skupiny⁹⁵
- ✓ zrušíme pravidlo, podľa ktorého sa skupiny nijako nedotknuté reštrukturalizačným plánom považujú automaticky za skupiny súhlasiace s reštrukturalizačným plánom⁹⁶
- ✓ zavedieme pravidlo, podľa ktorého súd nebude môcť nahradiť hlas skupiny, ak aspoň jeden veriteľ, ktorého pohľadávka by za normálnych okolností (bez reštrukturalizácie) nebola nadriadená danej skupine, bude vo výhode oproti danej skupine, o ktorej súhlase má rozhodnúť súd⁹⁷

⁹¹ V súčasnosti je v zmysle ust. § 11 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov možné, aby v prípade právnických osôb podal takýto návrh veriteľ iba v prípade, ak má vedomosť o ďalšom veriteľovi dlžníka (podmienka, v zmysle ktorej dlžník musí mať minimálne dvoch veriteľov). Podmienky na vyhlásenie konkurzu ostanú nezmenené, ide o uľahčenie možnosti takýto návrh podať.

⁹² Ak si podnikateľ faktúru zaúčtuje a započíta ju do kontrolného výkazu DPH (zrejme s cieľom nárokovat' si vrátenie DPH a uviesť si fakturovanú sumu do nákladov), má sa za to, že uznal tento záväzok v plnej výške. Ak túto faktúru včas neuhradí, veriteľ sa môže po tom, ako dlžníka preukáže na dlžobu upozornil (písomná upomienka), obrátiť na Daňový úrad a žiadať od neho výpis z kontrolného výkazu. Súčasťou takejto žiadosti je kópia predmetnej faktúry alebo iného dokladu, ktorým dokladuje svoju pohľadávku a Daňový úrad mu do troch dní vydá výpis z kontrolného výkazu. Tento výpis obsahuje výlučne údaje uvedené v kontrolnom výkaze, ktoré sa vzťahujú na žiadateľa. Žiadateľom môže byť, samozrejme, len osoba, ktorá vystavila faktúru (alebo iný doklad) a táto faktúra musí byť po lehote splatnosti. Takýto výpis z kontrolného výkazu by bol exekučným titulom.

⁹³ Cieľom je zjednodušiť postup prihlasovania pohľadávok do konkurzu pre fyzické a právnické osoby tak, aby ich to nezaťažovalo administratívne ani finančne a zvládli to vo svojej réžii.

⁹⁴ Podľa súčasnej právnej úpravy sa veriteľ dozvie o začatí reštrukturalizácie a ostatných dôležitých náležitostiach iba z Obchodného vestníka. V praxi dochádza často k tomu, že veritelia sa o reštrukturalizácii ani nedozvedia.

⁹⁵ V súčasnosti sa hlasy drobných veriteľov v danej skupine vôbec nezohľadňujú pri hlasovaní. Myslíme si, že každý veriteľ má právo zúčastniť sa na hlasovaní – bez ohľadu na výšku jeho pohľadávky. Okrem iného sa tým zabráni možným manipuláciám pri hlasovaní.

⁹⁶ Skupiny veriteľov, ktorí nie sú dotknutí reštrukturalizačným plánom, by mali byť vyčlenené z hlasovania o prijatí reštrukturalizačného plánu. Neexistuje dobrý dôvod, prečo by tieto skupiny mali byť považované za skupiny súhlasiace s reštrukturalizačným plánom, čo zodpovedá súčasnej právnej úprave.

⁹⁷ V súčasnosti je možné, aby súd rozhodol za skupinu veriteľov, ktorá hlasovala proti prijatiu reštrukturalizačného plánu. Po navrhovanej zmene sa zamedzí tomu, aby skupiny veriteľov, ktorých pohľadávky nie sú podriadené, boli uspokojené menšou mierou bez ich súhlasu.

- ✓ zavedieme možnosť započítania pohľadávky voči dlžníkovi, ktorá sa v reštrukturalizácii uplatňuje prihláškou⁹⁸
- ✓ zavedieme možnosť veriteľov vymeniť reštrukturalizačného správcu z dôvodov nekonania s odbornou starostlivosťou
- ✓ zjednodušíme prihlasovanie pohľadávok do reštrukturalizácie⁹⁹

3.9 Uľahčenie podnikania v cestovnom ruchu a gastronómii

- ✓ zjednodušíme inštitút hlásenia pobytu cudzincov¹⁰⁰
- ✓ rozšírime množstvá a sortiment, ktoré možno predávať predajom z dvora¹⁰¹
- ✓ zrušíme príkazný počet delených WC pre zamestnancov¹⁰²
- ✓ zrušíme povinnosť oddeliť WC pre zamestnancov a hostí¹⁰³
- ✓ zrušíme povinnosť preukazovať zdravotnú spôsobilosť (zdravotný preukaz) tým pracovníkov v zariadeniach verejného stravovania, resp. v potravinárskych podnikoch všeobecne, ktorí neprichádzajú do styku s potravinami¹⁰⁴
- ✓ zrušíme povinnosť maľovať steny vo výrobných a skladovacích priestoroch aspoň raz ročne a tiež povinnosť o tomto maľovaní viesť evidenciu¹⁰⁵

⁹⁸ V súčasnosti v zmysle ust. § 114 ods. 1 písm. f) zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov nie je po začatí reštrukturalizačného konania možné pohľadávku, ktorá sa v reštrukturalizácii uplatňuje prihláškou, voči dlžníkovi započítať, pričom v konkurze táto možnosť je. Započítanie je spôsobom zániku navzájom sa kryjúcich pohľadávok veriteľa a dlžníka. Zánik nastáva okamihom, keď sa stretli pohľadávky spôsobilé na započítanie a boli splnené všetky podmienky na to potrebné. Podmienkou započítania je, že ide o dva záväzky medzi tými istými subjektmi, keď je veriteľ jednej pohľadávky súčasne dlžníkom druhej pohľadávky, a dlžník naopak (vzájomnosť pohľadávok). Plnenie musí byť rovnakého druhu a pohľadávky musia byť spôsobilé na započítanie.

⁹⁹ Cieľom je zjednodušiť postup prihlasovania pohľadávok do reštrukturalizácie pre fyzické a právnické osoby tak, aby ich to nezaťažovalo administratívne ani finančne a zvládli to vo svojej réžii.

¹⁰⁰ V súčasnosti je ubytovateľ podľa ust. § 113 písm. c) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov povinný zabezpečiť vyplnenie úradného tlačiva o hlásení pobytu cudzinca a doručiť ho policajnému útvaru do piatich dní od ubytovania; doručenie je možné aj prostredníctvom elektronickej služby zavedenej na tento účel. V prípade doručovania prostredníctvom elektronickej služby zavedenej na tento účel je potrebné podať písomnú žiadosť (osobne alebo poštou) o registráciu s osvedčenými podpismi na príslušné riaditeľstvo hraničnej a cudzineckej polície podľa miesta sídla ubytovateľa. Okrem povinných náležitostí je potrebné preukázať odbornú spôsobilosť pre viazané živnosti priložením fotokópie aktuálneho výpisu z Obchodného registra SR alebo Živnostenského registra.

Umožníme, aby bolo možné žiadosť podať aj elektronicky, taktiež v tomto prípade nevidíme dôvod, aby mal podnikateľ štátu predkladať dokumenty, ktoré mu vydala štátna inštitúcia alebo ktorými disponuje iná štátna inštitúcia.

¹⁰¹ Opatrením chceme podporiť podnikanie najmä na úrovni rodinného podnikania, resp. mikropodnikov a malých podnikov.

¹⁰² Zrušíme ust. § 6 ods. 4 Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania, podľa ktorého záchody pre zamestnancov zariadenia spoločného stravovania musia byť oddelené pre ženy a mužov a udržiavané v použiteľnom stave a v čistote. Záchody musia byť aj pri šatniach pre zamestnancov zariadenia spoločného stravovania, aj pri priestoroch, v ktorých sú sprchy a umývadlá. V zariadení spoločného stravovania, v ktorom pracuje najviac päť zamestnancov v jednej zmene, môže byť jeden záchod spoločný pre mužov a ženy. V zariadení spoločného stravovania, v ktorom pracuje viac ako 50 žien, musia byť kabíny na osobnú hygienu žien.

¹⁰³ Zrušíme ust. § 6 ods. 5 Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania, podľa ktorého pre stravníkov musia byť vyčlenené samostatné záchody oddelené pre mužov a ženy a udržiavané v použiteľnom stave a v čistote.

¹⁰⁴ V súčasnosti sa zdravotný preukaz vyžaduje takmer od každého zamestnanca potravinárskeho podniku bez ohľadu na to, či v pracovnom procese reálne prichádza alebo neprichádza do styku s potravinami.

¹⁰⁵ Zrušíme ust. § 8 ods. 4 Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania, podľa ktorého sa stavebné úpravy, technické úpravy a nátery v zariadení spoločného stravovania musia zabezpečovať podľa potreby, maľovanie vo výrobných priestoroch a v skladovacích priestoroch najmenej jedenkrát ročne, pričom o vykonanom maľovaní stien sa musí viesť evidencia.

- ✓ zrušíme zákaz vstupu do zariadení spoločného stravovania pre zvieratá¹⁰⁶
- ✓ zrušíme zákaz používať suroviny od drobných pestovateľov na podnikanie¹⁰⁷

¹⁰⁶ Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v súčasnosti (okrem špecifikovaných výnimiek) zakazuje, aby do reštaurácií, kaviarní, pohostinstiev a ďalších zariadení spoločného stravovania mohli byť vodené alebo vpúšťané zvieratá. Za porušenie tejto povinnosti je možné podnikateľovi uložiť pokutu vo výške od 150 eur do 20 000 eur. Navrhujeme, aby rozhodnutie o tom, či do prevádzky budú môcť vstúpiť aj zákazníci so psami, bude ponechané na rozhodnutí prevádzkovateľa zariadenia spoločného stravovania (Zdroj: PAS).

¹⁰⁷ Podľa ust. § 2 ods. 4 Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 360/2011 Z. z., ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov rastlinného a živočíšneho pôvodu a dodávanie mlieka a mliečnych výrobkov konečnému spotrebiteľovi a iným maloobchodným prevádzkarniam miestna maloobchodná prevádzkareň nesmie ďalej dodávať malé množstvá prvotných produktov iným prevádzkarniam ani ich umiestňovať na trh inou formou, ako je priamy predaj konečnému spotrebiteľovi alebo podávanie pokrmov z nich pripravených konečnému spotrebiteľovi na mieste v maloobchodnej prevádzkarni. Konečný spotrebiteľ môže takto nakúpené potraviny použiť len na domácu spotrebu. Zákaz je nezmyselný, diskriminačný a obmedzuje regionálnych podnikateľov (Zdroj: PAS).

4 SOCIÁLNA A RODINNÁ POLITIKA – Natália Blahová

Štát je povinný zabezpečovať ochranu tých najslabších. Doteraz v tejto oblasti fatálne zlyhával. Demokratická strana sa preto bude dôsledne venovať rodinnej politike, ochrane práv seniorov, detí a ľudí so zdravotným postihnutím.

4.1 STRATÉGIA PODPORY MLADÝM RODINÁM

Ústava Slovenskej republiky hovorí, že „Manželstvo je jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona.“

Sú to však ďalšie prázdne slová, ktoré zostali len na papieri. Rodinná politika je dlhodobo na okraji záujmu štátnych orgánov. Mladá rodina s deťmi sa stala veľmi krehkou entitou. Akákoľvek nepredvídaná situácia z nej môže urobiť rodinu v kríze. Adresná, dostupná a systémová pomoc rodine neexistuje. Situácia sa v priebehu dekády vlády Smeru-SD významne zhoršila. Dôsledkom je odliv mladých vzdelaných ľudí do zahraničia, ich neochota uzatvárať manželstvá a privádzať na svet deti a tiež mnohé sociálno-patologické javy, ktoré majú korene v disfunkčných rodinách. Demografická krivka hovorí, že ak sa mladým rodinám aj naďalej bude vytvárať nepriaznivé prostredie na rozvoj, doplatí na to celá krajina, jej vzdelanosť, konkurencieschopnosť a najmä sociálne zabezpečenie pre seniorov, ľudí s postihnutím, slabých, chorých a detí. Sociálna sieť sa dá utkať len za hodnoty, ktoré vytvorili pracovití a vzdelaní ľudia v produktívnom veku. Demokratická strana sa preto bude venovať rodinnej politike dôsledne.

4.1.1 NÁJOMNÉ BÝVANIE PRE MLADÉ RODINY

V súčasnosti je pre mladé rodiny extrémne náročné zadovážiť si prvé vlastné bývanie. Nevlastnia dostatočné úspory nielen na to, aby si nehnuteľnosť zakúpili, ale ani na to, aby si zobrali hypotekárny úver. Ten by ich rodinný rozpočet mnohokrát zaťažil zničujúcim spôsobom. Preto budeme presadzovať a podporovať vznik nových nájomných bytov s regulovaným nájomným pre mladé rodiny. Vznik nových nájomných bytov plánujeme podporovať formou projektov zastrešených Štátnym fondom rozvoja bývania a dotáciami Ministerstva výstavby, dopravy a regionálneho rozvoja.

4.1.2 DAŇOVÉ ZVÝHODNENIE PRACUJÚCICH RODIČOV

Daňový bonus na dieťa predstavuje daňové zvýhodnenie na vyživované dieťa. Týmto spôsobom si môže rodič zvýšiť mesačne mzdu (ak ho uplatňuje mesačne, alebo si môže ako daňovník znížiť daň. Chceme podporovať pracujúcich rodičov aj spôsobom zvyšovania daňového bonusu na dieťa. Pracujúci rodičia si zaslúžia podporu zo strany štátu, pretože svojim zodpovedným prístupom k práci a zároveň k rodine vytvárajú pre spoločnosť neoceniteľné hodnoty.

4.1.3 PODPORA PRACOVNÝCH ÚVÄZKOV VHODNÝCH PRE RODIČOV

Rodičia v prvých rokoch starostlivosti o dieťa potrebujú často zvýhodnenie týkajúce sa pracovnej doby. Príliš dlhý výpadok zo zamestnania najmä pre ženy znamená, že majú sťažené podmienky zaradiť sa späť do pracovného procesu.

Legislatívne zvýhodníme pre zamestnávateľov zriaďovanie pracovných miest s kĺzavou pracovnou dobou, skrátenou pracovnou dobou, zdieľané pracovné miesta, prácu z domu a ich kombinácie. Umožníme tak rodičom udržať si svoje pracovné miesta, podporovať rodinu svojim príjmom, nestratiť pracovné návyky a neskôr sa plnohodnotne zaradiť do pracovného procesu.

4.1.4 DOSTUPNOSŤ PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ A JASÍ

Predškolské zariadenia majú významnú úlohu pre zaškoľovanie detí a dosiahnutím školskej spôsobilosti. Kvalita zariadení a ich dostupnosť je pre dieťa a život rodiny veľmi dôležitá. Zavedieme výchovný poukaz, ktorý dostane každý rodič a bude určený na financovanie predškolskej výchovy vo všetkých zariadeniach spĺňajúcich štandard. Uplatniť tieto poukazy bude možné v rôznych zariadeniach – v materských školách, detských skupinách, opatrovateľských a materských centrách.

4.2 STRATÉGIA V SOCIÁLNOPRÁVNEJ OCHRANE DETÍ

4.2.1 POMOC A PORADENSTVO PRE RODINY V KRÍZE

V ústavnej starostlivosti je na Slovensku približne 7000 detí. To znamená, že rodiny týchto detí potrebovali pomoc a podporu predtým, než starostlivosť o ich deti prebral štát. Zasadíme sa o tom, aby ústavná starostlivosť bola skutočne až poslednou možnosťou voľby. Proces deinštitucionalizácie stagnuje a obrovské objemy financií sú vynakladané nehospodárne. Naším cieľom je poskytovať rodinám sumu služieb týkajúcich sa prevencie, sanácie, poradenstva a terapií, ktoré by v konečnom dôsledku zabránili rozpadu rodín a pomohli deťom. Poradenské, terapeutické a tréningové možnosti podpory musia byť sústredené pod špeciálnymi poradenskými pracoviskami – poradenskými centrami, aby rodiny vedeli, kde ich spoľahlivo môžu hľadať. Tým sa otvoria možnosti odbornej starostlivosti a zázemie pre deti so zdravotným postihnutím, špeciálnymi potrebami, pre rodiny v rozvodovom konaní a starostlivosť o rodiny po rozvode, pre rodiny v krízových životných situáciách, alebo pre obeť násilia.

4.2.2 ÚSTAVNÉ ZARIADENIA

Ústavné zariadenia a ich kapacitu treba znižovať na úkor možností ambulantných služieb poskytujúcich poradenstvo, terapie, dohľad. Nákladnosť ústavnej starostlivosti je oveľa vyššia, než adresná pomoc pre rodinu v tom, aby uspokojivo napĺňala svoje funkcie a pomáhala svojim deťom. Dnešné Centrá pre deti a rodiny je nutné transformovať na špecializované zariadenia, pretože v súčasnosti nie sú nijak špecializované. V jednom zariadení sa starajú o opustené deti, deti so zdravotným postihnutím, deti so psychiatrickými diagnózami, o rodiny v kríze, o obeť násilia. Vznikajú tak komplikácie týkajúce sa zabezpečenia odborného personálu, hmotného aj finančného zabezpečenia. Špecializácia je dôležitá, pretože kumuluje prítomnosť odborníkov. Všestrannosť neexistuje, resp. generuje nekvalitu a v prípade detí je nevyhnutné sa môcť na kvalitu starostlivosti spoľahnúť. K špecializovaným službám ústavných zariadení by mali automaticky prislúchať rodinní asistenti, ktorí by boli prostredníkom na udržiavanie vzťahu dieťaťa s jeho biologickou rodinou a všade tam, kde je to možné, pracovali na jej sanácii.

4.2.3 NÁHRADNÁ RODINNÁ STAROSTLIVOSŤ

Budeme podporovať všetky formy náhradnej rodinnej starostlivosti a to najmä tie, ktoré budú motivovať širšiu biologickú rodinu k starostlivosti o dieťa. V prípade pestúnskej starostlivosti a náhradnej osobnej starostlivosti zvýšime opakovanú dávku, nakoľko súčasná výška príspevkov nezodpovedá reálnym nákladom, ktoré potrebuje rodina na zvládanie starostlivosti o deti, ktoré majú veľmi často špecifické potreby a je treba pre ne zabezpečiť odbornú starostlivosť špecialistov. Zavedieme sociálne odvody pre pestúnov, ktorí majú v starostlivosti súrodenecké skupiny detí, obdobie starostlivosti o deti sa im teda bude započítavať do odpracovaných rokov.

Pripravíme nový zákon o profesionálnych rodinách, ktorý bude zohľadňovať špecifiká tohto povolania a bude stanovovať jednotnú dôstojnú mzdu profesionálneho rodiča. Po dobudovaní poradenských centier budú profesionálne rodiny pretransformované na profesionálne pestúnske rodiny, ktoré budú pripravovať a vyberať poradenské centrá. Potrebnú služby budú čerpať prostredníctvom poradenských centier, nebudú zamestnancami, budú na svoju činnosť poberať príspevky a budú im počas starostlivosti o deti hradené odvody štátom. Ústavná starostlivosť sa stane výhradne súčasťou krízovej intervencie. Účelom týchto opatrení je, aby dieťa strávilo čo najviac času v biologickej alebo náhradnej rodine, nie v ústavnom zariadení.

4.2.4 RODINNÉ SENÁTY

Dôležité je vyriešiť problém právnej neistoty, v ktorej sa dieťa nachádza pri dlhotrvajúcich súdnych sporoch o zverenie dieťaťa do starostlivosti, o rodičovských únosoch, o starostlivosti o dieťa na čas po rozvoze manželov. Budeme presadzovať vznik rodinných senátov. Sú to špecializované senáty na rozhodovanie vo veciach maloletých. Tieto senáty budú obsadené sudcami špecializovanými a vzdelanými pre túto oblasť rozhodovania a rovnako aj psychológmi a sociálnymi pracovníkmi. To bude mať vplyv na správnosť, komplexnosť a rýchlosť rozhodovania vo veciach maloletých.

4.3 STRATÉGIA PODPORY SENIOROV A ĽUDÍ SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

4.3.1 ZABEZPEČENIE KVALITNÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Ak má občan zákonný nárok na poskytovanie sociálnych služieb, to znamená, že štát je povinný mu tieto služby poskytnúť. Ak sa to z rôznych dôvodov nedeje, znamená, že štát zlyháva v jednej zo svojich najdôležitejších úloh – v pomoci ľuďom, ktorí sú na jeho služby odkázaní.

Vytvoríme také podmienky, aby každý občan, ktorý má nárok na sociálne služby, mal tieto zabezpečené vo vyhovujúcej kvalite. Zastrešíme koordináciu medzirezortného prepojenia zdravotníctva a sociálnych vecí spolu s regionálnou a miestnou samosprávou. Zavedieme poukazy na sociálne služby vo výške podľa stupňa odkázanosti. Občan bude môcť poukaz využiť podľa svojich preferencií na sociálne služby ambulantného, terénneho alebo pobytového charakteru. Tým bude stimulovaný vznik a rozširovanie kapacít pre poskytovanie ošetrovateľskej a opatrovateľskej starostlivosti a zariadení pre seniorov. Štát bude prioritizovať to, aby

tieto kapacity zodpovedali potrebám a štandardom kvality poskytovania sociálnych služieb.

Prepracujeme a rozšírime systém kontroly a dohľadu, ktorý sa bude zameriavať najmä na štandardy kvality nad poskytovaním sociálnych služieb.

4.3.2 V KRUHU RODINY

Budeme podporovať najmä terénne a ambulantné služby pre seniorov a ľudí so zdravotným postihnutím a reagovať na potreby zavedenia nových služieb. Prirodzené a normálne je, že seniori, či ľudia so zdravotným postihnutím chcú svoj čas tráviť v kruhu svojich najbližších. Všade tam, kde to bude možné, budeme tento spôsob starostlivosti preferovať. Poskytneme tiež rodinám seniorov a ľudí so zdravotným postihnutím podporu vo forme odľahčujúcich a podporných služieb.

4.3.3 ZAČLEŇOVANIE DO SPOLOČNOSTI

Odstránime vekový strop pre poskytovanie služieb osobnej asistencie pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.

Pre zamestnávateľov zjednodušíme prijímanie ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím do pracovného pomeru.

Systém náhradného plnenia pre zamestnávateľov zreorganizujeme tak, aby tieto príspevky plynuli transparentne na pomoc ľuďom s ŤZP a na ďalšie uľahčenie ich zamestnávania a na podporu mimovládnych a stavovských organizácií, ktoré sa zaoberajú integráciou ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím. Budeme dbať na dôsledné debarierizovanie verejných inštitúcií.

5 VNÚTORNÁ A VONKAJŠIA BEZPEČNOSŤ – Ľubomír Galko

Policačný zbor čelí klesajúcej dôvere obyvateľov Slovenska. Opätovné získanie dôvery občanov je popri lepšom a efektívnejšom fungovaní polície jedným z kľúčových cieľov. Niet žiadnych pochybností, že za súčasnú zlú povesť slovenského PZ nesú primárnu zodpovednosť dvaja bývalí dlhoroční funkcionári – minister vnútra Robert Kaliňák a policajný prezident Tibor Gašpar. Ich odstavenie v roku 2018 však bolo len základom možného ozdravenia PZ v budúcnosti. Treba spraviť viac.

Ozbrojené sily Slovenskej republiky musia byť základným nástrojom zabezpečovania obrany našej vlasti na jej území aj mimo neho v rámci spojeneckých štruktúr a záväzkov. Na to, aby plnili svoje úlohy primerane a v plnom rozsahu, musia mať jasne stanovené ciele pôsobenia a vytvorené adekvátne technické a personálne podmienky.

5.1 LEPŠIA POLÍCIA – 37 KONKRÉTNÝCH OPATRENÍ

Polícia klesla na dno. Za vysokou nedôveryhodnosťou slovenského PZ je kritické množstvo prípadov, keď sa mnohí policajti spreneverili svojmu poslaniu, vyjadrenému heslom „Pomáhať a chrániť“. Slovenskej polícii podľa prieskumu EÚ z marca 2018 nedôverovalo až 55 % občanov. V porovnaní s ostatnými európskymi krajinami je nízka dôveryhodnosť slovenskej polície doslova alarmujúca, Slovensko je na poslednom mieste. Napríklad českej polícii nedôveruje 30 % občanov, maďarskej 33 % a poľskej 40 %.

**Obrázok 5.1 Miera nedôvery polície SR v marci 2018
v porovnaní s inými krajinami Medzinárodný prieskum Barometer**

Rozmenené na drobné, vysokú nedôveryhodnosť spôsobuje neospravedliteľné policajné násilie, udeľovanie beztrestnosti politickým chránencom, neprofesionalita a skorumpovanosť niektorých policajtov, čo deprimuje slovenskú verejnosť.

Zabezpečenie objektívnej, nestrannej a nezávislej, nielen formálnej, ale aj faktickej kontroly a preverovania policajtov nie je možné za situácie, keď kontrolujúci a kontrolovaní sú v konečnom dôsledku podriadení jednej osobe – ministrovi vnútra, ktorý je navyše aj politickým predstaviteľom.

Policajti vo výkone nemajú vytvorené podmienky na to, aby mohli vždy, keď je to potrebné, zasahovať bez obáv z následnej represie a pranieru pri nežiaducich následkoch ich zásahov. Zároveň je problematické odhalenie tých, čo pri priamom výkone úmyselne zlyhávajú.

Závažným problémom PZ je v súčasnosti jeho závislosť od politickej moci a MV SR. Po parlamentných voľbách dochádza k výmene funkcionárov polície na mnohých, aj nízkych stupňoch riadenia, navyše netransparentne a nie na princípoch objektívnosti, odbornosti, profesionality a zodpovednosti.

Špecializované útvary PZ v oblasti odhaľovania trestnej činnosti a vyšetrovania dnes nie sú určené výlučne na veci v pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu, resp. Úradu špeciálnej prokuratúry. Nie je prijateľné, aby kapacity špecializovaných útvarov boli zaťažované bagatelnými prípadmi na úkor tých spoločensky najzávažnejších (odhaľovanie korupcie a závažnej ekonomickej kriminality).

Dnešný hodnotiaci systém policajtov, v ktorom má značný vplyv nie kvalita, ale kvantita, napr. systém hodnotenia u dopravnej polície na základe množstva realizovaných priestupkov počas služby, je nespravodlivý a policajtov demotivuje.

5.1.1 KONTROLA

5.1.1.1 Inšpekcia ozbrojených síl

Výjmeme Inšpekciu MV z podriadenosti ministra vnútra a osamostatníme ju. Jej riaditeľa bude menovať prezident na návrh vlády (vláde predloží návrh premiér). Odvolávať ho bude prezident – buď na návrh vlády alebo na základe vlastného uváženia, ak bude toho názoru, že budú splnené kvalifikované dôvody¹⁰⁸. Inšpekcia bude vyšetrovať a kontrolovať všetkých príslušníkov OZ - vojakov, policajtov, colníkov, príslušníkov ZVJS, SIS a NBÚ. Kompetencie: vyšetrovanie trestných činov a ich proaktívne odhaľovanie, napr. v prípade možnej korupcie. Funkčné obdobie riaditeľa bude 5 rokov. Úrad bude fungovať ako samostatný úrad – štátny orgán SR¹⁰⁹.

5.1.1.2 Skúšky spoľahlivosti

Zavedieme inštitút „skúšky spoľahlivosti“. Pri splnení zákonne určených podmienok bude Inšpekciou (bod 5.1.1.1) na podobnom princípe ako v niektorých iných krajinách (Maďarsko, Česká republika) prípustné vytvorenie podmienok na spáchanie protiprávneho konania policajtom, u ktorého je podozrenie, že by sa takého činu dopustil aj bez umelého vytvorenia takých podmienok, čo by v pozitívnom prípade malo za následok začatie disciplinárneho alebo trestného konania, resp. konania o prepustení z PZ. taxatívne určené (napríklad rozhodnutím nadriadeného na základe

¹⁰⁸ Analogické dôvodom v zákone o prokuratúre číslo 153/2001, paragraf 8, odsek 3.

¹⁰⁹ Rozpočtová organizácia - analogicky ako SIS.

operatívnych informácií alebo opakujúcich sa sťažností a podobne) a postup pri jeho využití bude striktne nastavený tak, aby nemohlo prísť k zneužitiu alebo šikanovaniu policajtov. Toto opatrenie bude zavedené aj pre príslušníkov OZ v prostredí Finančnej správy MF SR.

5.1.1.3 Majetkové pomery

Stanovíme oprávnenie Inšpekcie (bod 5.1.1.1.) vyhodnocovať a preskúmavať majetkové pomery riadiacich príslušníkov OZ z hľadiska ich vývoja (nárast, pokles) v nadväznosti na ich príjmy, ale najmä skutočné majetkové pomery, a nie len formálne údaje, uvedené v majetkových priznaniach. Toto oprávnenie bude môcť Inšpekcia uplatniť aj u bežných príslušníkov OZ, u ktorých je podozrenie z nezákonného nadobudnutia majetku, nezodpovedajúcemu ich reálnym príjmom.

5.1.1.4 Telové kamery

Zavedieme povinnosť pri služobných zákrokoch používať telové kamery pre všetkých policajtov, kde je toto opatrenie účelné. Toto opatrenie sa teda nebude týkať napríklad vyšetrovateľov, pracovníkov kriminálnej polície, oddelenia dokladov a evidencie a podobne. Telové kamery zavedieme v prvej fáze prednostne u dopravnej polície. Hliadka (respektíve vozidlo) bude disponovať jedným kusom rezervnej kamery pre prípad poruchy.

5.1.1.5 Kamery vo vozidlách

Zavedieme povinné kamery do každého vozidla, kde je toto opatrenie účelné¹¹⁰. Zároveň unifikujeme postup používania týchto kamier aj v súvislosti s vykonávaním služobného zákroku¹¹¹. Systém kamier zabezpečíme tak, aby nemohli byť zneužitú – každý záznam bude autorizovaný a pevne uložený v systéme rekordéra, bez možnosti dodatočného mazania príslušníkom PZ. Legislatívne umožníme možnosť použitia takéhoto záznamu zo služobného zákroku v trestnom aj priestupkovom konaní, resp. v správnom konaní.

5.1.1.6 Prenosné kamery

Stanovíme povinnosť vyhotoviť kamerový záznam z každej akcie, kde sa predpokladá použitie donucovacích prostriedkov. Typy takýchto policajných akcií budú taxatívne vymenované. Zároveň stanovíme povinnosť mať k dispozícii pre prípad poruchy rezervnú kameru. Pri tomto opatrení bude zohľadnené to, aby neprišlo k neželanému zverejneniu taktiky Útvary osobitného určenia voči páchatelom závažnej trestnej činnosti. Analogicky ako v bode (5.1.1.5) zabezpečíme bezpečnosť dát a možnosť použitia záznamu zo služobného zákroku v ďalších konaniach. Všetky hardvérové aj softvérové riešenia, ako aj bezpečné aktualizácie a archivácia záznamov budú zaobstarávané transparentným verejným obstarávaním (platí aj pre body 5.1.1.4 a 5.1.1.5). Pokiaľ to bude situácia umožňovať, občania budú povinné oboznámení s tým, že sú zaznamenávaní (platí aj pre body 5.1.1.4 a 5.1.1.5).

¹¹⁰ Nebude sa vzťahovať napríklad na vozidlá kriminálnej polície, kde by mohlo prísť k dekonšpirácii.

¹¹¹ Napríklad zastavovanie vozidla tak, aby policajné vozidlo so zapnutými majákmi vždy zastavilo za vozidlom, ktoré je zastavované, aby bol každý takýto služobný zákrok objektívne zaznamenaný a zároveň sa eliminovali možnosti kolízie.

Archivácia záznamov bude zabezpečená proti úniku alebo zneužitiu (platí aj pre body 5.1.1.4 a 5.1.1.5).

5.1.2 VÝKON

5.1.2.1 Kapacity NAKA

Zavedieme pravidlo, že NAKA bude riešiť v oblasti odhaľovania trestnej činnosti a vyšetrovania výlučne veci v pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu, resp. Úradu špeciálnej prokuratúry. Nie je prijateľné, aby kapacity špecializovaných útvarov boli zaťažované bagateľnými prípadmi¹¹² na úkor tých spoločensky najzávažnejších¹¹³. To znamená, že NAKA si nebude môcť samostatne vyberať prípady a nebude riešiť menej závažné formy trestných deliktov.

5.1.2.2 Elektronické spisy

Zavedieme elektronické vedenie vyšetrovacích spisov. Na základe kľúčových identifikátorov meno, priezvisko, rodné číslo, identifikačné údaje obchodných spoločností, EČV a podobne bude možné kedykoľvek vykonať „lustráciu“ s prihliadnutím na dodržanie podmienok, týkajúcich sa ochrany proti úniku údajov pri živých prípadoch a za jasne definovaných oprávnení a prístupových práv. Táto možnosť výrazne zrýchli vyšetrovanie jednotlivých prípadov, lebo sa zníži počet úkonov (policajt bude môcť použiť získané informácie z iných prípadov).

5.1.2.3 Bezhotovostný styk

Zavedieme povinný bezhotovostný styk polície s občanom. Príslušník PZ nebude môcť prijímať v teréne pokuty a platby od občanov v hotovosti. Tento bezhotovostný styk bude realizovaný buď platobným terminálom alebo formou šeku, splatného do určitého dátumu.

5.1.2.4 Plánovanie pokút

Zrušíme plánovania výšky vybraných pokút pre policajtov, vybraných od vodičov za dopravné priestupky a hodnotenie policajtov podľa sumy nimi udelených pokút. Toto opatrenie bude koordinované s Ministerstvom financií v súvislosti s plánovaním príjmov štátneho rozpočtu.

5.1.2.5 Meranie rýchlosti

Stanovíme pravidlá, na základe ktorých bude dopravná polícia merať prekročenie povolenej rýchlosti prednostne v miestach, ktoré budú na základe parametrov nehodovosti vyhodnotené ako nebezpečné¹¹⁴. Dnes sú políciou vyberané prednostne miesta, kde je predpoklad, že k samotnému prekročeniu rýchlosti príde, častokrát dobre viditeľné a široké úseky ciest v obciach s minimálnou zastavanosťou, ktoré zvädzajú vodičov k rýchlejšej jazde.

¹¹² Typickým je trestný čin ohovárania.

¹¹³ Vraždy, organizovaný zločin, korupcia, sofistikované podvody a podobne.

¹¹⁴ Na základe štatistiky počtu a následkov dopravných nehôd.

5.1.2.6 Mapy nehodovosti

V súvislosti s bodom 5.1.2.5 zavedieme pravidelné detailné zverejňovanie mapy podľa nehodovosti a mapy podľa výberu pokút, rozčlenené v závislosti od jednotlivých úsekov ciest.

Tieto informácie budú zverejňované na jednom mieste prístupnom verejnosti. Zároveň bude realizovaná aktívna komunikácia v spolupráci s rozhlasovými stanicami a online portálmi, aby sa informácie bez transakčných nákladov dostali k adresátom.

5.1.2.7 Bezpečnostné kamery

Identifikujeme miesta nehôd s najhoršími následkami v obciach a spolu so samosprávou podporíme zvýšenie využitia „radarových“ upozornení vodičov o prekročení rýchlosti (bezpečnostné kamery). Tieto technické prostriedky sú v súčasnosti na Slovensku využívané nedostatočne. Prax z iných vyspelých krajín ukázala, že po ich zavedení dramaticky klesá počet vozidiel prekračujúcich najvyššiu povolenú rýchlosť v obci a takisto počet nehôd, včítane smrteľných.

5.1.2.8 Reflexné odevy

Podporíme využívanie reflexných súčastí odevov cyklistov a chodcov najmä v oblastiach s vysokou nehodovosťou formou pilotného projektu, zameraného spočiatku na úzky okruh najnebezpečnejších úsekov na Slovensku, kde bude umožnené chodcom a cyklistom bezplatné použitie reflexnej pásky až do času, kým sa problém v konkrétnej oblasti nevyrieši. V prípade nameraných úspešných výsledkov projekt rozšírime na väčšiu oblasť Slovenska.

5.1.2.9 Monitorovanie STK

U nehôd spôsobených technickou chybou vozidla budeme monitorovať a vyhodnocovať štatistiky o tom, kde bolo vozidlo poslednýkrát podrobené technickej kontrole, aby sme prípadné nekvalitné STK resp. STK porušujúce zákon eliminovali.

5.1.2.10 Objektívna zodpovednosť

Rozšírime inštitút objektívnej zodpovednosti aj na majiteľov áut, ktorých vodiči spáchajú priestupok tým, že nezastavia na znamenie policajnej hliadky. Vyhneme sa tým prípadom nezmyselného prenasledovania takéhoto vozidla, ktoré ohrozuje iných účastníkov cestnej premávky.

5.1.2.11 Diskrétné sledovanie

V súvislosti s bodom 5.1.1.10 zmeníme metodiku zásahov pri takýchto vozidlách v tých prípadoch, kde policajt má vážny dôvod takéto auto zastaviť a skontrolovať napriek inštitútu objektívnej zodpovednosti, a to v prípadoch, kde sa jedná o prenasledovanie na tzv. „diskrétné sledovanie“ so zapojením ďalších hliadok a použitím zastavovacej techniky, avšak bez použitia streľby na unikajúce auto, a to so súčasným posilnením výkonu služby, najmä v menších mestách a priľahlých obciach

v jednotlivých okresoch. Strelbu bude možné použiť výlučne v najkrajnejších prípadoch pri splnení jasne vymedzených podmienok.¹¹⁵

5.1.2.12 Biometria tváre

Zavedieme pri vyšetrovaní používanie biometrie tváre orgánmi činnými v trestnom konaní.

5.1.3 PERSONÁL

5.1.3.1 Hodnotiaci systém

Zrušíme starý hodnotiaci systém policajtov (kde veľkú časť tvorí kvantita, tzv. „čiarkový systém“) a nahradíme ho novým hodnotiacim systémom so zameraním na reálne výsledky vyplývajúce z jeho zaradenia. Pre každú službu PZ vypracujeme hodnotiace kritériá, charakteristické pre konkrétny výkon. Toto hodnotenie bude robiť nadriadený pracovník, zodpovedný za výkon (napríklad na Okresnom riaditeľstve zástupca okresného riaditeľa). Podriadený bude mať právo hodnotenie pripomienkovať a požiadať o doplnenie jeho vyjadrení k úlohám, ktoré plnil počas roka. Na výsledky hodnotenia budú naviazané osobitné príplatky policajtov.

5.1.3.2 Analýzy návratnosti

Zavedieme zásadu, že plnenie všetkých základných cieľov (ako napríklad dôveryhodnosť, bezpečnosť...) bude monitorované aj na regionálnej úrovni. Na základe výsledkov budú pravidelne spracované analýzy návratnosti prostriedkov vložených na ich dosahovanie. Takto identifikované najlepšie skúsenosti (best practices) budú odmenené a následne plošne aplikované primeraným spôsobom. V tejto súvislosti nadviážeme špeciálnu spoluprácu s partnerskými úradmi členských krajín EÚ s cieľom výmeny najlepších a najefektívnejších skúseností. Národný prieskum dôveryhodnosti PZ budeme realizovať pravidelne minimálne na ročnej báze.

5.1.3.3 Obsadzovanie pozícií funkcionárov

Zavedieme výberové konania na pozície funkcionárov PZ (riaditelia úradov, krajskí riaditelia, okresní riaditelia, riaditelia obvodných úradov) – výberovú komisiu zriadia prezident PZ (riaditelia úradov, krajskí riaditelia), príslušný krajský riaditeľ (okresní riaditelia), okresný riaditeľ (riaditelia obvodných oddelení), ktorí budú môcť príslušných funkcionárov aj odvolať – len na základe presne vyšpecifikovaných dôvodov.

5.1.3.4 Výber príslušníkov PZ

Zavedieme participáciu miestnych policajných funkcionárov na výbere nových príslušníkov PZ. To znamená prijímať nových policajtov už nebudú výlučne len zamestnanci personálneho úradu centrálnym spôsobom ako doteraz, ale príslušný

¹¹⁵ Pričom zasahujúci policajt bude musieť mať istotu, že v prenasledovanom vozidle je páchateľ sám a bude musieť byť splnená podmienka, že páchateľ ohrozuje priamo svojim konaním životy iných ľudí.

policajný funkcionár sa bude zúčastňovať prijímacieho konania ako jeden z členov výberovej komisie spolu so zamestnancami personálneho úradu (nie s právom VETA).

5.1.3.5 Prijímanie príslušníkov iných súčastí OZ

Umožníme prijatie iných príslušníkov Ozbrojených zborov do PZ a naopak bez prijímacieho konania. Toto opatrenie bude platiť len pri presunoch „bez pauzy“. V opačnom prípade bude príslušník Ozbrojených zborov povinný prijímací proces absolvovať. Toto opatrenie bude realizované s prihliadnutím na skutočnosť, aby nebola oslabená žiadna zložka Ozbrojených zborov.

5.1.3.6 Primeraná prax

Zavedieme personálnu zásadu „aspoň 5 rokov praxe“ nasledovným spôsobom: pri obsadzovaní riadiacich funkcií na útvaroch realizujúcich vyšetrovanie a odhaľovanie trestnej činnosti musia mať príslušníci PZ aspoň 5 rokov praxe na radových pozíciách v oblasti vyšetrovania alebo operatívnej činnosti pri obsadzovaní pozícií na špecializovaných útvaroch (vyšetrovatelia, operatíva, analytici) musia mať príslušníci PZ aspoň 5 rokov praxe na základných, resp. nižších (okresné, krajské) útvaroch.

5.1.3.7 Policajní pridelenci

Zavedieme výberové konania na výber policajných pridelencov a styčných dôstojníkov, vyslaných do zahraničia s nasledujúcimi min. požiadavkami – VŠ vzdelanie, jazyková vybavenosť príslušného stupňa, prax v medzinárodnej spolupráci, výsledky. Výberovú komisiu budú tvoriť: zástupca MV, zástupca MZV, zástupca Akadémie PZ (jazykár).

5.1.3.8 Vzdelanie vyšetrovateľov

Stanovíme zásadu, že všetci novoprijatí vyšetrovatelia PZ musia byť buď absolventami Akadémie PZ alebo právnickej fakulty výlučne s výnimkou vyšetrovania špecifických druhov trestnej činnosti.¹¹⁶ Zároveň zavedieme u vyšetrovateľov systém atestácií ako podmienku pre zotrvanie na pozícii vyšetrovateľa ako aj kariérneho postupu, súčasťou ktorého bude tiež hodnotenie merateľných výsledkov jeho práce.¹¹⁷

5.1.3.9 Mzdy na najnižších pozíciách

Zvýšime platy policajtov v najnižších platových triedach (poriadková polícia, dopravná polícia) cca o 15 %. Tieto zvýšené finančné náklady budeme kryť z neobsadených tabuľkových miest, ktoré dnes policajní funkcionári používajú na nesystémové vyplácanie odmien pre vyvolených policajtov na základe nejasných kritérií.

¹¹⁶ Enviro, počítačová kriminalita, finančná a daňová kriminalita a podobne.

¹¹⁷ Napríklad podiel vrátených uznesení dozorujúcim prokurátorom a podobne.

5.1.3.10 Jazyková vybavenosť

Umožníme zlepšenie jazykovej vybavenosti policajtov v anglickom, nemeckom a francúzskom jazyku možnosťou výučby a jazykových kurzov. Pre policajtov, pôsobiacich v hlavnom meste a krajských mestách zavedieme povinnosť absolvovať minimálne základný kurz anglického jazyka. Rovnako zavedieme povinnosť ovládať minimálne dva cudzie jazyky (Anglický jazyk plus jeden ďalší) v prípade príslušníkov cudzineckej polície.

5.1.3.11 Whistlebloweri

Zavedieme systémové odmeňovania tzv. whistleblowerov – nahlasovateľov z radov civilov pri reálne ušetrených hodnotách pre štát, vrátane nastavenia parametrov ich ochrany – osobnej i právnej.

5.1.4 ŠTATÚT

5.1.4.1 Scivilnenie

Scivilníme všetky pozície nesúvisiace s policajnou prácou, kde absentuje priamy výkon a realizácia služobných zákrokov (odbor kontroly¹¹⁸, hovorca, sekretárky, administratíva a podobne). Týmto odčleníme reálnu policajnú prácu od „nepolicajnej“. Na vyššie uvedené činnosti zamestnáme civilných pracovníkov bez špecifických povinností vyplývajúcich z príslušnosti k PZ (predovšetkým náročný policajný výcvik). Znížime náklady a vyhneme sa nadbytočným činnostiam. Toto opatrenie bude zavedené aj pre príslušníkov OZ v prostredí Finančnej správy MF SR.

5.1.4.2 Administratíva, doklady

Presunieme vydávanie občianskych preukazov, osvedčení o evidencii vozidiel, cestovných pasov, vodičských preukazov, EČV a pod. z polície na okresné úrady.

5.1.4.3 Dopravné priestupky

Presunieme prejednávanie dopravných priestupkov na okresné úrady. Bude to efektívnejšie, lacnejšie a do výkonu služby sa tak dostane viac policajtov. Odbory všeobecnej vnútornej správy sú na to pripravené a v súčasnosti kapacitne nie dostatočne využívané. Civilní pracovníci týchto úradov sú menšou finančnou záťažou, napríklad na ich výstroj, výzbroj a výcvik.

5.1.4.4 Kriminálna polícia

V rámci posilnenia priameho výkonu na okresnej úrovni a v záujme odstránenia duplicity v rámci kraja zrušíme odbor kriminálnej polície na kraji. 79 okresných odborov

¹¹⁸ Inšpekcia ako samostatný úrad bude naďalej obsadená policajtmi (vyšetrojúcimi trestnú činnosť príslušníkov OZ), odbor kontroly, spadajúci pod MV bude obsadený civilmi (tento odbor vyšetroje menšie delikty, napríklad zle vypísané knihy jász a podobne).

kriminálnej polície s desiatkami príslušníkov PZ na troch oddeleniach¹¹⁹ postačuje. Na prípady vyššej náročnosti je k dispozícii NAKA.

5.1.4.5 Poriadkové služby

V rámci zoštíhlenia organizačnej štruktúry na krajskej a prezidiálnej úrovni zlúčime vedenie poriadkových služieb. Postačovať bude odbor Poriadkovej služby s riaditeľom a so zástupcami pre jednotlivé výkonné zložky - pre poriadkovú službu, pre železničnú políciu a pre dopravnú políciu.

V súčasnosti má každý odbor samostatnú organizačnú jednotku s riaditeľom, zástupcom a aj odbornými referentmi.

5.1.4.6 Výcvik policajtov

Podstatnú časť finančných prostriedkov vyplývajúcich z úspor z opatrení a realizovaných pod bodmi 5.1.4.1 až 5.1.4.5 presunieme na skvalitnenie výcviku policajtov, vykonávajúcich reálnu policajnú prácu v teréne, pričom budeme klásť dôraz na presun väčšieho množstva policajtov do ulíc, prednostne do zón zvýšenej kriminality.

5.1.4.7 Environmentálne trestné činy

V rámci existujúceho PZ vytvoríme špecializovanú zložku na eliminovanie a odhaľovanie environmentálnych trestných činov vrátane vytvorenia pozície zvieracieho ombudsmana. Postupne rozpustíme rôzne stráže (rybárska, poľovná, lesná či ochrany prírody a pod.) a činnosť bude vykonávať špecializovaná zložka so zaškolenými policajtmi. Rozdrobenosť, nedostatočná legislatíva a neodbornosť policajných zložiek vytvára priestor na zvyšujúcu sa mieru a mimoriadny celospoločenský dosah tejto kriminality. V ekonomickej oblasti environmentálna kriminalita zahŕňa odstraňovanie následkov škôd na životnom prostredí, nelegálne obchody s chránenými druhmi živočíchov, rastlinami a nerastmi, daňové úniky a korupčné správanie pri udeľovaní výnimiek, týranie zvierat, pytliactvo a pod. Patria sem tiež čierne stavby a nelegálne skládky odpadov, ale aj nezákonné výrubu. Pri kreovaní tejto zložky prihliadneme na to, aby jej pôsobnosť a podriadenosť jej nadriadenému orgánu korelovala s geografickým členením (napríklad Národné parky zasahujú do viacerých okresov, resp. krajov)

5.2 MODERNÉ OZBROJENÉ SILY – 35 KONKRÉTNÝCH OPATRENÍ

Uplynulé roky boli poznačené zásadnými zmenami bezpečnostného prostredia v Európe a okolí. Ich hlavným znakom bol presun bezpečnostných hrozieb z periferie Európy, či dokonca z oblastí v jej vzdialenejšom okolí (Afganistan, Irak), priamo na jej územie. Či už išlo o dianie na Ukrajine sprevádzané porušením medzinárodného práva v súvislosti s anexiou Krymu Ruskom, prejavom masívnej a nekontrolovanej migrácie, ktorá zasiahla aj viacero štátov v okolí Slovenska, alebo udalosti spojené s teroristickými útokmi, ktoré zasiahli viacero miest v európskom centre (Brusel, Paríž,

¹¹⁹ Každý odbor kriminálnej polície sa skladá z 3 oddelení – odd. násilnej kriminality, odd. všeobecnej kriminality a odd. ekonomickej kriminality. To sú desiatky príslušníkov PZ, tento počet je dostatočný.

Berlín). Bezpečnostná a obranná politika SR musí popri spojeneckom ukotvení SR reflektovať aj na aktuálne hrozby, ktorým SR čelí.

Napriek niektorým zmenám v rámci rozvoja ostávajú OS SR zastarané a nemoderné. Navýšenie obranného rozpočtu je pozitívne, Slovensko však stále nevyčleňuje požadované 2 % hrubého domáceho produktu a naďalej len v obmedzenej miere prispieva k vojenským spôsobilostiam NATO. Preto je nevyhnutné, aby sa nárast finančných prostriedkov prejavil v raste skutočných schopností ozbrojených síl a vojaci ho pocítili vo všetkých oblastiach svojho pôsobenia. Finančná stabilizácia a premyslená a dobre naplánovaná modernizácia sú predpokladom stabilizácie personálu. To je základnou podmienkou rastu kvality a dôvery občanov v ozbrojenú silu, ako aj rešpektu Slovenska v očiach spojencov.

Podpora domáceho krízového manažmentu v prípade prírodných katastrof a priemyselných havárií patrí k súčasťami úloh OS SR. Disponujú personálom a technikou, ktorý je v istých krízových situáciách výnimočný a musí byť využitý. Vojaci by mali však slúžiť len ako doplnková podpora pre prípady, keď sú vyčerpané iné možnosti, a je to nevyhnutné na záchranu ľudských životov či majetku, nakoľko primárne úlohy OS SR sú iné.

Účasť ozbrojených síl v zahraničných operáciách a misiách je dôležitým prostriedkom zahraničnej politiky, ale aj nástrojom testovania ich schopností a získavania nových poznatkov a zručností. Je potrebné, aby sme vysielali vojakov v súlade s našimi záujmami, ale tiež s ohľadom na spôsobilosti, ktoré môžu pri pôsobení v zahraničí získať. Slovensko sa musí angažovať tam, kde to dáva zahraničnopolitický zmysel, ale aj kde existuje predpoklad zúročenia skúseností v domácich podmienkach (misie so stretom s modernými hrozbami – terorizmus, kybernetické útoky, migračná kríza, ktoré je možné v budúcnosti očakávať aj u nás). Naopak, účasť v operáciách a misiách s nižšou pridanou hodnotou je potrebné prehodnotiť a postupne utlmiť.

Naďalej pretrváva neefektívne fungovanie OS SR v oblasti obstarávania. Veľa z nich prebieha v režime obstarávania „vojenského materiálu“ – sú vyňaté zo štandardných procesov a komodity sú obstarávané priamo. Často sú to komodity nevojenského charakteru, u ktorých by bolo efektívnejšie obstarávať ich súťažou (napr. IT technika) alebo ide o vojenský materiál, kde je možné a výhodnejšie tiež zrealizovať súťaž (napr. obstarávanie bojových obrnených vozidiel 8 x 8 a taktických viacúčelových vozidiel 4 x 4 za 1,2 mld. eur).

Hoci došlo v uplynulých rokoch k niekoľkým rozhodnutiam o nákupoch vojenskej techniky v záujme zlepšenia kvality OS SR, jej celkový stav ostáva na nedostatočnej úrovni. Prejavom neuspokojivej situácie je vysoká odchodovosť profesionálnych vojakov i civilných expertov, kritický stav infraštruktúry, ako aj nedostatky pri zabezpečení základných výstrojných súčiastok. Väčšina techniky a materiálu je naďalej po dobe svojej životnosti a ďalšie odsúvanie dôležitých rozhodnutí v súvislosti s modernizáciou môže ohroziť plnenie základných úloh pri zabezpečovaní obranyschopnosti SR.

OS SR trpia nízkym záujmom, nových príslušníkov s patričným vzdelaním a predpokladmi sa dlhodobo nedarí získať v požadovanom počte. V súčasnosti nie sú tabuľkové počty jednotlivých súčasti OS SR zďaleka naplnené na 100 % (v priemere cca 70 %). Táto situácia sa bude bez adekvátnych protiopatrení zhoršovať. Projekty aktívnych záloh, ale i dobrovoľnej vojenskej služby zatiaľ vôbec nenaplnili očakávania a súčasný prístup k nim si žiada prehodnotenie. Je dôležité zabezpečiť taký záujem o službu v OS SR, aby bolo možné nielen naplniť stavy na 100 %, ale aby bolo možné vykonávať výber, nie nábor.

VS po mnohých škandáloch požíva nízku dôveru verejnosti. Rozbujnená kontrarozviedna časť zbytočne odčerpáva zdroje, ktoré chýbajú pri získavaní informácii v zahraničí.

5.2.1 MODERNIZÁCIA

Modernizácia a plánovanie potrieb OS SR bude realizované v nadväznosti na dôslednú analýzu strategických záujmov, nevyhnutných spôsobilostí, finančného rámca a odporúčaní NATO a EÚ. Schvaľovanie zásadných dokumentov obranného plánovania bude realizované po otvorenej diskusii zahŕňajúcej široké spektrum politických strán a expertov. Všetky dokumenty a rozhodnutia, ktorých zverejnenie neohrozuje bezpečnosť SR, budú verejné alebo minimálne dostupné všetkým relevantným politickým a odborným aktérom.

5.2.1.1 Kolesové bojové vozidlá

Prezbrojíme pozemné sily viacúčelovými taktickými vozidlami 4 x 4 (minimálne 250 kusov) a bojovými obrnenými vozidlami 8x8 (minimálne 66 kusov) v súlade s už pripravenými kvantifikáciami a plánmi – vysoká priorita. Rozpočet spolu 800 miliónov eur na dobu 10 rokov. Budeme však podporovať hľadanie riešení, ktoré sú overené v krajinách členských štátov NATO a EÚ. Do procesu zapojíme subjekty slovenského obranného priemyslu, avšak len na princípe výhodnosti, transparentnosti a efektívnosti.¹²⁰ Pri tomto projekte zohľadníme jeho rozpracovanosť v aktuálnom čase tak, aby sme minimalizovali náklady naň vynaložené.

5.2.1.2 Pásová obrnená technika

Zrealizujeme modernizáciu pásovej obstarávacej techniky v počte min. 60 kusov pásových vozidiel s ambíciou naplno splniť záväzky v rámci Cieľov spôsobilostí NATO – vysoká priorita. Rozpočet spolu 400 miliónov na dobu 10 rokov.

5.2.1.3 Rádiolokátory

Ukončíme medzinárodný tender na modernizáciu 3D rádiolokátorov stredného dosahu (6 kusov), malého dosahu (5 kusov) a prehľadových letiskových rádiolokátorov (3 kusy) v súlade s doterajšími plánmi – vysoká priorita. Rozpočet 76 miliónov eur na dobu 13 rokov (stredný dosah), 65 miliónov eur na dobu 8 rokov (malý dosah) a 18 miliónov eur na dobu 4 rokov (prehľadové letiskové rádiolokátory).

5.2.1.4 Stíhacie lietadlá

Dokončíme akvizíciu nových stíhacích lietadiel F-16 vrátane možného zníženia zaobstarávaného počtu na základe analýzy potreby OS SR, tak, aby bolo zabezpečené ich plynulé zavedenie do výzbroje OS SR a s čo najkratším prevádzkovaním stíhačiek MiG-29 a bez ohrozenia zabezpečenia ochrany vzdušného priestoru SR – vysoká priorita. Preveríme pritom nastavenie servisných zmlúv tak, aby

¹²⁰ Napríklad národná súťaž na subdodávky v rámci Priemyselnej spolupráce pri medzinárodných tendroch a podobne.

fungovanie stíhacieho letectva nebolo ohrozované zbytočným strácaním finančných prostriedkov vo vzťahu k tretím subjektom.¹²¹

5.2.1.5 Ľahké vrtuľníky

Zrealizujeme modernizáciu vrtuľníkových síl v počte minimálne ďalších 9 kusov ľahším typom vrtuľníka, určených na výcvik, prepravu a činnosť leteckej a pátracej záchrannej služby – stredná priorita.

5.2.1.6 Stredne ťažké vrtuľníky

Dovybavíme už obstarané vrtuľníky UH 60 Black Hawk podľa požiadaviek vzdušných síl OS SR (podvesy na umiestnenie výzbroje, sebaochrana) – stredná priorita.

5.2.1.7 Protitankové komplety

Zrealizujeme modernizáciu protitankových kompletov vrátane dostatočných zásob protitankových raketových striel na ničenie pohyblivých aj stacionárnych cieľov – stredná priorita.

5.2.1.8 Protiraketová obrana

Zrealizujeme modernizáciu protiraketovej obrany SR – nahradenie S300 a systému KUB protiraketovým systémom novej generácie – stredná priorita.

5.2.1.9 Ručné zbrane a munícia

Dokončíme prezbrojenie OS SR ručnými zbraňami, rovnako tak zabezpečíme nákup chýbajúcej munície a náhradných dielov v zmysle požiadaviek OS SR – priebežne.¹²²

5.2.1.10 Menej nákladné projekty

Zabezpečíme financovanie viacerých menej nákladných projektov, ktorých doterajšia stagnácia výrazne oslabuje použiteľnosť výzbroje a techniky.¹²³ Toto je vleklý a dlhodobý problém - kvôli malým položkám vojakom stojí technika. Jednoducho povedané, ak by sme zainvestovali napríklad len 1 mil. eur, dosiahneme výrazné navýšenie použiteľnosti techniky.

5.2.1.11. 20 % na modernizáciu

Zavedieme pravidlo, že minimálne 0,5 % rozpočtu rezortu obrany bude každoročne vynakladané na zakúpenie osobnej výstroje pre príslušníkov OS SR a minimálne 5 % rozpočtu rezortu obrany bude každoročne vynakladané na infraštruktúru.

¹²¹ Akvizičná zmluva na nákup stíhacích lietadiel F16.

¹²² Modernizácia techniky uvedená v bodoch 5.2.1.1. až 5.2.1.9 bude plne vykrytá z rozpočtu MO v zmysle bodu 5.2.3.1

¹²³ Napríklad akvizícia akumulátorov, tesnení, revízií hasiacich zariadení a podobne.

5.2.1.12. Veľké obstarávania

Zavedieme pravidlo, že realizovanie všetkých veľkých obstarávaní bude možné až po oboznámení Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť (projekty nad 1 milión eur) alebo po prerokovaní vo Výbore NR SR pre obranu a bezpečnosť (projekty nad 50 miliónov eur).

5.2.1.13 Vojenský materiál

Zavedieme pravidlo, že zoznam obstarávaného „vojenského materiálu“ (zakupovaného priamo, mimo verejného obstarávania a akejkoľvek súťaže) bude jedenkrát za štvrtrok predkladaný na kontrolu Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť.

5.2.1.14 Medzinárodná spolupráca

Pri modernizácii a projektoch rozvoja OS SR budeme v záujme maximálnej transparentnosti a efektívnosti popri medzinárodnej súťaži využívať aj spoluprácu v rámci mechanizmov, iniciatív a štruktúr NATO a EÚ.¹²⁴

5.2.1.15. Kybernetická obrana

Stransparentníme akvizície a opatrenia v rámci kybernetickej obrany zdieľaním zodpovednosti za túto oblasť v súčasnosti výlučne v rukách Vojenského spravodajstva aj na jednu z civilných zložiek MO SR.

5.2.2 NASADENIE

Obrázok 5.2 Pôsobenie príslušníkov OS SR v zahraničných misiách a operáciách medzinárodného krízového manažmentu k 1. 2. 2019

P. č.	Misia	mandát	skutočný počet	pod velením
1.	RS - Afganistan	66	36	NATO
2.	ALTHEA – Bosna a Hercegovina	51	42	EÚ
3.	UNFICYP – Cyprus	280	242	OSN
4.	NMI – Irak	42	7	NATO
5.	Efp – Lotyšsko	152	152	NATO
	Celkom operácie	591	479	
1.	UNTSO - Sýria, Izrael	5	2	OSN
2.	EUMM – Gruzínsko	1	1	EÚ
	Celkom pozorovateľské misie	6	3	

5.2.2.1 Operácie EÚ a NATO

Stanovíme zásadu, že OS SR sa budú v operáciách EÚ angažovať len v konfliktach, z ktorých pre EÚ vyplýva hrozba, mimo týchto konfliktov len v humanitárnych alebo výcvikových misiách. Pri operáciách NATO budeme postupovať rovnako ako v súčasnosti.

¹²⁴ Napríklad akvizícia akumulátorov, tesnení, revízií hasiacich zariadení a podobne. Napríklad PESCO, NSPA, EDA a podobne.

5.2.2.2 Akčná prítomnosť v Pobaltí

Zabezpečíme dlhodobú polročnú rotáciu jednotky OS SR v Pobaltí pod vedením Kanady aj po roku 2019 v súlade s požiadavkami NATO v rozsahu približne 150 vojakov a s adekvátnou logistickou podporou.¹²⁵

5.2.2.3 Operácia v Afganistane

Budeme pokračovať v pôsobení v operácii Resolute Support v Afganistane v doterajšom rozsahu približne 60 – 70 vojakov v súlade s potrebami Afganistanu a rozhodnutiami spoločne so spojencami na úrovni NATO - cvičenie afgánskych bezpečnostných síl 5. plukom špeciálneho určenia – zásahy, streľba, likvidácia teroristov.

5.2.2.4 Operácia na Cypre

Do piatich rokov postupne stiahneme príspevok OS SR z operácie OSN UNFICYP na Cypre.¹²⁶ O tomto zámere aj harmonograme včas informujeme cyperskú stranu i ďalších relevantných zahraničných partnerov. Túto operáciu perspektívne nahradíme inou operáciou OSN s vyššou pridanou hodnotou pre Slovensko. V prípade transformácie operácie UNFICYP v budúcnosti na policajnú misiu toto riešenie podporíme.

5.2.2.5 Pomoc Blízkemu východu

V rozsahu niekoľko desiatok vojakov budeme prispievať k boju proti terorizmu v oblasti Blízkeho východu, napríklad výcvikom miestnych regulárnych vojenských síl alebo zdravotníckou podporou.

5.2.2.6 Bojová skupina EÚ a modulárne jednotky V4

Do roku 2023 dobudujeme vyšehradskú bojovú skupinu EÚ.¹²⁷ Zároveň budeme s krajinami V4 pokračovať v diskusii o ďalšom spoločnom pôsobení v spoločných bojových skupinách, a to aj v súlade s plánmi v rámci PESCO. V tejto súvislosti rozvineme v súčasnosti stagnujúcu diskusiu o vybudovaní modulárnych jednotiek krajín V4 pre pravidelné použitie.¹²⁸

5.2.2.7. Domáci krízový manažment

Stanovíme zásadu, že vojaci nesmú byť v domácom krízovom manažmente využívaní na činnosti, ktoré je možné zabezpečiť lacnejšie aktívnymi zálohami alebo inými nástrojmi štátu.¹²⁹ Zároveň upravíme zodpovednosť za nasadenie vojakov v

¹²⁵ Moderná výzbroj, výstroj, proviant a podobne v pravidelnom prísune.

¹²⁶ Každý rok znížime počet vojakov v operácii minimálne o 1/5 počiatočného stavu.

¹²⁷ Bojové zoskupenie na riešenie neočakávaných krízových situácií EÚ v počte do 2 000 vojakov.

¹²⁸ Každá krajina V4 sa venuje konkrétnej vopred určenej prioritnej spôsobilosti (modul), napr. RCHBO, zdravotníctvo a podobne, a z nich je vyskladaná spoločná bojová skupina.

¹²⁹ Napríklad kopanie odvodňovacích kanálov.

domácom krízovom manažmente nasledovne: okamžité nasadenie OS SR – v právomoci ministra obrany, do 3 dní potvrdené vládou SR.

5.2.2.8 Moderné hrozby

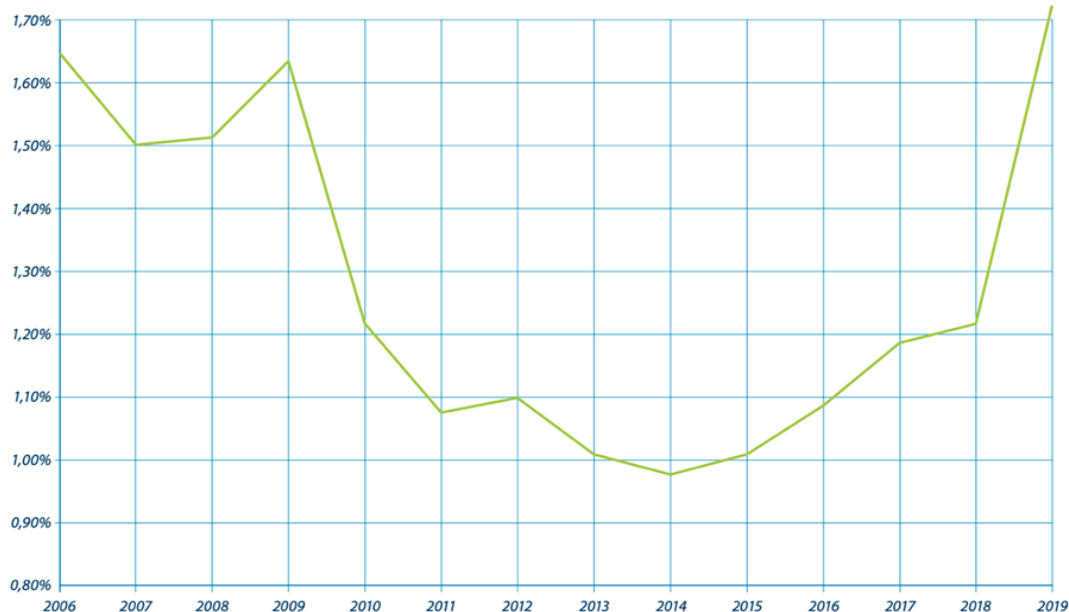
Zavedieme pravidelný intenzívny výcvik vybraných jednotiek OS SR, PZ a HaZZ v dvoch oblastiach moderných hrozieb – migračnej krízy a teroristických útokov v dĺžke minimálne 15 dní ročne.

5.2.2.9 Muničné sklady

Posilíme zabezpečenie ochrany vybraných vojenských objektov v rámci vlastných možností OS SR s uplatnením zásady, že muničné sklady bude chrániť výlučne Vojenská polícia.

5.2.3 FINANCOVANIE

Obrázok 5.3 Prostriedky pridelené pre rezort obrany od vstupu SR do NATO

5.2.3.1 Rozpočet ministerstva obrany

Schválime ústavný zákon: + min. 0,1 percentuálneho bodu HDP ročne až do naplnenia požadovaných minimálne 2 % HDP ročne, pod ktoré rozpočet pre obranu nebude môcť klesnúť, a to na základe dohody na tomto zákone so všetkými relevantnými politickými subjektmi – koalíčnymi aj opozičnými. V súlade s tým zavedieme plánovanie obranného rozpočtu na obdobie 4 - 5 rokov vopred (aj po dosiahnutí 2 % HDP).

5.2.3.2 Domáci krízový manažment

Zavedieme refundáciu nákladov pri domácom krízovom manažmente nad rámec plánu v rozpočte z rezervy vlády. To znamená, že ak bude potrebné použiť

vojakov napríklad pri živelných pohromách nad rámec naplánovaných finančných prostriedkov vyčlenených v jeho rozpočte na takéto zásahy, rezortu obrany budú náklady na tieto zásahy kompenzované z rezervy vlády alebo pomocou iných nástrojov.

5.2.3.3 Prefinancovanie základných potrieb

Zmeníme absolútnu centralizáciu plánovania a výdavkov tak, aby velitelia na nižších stupňoch mohli samostatne rozhodovať o prefinancovaní základných potrieb fungovania stanovením stropu obstarávania v ich kompetencii. Dnes nemajú oprávnenie kúpiť ani žiarovku alebo tesnenie za 1 euro. Vďaka tomu čakajú na priebeh centrálnych obstarávaní, ktoré sú mimoriadne zdĺhavé a niekedy ani neprebehnú. Ak vieme týmto ľuďom zveriť velenie niekoľkých stoviek ľudí, je potrebné im dôverovať pri nakladaní aj s nejakými menšími peniazmi.

5.2.3.4 Rozpočet vojenského spravodajstva

Zavedieme zverejňovanie rozpočtu odkrytej časti Vojenského spravodajstva.

5.2.4 PERSONÁL

5.2.4.1 Mzdy mužstva

Navýšime tabuľkové platy vojakov v kategórii mužstva, aby boli opätovne konkurencieschopné s inými odvetvami hospodárstva. Tento rast prispôbíme rastu priemernej mzdy hospodárstva SR - zamýšľané základné navýšenie cca 15 % tak, aby sa nástupný plat priblížil k priemernej mzde. Toto navýšenie bude kryté z rozpočtu MO (bod 5.2.3.1).

5.2.4.2 Osobitné odmeňovanie

Zavedieme možnosť osobných platov pre nasledujúce pozície v OS SR: analytici a IT špecialisti. Zároveň zavedieme odmeňovanie príslušníkov OS SR v závislosti od miery zodpovednosti funkcie, ktorú zastávajú a posilníme motivačné faktory v rámci poddôstojníckych hodností s cieľom zabránenia úniku odborného personálu z OS SR.¹³⁰

5.2.4.3 Príplatky a príspevky

Zrušíme všetky nesystémové príplatky a príspevky a zahrnieme ich do platov vojakov.¹³¹ Dnes tieto príplatky a príspevky prispievajú k neprehľadnosti ohodnotenia príslušníkov OS SR. Niektoré sú oslobodené od platenia sociálneho poistenia, niektoré sa zasa nezapočítavajú do vymeriavacieho základu na účel výsluhových dôchodkov.

¹³⁰ Napríklad veliteľ brigády má neporovnateľne väčšiu zodpovednosť ako veliteľ menšej jednotky alebo odboru na Generálnom štábe v rovnakej hodnosti. Pri poddôstojníckych hodnostiach je problém s nedostatkom veliteľov družstiev a čiat, ktorých nemáme k dispozícii dostatočný počet.

¹³¹ Kompenzácia za sťažené vykonávanie štátnej služby, príplatok výkonným letcom, príplatok výsadkárom, príplatok za ohrozenie života alebo zdravia, príplatok príslušníkom Vojenskej polície, príplatok zdravotníckym pracovníkom, príplatok vrcholovým športovcom, príplatok za zastupovanie alebo za výkon voľnej veliteľskej funkcie, odmena, zahraničný príspevok, aktivačný príspevok, stabilizačný príspevok, osobitný stabilizačný príspevok.

Zároveň sú obmedzované rôznymi nezmyselnými stropmi pri ich kumulácii. Navrhnutá zmena tieto anomálie odstráni, zabezpečí prehľadnosť a väčšiu spravodlivosť, bude vykonaná s neutrálnym dopadom na rozpočet.

5.2.4.4 Kariérny rast

V záujme umožnenia jednoduchšieho kariérneho rastu, personálnej stability a vyplnenia štruktúr sflexibilníme naviazanie hodností na funkcie pre príslušníkov OS SR. Dnes je toto pravidlo brzdou kariérneho rastu alebo je vo vybraných prípadoch obchádzané resp. riešené nesystémovým prepožičiavaním hodností.

5.2.4.5 Jazyková vybavenosť

Výrazne zlepšíme jazykovú vybavenosť vojakov – viac hodín výučby, vyšší počet jazykových kurzov a zvýšenie požiadaviek. Vojak v misii bude musieť ovládať anglický jazyk na úrovni Stanag 3 (dnes je požadovaná úroveň Stanag 1).¹³² Taktiež posilníme a zvýšime požiadavky v rámci znalosti francúzskeho jazyka.

5.2.4.6 Vojské spravodajstvo

Zmeníme personálny pomer vo Vojskom spravodajstve systémom: rozviedna časť verzus kontraroviedna časť posilnením rozviednej časti o 20 % na úkor kontraroviednej časti.

5.3 ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

EČV – Evidenčné číslo vozidla
EDA – European defence agency (Európska obranná agentúra)
EÚ – Európska Únia
HaZZ – Hasičský a záchranný zbor
MF – Ministerstvo financií
MV – Ministerstvo vnútra
MZV – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí
NAKA – Národná kriminálna agentúra
NBÚ – Národný bezpečnostný úrad
NSPA – Nato Support Agency (Agentúra NATO pre podporu)
OS – Ozbrojené sily
OZ – Ozbrojené zbory
PESCO – Permanent Structured Cooperation (Stála štruktúrovaná spolupráca)
PZ – Policajný zbor
RCHBO – Radičná, chemická a biologická ochrana
SIS – Slovenská informačná služba
SR – Slovenská republika
STK – Stanica technickej kontroly
VS – Vojské spravodajstvo
ZVJS – Zbor väzenskej a justičnej stráže

¹³² Štandardizačná dohoda (Standardization agreement) – úroveň jazykových schopností zamestnancov v štruktúrach organizácie NATO. Stanag 1 – základy, Stanag 3 – vyššie pokročilý.

6 DOPRAVA – Miroslav Ivan

Motoristi prispievajú cez rôzne poplatky a dane do rozpočtu takmer 2 miliardami eur, späť na opravu ciest sa nedostala ani pätina tejto sumy. A na stránkach ministerstva dopravy márne budete hľadať priority vo výstavbe infraštruktúry.

Do tejto situácie nás dostali vlády Róberta Fica a pomýlené hodnoty v stratégií výstavby a údržby cestnej a železničnej siete. Namiesto toho, aby sa pravidelne a pri menších nákladoch opravovali včas menšie poruchy a poškodenia, nekompetentné vedenie jeho ministerstiev dopravy uprednostňovalo predraženú výstavbu diaľnic pred údržbou ciest 1 tr., ktorú úplne zanedbala. Železničnej sieti, ktorá by mohla kapacitne pomôcť preplneným cestám zase nevenovala dostatočnú pozornosť.

Výsledkom je, že dnes nemáme dokončenú ani hlavnú diaľničnú trasu z Bratislavy do Košíc a diaľničný tranzit sever-juh cez Slovensko je v nedohľadne. Cesty 1 tr., ktoré sú hlavnou dopravnou kôstrou Slovenska, sú v dezolátnom stave a ich stav sa rok čo rok zhoršuje. Mosty na tejto cestnej sieti sú tikajúcou časovanou bombou, pretože mnohé z nich sú v havarijnom stave a hrozí, že v prípade ich zásadnej opravy, alebo zrútenia, bude potrebné presmerovať dopravu po cestách nižšej triedy, ktoré na to nie sú technicky pripravené. To spôsobí nové škody a obrovskú záťaž pre samosprávne kraje.

Financovanie verejnej železničnej dopravy je nesystémové. Podporuje naďalej monopol štátneho dopravcu a zavedenie vlakov zadarmo pre vybrané skupiny cestujúcich deformuje trh a narúša hospodársku súťaž. Zároveň jediného súkromného železničného dopravcu, Regiojet vytlačil štátny monopol na základe politického rozhodnutia strany SNS. Cestujúci vo vlakoch tak stratili aj poslednú možnosť vybrať si medzi dopravcami na linke Bratislava-Košice.

Riešením uvedeného stavu je množstvo opatrení, ktoré má Demokratická strana pripravené a ktoré nájdete v našom programe DOPRAVA.

6.1 DIAĽNIČNÁ A CESTNÁ SIETĚ

Ohurovanie voličov veľkolepými sľubmi o nových diaľničných úsekoch, ktoré ani nie sú kryté v rozpočte, resp. budúcich rozpočtoch, musí skončiť. Realisticky je potrebné zhodnotiť, ktoré úseky diaľnic a rýchlostných ciest naozaj potrebujeme v horizonte 10 až 15 rokov a tam smerovať energiu. Naopak, úseky, ktoré ani o 20 rokov nenaplnia požiadavku nutnosti výstavby diaľnice so 4 pruhmi, je treba prehodnotiť a riešiť to opatreniami, ktoré sú výrazne lacnejšie a prinesú efekt v krátkom časovom horizonte.

Štát vypisuje súťaže na diaľničné úseky, hoci nemá dokončenú potrebnú prípravu. To vyvoláva množstvo dodatkov, ktoré nie sú pod kontrolou verejnosti. Zmluvy na výstavbu sú nedostatočné, neobsahujú detailné kontrolné míľniky, ktoré by mohli umožniť včas uplatňovať sankcie zhotoviteľom, ak meškajú s niektorými etapami výstavby.

V rámci výstavby diaľnic a rýchlostných ciest sa neuplatňuje unifikácia prvkov, ktorá by umožnila na podobné projekty využívať identické stavebné prvky, čím by sme mohli ušetriť nemalé finančné prostriedky.

Namiesto veľkolepých príprav nepotrebných diaľničných úsekov, presunieme finančné prostriedky na riešenia problémových bodov na cestách 1. triedy. Viac ako 40% ciest 1 tr. je v súčasnosti v nevyhovujúcom, alebo havarijnom stave a situácia sa stále zhoršuje. To platí aj pre mosty na nich. Sem musí smerovať minimálne 2x viac

Obrázok 6.2 Cestná sieť Slovenskej republiky

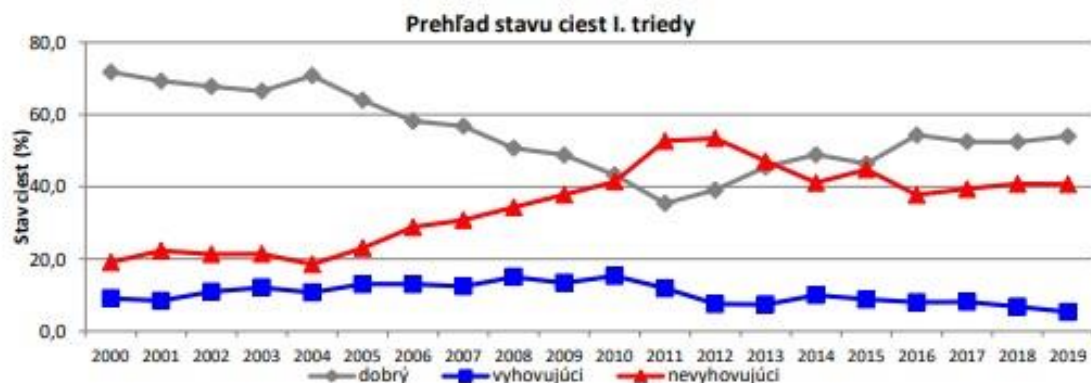

Obrázok 6.3 Prehľad stavu ciest 1. triedy

PREHĽAD STAVU CIEST I. TRIEDY V ROKOCH 2000 - 2019
na základe hlavných prehľadov vykonávaných správcami ciest
Cesty I. triedy

Rok	Dĺžka cesty (km)	Dobrý - D (%)	Vyhovujúci - V (%)	Nevyhovujúci - NV (%)	Z toho havarijný - H (%)
2000	3121,6	71,8	9,1	19,1	1,6
2001	3123,0	69,3	8,4	22,3	1,0
2002	3123,0	67,8	10,9	21,3	1,6
2003	3167,6	66,5	12,1	21,4	1,5
2004	3273,1	70,8	10,7	18,5	1,1
2005	3060,3*	64,0	13,0	23,0	3,7
2006	3075,2*	58,2	13,0	28,8	5,3
2007	3071,2*	56,8	12,4	30,8	5,2
2008	3071,4*	50,7	15,0	34,3	4,2
2009	3136,9*	48,8	13,4	37,8	5,6
2010	3240,4*	43,3	15,3	41,4	5,8
2011	3242,6*	35,4	11,9	52,7	5,6
2012	3336,4*	39,1	7,5	53,4	6,2
2013	3248,1*	45,5	7,4	47,1	8,2
2014	3221,3*	48,9	10,0	41,1	5,5
2015	3223,1*	46,4	8,8	44,8	8,9
2016	3236,1*	54,3	8,0	37,7	7,4
2017	3240,1*	52,5	8,1	39,4	7,0
2018	3251,2*	52,4	6,8	40,8	8,1
2019	3253,3*	54,0	5,3	40,7	7,9

*pozn.: dĺžka ciest I. tr. v správe Slovenskej správy ciest (údaje dĺžky podľa cestnej databanky)

Poznámka: spracované v 3-stupňovej klasifikácii spojením klasifikačného stupňa 1 s 2 a 4 s 5

Obrázok 6.4 Stav mostov na cestách 1. triedy

Počet mostov v SR podľa stavebného stavu
Roky 2000 - 2018

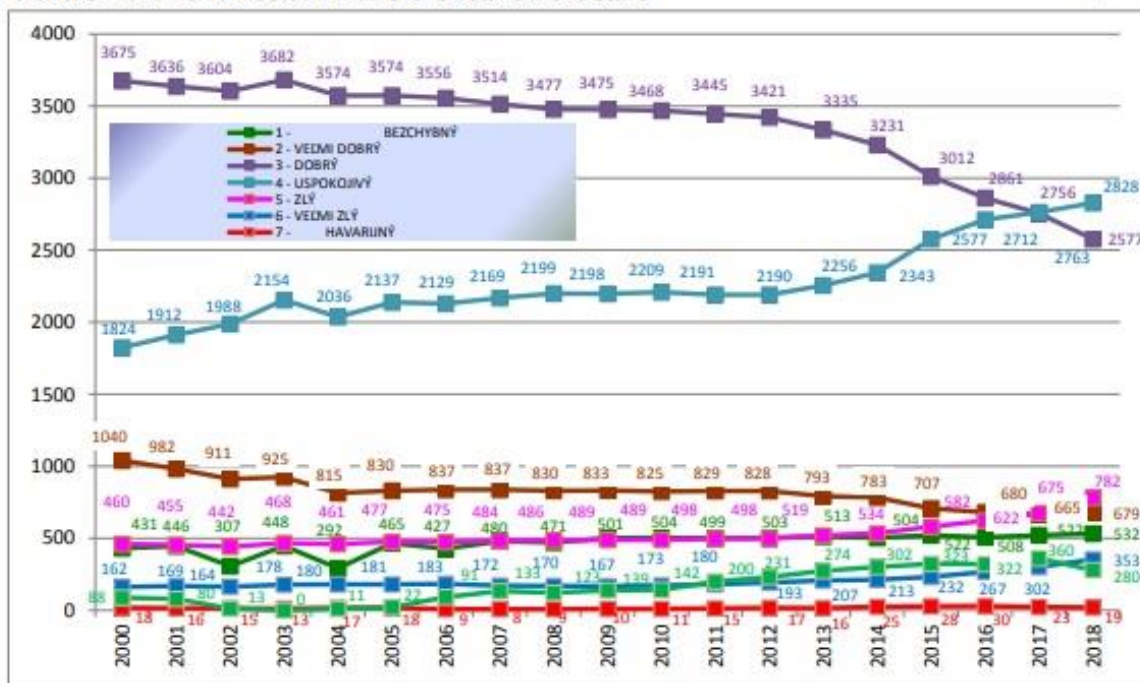

POČET MOSTOV NA CESTNÝCH KOMUNIKÁCIÁCH SO STAVEBNÝM STAVOM									
ROK	1 - BEZCHYBNÝ	2 - VEĽMI DOBRÝ	3 - DOBRÝ	4 - USPOKOJIVÝ	5 - Zlý	6 - VEĽMI Zlý	7 - HAVARIJNÝ	0 - NEURČENÝ *	SPOLU
2000	431	1040	3675	1824	460	162	18	88	7698
2001	446	982	3636	1912	455	169	16	80	7696
2002	307	911	3604	1988	442	164	15	13	7444
2003	448	925	3682	2154	468	178	13	0	7868
2004	292	815	3574	2036	461	180	17	11	7386
2005	465	830	3574	2137	477	181	18	22	7704
2006	427	837	3556	2129	475	183	9	91	7707
2007	480	837	3514	2169	484	172	8	133	7797
2008	471	830	3477	2199	486	170	9	123	7765
2009	501	833	3475	2198	489	167	10	139	7812
2010	504	825	3468	2209	489	173	11	142	7821
2011	499	829	3445	2191	498	180	15	200	7857
2012	503	828	3421	2190	498	193	17	231	7881
2013	513	793	3335	2256	519	207	16	274	7913
2014	504	783	3231	2343	534	213	25	302	7935
2015	522	707	3012	2577	582	232	28	323	7983
2016	508	680	2861	2712	622	267	30	322	8002
2017	522	665	2756	2763	675	302	23	360	8066
2018	532	679	2577	2828	782	353	19	280	8050

** 25 ks na MK

** počet mostov na CK, bez MK

Grafické znázornenie mostov z hľadiska ich stavebného stavu

* V centrálnej technickej evidencii cestných komunikácií (CTECK) sa nachádzajú neúplné údaje o danom objekte

RIEŠENIA DEMOKRATICKEJ STRANY

- ✓ Nesystémové rozdelenie správy diaľnic pod NDS a ciest 1 tr. pod SSC zmeníme. Obe spoločnosti zlúčime, aby sme tak výrazne znížili administratívne náklady na správu diaľnic, rýchlostných ciest a ciest 1 tr. Výstavba a údržba diaľnic, rýchlostných ciest a ciest 1tr. bude lepšie koordinovaná¹³³ a kontrola prevádzky na oboch kategóriách ciest lepšie monitorovaná.
- ✓ Pri výbere nového poskytovateľa mýtného systému po roku 2022 stanovíme podmienku nákladovosti na prevádzku systému pod 20%. Dnes je to nad 50%. Do údržby a opráv diaľnic, rýchlostných ciest a ciest 1.tr. dostaneme výrazne viac finančných prostriedkov
- ✓ Finančné prostriedky získané z výberu mýta z ciest 1 tr. (po odpočítaní nákladov na administráciu systému) nasmerujeme všetky na opravu a údržbu tejto cestnej siete.
- ✓ Niektoré úseky ciest 2 tr., ktoré plnia už dnes účel tranzitnej dopravy a dosahujú vysoké intenzity dopravy, preradíme do siete ciest 1.tr. Dostanú sa do správy SSC a technicky upravíme ich parametre tak, aby spĺňali požiadavky na cesty 1 tr.
- ✓ Považujeme za zodpovedné a dôležité transparentne komunikovať s verejnosťou o plánovaných diaľničných úsekoch. Našimi prioritami vo výstavbe diaľnic a rýchlostných ciest je dokončenie diaľnice D1, D3, severo-južný tranzit a postupné budovanie úsekov R2 juhom Slovenska. Ich trasovanie bude hodnotené inštitútom Hodnota za peniaze. Zverejníme zoznam prioritných úsekov diaľnic a rýchlostných ciest s uvedením termínu plánovanej výstavby, technického riešenia a odhadovanými finančnými nákladmi. Rovnaký princíp nastavenia priorit bude platiť pri opravách ciest 1.tr, kde budú prioritné tie úseky, kde už bola naplnená ich kapacita.
- ✓ Koridory, ktoré budú uvažované pre budúce trasovanie diaľnic a rýchlostných ciest budú verejne dostupné, aby majitelia pozemkov pod plánovanými úsekmi mali takúto informáciu prví, aby sa tak neopakovali prípady špekulatívnych výkupov pozemkov, ako tomu bolo v minulosti.
- ✓ Súťaže na výber zhotoviteľa budeme spúšťať po ukončení projektovej prípravy a právoplatnom stavebnom povolení, nie skôr. Často práve v rozhodnutí o stavebnom povolení sú podmienky, ktoré môžu zásadne ovplyvniť už víťaznú ponuku z verejného obstarávania a vyvolajú tak dodatky, ktorým sa chceme vyhnúť.
- ✓ Žltý FIDIC (naprojektuj a postav) sa v praxi ukázal ako veľmi rizikový, nakoľko do procesu výstavby vstupuje veľa premenných, najmä schvaľovanie projektov a ich zmien. Budeme preferovať tzv. červený FIDIC, teda finálna projektová príprava vrátane projektu pre realizáciu s výkazmi výmer a z toho vyplývajúcim rozpočtom.
- ✓ Prehodnotíme tie úseky plánovanej siete diaľnic, ktoré vzhľadom k intenzite dopravy a finančnému krytiu nebude potrebné, resp. možné realizovať v horizonte do 10 rokov a zastavíme projektovú prípravu takých úsekov. Ušetrené finančné prostriedky použijeme na financovanie lacnejších opatrení na zlepšenie plynulosti premávky na cestách 1 tr. Budovaním odbočovacích pruhov, rozšírenia cestných komunikácií v stúpaniach, výstavbou obchvatov

¹³³ SSC nevlastní žiadne mechanizmy na údržbu ciest, ktoré má v správe (cesty 1.tr.) a tak je odkázaná na tie, ktoré vlastnia regionálne správy ciest, alebo NDS. Chýba tak koordinácia v údržbe, predovšetkým v zimných mesiacoch

obcí a miest. Po týchto technických úpravách vytipujeme úseky, na ktorých by z bezpečnostného hľadiska bolo možné upraviť maximálnu povolenú rýchlosť z 90 na 110 km/hod.

- ✓ Na opravu a údržbu ciest 1. tr. vyčleníme z rozpočtu 2x viac finančných prostriedkov ako je tomu dnes¹³⁴
- ✓ Do konca roku 2024 opravíme všetky mosty na cestách 1. tr. , ktoré sú v havarijnom stave (stupeň 7) a nastavíme priority v opravách mostov, aby žiadne z nich neboli v stupni 6 a 7 po roku 2024.
- ✓ SSC bude disponovať modernými súpravami na opravu výtlkov, ktoré bude možné opravovať okamžite a celoročne, teda aj v teplotách pod mínus 10 st.C, čím výrazne znížime náklady na neskoršie zásadné opravy a skvalitníme komfort na cestách 1. tr. aj v jarných mesiacoch, kedy sme každoročne svedkami nebezpečných úsekov plných hlbokých výtlkov.
- ✓ V rámci programového obdobia 2021-2027 budeme presadzovať, aby čo najväčšia časť európskych fondov bola využitá na výstavbu cestnej infraštruktúry a nie na oblasti, kde zasahuje do hospodárskej súťaže v súkromnom sektore.

6.2 ŽELEZNIČNÁ SIETĽ

Rozvoj železničnej siete je pre ďalšie odľahčenie cestnej siete a trvalú udržateľnosť nevyhnutný. Cena, ktorú ale dnes platia železniční dopravcovia za prístup na infraštruktúru (teda akési „železničné mýto“) výrazne viac, ako napríklad v Českej republike a to je jeden z dôvodov, prečo máme cestnú sieť zaťaženú nákladnou dopravou, ktorá by už dávno mohla jazdiť po železnici.

Tak, ako v cestnej sieti, aj tu platí, že nie je možné investovať a udržiavať trate, po ktorých nie je prepravný dopyt. Niektoré trate sú využívané na osobnú dopravu výnimočne a na niektorých osobná doprava nie je vôbec¹³⁵. Sú trate, po ktorých prejde 1 nákladný vlak za 3 dni a žiaden osobný. Náklady na udržiavanie takýchto tratí sú však rovnaké, ako na tie frekventované¹³⁶. To potom oslabuje možnosti modernizovať tie trate, ktoré potrebujeme. Naším cieľom je budovať nadregionálne trate s rýchlosťou 160 km/hod. Každoročne sme svedkami stretu vlakových súprav s automobilmi, pričom najčastejším dôvodom je, že železničné priecestia nie sú vybavené rampami, ale len svetelnou signalizáciou. Vnímate, že modernizácia dôležitých úsekov a železničných priecestí pokračuje veľmi pomalým tempom a požiera obrovské finančné zdroje bez želaného efektu. ŽSR svojou pasivitou v oblasti modernizácie železničnej infraštruktúry udržiava nevyhovujúci stav a štátne prostriedky, ktoré každoročne dostáva z ministerstva sú využívané neefektívne¹³⁷. Finančné dotácie, ktoré dnes štát dáva do vlakov zadarmo chýbajú potom na modernizáciu železničnej infraštruktúry, o ktorú sa má štát prioritne starať.

Hlavné mesto SR, Bratislava má dlhodobý problém v rámci vnútromestskej verejnej koľajovej dopravy. Všetky vlády doteraz ignorovali fakt, že ak chceme odvrátiť dopravný kolaps v hlavnom meste, je potrebné poprepájať dôležité železničné body v regióne Bratislavského kraja a mesta Bratislavy. Vybudovanie metra ako podzemnej

¹³⁴ V rozpočtoch na roky 2017 a 2018 je to menej ako 50 mil EUR ročne

¹³⁵ Napríklad Komárno-Kolárovo, Rožňava-Dobšiná a ďalších cca 20 tratí v celkovej dĺžke cca 234km

¹³⁶ Zdroj : Revízia výdavkov na dopravu, IFP, október 2016

¹³⁷ Je potrebné zastaviť financovanie prevádzkyschopnosti nevyužívaných tratí a ušetrené finančné prostriedky alokovať na využívané trate, kde modernými technológiami ušetríme na osobných nákladoch

železničnej siete je prakticky nemožné, za to je možné vybudovať povrchovú železničnú sieť, ktorá bude nosnou železničnou infraštruktúrou s napojením na električkovú, trolejbusovú a autobusovú MHD. Význam vybudovania tejto železničnej siete je celonárodný a ministerstvo dopravy musí nájsť finančné prostriedky na jeho finančné krytie.

Obrázok 6.5 Sieť železníc SR

RIEŠENIA DEMOKRATICKEJ STRANY

- ✓ Prehodnotíme zníženie stavu tratí, ktoré nie sú vôbec využívané na osobnú dopravu. Ušetrené prostriedky použijeme na modernizáciu riadenia prevádzky na potrebných tratiach.
- ✓ V spolupráci s dopravcami nastavíme optimálne cenu za dostupnosť železničnej siete tak, aby bola jej kapacita využívaná v maximálnej možnej miere. Tak, aby bolo pre dopravcov, hlavne nákladných, výhodnejšie prepravovať náklad po železnici, nie po ceste.
- ✓ Obmedzíme finančne náročnú modernizáciu len na tie úseky, ktoré naozaj prinesú požadovaný efekt v dostupnom čase a za primerané investičné náklady. Budeme uplatňovať princíp hodnoty za peniaze.
- ✓ Podporíme investície do výstavby infraštruktúry, ktorá bude slúžiť pre kvalitnú integrovanú opravu (záchytné parkoviská vo všetkých kľúčových regionálnych uzloch).
- ✓ Prehodnotíme počet administratívnych pracovníkov a budeme optimalizovať organizačnú štruktúru ŽSR. Modernizácia riadiacich systémov nám umožní znížiť osobné náklady a ušetrené finančné prostriedky alokujeme do údržby tratí.
- ✓ V rámci rokovaní o operačných programoch EÚ fondoch na financovanie železničnej infraštruktúry, budeme presadzovať, aby sa okrem programov pre

financovanie hlavných železničných koridorov, vytvoril aj program na podporu povrchovej železničnej siete v regióne Bratislava.

6.3 INDIVIDUÁLNA OSOBNÁ DOPRAVA

Motoristi v súčasnosti prispievajú do štátneho rozpočtu ročne sumou približne 2 mld. EUR¹³⁸. Je to hlavne spotrebná daň z palív, DPH na palivá, daň z motorových vozidiel, mýtné poplatky, diaľničné známky, registračná daň a ďalšie. Späť na budovanie infraštruktúry a jej údržbu a opravu sa z uvedenej sumy vráti menej ako 20 %¹³⁹. Motoristi sú fakticky dojnou kravou štátu a za svoje platby nedostávajú adekvátnu protislužbu v podobe kvalitnej a funkčnej infraštruktúry. Byrokracia a dlhé čakacie lehoty v evidencii vozidiel, ako aj v rámci technických a emisných kontrol je už dlhodobým problémom a za niekoľko rokov nebolo schopné ministerstvo dopravy s tým niečo urobiť. Uniformovaní policajti riešia evidenciu vozidiel, namiesto toho, aby dohliadali na bezpečnosť na cestách.

Cyklodoprava ako alternatíva motorovej dopravy je významným prvkom individuálnej dopravy, ktorá, keď je dobre zosúladená, značným spôsobom odľahčí cestnú infraštruktúru. Súčasná vláda však venuje tejto forme dopravy len minimálnu pozornosť a namiesto reálnych projektov organizuje len podporné deklaratívne akcie, pričom na financovanie cyklociest sa spolieha takmer výhradne len na eurofondy.

RIEŠENIA DEMOKRATICKEJ STRANY

- ✓ Výšku registračných poplatkov pri prihlasovaní motorového vozidla vrátime späť na sumu 33 eur, ako tomu bolo pred zavedením nesystémového poplatku založeného na výkone vozidla. Registračný poplatok má zodpovedať administratívnym nákladom na daný úkon a nemá byť daňou.
- ✓ Zmeníme rigidný spôsob tarifikácie platieb za využívanie diaľnic (10 dní, mesiac, kalendárny rok) na oveľa flexibilnejší spôsob platieb, na ľubovoľný počet dní¹⁴⁰.
- ✓ Budeme viazať EČV na držiteľa vozidla, nie na vozidlo. EČV by tak ostalo v rukách držiteľa vozidla aj po jeho odpredaji a mohol by ho tak použiť aj na ďalšie vozidlo. Zároveň zrušíme viazanosť EČV na okres, kde má trvalý pobyt držiteľ vozidla, alebo je sídlo firmy, ktorá je držiteľom vozidla. Zavedieme postupne jeden systém označovania pre celú SR. Viac ako 500 tis. tabuliek EČV¹⁴¹ tak neskončí v odpadkoch, štát ušetrí milióny EUR a motoristi pri každej kúpe 33 EUR¹⁴².
- ✓ Zmeníme postupy pri vydávaní dočasných EČV potrebných pri registrácii nových vozidiel tak, že predĺžime ich platnosť z 1 na 10 rokov a ušetríme tak nemalé prostriedky predajcom vozidiel.
- ✓ Zrušíme povinnosť technickej kontroly pre nebrzdené prípojné vozidlá¹⁴³.

¹³⁸ Spotrebná daň z minerálnych olejov 1,3mld eur, Daň z motorových vozidiel 150 mil. eur, Mýto 190 mil. eur, Diaľničné známky 80 mil. eur, Registračná daň 35 mil. eur, DPH na súkromných vozidlách, DPH na PHM a ostatné platby 200mil. eur

¹³⁹ Za rok 2017 to bolo menej ako 400 mil. eur z rozpočtu, teda mimo fondov EÚ

¹⁴⁰ Poplatok sa bude skladať z pevnej čiastky (manipulačný poplatok) a poplatku za 1 deň (jednou z možností je napríklad 10 eur fixná čiastka a 0,12 eur za deň)

¹⁴¹ Podľa údajov z ministerstva vnútra, bolo v roku 2017 uskutočnených 390 tis. zmien držiteľa vozidla

¹⁴² Cena 2 ks tabuliek EČV pri registrácii je 33 eur

¹⁴³ Technický stav nebrzdených prípojných vozidiel je možné kontrolovať pri priebežných kontrolách policajných hliadok v teréne, nakoľko tieto nemajú brzdy, ich kontrola si nevyžaduje testovanie v špecializovaných zariadeniach

- ✓ Umožníme prerušiť platenie PZP na kratšiu dobu ako rok a to bez nutnosti odhlasovania vozidla z evidencie (sezónne MV, motocykle, veterány).
- ✓ Zasadíme sa o zásadnú zmenu politiky dopravných kontrol. Tie budú výhradne na úsekoch so zvýšenou nehodovosťou a nie tam, kde sú nehody zriedkavé a kde polícia zbytočne šikanuje motoristov.
- ✓ Prihlasovanie a evidenciu motorových vozidiel presunieme na okresné úrady.
- ✓ V štátnom rozpočte vyčleníme kapitolu určenú na rozvoj infraštruktúry pre cyklodopravu a vyčleníme prostriedky pre jednotlivé VÚC a mestá s konkrétnou sumou 3 až 5 eur na obyvateľa. Finančné prostriedky budú poskytované formou spolufinancovania na základe predložených projektov, ktoré budú v súlade s plánmi udržateľnej mobility a prejdú posúdením hodnoty za peniaze.
- ✓ V rámci technických a emisných kontrol sa sústredíme na kontrolu výstupu, nie procesu kontroly. Budeme presadzovať úplnú liberalizáciu trhu pri budovaní staníc STK a EK. Podnikanie v tejto oblasti je zaťažené mnohými byrokratickými a regulačnými prekážkami. Tie majú nakoniec za následok nedostatok technikov, dlhé čakacie lehoty pre motoristov a vysoké ceny za služby.

6.4 VEREJNÁ DOPRAVA A TAXISLUŽBY

Neustály nárast počtu automobilov spôsobuje dopravné zápchy a situácia sa naďalej zhoršuje. Riešením je verejná doprava, železničná aj autobusová. Vlakové spojenia, diaľkové aj regionálne dnes objednáva centrálné štát, autobusové zase samosprávne kraje. Výsledkom je množstvo súbehov vlakov a autobusov a z toho vyplývajúce nevyťažené spoje. Vlakové aj autobusové. Štát platí tieto dopravné služby vo verejnom záujme v sumare 400 mil. eur ročne¹⁴⁴.

V rámci osobnej železničnej dopravy, ktorú financuje štát v objeme 250 mil. eur, je približne polovica týchto dopravných výkonov regionálnych. Bolo by efektívnejšie, ak by si mohli tieto regionálne dopravné výkony objednávať priamo samosprávne kraje a rozhodnúť sa, či na niektorých úsekoch objednávajú železničnú, alebo autobusovú regionálnu dopravu. Dnes im to zákon nedovoľuje. Vlakovú linku si môžu objednať len vtedy, ak je v rámci jedného samosprávneho kraja. Pre autobusové linky toto obmedzenie neplatí. Absentuje tak koordinácia spojov a nastáva množstvo nepotrebných súbehov.

Ministerstvo dopravy naďalej svojimi rozhodnutiami posilňuje monopol štátneho dopravcu, Železničnej spoločnosti Slovensko. A hoci deklaruje, že prenechá niektoré železničné spoje súkromnému sektoru, čím by sa výška štátnej dotácie mohla znížiť, vybral na liberalizáciu, teda vstup súkromného sektora, len málo významné regionálne linky. A vybral tak malé objemy dopravy, že bude skôr náhoda, ak sa do takto nastavených podmienok niektorý súkromný dopravca prihlási. Pritom práve rýchla a komplexná liberalizácia liniek môže priniesť úsporu na dotáciách, súťaž medzi dopravcami a zvýšenie kvality služieb.

Ďalším problémom efektívneho fungovania osobnej železničnej dopravy bolo zavedenie tzv. sociálnej politiky do sektoru dopravy. Vlaky zadarmo mali za následok narušenie súťaže medzi štátnym dopravcom a súkromným sektorom. Následné zavedenie stratových IC vlakov ešte viac oslabilo finančnú situáciu štátneho dopravcu, čo malo za následok podfinancovanie údržby koľajových vozidiel. To všetko sa

¹⁴⁴ Štát platí dotácie do vlakovej dopravy vo výške cca 250 mil. eur ročne, samosprávne kraje platia spolu dotácie regionálnym autobusovým dopravcom približne vo výške 150 mil. eur ročne.

prejavilo požiarimi, technickými poruchami a poškodeniami železničnej infraštruktúry. Bolo len šťastím, že sa to neskončilo v niektorých prípadoch pre pasažierov tragicky.

Spustením vlakov zadarmo sa okrem toho presunuli niektorí cestujúci z regionálnych autobusov do vlakov, čo zase ovplyvňuje hospodárenie samosprávnych krajov, ktoré regionálnu autobusovú dopravu financujú.

Všetky tieto nesystémové rozhodnutia majú za následok nedostatok finančných prostriedkov na údržbu železničnej infraštruktúry a koľajových vozidiel.

Taxislužby, ako súčasť verejnej dopravy, až do nedávna žili svojim zastaraným spôsobom a ministerstvo dopravy nebolo dlho schopné reagovať na vývoj nových internetových technológií v objednávaní a fungovaní taxislužieb. Navrhovali sme s 2 ročným predstihom oproti ministerstvu dopravy zmenu zákona o cestnej doprave, nové podmienky mohli platiť oveľa skôr, ako nakoniec budú. Stále je však v tejto oblasti čo zlepšovať.

RIEŠENIA DEMOKRATICKEJ STRANY

- ✓ Zmeníme zákon o doprave na dráhach a umožníme samosprávnym krajom, aby si mohli objednávať regionálnu železničnú dopravu v rámci kraja a aj medzi jednotlivými kraji.
- ✓ Zrevidujeme zmluvu o dopravných službách vo verejnom záujme, podpísanú medzi štátom a železničnou spoločnosťou ZSSK a prenecháme objednávanie regionálnych vlakov samosprávnym krajom. Najlepšie vedia, kde nasadiť vlaky a kde autobusy. Znížime tak množstvo súbehov a ušetrené finančné prostriedky môžu kraje použiť na skvalitnenie ciest 2. a 3. tr.
- ✓ Linky, ktoré ostanú štátu, teda rýchliky a medzinárodné linky ponúkame súkromnému sektoru. V súťaži o ich prevádzku dosiahneme zníženie dotácií a zlepšenie kvality služieb a ceny pre cestujúcich. Linky budeme ponúkať v atraktívnych „balíkoch“ tak, aby o ne prejavilo záujem čo najviac súkromných dopravcov. Čím viac ich budeme mať, tým menej bude musieť štát investovať do modernizácie vlakových súprav štátneho monopolu ZSSK.
- ✓ Nesystémové zavedenie vlakov zadarmo nahradíme zľavami pre dôchodcov a študentov. Vlaky zadarmo totiž okrem toho, že nabúravajú hospodársku súťaž, podporujú tzv. „nadspotrebu“, kedy vlaky využívajú vybrané skupiny obyvateľstva na účel, ktorý nespĺňa podmienky dopravnej obslužnosti štátu. Nové nastavenie vysokých zliav bude motivovať verejnosť k preferencii verejnej dopravy a zároveň vylúči plytvanie verejnými prostriedkami.
- ✓ Znížime cenu prístupu na železničnú infraštruktúru („železničné mýto“) a prilákame ďalších súkromných železničných dopravcov na našu nevyužitú železničnú sieť. Len zvýšená konkurencia na trhu bude znamenať zlepšenie kvality dopravných služieb.
- ✓ Budeme podporovať výstavbu záchytných parkovísk v rámci železničnej aj cestnej verejnej siete staníc ako základných predpokladov rozvoja verejnej dopravy, aby sme tak zvýšili motiváciu cestujúcich presadnúť z áut do vlakov, resp. autobusov
- ✓ Presadíme zmenu zákona o cestnej doprave a vylúčime z neho neopodstatnené právomoci samosprávnych krajov, ktoré dnes udeľujú licencie na komerčné autobusové linky, hoci tieto nežiadajú žiadne dotácie a bránia tak lepšiemu rozvoju autobusovej verejnej dopravy

- ✓ Zjednodušíme podmienky pre výkon osobnej dopravy formou taxislužby, ktorá aj po zmene obsahuje stále množstvo regulácií a ešte viac podporíme vznik konkurenčného prostredia pre množstvo nových poskytovateľov: zrušíme povinné absolvovanie psychotestov, zrušíme požiadavky na prevádzkovateľa taxislužby, ktorý prevádzkuje viac ako 15 vozidiel taxislužby súvisiace s počtom sedadiel, veľkosťou batožinového alebo ložného priestoru a množstvom prepravovaných osôb.

6.5 NÁKLADNÁ DOPRAVA

Na Slovensku bola po zavedení mýta znížená cestná daň v roku 2014. Napriek tomu, ani zďaleka sa nepribližuje úrovni krajín V4. Mýtny systém vo forme, ako bol zavedený do praxe, vykazuje veľa technických problémov, ktoré napriek protestom dopravcov stále neboli vyriešené. Prijmeme také opatrenia, ktoré čo najmenej ohrozia štátny rozpočet a zároveň umožnia ďalší rozvoj v oblasti podnikania autodopracov na Slovensku. Presadíme liberalizáciu podmienok výkonu práce autodopracov v tých prípadoch, pri ktorých to z analýz bezpečnosti cestnej premávky je možné.

Štátny nákladný dopravca ZSSK CARGO stál slovenský štátny rozpočet niekoľko sto miliónov eur. Rozhodnutie vedenia podniku predať všetky vagóny a následne si ich prenajať, len predlžuje agóniu a závislosť na dotáciách zo štátneho rozpočtu. Na slovenskom trhu pôsobí niekoľko súkromných spoločností poskytujúcich nákladnú železničnú prepravu a je veľká chyba, že tu naďalej operuje štátny dopravca, ktorý odčerpáva peniaze zo štátu.

Kombinovaná doprava je nevyhnutný krok k odľahčeniu cestnej siete. Predovšetkým tranzitnú nákladnú dopravu je potrebné presunúť na vlaky a tak odľahčiť cestnú sieť a životné prostredie. Nejde ani tak o tranzit cez SR, ale v rámci EU. Teda vytvoriť podmienky na prekladiská aj u nás, aby sa neprekladalo len mimo SR a v rámci SR sa vozilo len na kamiónoch.

RIEŠENIA DEMOKRATICKEJ STRANY

- ✓ Zmeníme systém čerpania zliav z mýtnych poplatkov tak, aby sa zľava z mýtného poplatku po najazdení zodpovedajúcich km uplatňovala celý nasledujúci rok po dosiahnutí hranice pre čerpanie tejto zľavy, čím podporíme predovšetkým slovenských dopravcov¹⁴⁵.
- ✓ Znížime výšku pokút pri mýte v špecifických prípadoch. Výška pokút je prehnane vysoká. V oblasti pokút vôbec nie je riešený rozdiel medzi úmyselným a neúmyselným porušením. Za neúmyselné musíme považovať napr. nefunkčnosť systému dobíjania, keď nie je možné kredit dobiť. Umožníme dobíjať kredit elektronicky, bez nutnosti návštevy čerpacích staníc.
- ✓ Postupne znížime daň z motorových vozidiel pre vozidlá platiace mýto na minimálnu úroveň, ktorú určuje európska smernica. V prvom kroku to znížime na najnižšiu úroveň krajín V4. Naším záujmom je zatraktívniť podnikateľské prostredie pre výkon služieb v autodoprave, a motivovať tak aj dopravcov, ktorí práve z dôvodu lepších podmienok na podnikanie presunuli mimo SR.

¹⁴⁵ V súčasnosti sú zľavy z mýta nastavené tak, že keď sa skončí kalendárny rok, začínajú tie limity pre získanie zliav opäť od 0. Je to nespravodlivé a mnohí dopravcovia dosiahnu limit na čerpanie zliav tesne pred koncom roka. Využijú ich tak len niekoľko týždňov.

- ✓ Zladíme zákaz jász vozidiel nad 7,5 tony s okolitými štátmi v dňoch pracovného pokoja, aby nedochádzalo k situáciám, keď vodiči nákladných automobilov musia ostať čakať celý deň na hranici, hoci do jeho cieľovej stanice je pár km.¹⁴⁶
- ✓ Presadíme odštátneie spoločnosti ZSSK CARGO. Pre jej ďalšie zvýšenie konkurencieschopnosti a skvalitnenia služieb v železničnej doprave.
- ✓ Podporíme výstavbu terminálov kombinovanej dopravy výhodnou odpisovou politikou, tak ako v iných podnikateľských aktivitách, umožníme zrýchlené odpisy investícií¹⁴⁷.

6.6 LETECKÁ A VODNÁ DOPRAVA

Sme svedkami úvah ministerstva dopravy o zavedení národného leteckého a vodného dopravcu. A tiež prenajať bratislavské letisko na 30 rokov formou koncesie. Štát ako podnikateľ v leteckej doprave niekoľkokrát zlyhal a úvahy o tom, že sa majú občania skladať na podnikanie štátu v leteckej, alebo vodnej doprave sú absolútne scestné. V čase, kedy je silný konkurenčný boj na trhu leteckej dopravy a letecké spoločnosti sa predbiehajú v znižovaní cien leteníek, by desiatky miliónov eur vyleteli von oknom. V kontexte toho, v akom stave máme cestnú a železničnú infraštruktúru je úplne nepochopiteľné peniaze všetkých občanov investovať do takto rizikového podnikania. Štát by sa naopak, mal zamerať na infraštruktúru, leteckú aj vodnú. Nákladný prístav v Bratislave má investičný dlh, problémy s majetkovým vysporiadaním dvoch vlastníkov, štátneho a súkromného a s tým spojené problémy s možnosťou čerpania eurofondov na jeho modernizáciu. Úvahy o tom, že letisko Bratislava je nutné dať do prenájmu v čase, keď sa mu začína dariť a každoročne zvyšuje počet odbavených cestujúcich vytvárajú dojem, že je v pozadí niekto konkrétny, kto to dostane.

RIEŠENIA DEMOKRATICKEJ STRANY

- ✓ Aktívne vstúpime do rokovaní medzi spoločnosťami Verejné prístavy a.s. a Slovenská plavba a prístavy a.s. s cieľom vysporiadať vzájomné majetkové pomery, kedy jedna spoločnosť vlastní pozemky a druhá technológie. Nevyjasnené vlastnícke pomery bránia čerpaniu viac ako 100 mil. eur z eurofondov. Koniec možnosti čerpania z OP II sa blíži a čerpanie tejto kapitoly je takmer nulové. Dunajská vodná cesta skrýva silný potenciál pre nákladnú dopravu a treba to využiť.
- ✓ Zastavíme akékoľvek aktivity k spusteniu štátom dotovaného regionálneho vodného dopravcu. Štát sa má starať o infraštruktúru, teda o osobné a nákladné prístavy určené pre medzinárodnú dopravu. Na druhej strane, ak bratislavský kraj prejaví záujem o spustenie regionálnej lodnej dopravy medzi obcami v okolí Komárna a Bratislavy zo svojho rozpočtu VÚC, budeme legislatívne nápomocní. Regionálna doprava, nielen autobusová, vlaková, ale aj vodná, patrí do kompetencie samosprávnych krajov, nie štátu.

¹⁴⁶ Napríklad v ČR je zákaz jazdy v nedeľu od 13 -22 hod, pričom v SR od 0-22 hod.

¹⁴⁷ V súčasnosti je odpisovanie majetku pre podnikateľov komplikované a limitujúce. Existuje 6 odpisových skupín, pričom doba odpisovania majetku je od 4 do 40 rokov. Postupným zliberalizovaním odpisovania majetku dosiahneme stav, keď sa daňovník sám rozhodne, v ktorom roku a v akej výške bude majetok odpisovať. Toto zlepší možnosť riadenia cash-flow. Pri odpísaní 100 % z nadobúdacej ceny majetku v prvom roku si daňovník zníži svoje daňové povinnosti už v roku, v ktorom investoval do svojho podnikania, čo pomôže ďalšiemu jeho rozvoju. Z dlhodobého pohľadu nebude mať toto opatrenie vplyv na štátny rozpočet, ovplyvní len cash-flow v prvých rokoch jeho zavedenia.

- ✓ Zastavíme všetky aktivity, vrátane rôznych analýz o tom, či zriadiť národného leteckého dopravcu, alebo nie. Prevádzkovanie leteckých služieb je komerčná činnosť a toto je priestor pre súkromný sektor.
- ✓ Budeme pozorne sledovať výkony bratislavského letiska. V tejto chvíli nie je potrebné nevyhnutne hľadať koncesionára. Investície na rekonštrukciu prístávacích dráh sú potrebné v horizonte 5 a viac rokov a ekonomické výsledky letiska za ostatné 3 roky vrátane jeho konkurenčnej výhody v regióne Viedeň-Bratislava-Budapešť dávajú predpoklad fungovania bez nutnosti dať letisko koncesionárovi.

6.7 ÚZEMNÉ A STAVEBNÉ KONANIE

Súčasný znenie Stavebného zákona má veľa nedostatkov a od jeho vzniku uplynulo viac ako 40 rokov. Už v predchádzajúcom volebnom období predložil minister dopravy, Ján Počiatek, úplne nový zákon, ktorý mal v pripomienkovom konaní viac ako 2 000 pripomienok. Prinášal však ešte viac chaosu do celého procesu územného a stavebného konania. Vráťane legalizácie čiernych stavieb. Súčasný minister dopravy avizuje už niekoľko mesiacov, že opäť predloží úplne nový zákon. Takéto zásadné zmeny, ktoré majú koordinovať niekoľko strán celého stavebného procesu sú však veľmi rizikové a môžu namiesto zmeny k lepšiemu priniesť len nové problémy.

Aj keď sme boli svedkami niekoľkých havárií stavieb, ministerstvo dopravy nedokázalo pripraviť úpravu stavebného zákona tak, aby projektovú dokumentáciu na realizáciu stavby nemohol vypracovať projektant, ktorý nie je autorizovaným inžinierom.

Demokratická strana je za riešenie konkrétnych nedostatkov v súčasnom zákone, ktoré je možné riešiť rýchlo a bez vplyvu na štátny rozpočet.

RIEŠENIA DEMOKRATICKEJ STRANY

- ✓ V stavebnom zákone implicitne uvedieme všetky konkrétne požiadavky pre stavebníkov a obsah projektovej dokumentácie, ktoré musia byť predložené pri žiadosti o územné rozhodnutie a pri žiadosti o stavebné povolenie.
- ✓ Zavedieme povinnosť uviesť vopred všetky potvrdenia a dokumentáciu, ktoré je stavebník povinný predložiť stavebnému úradu v žiadosti o stavebné povolenie. Zoznam by bol uvedený v stavebnom zákone a dostal by ho i stavebník od stavebného úradu.
- ✓ Súhlasné stanovisko k žiadosti o stavebné povolenie k objektu bude podmienené súhlasným stanoviskom ku komunikáciám a parkovacím plochám k objektu, pokiaľ sa budú posudzovať v procese schvaľovania samostatne. Podobne v kolaudačnom konaní.
- ✓ V zákone stanovíme, že podmienkou pripojenia staveniska na energiu, bude stavebné povolenie. S presne určeným termínom ukončenia odberu a to do termínu ukončenia stavby podľa stavebného povolenia.
- ✓ Podmienkou na odber energie na prevádzku objektu bude kolaudačné rozhodnutie.
Presadíme, aby aj stavebníkom, ktorým bolo dodatočne vydané stavebné povolenie, bola uvalená pokuta vo výške až do 50 % z trhovej hodnoty stavby, ktorú určí súdny znalec, a tým sa odradili stavebníci od začatia stavby bez vydaného stavebného povolenia.

- ✓ Zmeníme tú časť stavebného zákona, v ktorom sa upravujú podmienky pre vypracovanie projektu na realizáciu stavby. Takýto projekt (okrem projektu jednoduchých stavieb) musí byť odsúhlasený autorizovaným inžinierom. Inak nám hrozia prípady ako Kurimany.
- ✓ Zjednotíme účastníkov stavebného a kolaudačného konania, nemôže byť účastníkom kolaudačného konania orgán, ktorý nebol účastníkom stavebného konania a naopak.

7 OCHRANA ZDRAVIA A ZDRAVOTNÍCTVO – Adam Hochel

Bez ohľadu na lokálny, európsky aj geopolitický vývoj musí byť zdravotnícky systém založený na solidarite. Táto solidarita sa musí stupňovať so zvyšovaním ekonomickej a sociálnej závislosti znevýhodnených skupín od chronicky chorých, starých ľudí, detí až po slobodné matky, či neprispôsobivé etniká. Je to preto, lebo zdravie je najzákladnejšou sociálnou a ekonomickou kategóriou - základným a neopomenuteľným právom každého jednotlivca.

Slovensko, ako krajina v srdci Európy, jedného z najrozvinutejších kútov sveta musí dokázať zabezpečiť to najlepšie zdravie pre svojich občanov ako jednu zo základných životných hodnôt.

Žiaľ, zatiaľ to u nás zďaleka ideálne nie je. Hoci dĺžka života sa pomaly zvyšuje a znižuje sa novorodenecká úmrtnosť stále nedosahuje parametre okolitých štátov EU (za európskym priemerom zaostávame o 7 rokov!).

Obrázok 7.1 Priemerná očakávaná dĺžka života

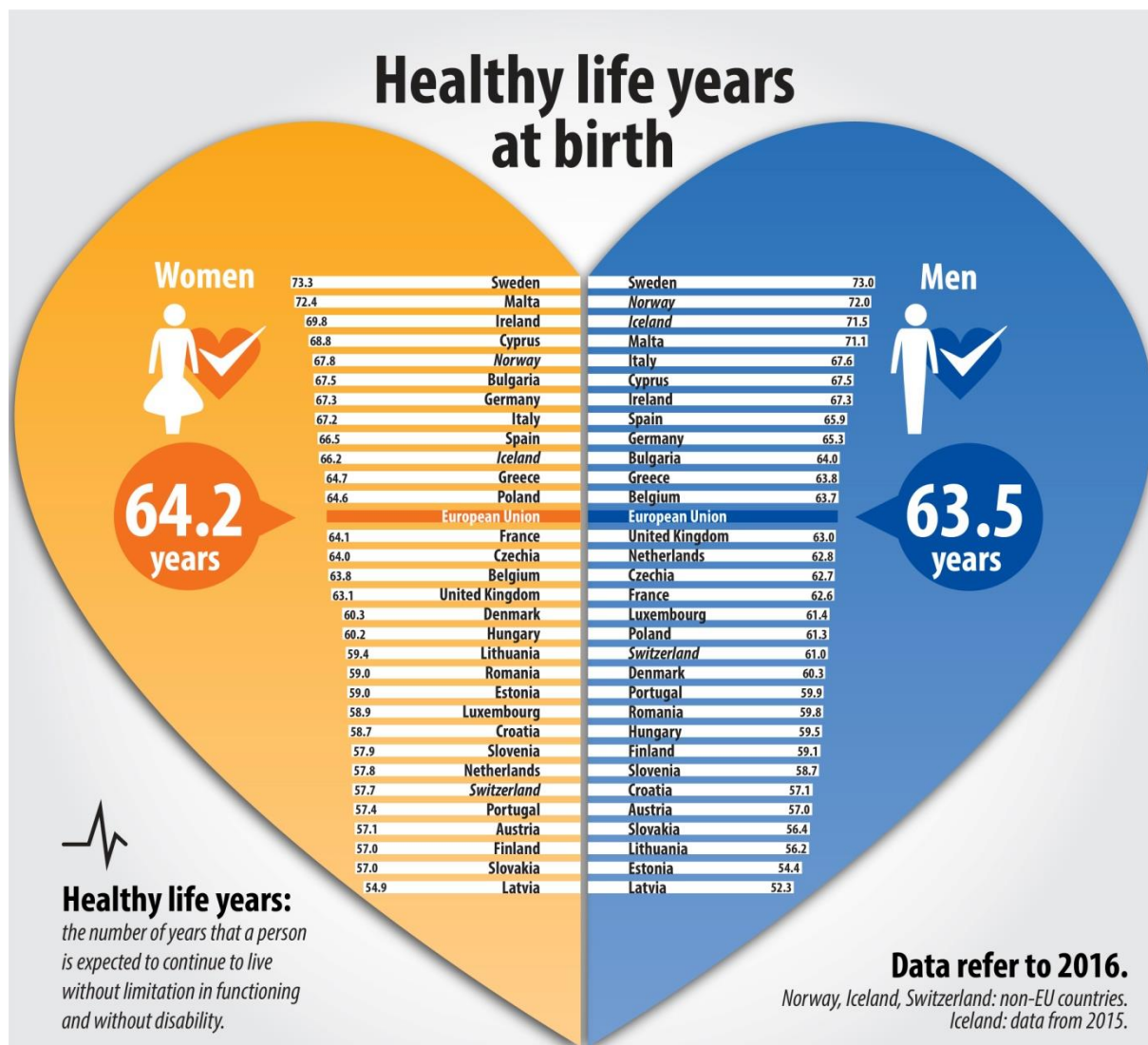
Priemerná očakávaná dĺžka života

Priemerná očakávaná dĺžka života pri narodení

	1960	1970	1980	1990	2000	2005	2006
Švajčiarsko	71,4	73,1	75,7	77,5	79,9	81,4	81,7
Francúzsko	70,3	72,2	74,3	76,9	79,2	80,2	80,9
Veľká Británia	70,8	71,9	73,2	75,7	77,9	79,1	80,8
Švédsko	73,1	74,7	75,8	77,6	79,7	80,6	n
Kanada	n	75,3	77,6	79,3	80,4	n	n
Rakúsko	68,7	70	72,6	75,5	78,1	79,5	79,9
Nemecko	69,1	70,6	72,9	75,3	78,2	79,4	79,8
Holandsko	73,5	69,2	75,9	77	78	79,4	79,8
Portugalsko	63,8	66,6	71,4	74,1	76,7	78,1	78,9
USA	69,9	70,9	73,7	75,3	76,8	77,8	n
Česká republika	70,7	69,6	70,5	71,6	75,1	76,1	76,7
Poľsko	67,8	70	70,2	70,7	73,9	75,1	75,3
Slovensko	70,6	69,8	70,6	71	73,3	74,0	74,3
Maďarsko	68	73,7	69,1	69,4	71,7	72,8	73,2

Čo je však ešte väčším problémom, naši občania prežijú svoj život v zdraví o cca 10 rokov kratšie, ako je priemer EU a v tejto kategórii sa potácame dlhodobo na chvoste EU.

Obrázok 7.2 Priemerná očakávaná dĺžka života v zdraví

ec.europa.eu/eurostat

Práve život v zdraví pokladáme za najväčšiu výzvu pri tvorbe politík vedúcich k zdravšiemu životnému prostrediu, zdravším potravinám a lepšiemu zdravotníctvu. Preto je tento program formulovaný k dosahovaniu týchto základných cieľov.

Keďže produkciou zdravotníctva je udržanie alebo prinavrátenie zdravia, resp. v dnešnom širšom kontexte aj stabilizácia choroby – toto sú základné východiská pre udržateľnosť. V princípe je zdravý či menej chorý človek ekonomicky aktívnym a šťastným a je následne produkujúcim článkom spoločnosti a nie konzumentom ďalších zdravotných a najmä sociálnych služieb.

7.1 OCHRANA ZDRAVIA A VEREJNÉ ZDRAVOTNÍCTVO

Zdravie každého jednotlivca sa odvíja od jeho vrodenných daností, od prostredia, v ktorom žije a akým životným štýlom žije. Vzhľadom na to je podpora týchto hodnôt základným pilierom verejného zdravia a intersektorálneho významu verejného zdravotníctva.

Mapovanie stavu zdravia na Slovensku, hľadanie regionálnych rozdielov a zdôvodňovanie týchto údajov pre laickú a odbornú verejnosť je základným predpokladom na hľadanie riešení. Hľadanie dôvodov týchto rozdielov a návrhy riešení v identifikovaných oblastiach je povinnosťou štátu.

Aktívne vzdelávanie v oblasti zdravia a zdravotných služieb musí byť základným kameňom budovania zdravotnej gramotnosti občanov. Preto budeme v spolupráci so základným a stredným školstvom zavádzať do učebných osnov „Zdravovedu“ ako aj projektovo pôsobiť na deti a mladú generáciu v oblasti predchádzania zdravotným rizikám a prevencii.

Aktívne vyhľadávanie vrodenných chorôb a stavov a ich včasná liečba musí byť zásadným etickým imperatívom pre moderné Slovenské zdravotníctvo.

Maximálna podpora občanov pred infekčnými chorobami formou povinných a dobrovoľných očkovaní musí viesť cez motivačné schémy, ktoré je potrebné dlhodobo zavádzať a monitorovať a vyhodnocovať.

Aktívny prístup k zlému životnému prostrediu (voda, ovzdušie, potraviny) a zlému životnému štýlu sa musí stať doménou verejného zdravotníctva.

Vo verejnom zdravotníctve budeme preto prostredníctvom štátneho projektového manažmentu reagovať na najväčšie výzvy zhoršovania zdravotného stavu vychádzajú z civilizačných nánosov a životného prostredia (najmä obezita a nádorové ochorenia).

7.2 AMBULANTNÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

Ambulantnú sieť chápeme ako najdôležitejšiu časť zdravotníctva – tu sa musí vykonávať aktívna prevencia, vyhľadávanie skorých štádií chronických ochorení. Dobre fungujúci a financovaný ambulantný sektor vie ušetriť množstvo stratených dní v chorobe a ďalšie zdroje na liečbu pokročilých a komplikovaných chorôb a stavov v nemocničnej starostlivosti.

Regionálna dostupnosť ambulantnej zdravotnej starostlivosti pre všetkých občanov je veľmi dôležitá. Štát však nevie túto dostupnosť od zeleného stola dostatočne zhodnotiť a preto plánujme zveriť tvorbu siete na úroveň vyšších územných celkov. Tie musia periodicky sieť prehodnocovať s prihliadnutím na regionálne špecifiká ako aj chorobnosť. VÚC budú určovať sieť ambulancií, ktorá musí byť financovaná z verejných zdrojov.

V primárnej zdravotnej starostlivosti a ambulantnom sektore budeme odmeňovať také riešenia, ktoré podporia a skvalitnia primárnu a sekundárnu prevenciu (napr. aktívny manažment ochorení pod dištančnou kontrolou, telemedicína, prevencia a depistáž).

Ambulantný sektor musí byť zapojený aj do lepšej kontroly zdrojov, preto budeme racionálne podporovať systém odporúčania k špecialistovi (gate keeping) a zavedieme pilotne iné modely financovania primárnej zdravotnej starostlivosti na základe kvality (napr. cash holding).

7.3 LÔŽKOVÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

Takzvanou reformou zdravotníctva v roku 2004 sa rozdrobil sektor nemocníc pod spleť zmes rôznorodých vlastníkov a dnes nemôžeme hovoriť vonkoncom o nejakom organizovanom systéme. Sieť nemocníc je síce kvantitatívne nadrozmerná, kvalitatívne však veľmi nehomogénna.

V štátnych nemocniciach sa poskytuje väčšina tzv. koncovej zdravotnej starostlivosti, avšak v prostredí nehodnom 21. storočia, často so zastaranou zdravotníckou technikou a s nedostatočným ohodnotením zdravotníckych pracovníkov. Súkromné nemocnice sa správajú tzv. trhovo a finančne náročných pacientov sa zbavujú.

Vzhľadom na uvedené podporíme a rozviníme riešenia dofinancovania štátnych nemocníc prostredníctvom štátneho rozpočtu a eurofondov. Budeme podporovať vzdelávanie lekárov a sestier najmä v štátnych nemocniciach. Výsledkom bude zodpovedajúce pracovné prostredie, moderné prístroje a motivované sestry a lekári – to všetko v prospech pacientov.

Sieť neštátnych nemocníc má nezastupiteľnú funkciu pri poskytovaní akútnej zdravotnej starostlivosti na príslušnom území, avšak len v rozsahu, ktorý im je zverený pre zabezpečenie tejto funkcie. V zostávajúcej kapacite môžu na liberálnom trhu poskytovať služby, ktoré sú potrebné, respektíve je o ne záujem.

7.4 STAROSTLIVOSŤ O DLHODOBO CHORÝCH A DOMÁCA STAROSTLIVOSŤ

Absencia štátnej nadrezortnej koncepcie starostlivosti o starých a dlhodobo chorých ľudí, ktorá by bola podporená analýzou ekonomických a sociálnych dopadov, vytvára neprehľadnú spleť administratívnej záťaže, kríženia a negovania nárokov postihnutých, ich rodín, opatrovníkov a poskytovateľov služieb.

Je potrebné tento segment podrobiť dôslednej analýze a vytvoriť systémovú medzirezortnú zmenu, ktorá bude viesť k pomenovaniu potrebnej inštitucionálnej siete (oddelenia pre dlhodobo chorých), profesionálnej podpory domácej starostlivosti (ambulancie domácej ošetrovateľskej starostlivosti).

Zároveň je potrebné vytvoriť podmienky pre rodinnú a komunitnú starostlivosť nástrojmi sociálnej podpory takýchto domácich opatrovateľov pri zohľadnení individuálnych potrieb – tzv. otvorený systém.

7.5 ĽUDSKÉ ZDROJE A VZDELÁVANIE

Za posledných 15 rokov došlo na Slovensku k výraznému zníženiu záujmu o zdravotnícke povolania, exodu hotových lekárov a sestier do zahraničia a zostarnutiu pracovníkov v zdravotníctve.

Podľa údajov Inštitútu pre zdravotnú politiku z januára 2019 chýba na Slovensku 3500 lekárov a 2000 lekárov je v dôchodkovom veku, čo je alarmujúci stav lebo ide o spolu cca o 25% deficit. U sestier nie je situácia odchodnejšia pričom chýba podľa rôznych odhadov 3-5 tisíc sestier, čo je 10-15% deficit.

Prijímanie viacerých študentov medicíny a ošetrovateľstva je prilievanie viacej vody do deravého hrnca!

Udržanie pracovnej sily a jej skvalitnenie, či omladenie sa dá dosiahnuť jedine systémovými zmenami v kvalite pracovného prostredia a adekvátneho odmeňovania s dôrazom na množstvo a kvalitu vykonanej práce.

Zníženie nezmyselnej administratívnej záťaže jej odbúraním a prostredníctvom kvalitnej informatizácie, štandardizácia pracovných postupov na úrovni štátu pre jednotlivých poskytovateľov sú základné atribúty lepšieho výkonu zdravotníckych pracovníkov v prospech liečby pacientov. Preto s ľuďmi z praxe takéto reformy uskutočníme.

Kvalita diagnostiky a liečby pacientov je daná kvalitou ich ošetrojúcich lekárov a sestier, nie od budov, prístrojov či drahých liekov, na ktoré sa dnes spotrebuje väčšina zdrojov. Odmeňovanie pracovníkov v zdravotníctve sa musí liberalizovať tak, aby mohli kvalitní ľudia za svoju prácu dostať adekvátnu odmenu. Tá istá politika sa týka odmeňovania zdravotníckych manažérov.

Vzhľadom na krízový stav je potrebné maximálne podporiť vstup zdravotníckych profesionálov z tretích krajín pri zachovaní zhodnotenia ich vzdelania a erudície.

7.6 FINANCOVANIE

Miera solidarity uvalená na ekonomicky a sociálne silné skupiny ľudí nemôže byť donekonečna vyjadrená cez progresivitu zdravotného poistenia ako priameho odvodu z každého príjmu, jej väčšiu časť (na úrovni štrukturálnych investícií koncovej zdravotnej starostlivosti, či dofinancovania) musí niesť štát cez daňový systém.

Financovanie prostredníctvom zdravotného poistenia musí doznať zásadné zmeny v štruktúre a kontrole, nakoľko sa ukazuje, že momentálny stav je absolútne nevyhovujúci tak v alokácii (prerozdeľovaní) zdrojov ako aj ich konkrétneho využitia na liečbu pacienta. Tak makroekonomicky (na úrovni zdravotných poisťovní) ako aj mikroekonomicky (na úrovni pacient-lekár) neexistuje dostatočná kontrola, či a na čo sú verejné zdroje v zdravotníctve použité.

Riešenia sú samozrejme viaceré – od zrušenia plurality základného zdravotného poistenia až po liberalizáciu trhu pre omnoho viac poisťovní súperiacich na otvorenom trhu. Z nášho pohľadu je najvhodnejšia dogmatická nezisková regulácia základných zdrojov (zdravotného odvodu/povinného ZP) cez jednu alebo viacero poisťovní a zapojenie do systému prídavné (nadštandardné) poistenie v kombinácii so zapojením pacientov do financovania (jednotná spoluúčasť).

Zapojenie pacienta do poznania hodnoty poskytovanej zdravotnej starostlivosti formou jednotnej spoluúčasti chápeme ako základný pilier kontroly kvality poskytovanej starostlivosti a kontroly zdrojov!

Preto budeme podporovať zníženie zdravotných odvodov/zdravotného poistenia a neodvedená čiastka bude predmetom priamej platby pacienta, alebo jeho pripoistenia na zdravotných službách.

Inou nevyhnutnou líniou je **nevyhnutnosť spojenia ekonomických dopadových modelov so sociálnym systémom pri vpúšťaní akýchkoľvek ďalších prístupov k manažmentu a liečbe chorôb** – tzn. štandardizácia, katalogizácia a následná kategorizácia liečebných postupov.

Z pohľadu štátu ako vlastníka koncovej siete zdravotníckych zariadení a Všeobecnej zdravotnej poisťovne je nevyhnutné zauditovať cenotvorbu vo vzťahu k ziskovosti niektorých segmentov (laboratóriá a zobrazovacie techniky) s cieľom primeranej prevádzkovej marže vo vzťahu k sektoru nemocníc.

Za základný platobný mechanizmus pre systém akútnych nemocníc pokladáme DRG. Preto z neho odstránime všetky deformácie a korupčný nános, ktorý priebežne vznikol pri jeho zavádzaní – keď robia viacerí to isté, tak to musí byť rovnako odmenené!

Za samozrejmé pokladáme prehodnotenie cenotvorby pre jednotlivé pomocné vyšetrovacie metódy, ktoré sú väčšinou v súkromných rukách mimo nemocníc ako sú laboratória, ťažká diagnostická technika (CT, NMR) tak, aby pracovali s primeranou maržou a neparazitovali na systéme. Zároveň podporíme všetky manažérske riešenia na úrovni jednotlivých nemocníc, ktoré budú navracat' zmysluplným spôsobom tento segment do nemocníc.

Kontrolovaný vstup zdravotníckych technológií, zdravotníckych pomôcok a liekov na centrálnej úrovni je mimoriadne potrebný. Preto budeme zvelaďovať kategorizáciu liekov a zdravotníckych pomôcok a zavedieme novú metodiku pre vstup diagnostických a terapeutických postupov (zdravotných výkonov) platených z verejných zdrojov so zapojením patientskych asociácií systémom „Health Technology Assessment“ (HTA).

7.7 INFORMATIZÁCIA

V modernej a rýchlo sa vyvíjajúcej dobe je potrebné legislatívny rámce zoštíhliť a prijať také riešenia, kde odborná komunita (rozumieť odborné spoločnosti Slovenskej lekárskej spoločnosti v spolupráci so Slovenskou lekárskou komorou) **môže v jednotlivých oblastiach periodicky regulovať mieru detailu poskytovanej zdravotnej starostlivosti.** V EU je pre tento systém zavedená dobrá prax v tých najlepších zdravotných systémoch.

Na takéto riešenie sú základom zdrojové **dáta, ktoré musia byť verejne prístupné na kontinuálnu diskusiu tak pacientom ako aj občanom** – niečo ako „open source“. Využitelnosť takéhoto prístupu je v možnosti reagovať na vývoj v aktuálnom čase.

Informatizácia sektora v tomto duchu pri „open source“ riešeníach môže dosiahnuť mimoriadny pokrok pri odovzdávaní informácií, manažovaní procesov, dobrej praxi pri využívaní zdrojov pre základný účel zdravotníctva – liečbu pacientov. V záujme takéhoto prístupu štát poskytne na svoje náklady v rámci projektu eHealth základné platformy pre sektor zdarma/na svoj účet.

Akčný plán pre revitalizáciu zdravotného systému

- ✓ zoštíhlenie legislatívy v zmysle odstránenia deklaratívneho práva a nevynútiteľného práva,
- ✓ uloženie povinností zverejňovania údajov v reálnom čase o všetkých aspektoch poskytovanej starostlivosti pre potreby lepšej orientácie občanov, kritikov, analytikov zo strany štátu ako aj všetkých zdravotných poisťovní,
- ✓ definícia takého legislatívneho rámca, ktorý znemožní zisk zo základného zdravotného poistenia,
- ✓ definícia nového prístupu k financovaniu zdravotníctva formou jednotnej spoluúčasti občanov na všetkých zdravotných službách,
- ✓ **zníženie percentuálnych odvodov** zamestnancov a zamestnávateľov vo vzťahu k jednotnej spoluúčasti,

- ✓ definícia doplnkového zdravotného poistenia vo vzťahu k jednotnej spoluúčasti pacientov s možným ziskom poisťovní,
- ✓ definícia nadštandardného zdravotného poistenia s možným ziskom poisťovní,
- ✓ vytvorenie systému katalogizácie a kategorizácie zdravotných výkonov a postupov vo vzťahu k preplácaniu zo základného zdravotného poistenia systémom HTA,
- ✓ definícia odkázaných skupín vo vzťahu k jednotnej spoluúčasti a platby za tieto skupiny do zdravotných poisťovní zo strany štátu,
- ✓ zapojenie občanov do kategorizácie zdravotných výkonov preplácaných s verejného zdravotného poistenia,
- ✓ liberalizácia vstupu zdravotníckych pracovníkov zo zahraničia na maximálnu možnú úroveň bez porušenia EU štandardov.

7.8 ZDRAVOTNÍCTVO 2024 – VÝSLEDKOVO ORIENTOVANÉ

Výsledkom uvedených zmien bude zdravotníctvo, kde občania budú účastní na alokácii svojich zdrojov za zdravotné služby. Takýmto spotrebiteľským správaním, poznajúc cenu a zvažovaním svojich reálnych potrieb, zvýšia kvalitu zdravotníctva ako aj znížia a sprehladnia spotrebu zdrojov.

Doplnkové a nadštandardné poistenie prinesú zvýšené množstvo zdrojov do systému a ešte viac skvalitnia segment a doplnia financovanie služieb nefinancovaných zo zdrojov základného poistenia.

Viac zdrojov a ich lepšia alokácia zvýšia kvalitu prostredia (ambulancií a nemocníc), prinesú viac peňazí na mzdy v kvalitných zdravotníckych zariadeniach, čím sa prispeje k stabilizácii ľudských zdrojov v zdravotníctve.

Obraz toho, čo sa deje v zdravotníctve a o aktuálnom stave nášho zdravia, budú k dispozícii verejne dostupné údaje.

8 KULTÚRA – NECH TO MÁ ZMYSEL – Renáta Kaščáková

Kultúru budeme spravovať ako v príbehu o troch grošoch. Jedným sa staráme o to, čo nám zanechali predkovia, z jedného sami žijeme a jeden investujeme do budúcej generácie. Tomu zodpovedajú aj tri piliere, na ktorých stojí náš program: kultúrne dedičstvo, súčasná kultúra a kultúrne vzdelávanie.

Kultúrne dedičstvo

Naším cieľom je pamiatky nielen opraviť, ale vrátiť do nich život. Budeme presadzovať čo najlepšie podmienky na zachovanie a zveľadenie hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva ako súčasti identity a jedinečnej príťažlivosti Slovenska (pamiatky, umelecké diela, tradície, zvyky). Nadviažeme na projekt obnovy hradov.

Súčasná kultúra

Naším cieľom je slobodný rozvoj živej kultúry. Zasadíme sa jednak o zvýšenie jej dostupnosti pre občanov, jednak o zvýšenie príležitostí na činnosť pre čo najviac amatérskych i profesionálnych aktérov kultúry. K projektu obnovy hradov pridáme aj obnovu a rozvoj súčasných kultúrnych a komunitných centier.

Kultúrne vzdelávanie

Naším cieľom je kultúrna a vzdelaná mládež. Budeme presadzovať rozvoj kultúrneho vzdelávania, podporíme zmysluplné trávenie voľného času detí a mládeže a projekty prepájania voľnočasových aktivít mladých ľudí a seniorov. K projektu obnovy hradov a kultúrnych centier pridáme aj transformáciu múzeí, galérií, knižníc a pod. na centrá osvetu a vzdelávania.

Na týchto troch pilieroch stojí sedem oblastí, v ktorých navrhujeme potrebné riešenia:

8.1 ZAOSTRENÉ NA PAMIATKY

8.1.1 OPATRENIA PRE CIEĽAVEDOMÚ PAMIATKOVÚ OBNOVU

Pamiatky ako súčasť hmotného kultúrneho dedičstva podliehajú zubu času a ich záchrana, resp. uchovanie pre budúce generácie, je veľmi náročné aj pre rôznorodosť záujmov, ktoré sa viažu na ich existenciu.

Majitelia pamiatok (z drvivej väčšiny to nie je štát, ale súkromní vlastníci, samosprávy alebo cirkev), ktorých záujmom je zdedený či získaný objekt aktívne využívať, sú často vo svojich možnostiach aj vo vlastníckych právach paralyzovaní z jednoduchého dôvodu – na renováciu požadovanú v zmysle pravidiel pamiatkovej obnovy (na nej má zase záujem štát) nemajú potrebné zdroje. Dotačný systém (program MK SR Obnovme si svoj dom) situáciu rieši len čiastkovo, pretože je nastavený dopytovo a finančné prostriedky v ňom sú obmedzené. Tieto **dotácie nie sú kompenzáciami zvýšených nákladov vlastníkov** z dôvodu nariadenej pamiatkovej obnovy v pravom zmysle slova. Ide o dotácie, kde spoluúčasť vlastníka býva prevažne 5 %, a zvyknú sa žiadať skôr na čiastkové „projekty“ v rámci pamiatok

než na rekonštrukciu pamiatky ako celku. Preto počet aktuálnych žiadostí – či už vybavených alebo neuspokojených – nedáva presný obraz o celkovom počte opravených pamiatok¹⁴⁸.

Obnova kultúrnych pamiatok a pamiatkovo chránených budov na Slovensku je teda na jednej strane verejným záujmom chráneným zákonom o obnove pamiatkového fondu, na druhej strane však ten istý zákon ponecháva bremeno nákladov **výlučne na ich vlastníkoch**, ktorých záujmom je zase predovšetkým súkromné využitie a zhodnotenie ich vlastníctva.

Zákon síce hovorí o práve vlastníkov na primeranú náhradu za preukázateľnú ujmu, ktorá im vzniká aplikáciou tohto zákona, ale neustanovuje na ňu právny nárok¹⁴⁹.

Jednotné metodiky pamiatkovej obnovy absentujú a vlastníci sú tak de facto vystavení svojvôli pamiatkarov (o pamiatkaroch nezriedka koluje dokonca prirovnanie „štát v štáte“). Majú povinnosť uskutočniť zákonom nariadenú pamiatkovú obnovu, nemajú však právny nárok na kompenzáciu zvýšených nákladov potrebných na vykonanie nariadenej obnovy¹⁵⁰. V praxi sa navyše – bez ohľadu na to, či ide o mimoriadnu pamiatku alebo o budovu lokálneho významu (napr. objekt v pamiatkovej zóne) – stretávame so snahou pamiatkarov určiť čo najprísnejšie podmienky obnovy, často nad rámec ochrany pamiatky. Ich splnenie vlastníkom pamiatkovo chránenej budovy podstatne zvýši rozpočet, resp. neúmerne obmedzí jej efektívne funkčné využitie.

Ako príklad za všetky sa dá uviesť budova prvého slovenského gymnázia v Revúcej. Striktné požiadavky na obnovu strešného a podkrovného priestoru boli síce dodržané, ale ich následkom je, že tieto vnútorné priestory nemožno vyvetrať. Inak krásne podkrovné priestory, ktoré by mohli slúžiť ako kultúrny priestor na koncerty a na iné verejné podujatia, tak zostávajú vo svojom potenciáli nevyužitú. Pamiatka bola síce opravená, no nevrátil sa do nej plnohodnotne život a môže slúžiť len ako výstavný skanzen.

Prísne nariadenia pamiatkovej obnovy v mnohých prípadoch dokonca celkom demotivujú vlastníkov na jej realizáciu a nezriedka sa stretávame s tým, že pamiatku nechá vlastník radšej spadnúť, než by sa pustil do jej renovácie. Exemplárnym príkladom sú schátrané budovy bývalých kúpeľov Čierna Hora v okrese Gelnica či opustená fabrika starej tabačky v Smolníku (obe lokality sú v súkromnom vlastníctve, a ak by boli funkčné, významne by mohli prispieť k miestnemu rozvoju v tomto zaostalom regióne), ale aj mnoho iných.

To isté platí aj o pamiatkach vo vlastníctve štátu, ktoré sú často v katastrofálnom stave a sú mimo systému dotácií. Príkladom môže byť prístup štátu k súčasť svetového kultúrneho dedičstva - unikátnemu románskemu palácu na Spišskom hrade, ktorý sa po desaťročiach nečinnosti a odkladov začal zachraňovať až tesne pred jeho deštrukciou.

Stotožňujeme sa s názorom, že **podstatné nie je len zrekonštruovať pamiatku, ale vrátiť do nej život**. Naším cieľom je preto spomínané rôznorodé záujmy definovať, harmonizovať a premietnuť aj do financovania (a tým ho

¹⁴⁸ Napríklad v roku 2018 bolo podporených 576 žiadostí dotáciou 8 549 178 € z 868 žiadostí na celkovú sumu 54 710 329 €. Neznamená to však, že bolo opravených 576 pamiatok. Navyše z podporených žiadostí išlo 506 850 € na „Aktivity kultúrnej politiky a edičnej činnosti“, teda namiesto opravy pamiatok sa z dotačného programu platili aj workshopy, prednášky, diskusie, písanie kníh a podobne + výskum, projektová dokumentácia atď.

¹⁴⁹ Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, § 28 ods. 1 písm. c)

¹⁵⁰ Je tu výrazná analógia s lesnými pozemkami, kde existuje právny nárok na finančnú kompenzáciu nákladov na kalamitné spracovanie dreva, poškodenie stáda medveďom a pod., ktorého sa občan môže domôcť.

zefektívniť). Zjednodušene sa to dá vyjadriť tak, že to, čo je záujmom štátu, nech platí štát a to, čo je v záujme iných, nech platia iní.

V našom riešení bude štát do tohto modelu vstupovať formou kompenzácie nákladov, ktorou by sa preplácal rozdiel medzi nákladmi štandardnej rekonštrukcie a nákladmi podľa špecifických požiadaviek pamiatkarov (napríklad rozdiel medzi lacnejším moderným/plastovým oknom a drahším historickým oknom podľa požiadaviek pamiatkarov). Samozrejme je potrebné stanoviť jasné pravidlá, aby sa zabránilo zneužívaniu dotácií a potenciálnym neprimerane veľkým nákladom štátu.

Súbežne s tým však pôjde o stanovenie miery jednak toho, **čo vôbec za národnú kultúrnu pamiatku považovať**, a jednak toho, **na čom ešte z hľadiska zachovania hodnôt kultúrnej pamiatky trvať a na čom už nie**. Považujeme za dôležité stanoviť si **národné priority**, hierarchizovať systém pamiatkovej obnovy a ponechať v opodstatnených prípadoch aj pamiatkam možnosť „dôstojne odísť“, resp. získať prestavbou tiež súčasné, modernejšie funkcie¹⁵¹. To znamená riešiť ochranu pamiatok a pamiatkovú obnovu ako systém.

8.1.2 REVÍZIA ZOZNAMU NÁRODNÝCH KULTÚRNYCH PAMIATOK

Reliktom z minulosti je štatút Národnej kultúrnej pamiatky udelený veľkému množstvu aj takých lokálnych pamiatok, ktorých národný význam mohol byť nadnesený (miestne pomníky, pamätníky, budovy atď.). V praxi to prináša množstvo obmedzení pri rekonštrukcii celého radu objektov, pre ktoré by inak bolo možné oveľa ľahšie nájsť novú funkciu a využitie, ako aj rozptýlenosť zdrojov investícií a nedostatok ich sústredenia na objekty, ktoré by boli stanovené ako priority v osobitnom záujme štátu.

Vzhľadom na to, že až 90 % všetkých kultúrnych pamiatok je v inom než štátnom vlastníctve (cca 40 % kultúrnych pamiatok je vo vlastníctve súkromných osôb a po približne 25 % vo vlastníctve samosprávy a cirkvi), tieto obmedzenia sa týkajú majiteľov vyše 15-tisíc dotknutých objektov¹⁵².

Doposiaľ nebolo definované jadro pamiatok prioritného významu, ako povedzme v Česku, kde existuje rozdelenie pamiatok na pamiatky národného a regionálneho významu, pričom štatút národnej kultúrnej pamiatky udeľuje vláda po nominačnom a schvaľovacom procese analogicky prirovnateľnom k procesu schvaľovania pamiatok UNESCO.

Budeme presadzovať kategorizáciu pamiatok v podobnom duchu, so stanovením národných priorít pre pamiatkovú obnovu v režime kultúrnej pamiatky v tzv. osobitnom záujme štátu.

8.1.3 ZAVEDENIE METODÍK PRE OBNOVU PAMIATOK

Pri vydávaní rozhodnutí o podmienkach obnovy pamiatkových objektov v zákone a v jeho vykonávacích predpisoch absentujú aspoň **rámcové kritériá na**

¹⁵¹ Či už dôsledkom prílišnej „ochrany“ objektov zo strany pamiatkarov na jednej strane, alebo, naopak, príliš tvrdošijných a k pamiatkam necitlivých predstáv zo strany developerov a investorov na druhej strane je absencia možného kompromisu často príčinou „nedôstojného“ odchodu a straty pamiatok. Neslávny, nedávno medializovaný príklad takéhoto výsledku pamiatkovej ochrany sú vyhorený zámok Kúnerád, schátraný liečebný dom Machnáč v Trenčianskych Tepliciach, ale aj mnohé ďalšie. Namiesto toho, aby zainteresované strany ustúpili k vzájomnému kompromisu, radšej nechajú pamiatku zničiť celú.

¹⁵² V súčasnosti evidujeme v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR 9 990 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, ktoré tvorí 16 963 pamiatkových objektov, a 15 169 huteľných národných kultúrnych pamiatok, ktoré tvorí 34 934 pamiatkových predmetov. Okrem národných kultúrnych pamiatok chránime a evidujeme aj 28 pamiatkových rezervácií, 82 pamiatkových zón a 5 lokalít Svetového kultúrneho dedičstva. Zdroj: http://www.culture.gov.sk/extdoc/7917/PUSR_SPRAVA_2018_FINAL

odborné posudzovanie pamiatok podľa stupňa ich významu, kategorizácie. Na rozdiel napr. od Česka, kde vypracovali už rádovo niekoľko desiatok metodík¹⁵³, resp. prípadových štúdií, ktoré postupne pribúdajú a stávajú sa odporúčaním, „vodidlom“, ako opravovať jednotlivosti typu barokové okno, strecha v strešnej krajine, fasáda a podobne, na Slovensku rozhodujú pamiatkari **bez jednotného postupu**. Výsledkom sú často protichodné riešenia tohto istého problému vyžadované rôznymi pamiatkarmi.

Ako jeden príklad za všetky môžeme spomenúť sprístupňovanie zvyškov opevnení a hradieb (tzv. torzálnych murív). Kým jeden pamiatkový úrad účelové moderné stavebné konštrukcie, ktorými sa pamiatka sprístupní, povolí (hrad Devín), iný podobné riešenie v analogickej situácii (Trenčiansky hrad) striktne odmieta. Podobných situácií, keď jeden úrad povolí napr. vikiere v streche kaštieľa, prestrešenie hradných ruín, použitie určitého typu škridly a podobne, kým iný ich v obdobnej situácii odmieta, je v praxi veľa. Argumentácia pamiatkarov, že napriek podobnostiam ide vždy o špecifickú, a teda pre rozhodovanie jedinečnú situáciu, obstoí len čiastočne. V rámci zásady rovnosti účastníkov konania, ktorá platí ako jedna zo základných zásad správneho konania, je nutné postupovať v analogických prípadoch podobne. Legislatívne normy na posúdenie týchto situácií musia byť stanovené jednoznačnejšie. Preto budeme presadzovať zjednotenie pravidiel pamiatkovej obnovy s cieľom uľahčiť investorom orientáciu v požiadavkách na pamiatkovú obnovu.

8.1.4 ŠTANDARDY PAMIATKOVÉHO VÝSKUMU

Takisto treba vhodne korigovať stav, keď na pleciach vlastníkov leží povinnosť odhaliť existenciu náleziska a zaplatiť jeho výskum. Princíp zodpovednosti za archeologický či iný pamiatkový nález na vlastnom majetku, či ako súčasť investície, je správny a celoeurópsky akceptovaný, ale nepovažujeme za fér, aby náklady na zabezpečenie jeho výskumu znášal **výlučne** majiteľ alebo investor.

Opäť sme pri otázke záujmov. Ak je v záujme štátu odhaľovať a skúmať archeologické a pamiatkové nálezy na území Slovenska, mal by postupovať systematicky a v rámci území určených v územnom plánovaní na rozvoj definovať lokality osobitného záujmu, kde bude základný pamiatkový a archeologický výskum zrealizovaný na náklady štátu¹⁵⁴.

Problémom však je, že absentujú štandardy (aj lokácie) na takéto zadávanie rozsahu a metód realizácie nariadeného pamiatkového (najmä archeologického) výskumu.

Majitelia a investori pamiatok, resp. pozemkov s potenciálnym výskytom archeologických nálezov, (a to aj štátne či verejné inštitúcie) tak nemajú pri zabezpečovaní realizácie výskumu na trhu pevné oporné body, resp. chýba právna predvídateľnosť ich investícií. Prichádzajú tak nezriedka o zbytočne veľký objem financií, ktoré vynakladajú na výskum.

Chceme tomu zamedziť zavedením odborne stanovených štandardov výskumu ako vodidla na jeho zadávanie aj na následnú ľahšiu kontrolu cenotvorby výskumných

¹⁵³ Zdroj: <https://www.npu.cz/cs>

¹⁵⁴ Podobné modely úspešne fungujú v okolitých štátoch, napríklad v Českej republike, kde výskumy v štátnom záujme určujú zriadené krajské komisie.

prác¹⁵⁵. Jednotením pravidiel pamiatkového výskumu chceme uľahčiť investorom orientáciu v požiadavkách na jeho realizáciu.

8.1.5 ZNALCI PAMIATKOVEJ OBNOVY

Absentuje tiež **znalecká disciplína** posudzujúca pamiatkovú hodnotu objektov. Pri vypracúvaní znaleckých posudkov sú prítomní len znalci na budovy z odboru stavebníctva, ktorí hodnotu budovy vidia dominantne v jej technickom stave, t. j. posudzujú len štrukturálnu podstatu objektu, jeho amortizáciu, pričom historická a pamiatková hodnota objektov sa neposudzuje.

8.1.6 NOVÝ SYSTÉM FINANCOVANIA PAMIATKOVEJ OBNOVY

Kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny či archeologické lokality sú kultúrno-ekonomickým kapitálom, ktorý možno zhodnotiť investíciou. Užívateľmi benefitov zhodnotenej pamiatky však môžu byť vo výsledku rôzne subjekty (napr. súkromný majiteľ pamiatku využije na bývanie či na podnikanie, štát profituje zo sprievodných efektov zvýšeného cestovného ruchu sústredeného okolo funkčnej pamiatky, občania obce profitujú z estetickejšieho prostredia zvyšujúceho bonitu lokality ich obydľia, komunity môžu získať atraktívnejšie priestory na svoju činnosť alebo prezentáciu a pod.).

Pri vytváraní nového modelu financovania pamiatkovej obnovy preto zvážime predpokladané benefity a ich výsledných užívateľov, na základe čoho vymedzíme podiel vkladu jednotlivých aktérov do pamiatkovej obnovy. Z pohľadu verejných financií ide najmä o otázku, kam a v akom pomere k súkromným zdrojom má v rámci pamiatkovej obnovy zacieliť svoje investície štát. V analógii nového modelu financovania a hodnotenia prínosov pamiatkovej obnovy sa oprieme o už existujúci koncept hodnotenia ekosystémových služieb.

Cieľom je zefektívniť financovanie pamiatkovej obnovy z verejných zdrojov a docieľiť spravodlivé rozdelenie vkladov a výnosov, resp. investícií a benefitov medzi štátny a neštátny sektor. Nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa bude transformácia súčasných nenávratných finančných dotačných schém určených na pamiatkovú obnovu tak, aby čiastočne nadobudli charakter návratného financovania. Finančný balík určený na jeho vytvorenie sa bude riadiť možnosťami štátneho rozpočtu (nie potrebami, lebo tie všetky naraz nedokážeme uspokojiť, ba ani vyčíslieť), pričom časť balíka bude určená na projekty v režime tzv. osobitného záujmu štátu v zmysle kapitoly 8.1.1, ktorým bude prispôsobená osobitná schéma v podobe návratného financovania, a časť bude určená na dopytové grantové projekty tak, ako ich pozná aj súčasná schéma Obnovme si svoj dom, ktorú doplníme o výsledkové ukazovatele.

¹⁵⁵ Realizátora výskumu si objednáva stavebník, pričom na Slovensku má aktuálne na výber z cca 40 organizácií – verejných aj súkromných. Problémom je, keďže na výskumy neexistujú zákonné štandardy na realizáciu nariadeného výskumu, že investori nemajú istotu právnej predvídateľnosti svojich výdavkov a sú tak odkázaní na výklad a interpretáciu realizátorov výskumu.

8.1.7 RIEŠENIA

- ✓ V odbornej diskusii vykonáme revíziu Ústredného zoznamu pamiatkového fondu s cieľom kategorizovať pamiatky v režime Národnej kultúrnej pamiatky s určením pamiatok v tzv. osobitnom záujme štátu¹⁵⁶.
- ✓ Vytvoríme a ukotvíme v právnom predpise metodiky na obnovu jednotlivých pamiatkových skupín podľa kategorizácie pamiatok s cieľom uľahčiť investorom orientáciu v pravidlách pamiatkovej obnovy. Inšpiráciu budeme hľadať v terajších metodikách okolitých krajín (napr. Česko).
- ✓ Vytvoríme a ukotvíme v právnom predpise štandardy realizácie pamiatkového (najmä archeologického) výskumu s cieľom dosiahnuť unifikáciu pravidiel, nárokov a požiadaviek na realizáciu výskumných prác, a tým aj ich právnu predvídateľnosť pre investorov.
- ✓ Vytvoríme nový model financovania v rámci súčasných dotačných schém pamiatkovej obnovy so zavedením princípu kombinovaného grantového a návratného financovania a viazanosti pridelenia príspevkov z verejných financií na výsledkové ukazovatele
- ✓ V spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti SR zavedieme znalecké odvetvie „pamiatková obnova“.

8.2 PRÍKLADY PRIŤAHUJÚ – KULTÚRA SPÁJA

8.2.1 OBNOVA KULTÚRNYCH OBJEKTOV – PODPORA PRÍKLADOV DOBREJ PRAXE V REGIÓNOCH

Kultúrnu infraštruktúru na poskytovanie kultúrnych služieb tvoria okrem historických objektov (hrady, zámky, kaštiele, kúrie atď.) **aj iné budovy a objekty slúžiace kultúre** (knížnice, múzeá, výstavné priestory, kultúrne domy, osvetové strediská, kiná, umelecké besedy, amfiteátre a pod.). Ich vznik sa v prevažnej miere datuje pred rokom 1989 a v procese decentralizácie verejnej správy prešli do rôznych štátnych a samosprávnych kompetencií. Napriek tomu, že technický stav objektov je zanedbaný a energetická prevádzka a údržba nákladná, objekty predstavujú často jediný, resp. jeden z mála používaných nástrojov na zabezpečenie kultúrneho a spoločenského vyžitia občanov v obciach.

Revitalizácia celej siete všetkých zariadení naraz nie je z verejných zdrojov možná najmä pre obrovský modernizačný dlh, ktorý sa tu akumuloval. Ale tiež z dôvodu absencie súhrnných informácií o stave a o ekonomickom využití takýchto objektov. Preto sa zameriame na **príklady dobrej praxe**.

Revitalizáciu objektov kultúrneho významu v regiónoch podporíme z osobitnej schémy, v rámci efektívnejšieho modelu štátnej pomoci (granty, štipendiá, koprodukčné vklady, pôžičky), ktorý pripravíme. Bude určená na tzv. **integrované**

¹⁵⁶ Revízia pamiatkového fondu sa vykonáva už dnes (výročná správa za rok 2018 obsahuje slovo „revízia“ 50x), pričom výsledok je taký, že v rokoch 2017 a 2018 bolo zrušených 24 vyhlásení nehnuteľných NKP (25 pamiatkových objektov) a za to isté obdobie bolo vyhlásených 93 nových nehnuteľných NKP (295 pamiatkových objektov). Ciele revízie sú teda zrejme iné než máme na mysli my. Naším zámerom je kategorizácia pamiatok s definovaním strategických pamiatok, ktoré budú predmetom osobitnej pozornosti štátu v režime Národnej kultúrnej pamiatky.

Zdroje:

<http://www.pamiatky.sk/sk/page/pamiatkovy-fond>

http://www.culture.gov.sk/extdoc/7298/PUSR_SPRAVA_2017_FINAL.doc

http://www.culture.gov.sk/extdoc/7917/PUSR_SPRAVA_2018_FINAL

projekty, t.j. také, ktoré preukážu životaschopnú súčinnosť štátnej správy, samosprávy, tretieho sektora a súkromného sektora v danej lokalite.

Cieľom je prostredníctvom modernizácie kultúrnej infraštruktúry v regiónoch podnietiť miestny rozvoj a motivovať miestne komunity k dlhodobej územnej spolupráci a participácii, zvýšiť tak dostupnosť kultúry a umožniť účasť na rozvoji kultúrneho dedičstva ľuďom všetkých generácií a sociálneho postavenia, pričom primárnu úlohu bude zohrávať komunitná, spoločenská a kultúrno-vzdelávacia funkcia.

8.2.2 RIEŠENIA

- ✓ Nadviažeme na projekt pamiatkovej obnovy hradov nielen s cieľom záchrany a sprístupnenia kultúrneho dedičstva, ale aj vytvorenia impulzu na rozvoj miestnych komunít, služieb cestovného ruchu a zamestnanosti v regiónoch.
- ✓ Vytvoríme program na vznik príkladov dobrej praxe – podporíme integrované projekty zamerané na obnovu kultúrnej infraštruktúry v regiónoch, ktoré budú podmienené spolupracou verejnej správy (štát, samospráva) s mimovládny sektorom, so súkromným sektorom, ako aj so vzdelávacími inštitúciami, a budú viazané na výsledky.

8.3 NEZÁVISLÉ FINANCOVANIE CIRKVI

Osobitné postavenie vo vzťahu ku kultúrnemu dedičstvu majú cirkvi. Ich financovanie štátom sa zaviedlo zákonom v roku 1949 a bolo odôvodňované tým, že počas socializmu cirkvi prišli o značnú časť majetku, a teda aj príjmov, ktoré by z neho mohli plynúť. Dá sa však povedať, že skutočnými dôvodmi bolo získať evidenciu všetkých duchovných, mať prehľad o dianí v cirkvi a získať podľa potreby aj páku na možné finančné obmedzenie cirkvi zo strany komunistického režimu. Za socializmu boli kňazi a veriaci sledovaní, obmedzovaní a kontrolovaní štátom prostredníctvom tzv. cirkevných tajomníkov. Po nástupe demokracie po roku 1989 vznikla preto ako jedna z prvých aj požiadavka na oslobodenie cirkví od zviazanosti so štátom. Táto požiadavka bola realizovaná v nastolení slobodných podmienok pre cirkvi a zrušenia zasahovania štátu do ich pôsobenia. K finančnej odluke však nedošlo. Katolícka cirkev navyše spečatila povinnosť štátu financovať túto konkrétnu cirkev aj v podobe Zmluvy medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou (tzv. Vatikánska zmluva) podpísanej v roku 2000 a následne dodatkami upravenej napríklad v podmienkach pôsobenia katolíckych duchovných v armáde, zdravotníctve, charite, ustanovením cirkevných štátnych sviatkov a pod. V roku 2005 sa uzavreli reštitúcie, ktorými bola cirkvám navrátená časť komunistami skonfiškovaného majetku. Nešlo však o celý jeho objem a majetok bol navyše znehodnotený zubom času, preto zostala podmienka financovania cirkví štátom zachovaná. Štát ju dnes ponúka nielen katolíckej cirkvi, ale proporčne všetkým 18 registrovaným cirkvám.

Riešenie otázky finančnej odluky cirkví od štátu patrí k našim prioritám jednak z pohľadu slobody daňovníkov – aby neveriaci (štatisticky ide o rádovo až 21 % populácie¹⁵⁷), nemuseli prispievať na cirkev, ktorej služby odmietajú, jednak však aj

¹⁵⁷ Zdroj: Výsledky výskumu Sociologického ústavu SAV „Demokratickosť a občania na Slovensku (DOS 2014)“, časť 2: Náboženské správanie obyvateľov SR, http://www.sociologia.sav.sk/cms/uploaded/1974_attach_podklady_TK_DOS_2014.rtf

z pohľadu ústavy definujúcej Slovensko ako nábožensky neutrálny štát¹⁵⁸.

Za najvhodnejší model financovania cirkví v podmienkach SR považujeme asignačný model v prospech registrovanej cirkvi z dane z príjmu občanov. Je postavený na princípe slobody rozhodnúť sa, v prospech koho daňovník venuje časť svojich daní. Nadviažeme na aktívnu diskusiu k tejto téme z rokov 2010 – 2012, pričom ako výsledok prijatého riešenia očakávame kvalitnejšiu službu a v ekonomickej oblasti aj zefektívnenie aktivít cirkví.

Ako súčasť riešenia inicujeme zároveň zmenu systému výberu a použitia asignačnej dane smerom k vyššej efektívnosti a transparentnosti, keďže realizované prepočty naznačili, že takmer polovica asigňovaných prostriedkov nepodporuje iba verejný prospech, ale predovšetkým vlastný osoh¹⁵⁹. Tému asignačnej dane venujeme priestor v kapitole 8.4.3.

RIEŠENIA

- ✓ Inicujeme zavedenie financovania cirkví cez asignačné dane.

8.4 SÚČASNÁ KULTÚRA, KREATÍVNE SLOVENSKO

8.4.1 ŽIVÁ KULTÚRA A UMENIE

Popri zdedených kultúrnych hodnotách dochádza zároveň aj ku kontinuálnej živej tvorbe umeleckých a kultúrnych hodnôt tvorených súčasnou generáciou, čiže novej, **súčasnej kultúrnej stopy**. Je ťažké predvídať, čo zo súčasnej modernej tvorby sa stane súčasťou budúceho kultúrneho dedičstva, a teda predmetom ochrany u generácie, ktorá príde po nás – rovnako ako Van Gogh vo svojej dobe netušil, ako raz budú hodnotené jeho diela.

Napriek tomu chceme vytvárať podmienky na jej **slobodný rozvoj bez zbytočných obmedzení**. Veríme, že iba z dobrého umeleckého a kultúrneho podhubia môžeme raz očakávať hodnotnú úrodu. Podstatu tohto podhubia vidíme v slobodných podmienkach na život a na podnikanie a, samozrejme, aj v slobode slova a prejavu. Jeho súčasťou sú tiež verejnoprávne médiá, ktoré musia byť transformované na moderné a dynamické inštitúcie.

Nedostatok vstupných dát na nastavovanie cieľov a meranie výsledkov badať aj v oblasti **podpory živej kultúry a umenia** (hudobná, divadelná, výtvarná, literárna a iná umelecká činnosť, či už profesionálna alebo amatérska). Zdôvodnenie výdavkov na túto oblasť kultúry je preto tradične najpálčivejšou otázkou pri použití peňazí daňových poplatníkov. Benefity nie sú viditeľné hneď, takže podporovať živú kultúru a umenie zvyčajne nie je krátkodobou ekonomicky výnosné.

Napriek tomu podporu živej kultúry štáty tradične zachovávajú ako investíciu do ľudského potenciálu, pričom želaná spoločenská pridaná hodnota takejto investície sa prejavuje až v dlhodobom horizonte. Kultúrnosť krajiny sa formuje v generáciách. Na merateľnosť dlhodobých trendov je potrebné vhodné nastavenie sledovaných parametrov. Tie na Slovensku chronicky absentujú. Chceme ich pripraviť, pričom nadviažeme na všetky dostupné súčasné čiastkové výsledky analytických pracovísk

¹⁵⁸ Ústava Slovenskej republiky, čl. 1 ods. 1: „Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.“

¹⁵⁹ Zdroj: Inštitút finančnej politiky – Komentár k podielu dane z príjmu prevedeného na verejnoprospešné účely, marec 2015, https://www.finance.gov.sk/files/archiv/priloha-stranky/20316/35/2015_05_DPPO_DPFO_Asignacia_20150312.pdf

rezortu kultúry, akademického alebo mimovládneho prostredia. Pri podpore kultúrnych projektov a aktivít, ktoré zo svojej podstaty nie sú bezprostredne ekonomicky výnosné, musia byť aj v slovenských podmienkach presvedčivo zdôvodnené ich pozitívne dlhodobé vplyvy na spoločnosť, kultúru a na verejný prospech.

8.4.2 ÚČINNEJŠÍ PODPORNÝ SYSTÉM ŽIVEJ KULTÚRY

V súčasnosti finančnú podporu v oblasti kultúry (granty, dotácie, štipendiá atď.) prerozdeľujú z verejných prostriedkov na národnej úrovni desiatky, ak pripočítame aj samosprávy, až stovky inštitúcií. Okrem dotačného systému samotného Ministerstva kultúry SR je to 6 samostatných fondov a rôznu podporu poskytujú aj mnohé rozpočtové a príspevkové organizácie ministerstva. Do kultúry ďalej zasahujú tiež z iných rezortov, napríklad v rámci podpory cestovného ruchu, ktorá patrí pod Ministerstvo dopravy a výstavby SR, alebo podpory regionálneho rozvoja, ktorú má na starosti Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. Úplne samostatnou kapitolou sú štátne firmy a ich nadácie, dary a sponzoring.

Dôsledkom tejto roztrieštenosti je neefektívne nakladanie s verejnými prostriedkami napríklad duplikovaním jednotlivých úkonov vo všetkých inštitúciách. Zároveň v snahe vyhovieť všetkým záujmom inštitúcie objem dostupných prostriedkov drobia na malé sumy, ktoré nie sú na realizáciu projektov postačujúce a ktoré musia zbierať z viacerých zdrojov, čím sa násobí byrokracia aj na ich strane. Inštitúcie podporujúce kultúru sa môžu dokonca dostať do konfliktu záujmov, keď štátna organizácia poskytuje dotácie na projekty, ktoré nemajú dôveru alebo sú v rozpore so stratégiou samosprávy.

Preto budeme presadzovať efektívnejšiu podporu živej kultúry a umenia, pričom:

- ✓ z centrálnych dotačných a iných podporných schém podporíme prioritne kultúrne aktivity celoštátneho, resp. nadregionálneho významu a projekty, ktoré preukážu potenciál ekonomického zhodnotenia,
- ✓ podporu kultúry regionálneho charakteru decentralizujeme, t. j. pridelovanie prostriedkov na tieto projekty presunieme priamo na samosprávy, ktoré sa budú rozhodovať pre jednotlivé projekty v zmysle vlastných stratégií.

Ministerstvo bude okrem financií poskytovať aj nástroje na efektívne spracovanie žiadostí a na vyhodnotenie výsledkov a celý systém podpory bude koordinovať tak, aby všetky zapojené inštitúcie pôsobili synergicky.

Neuspokojíme sa s formálnou kontrolou vynaloženia finančných prostriedkov na podporu kultúry, ale budeme sa zameriavať na kontrolu plnenia cieľov, ktoré majú byť účelom jej poskytovania. Zároveň žiadateľov o príspevky zo štátneho grantového, resp. iného podporného systému odbremeníme od **zbytočnej byrokracie** a pri hodnotení projektov presunieme váhu na kvalitatívne parametre a **výsledky**.

Umožníme vznik spravodlivejšej súťaže projektov, zdravej konkurencie a v konečnom dôsledku rozšírenie možností sebarealizácie pre vyšší počet aktérov umeleckej a kultúrnej obce naprieč regiónmi.

8.4.3 EFEKTÍVNEJŠIA ASIGNÁCIA DANE

Jedným zo spôsobov financovania neziskového sektoru, a teda aj kultúrnych verejnoprospešných činností, je systém **asignácie dane**. Prvotne bol zavedený v krajinách južnej Európy ako spôsob financovania cirkví. Ako forma podpory neziskového sektora bol zavedený a spopularizovaný až v krajinách strednej a východnej Európy v čase, keď sa tam neziskový sektor začal rozvíjať.

Daňová asignácia sa uplatňuje aj na Slovensku, ako však ukazujú analýzy, napriek tomu, že je daňová asignácia pomerne obľúbená, jej celkový vplyv na financovanie neziskového sektora naprieč regiónmi sa miňa so želaným účinkom. Podľa odhadov tvorí tento príjem iba 6 až 10 % príjmov celého neziskového sektora. Pritom o deväťdesiatich percentách asignácie rozhoduje desať percent najlepšie zarábajúcich osôb a manažéri desiatich percent najziskovejších firiem a až o polovici asignácie sa rozhoduje v Bratislavskom kraji¹⁶⁰.

Z istého uhla pohľadu teda možno asignačnú daň vnímať aj ako nástroj štatistického zisťovania, nástroj „daňového alebo rozpočtového referenda“ o tom, do ktorých neziskových sektorov občania najčastejšie prispievajú.

Presadzujeme systémové daňové riešenia, sme preto aj zástancami asignácie dane, ktorej cieľom je zvýšiť záujem občanov o neziskový sektor, ako aj ich angažovanosť v občianskej spoločnosti a umožniť im spolurozhodovať o financiách.

Budeme preto presadzovať rekonštrukciu asignačnej dane tak, aby zasiahla väčší počet komunit s vyšším efektom na verejnoprospešné služby.

8.4.4 ZDOBROVOL'NENIE OSOBITNEJ DANE PRE UMELCOV

Umelci sú jedinou skupinou na Slovensku, ktorá má okrem 19 % dane povinnosť navyše platiť 2 % zo základu dane ako príspevok do umeleckých fondov.

Platiteľmi sú nielen autori umeleckých diel, ale aj vedci, fotografi alebo žurnalisti na voľnej nohe. 2 % zo svojich honorárov platia povinne do jedného z troch umeleckých fondov zriadených štátom na základe osobitného zákona (Literárny fond, Hudobný fond a Fond výtvarných umení), za čo sa v nich môžu uchádzať o grant, získať cenu v súťažiach, získať prilepšenie k dôchodku a pod. Horšie sú na tom používatelia umeleckých diel, ktorí majú odvádzať percento z tržieb, ale o granty sa uchádzať nemôžu. V ešte absurdnejšej pozícii sú vydavatelia kníh, ktorí majú platiť percento vypočítané nie z ceny predaného, ale vydaného nákladu. Dvojité zdanenie ich diskriminuje voči ostatným podnikateľom.

Umelecké fondy fungujú v dnešnej podobe od roku 1993 a základom ich hospodárenia sú takmer výlučne 2 % príspevky umelcov a príspevky za použitie voľných umeleckých diel. Princíp činnosti fondov sa na Slovensku okrem odpojenia od ideologických vplyvov nezmenil od čias socializmu. Naopak, v Česku boli fondy už v prvej polovici 90. rokov zmenené na nadácie.

Budeme presadzovať zdobrovol'nenie 2 % osobitnej dane pre umelcov a pôsobenie štátnych umeleckých fondov a inštitúcií v synergii s podpornými fondmi (Fond na podporu umenia, Audiovizuálny fond, Fond na podporu kultúry národnostných menšín). Podporu kultúry z verejných zdrojov nastavíme ako alternatívny zdroj financovania kultúry postaveného aj na výnosoch z vlastných aktivít

¹⁶⁰ Zdroj: Parlamentní institut ČR, štúdia č. 2.106, máj 2018, Daša Smetanková, <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146267>

a majetku, na príjmoch z dlhodobých vkladov, finančných investícií, darov, zo sponzorských príspevkov a pod.

8.4.5 KULTÚRNY A KREATÍVNY PRIEMYSEL

Podmienky na rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu závisia od celkového nastavenia podnikateľského prostredia, ktorými sa výrazne zaoberá naša odborná ekonomická agenda. Prostredníctvom jej opatrení chceme dosiahnuť, aby aj podiel na financovaní kultúry z iných než štátnych zdrojov rástol a zároveň aby bola dostupnejšia pre čoraz vyšší počet ľudí, ktorí si účasť na kultúre v súčasnosti nemôžu dovoliť nielen finančne, ale najmä časovo¹⁶¹. Inými slovami, riešenia podnikateľských slobôd či štíhleho štátu a ostatných oblastí obsiahnutých v našej ekonomickej agende sa premietnu aj do kultúrneho a kreatívneho priemyslu, ktorý sa riadi rovnakými ekonomickými pravidlami ako ktorýkoľvek iný priemyselný sektor.

Skúsenosti zo sveta ukazujú, že tvorivý a kultúrny ekonomický sektor je schopný prispieť k tvorbe HDP viac ako mnohé iné odvetvia priemyslu a je dokonca jedným zo sektorov, ktoré zaznamenávajú aj najvyššiu dynamiku rastu¹⁶².

Vzhľadom na čiastkové relevantné štatistické dáta je výzvou vôbec začať identifikovať stav kultúrneho a kreatívneho priemyslu na Slovensku, nastaviť jeho merateľné parametre a prijať opatrenia na ich plnenie.

Aj v našich podmienkach chceme docieľiť stav, keď tie odvetvia kultúrneho a kreatívneho priemyslu, ktoré sú schopné generovať aj ekonomické výnosy (napr. filmový priemysel, grafický priemysel, módný dizajn, architektúra, reklama a podobne), dokážu svojou činnosťou čo najviac prispievať k samofinancovaniu kultúrnych aktivít, keď kultúra celkovo bude priťahovať aj čoraz väčší záujem reklamných partnerov, sponzorov a mecenášov.

Žiaľ, prebiehajúca realizácia podpory kreatívneho priemyslu z eurofondov v hodnote rádovo 260 miliónov eur v podaní súčasnej vlády bola premrhanou šancou na cielenú podporu tohto odvetvia s meraním výsledkov a jej účinok sa celkom míňa s cieľmi, ktoré by bolo potrebné sledovať. Navyše zo zle nastaveného financovania projektov môžu plynúť aj riziká a hrozby budúcich korekcií zo strany EÚ, a teda sankcií spojených s vrátením poskytnutých prostriedkov. Tie chceme odhaliť a v rámci možností skorigovať ich možné negatívne vplyvy na jednotlivé rozpočty.

Na národnej úrovni sa dnes pomoc v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu realizuje najmä formou dotácií v audiovizuálnom priemysle, čo môžu iné sektory (nielen kreatívnej) ekonomiky oprávnené považovať za stimul nerovnomerne zvýhodňujúci len jednu vybranú oblasť podnikania. Navyše benevolentné zmluvné podmienky a chýbajúca kontrola efektívnosti a hospodárnosti použitia finančných prostriedkov z dotácií zahŕňujú konkrétne tento, inak sľubný sektor rúškom elitárstva a neprehľadnosti z pohľadu použitých verejných zdrojov.

¹⁶¹ Prieskumy ukazujú, že najčastejším dôvodom toho, že ľudia vo zvýšenej miere „nekonsumujú“ kultúru, je ich zaneprázdnenosť, keďže väčšinu času strávia v práci, cestovaním a ďalšími úlohami na zabezpečenie svojej existencie. Až na ďalšom mieste je nedostatok financií alebo nedostatok kultúrnych príležitostí (najmä v menej rozvinutých regiónoch).

Zdroj: Rukoväť kultúrnej politiky II. Dostupnosť a participácia na kultúre, Inštitút kultúrnej politiky, <http://ikp.sk/rukovat-kulturej-politiky-ii-dostupnost-a-participacia-na-kulture/>

¹⁶² jún 2015, zasadanie Medzivládneho výboru UNESCO, Paríž: „Tvorivý a kultúrny sektor vytvára v súčasnosti 4,4 % HDP EÚ a ponúka pracovné príležitosti pre 8,5 milióna Európanov, čo je dvojnásobok v porovnaní s automobilovým priemyslom, vrátane väčšieho podielu mladých ľudí ako v ktoromkoľvek inom sektore“ (June 9.-13. 2015, Paris, Draft speaking points for EU interventions at UNESCO 5th Conference of Parties to 2005 Convention). Zdroj: Král, Pavol: Čierne ovce umenia, SVU Bratislava, 2018, ISBN 978-80-88906-42-1

To chceme zmeniť a zaviesť do súčasnej podpory audiovizuálneho priemyslu vo zvýšenej miere formu **koprodukcii**. Princípom je, že ak štát vloží do projektu finančný podiel, rovnakou mierou by sa mal podieľať aj na prípadnom komerčnom úspechu, t. j. na výnosoch z projektu v prípade jeho finančného zhodnotenia. Inými slovami výnosy z ekonomicky zhodnotených projektov sa vrátia štátu vo forme vopred dohodnutých zmluvných podielov. Do súčasnej podpory tak chceme vniesť potenciál aspoň čiastočného samofinancovania, čo v konečnom dôsledku prinesie ešte viac uspokojených žiadateľov a realizovaných projektov. Samozrejým bude aj nastavenie transparentnejších podmienok, za akých sa finančné prostriedky udeľujú.

8.4.6 RIEŠENIA

- ✓ Pripravíme nové kritériá na prideľovanie dotácií/koprodukčných vkladov/pôžičiek s prihliadnutím na význam projektu, pričom najväčšiu váhu pri hodnotení z pohľadu štátnych dotácií budú mať aktivity celoštátneho, resp. nadregionálneho významu, a pozitívne vplyvy na spoločnosť, kultúru a na verejný prospech.
- ✓ Dotácie poskytované prostredníctvom štátom zriadených podporných fondov v opodstatnenej miere pretransformujeme na koprodukčné vklady a na návratnú výpomoc, čím zabezpečíme čiastočné samofinancovanie dotačných programov z tých projektov, ktoré zaznamenajú komerčné zhodnotenie.
- ✓ Zavedieme evidenciu žiadostí o podporu a kontrolu finančných prostriedkov poskytovaných z rôznych verejných zdrojov a podporných schém v jednom centrálnom koordinačnom bode s cieľom dosiahnuť transparentnosť použitia verejných zdrojov¹⁶³.
- ✓ V spolupráci s rezortom financií nastavíme objem asignačnej dane tak, aby bola účinnnejším nástrojom pre poskytovateľov verejnoprospešných služieb, a tiež cirkvi, t. j. aby bolo v konečnom výsledku použitých viac peňazí v súlade s cieľmi a so zámermi schémy.
- ✓ Zdobrovoľníme 2 % daň pre umelcov, ktorú dnes musia povinne odvádzať do štátnych umeleckých fondov.
- ✓ Štátne umelecké fondy a inštitúcie (Hudobný fond, Literárny fond, Fond výtvarných umení, Hudobné centrum a pod.) nastavíme tak, aby si kompetenčne nekonkurovali – jednak vzájomne, jednak s podpornými fondmi (Fond na podporu umenia, Audiovizuálny fond a Fond na podporu kultúry národnostných menšín).
- ✓ Ekonomické riešenia, ktoré sa premietnu aj do lepšieho fungovania podnikov v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu - sú obsiahnuté v ekonomickej agende Demokratickej strany.
- ✓ V oblasti audiovizie zavedieme podporu tvorby filmových, resp. audiovizuálnych diel ako celku, zavedieme vo zvýšenej miere formu koprodukcii a sprehľadníme aj ostatné podmienky poskytovania podpory audiovizuálnych diel.

¹⁶³ Podobný systém na zber informácií už existuje v podobe tzv. ITMS pre kontrolu európskych dotačných projektov a na národnej úrovni tiež napr. systém zisťovania podpory pre súkromné malé a stredné podniky, ktoré sú povinné Ministerstvu financií SR oznamovať poskytovateľa v prípade podpory de minimis (t. j. minimálnej podpory mimo schémy štátnej pomoci, ktorú môže štát poskytnúť subjektu, aby nenarušil hospodársku súťaž, v sume max. 200 tis. €/3 roky).

8.5 SKUTOČNE VEREJNOPRÁVNE MÉDIÁ

8.5.1 REFORMA VEREJNOPRÁVNÝCH MÉDIÍ

Tlačová agentúra SR (TASR) je verejnoprávna spravodajská inštitúcia, ktorej úlohou je napríklad vydávanie správ z ministerstiev, vlády alebo z prezidentskej kancelárie, ale ktorá môže zároveň realizovať aktivity aj v trhovom prostredí a slobodne zarábať obchodovaním s informáciami. RTVS preberá informácie len od nej. Pri vynaložených prostriedkoch 2,5 milióna eur ročne zo štátneho rozpočtu a pri 140 zamestnancoch ide z nášho pohľadu o drahú a navyše ťažkopádne a neefektívne spravovanú inštitúciu, ktorá okrem toho ani technologicky nereaguje na modernú dobu. Preto budeme presadzovať stanovenie výkonových a ekonomických parametrov, ktoré bude jej manažment povinný plniť.

Podobný pohľad máme na RTVS, na jej rozpočet vo výške rádovo 150 mil. eur ročne z podstatnej časti prispievajú občania svojimi koncesionárskymi poplatkami, de facto osobitnou daňou nad rámec ostatných daní, ktoré už platia. (Na porovnanie: celá kapitola kultúry je v štátnom rozpočte financovaná sumou cca 250 mil. eur ročne.) Tento neefektívny kolos je pozostatkom socializmu, ktorý na zabezpečenie štátom objednávaných služieb vysielania vo verejnom záujme v súčasných podmienkach svojho fungovania nie je schopný dosiahnuť na pulz doby. Preto budeme presadzovať jeho odľahčenie, modernizáciu a odbornosť.

V oblasti médií budeme presadzovať aj zrušenie povinných kvót pre slovenskú hudbu v súkromných rádiách, ktoré dlhodobo vnímame ako zásah do slobody podnikania.

8.5.2 RIEŠENIA

- ✓ Iniciujeme nastavenie výkonových a ekonomických parametrov pre TASR a RTVS.
- ✓ Zrušíme koncesionárske poplatky RTVS a zmluvu so štátom a zavedieme financovanie RTVS priamo z rozpočtu pri súčasnej analýze skutočných nákladov potrebných na zabezpečovanie definovaných požiadaviek na vysielacie služby vo verejnom záujme.
- ✓ Zrušíme povinné kvóty na slovenskú hudbu v rádiách.

8.6 KULTÚRNE VZDELÁVANIE PRE VŠETKY GENERÁCIE

8.6.1 KULTÚRA VO VZDELÁVANÍ A VO VOĽNOM ČASE MLÁDEŽE A SENIOROV

Kultúrnu spoločnosť môžu vytvoriť len kultivovaní jednotlivci. Pre ich rozvoj je nevyhnutné klásť dôraz na umelecké vzdelávanie a na rozvoj estetického cítenia, a to už od najnižšieho veku, t. j. u školopovinných detí a mládeže. Na Slovensku sledujeme absenciu systematickej výchovy a vzdelávania mládeže nielen vo vzťahu k umeniu, ale aj vo vzťahu k ochrane a k zachovaniu kultúrneho dedičstva vrátane pamiatkového fondu. Chceme to zmeniť, preto budeme presadzovať rozvoj kultúrneho vzdelávania **mladej generácie**. Podobne nás zaujíma aj spôsob trávenia voľného času **seniorov**, teda vekovej skupiny ľudí, pre ktorú je spoločensky prospešné vytvárať podmienky na zmysluplné naplnenie života a najdlhší možný pocit užitočnosti a ktorá má zároveň

potenciál odovzdávať mladej generácii poznatky, skúsenosti i tradície. Preto sa zasadíme aj o podporu **medzigeneračných projektov**.

Mnohé problémy kultúry súvisia aj s nízkou kultúrnou a umeleckou gramotnosťou verejnosti. Za veľmi dôležité považujeme podchytiť deti a mladých ľudí už v školách. Preto budeme vytvárať možnosti, ako zapracovať koncept umeleckej výchovy a výchovy v oblasti ochrany a zachovania kultúrneho dedičstva do školských osnov, maturitných otázok a ako overovať vedomosti v základných a stredných školách.

K oblasti kultúrneho vzdelávania pristúpime v medzisektorovej spolupráci s rezortom školstva, ale aj s obecnými a krajskými samosprávami. Kultúrne vzdelávanie chceme poňať aj ako súčasť podpory vzniku príkladov dobrej praxe – integrovaných pilotných projektov popísaných vyššie, pri ktorých budeme klásť dôraz na rozvojové ciele, kde primárnu úlohu bude zohrávať komunitná spoločenská a kultúrno-vzdelávacia funkcia.

Budeme presadzovať zlepšenie vzdelávania v oblasti kultúry a umenia prostredníctvom základných a stredných škôl, knižníc, múzeí a galérií a podporovať projekty ich prepájania.

Veľký potenciál vidíme aj v medzigeneračných projektoch, kde je cieľovou skupinou nielen mladá generácia, ale tiež seniori, preto budeme klásť dôraz aj na tento prvok. Ako potvrdil napríklad aj prieskum Age UK¹⁶⁴, najväčšej britskej charitatívnej organizácie zameranej na zlepšovanie kvality života seniorov a na dôstojné prežívanie staroby, realizovaný v roku 2018 na vzorke viac ako 15 000 Britov vo veku nad 60 rokov, k zvýšeniu pocitu kvalitného života u seniorov najvýznamnejším dielom prispieva ich aktívna účasť na kultúrno-umeleckých aktivitách. Ide o činnosti ako čítanie pre radosť, návštevy historických pamiatok, múzea, divadelného predstavenia, kina, výstavy, ale tiež aktívne umelecké hobby ako fotografovanie, hra na hudobnom nástroji, členstvo v literárnom klube a podobne. Odporúčaním je preto venovať pozornosť zlepšovaniu dostupnosti kultúrnych zariadení a kultúrno-umeleckých aktivít pre seniorov, ale tiež lepšej osvete v prospech aktívneho životného štýlu aj vo vyššom veku a možností na jeho realizáciu napríklad prostredníctvom ambulancií v mieste ich bydliska a podobne.

8.6.2 RIEŠENIA

V spolupráci s rezortom školstva:

- ✓ Rozšírime učebné osnovy o umelecké a kreatívne oblasti a tiež o oblasti zamerané na ochranu a zachovanie kultúrneho dedičstva s premietnutím aj do oblasti overovania a testovania vedomostí.
- ✓ Podporíme rozvoj mimovyučovacej činnosti škôl zameranej na kultúru, umenie, na ochranu a zachovanie kultúrneho dedičstva.
- ✓ Zrealizujeme organizačne presun Slovenskej pedagogickej knižnice a Slovenského historického ústavu v Ríme spod rezortu školstva pod rezort kultúry a ich integráciu do vzdelávacích kultúrnych cieľov.
- ✓ Podporíme program rozvoja školských knižníc a ich transformáciu na multimediálne centrá, resp. centrá kultúrneho a spoločenského života mládeže a seniorov.

¹⁶⁴ <https://www.economist.com/graphic-detail/2018/06/13/the-link-between-cultural-participation-and-well-being-in-later-life>

- ✓ Podporíme rozvoj základných umeleckých škôl prostredníctvom zmysluplných normatífov.
- ✓ Iniciujeme sprístupnenie a modernizáciu múzeí na edukačné účely napr. zriaďovaním interaktívnych múzeí, zatraktívením expozícií a pod. ako súčasti projektov príkladov dobrej praxe. Ich princípom bude územné partnerstvo a spolupráca, participácia miestnych komunít všetkých generácií, otvorená komunikácia voči verejnosti a integrovaný postup založený na výsledkoch.

8.7 ŠTÁTNE KULTÚRNE INŠTITÚCIE – VÝKLADNÉ SKRINE NÁRODA

8.7.1 SPRÁVA ŠTÁTNYCH KULTÚRNYCH INŠTITÚCIÍ ZAMERANÁ NA CIELE A VÝSLEDKY

Drvivú väčšinu peňazí určených na kultúru „skonsumuje“ udržiavanie budov a úradníkov, ktorí sa o ne starajú. Na samotnú pamiatkovú obnovu, ale aj na živú kultúru a na umeleckú tvorbu tak zostane len zhruba 10 %. Tento pomer chceme zmeniť v prospech živej kultúry, umeleckej tvorby a zbierkovej činnosti. Preto budeme presadzovať hospodárnejšiu správu financií vynaložených na kultúru a klásť dôraz na ciele a výsledky jednotlivých kultúrnych inštitúcií.

Zachovanie a zveľaďovanie kultúrneho dedičstva má v súčasnosti na Slovensku na starosti 30 organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR¹⁶⁵:

Názov	Počet zamestnancov	Výdavky organizácie	Výdavky zo štátneho rozpočtu ¹⁶⁶
BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti	33	1 333 099 €	1 280 022 €
Divadelný ústav	41	1 386 010 €	1 348 791 €
Divadlo Nová scéna	125	4 333 997 €	2 591 777 €
Hudobné centrum	29	1 450 589 €	1 291 678 €
Literárne informačné centrum	25	1 403 206 €	1 265 483 €
Múzeum Slovenského národného povstania	79	3 548 419 €	3 224 678 €
Národné osvetové centrum	78	10 208 470 €	9 834 525 €
Pamiatkový úrad Slovenskej republiky	333	8 451 183 €	7 815 479 €
Slovenská filharmónia	274	11 708 060 €	9 789 627 €
Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči	47	1 104 365 €	1 046 632 €
Slovenská národná galéria	188	5 453 771 €	4 891 929 €
Slovenská národná knižnica	300	13 109 908 €	12 992 287 €
Slovenská ústredná hvezdáreň	27	672 151 €	591 419 €
Slovenské centrum dizajnu	17	882 502 €	808 737 €
Slovenské národné divadlo	880	26 893 114 €	21 581 994 €
Slovenské národné múzeum	586	19 342 311 €	13 933 703 €
Slovenské technické múzeum	83	2 094 005 €	1 862 731 €
Slovenský filmový ústav	83	6 532 688 €	5 223 122 €
Slovenský ľudový umelecký kolektív (SLUK)	83	2 750 529 €	2 493 645 €
Štátna filharmónia Košice	114	3 027 324 €	2 687 272 €
Štátna opera	205	4 966 779 €	4 727 916 €
Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici	69	1 377 322 €	1 251 599 €
Štátna vedecká knižnica v Košiciach	76	1 464 670 €	1 421 530 €
Štátna vedecká knižnica v Prešove	43	1 242 720 €	1 181 582 €
Štátne divadlo Košice	316	7 338 755 €	6 320 513 €

¹⁶⁵ Zdroj: Správy o činnosti a hospodárení za rok 2018, <http://www.culture.gov.sk/organizacie-ministerstva/verejne-odpocty/verejne-odpocty-2018-343.html>

¹⁶⁶ Zahŕňa granty a transfery zo štátneho rozpočtu a od ostatných subjektov verejnej správy.

Štátny komorný orchester Žilina	47	1 470 146 €	1 215 479 €
Tanečné divadlo Ifjú Szivek	22	1 019 683 €	781 256 €
Umelecký súbor Lúčnica	30	1 688 838 €	1 334 054 €
Univerzitná knižnica v Bratislave	221	7 445 253 €	7 333 353 €
Ústredie ľudovej umeleckej výroby	65	2 173 676 €	1 812 672 €
Spolu	4 519	155 873 543 €	133 935 485 €

Okrem toho pod rezort kultúry patrí ďalších 9 verejnoprávnych inštitúcií¹⁶⁷

Názov	Počet zamestnancov	Výdavky inštitúcie	Výdavky zo štátneho rozpočtu ¹⁶⁸
Rozhlas a televízia Slovenska	1 414	119 526 993 €	118 991 647 €
Tlačová agentúra Slovenskej republiky	136	5 093 903 €	2 467 007 €
Audiovizuálny fond	10	10 904 920 €	9 467 410 €
Fond na podporu umenia	21	20 469 534 €	20 000 000 €
Fond na podporu kultúry národnostných menšín	12	7 682 260 €	7 645 526 €
Matica slovenská	zdroj neuvádza	2 121 235 €	1 798 350 €
Hudobný fond	zdroj neuvádza	464 773 €	456 614 €
Literárny fond	zdroj neuvádza	1 345 349 €	1 386 314 €
Fond výtvarných umení		zdroje neuvádzajú	
Spolu	1 593	167 608 967 €	162 212 868 €

Výročné správy sú zostavované skôr ako propagačné materiály, než kontrolné nástroje a inštitúcie uplatňujú nejednotné spôsoby vykazovania rozpočtových a štatistických údajov¹⁶⁹.

Pri súčasných trendoch sledovania hodnoty za peniaze by zhodnotením činnosti organizácie nemal byť len výpočet zrealizovaných výstupov (správa o činnosti), ale aj vyhodnotenie prínosov k stanoveným spoločenským výsledkom. Budeme presadzovať cieľ v spoločenskej diskusii výsledkové parametre vôbec definovať, nastaviť ich meranie a začať sledovať trendy.

8.7.2 RIEŠENIA

- ✓ Zrealizujeme hĺbkový audit v inštitúciách v správe MK SR a na základe jeho výsledkov spresníme spoločenskú objednávku na financovanie kultúrnych služieb vo verejnoprospešnom záujme.
- ✓ Upravíme jednotnú metodiku vykazovania rozpočtových a štatistických ukazovateľov kultúrnych inštitúcií a zavedieme meranie výsledkov systémom hodnota za peniaze.
- ✓ Zrealizujeme procesný audit aj v rámci organizácie samotného ministerstva a zefektívnieme jeho riadenie.

¹⁶⁷ Zdroje: Správy o činnosti a hospodárení za rok 2018

http://cdn.srv.rtv.sk/a542/file/item/sk/0002/vyrocná_správa_2018_final.o7q2.PDF

<http://www.tasr.sk/download/265/vyrocná-správa-2018.pdf>

http://www.avf.sk/Libraries/Výročné_správy/Vyrocná_správa_2018_final.sflb.ashx

https://fpu.sk/attachments/article/169/Vyrocná%20správa%202018_14032019_final.pdf

<https://www.kultminor.sk/attachments/article/489/Výročná%20správa%202018%20FPKMN.pdf>

<http://matica.sk/wp-content/uploads/2015/06/Správa-o-hospodárení-MS-2018.pdf>

http://www.hf.sk/doc/Správa_o_cinnosti_za_rok_2018.pdf

http://litfond.sk/subory/Správa_o_cinnosti_LF_v_r_2018_-_rozšírená.pdf

¹⁶⁸ Zahŕňa granty a transfery zo štátneho rozpočtu, od ostatných subjektov verejnej správy, ako aj povinné príspevky od subjektov mimo verejnej správy, ako napr. úhrady za služby verejnosti (tzv. koncesionárske poplatky).

¹⁶⁹ Výročné správy rozpočtových a príspevkových organizácií sú vypracúvané v zmysle uznesenia vlády z roku 2001, keď ich metodiku predkladal ešte Ivan Mikloš. Vtedy to bol veľký krok v ústrety k transparentnosti, za uplynulých 18 rokov sa však zvýšili nároky občanov na možnosti verejnej kontroly orgánov štátnej správy a organizácií v ich pôsobnosti. Používaná metodika obsahuje len základnú kostru 9 kapitol, ktoré musí výročná správa mať, s minimálnymi požiadavkami na ich obsah a rozsah. Preto môžeme natrafiť na správy kvantitatívne a kvalitatívne diametrálne odlišné.

9 MODERNÁ VEREJNÁ SPRÁVA – Igor Hornák

Verejnú správu dnes tvorí neprehľadná spleť úradov, nezmenšujúceho sa počtu úradníkov, povinností, príkazov a zákazov pre občanov aj podnikateľov. Sama na seba minie verejná správa príliš veľkú časť spravovaných rozpočtových prostriedkov.

Naším cieľom je moderná a štíhla verejná správa, minimalizovanie zásahov štátu do života bežného občana a podnikateľa. Elektronizáciu výkonu správy (tzv. eGovernment), otvorenosť a protikorupčné opatrenia považujeme za samozrejmosť.

- ✓ Zásadne zmeníme náhľad na infraštruktúru služieb zavádzaním služieb štátu rovnakou metodikou ako pri podnikových riešeniach. Vráťane otvorených technológií a ich architektúry. Odstránime duplicity a nehospodárnosť. Budeme presadzovať verejné posúdenie projektov s verejnou oponentúrou a obhajobou navrhovateľa. Zlacníme štátne IT projekty, zvýšime nezávislosť štáty na dodávateľoch.
- ✓ Budeme hľadať širokú politickú dohodu pre zavedenie elektronických volieb s využitím technológií „blockchain“ a „smart contract.“ Znížime náklady na voľby, už žiadne voličské preukazy a menej voličských miestností.
- ✓ Budeme presadzovať využívanie občianskych preukazov na overovanie identity a prihlasovanie v akýchkoľvek systémoch, vrátane systémov bánk a ďalších inštitúcií.
- ✓ V rámci štátnej správy zoštíhlime jej kompetencie a zefektívime procesy fungovania tak, aby mohli úradníci flexibilnejšie reagovať na moderné spôsoby fungovania spoločnosti v 21. storočí.

Cieľmi v oblasti samosprávy sú dokončenie decentralizácie kompetencií z orgánov štátnej správy a priblíženie sa k lokálnym potrebám a zrealizovanie reformy výkonu samosprávy obcí, za predpokladu zachovania identity obcí.

9.1 ŠTÁT NOVEJ GENERÁCIE

Štát sa musí neustále modernizovať, inak zastará, stúchne, stratí akcieschopnosť a konkurencieschopnosť. Aj štáty si konkurujú. Nielen v súťaži o priame zahraničné investície, sídlo medzinárodných organizácií alebo kultúrnych a športových udalostí. Ešte dôležitejšia je súťaž o vlastných občanov, aby si nevybrali iné štáty pre svoje životy či podnikanie.

Demokratická strana zásadne zmení pohľad na infraštruktúru služieb zavedením metodík architektúry služieb štátu známej z oblasti podnikových informačných riešení. Odstránime duplicity a nehospodárnosť.

Demokratická strana bude presadzovať verejné posúdenie projektov s verejnou oponentúrou a verejnou obhajobou navrhovateľa. Projekty, ktoré budú zaväzovať generácie dopredu, pridajú nové povinnosti občanom či podnikom bude Demokratická strana požadovať schváliť v referende.

Demokratická strana bude presadzovať otvorenosť architektúry informačných systémov, použitie otvorených technológií. Zlacníme štátne IT projekty, zvýšime nezávislosť štáty na dodávateľoch.

Demokratická strana bude hľadať širokú politickú dohodu pre zavedenie elektronických volieb s využitím distribuovaných technológií „blockchain“ a „smart

contract.“ Znížime náklady na voľby, už žiadne voličské preukazy a menej voličských miestností.

Demokratická strana bude presadzovať zdieľanie štátom vytvorenej infraštruktúry občianskych preukazov na overovanie identity a prihlasovanie v akýchkoľvek firemných systémoch, vrátane systémov bánk, finančných inštitúcií.

Potvrdenia do mobilného telefónu. Už žiadne vybavovanie listín. Všetky potvrdenia v podobe stiahnuteľnej do mobilného telefónu s možnosťou overenia voči osobe, ktorá ho vydala. (toto ešte nie je rozpracované)

9.2 SERVISNÁ ARCHITEKTÚRA ŠTÁTU

Z pohľadu občana je štát servisnou organizáciou, ktorá mu poskytuje služby. Štát na ich poskytovanie využíva rozsiahlu infraštruktúru regulácií, inštitúcií, informačných systémov, budov a samozrejme rozsiahle ľudské zdroje. Demokratická strana zásadne zmení pohľad na infraštruktúru služieb zavedením metodík architektúry služieb štátu známej z oblasti podnikových informačných riešení. Cieľom bude redukcia drahých nadbytočných kapacít, ich viacnásobné využívanie a udržiavanie efektívnej infraštruktúry zodpovedajúcej skutočným potrebám. Za infraštruktúru bude zodpovedať hlavný architekt štátu s právomocami a zodpovednosťami ministra. Bude prijímať požiadavky, posudzovať ich možnosť zabezpečenia existujúcimi kapacitami, bude inicializovať projekty zmien. Platí, že najlacnejší projekt je ten, ktorý sa nemusí realizovať. Z toho dôvodu sa zameriame sa na zníženie počtu špecifických riešení v jednotlivých vládnych organizáciách, univerzálne a prepoužiteľné aplikácie budú inštitúciám dostupné ako softvér ako služba prostredníctvom vládneho klaudu.

9.3 ŠTÁTNE PROJEKTY

Štátne projekty sa okrem legislatívnych požiadaviek EU realizujú v mnohých prípadoch preto, lebo prinášajú možnosť zarobenia pre realizátorov. Nerozhoduje ich užitočnosť, ale možnosť zárobku z verejných zdrojov. Demokratická strana bude presadzovať verejné posúdenie projektov s verejnou oponentúrou a vypočutím navrhovateľa. Projekty, ktoré budú zaväzovať generácie dopredu, pridajú nové povinnosti občanom či podnikom bude Demokratická strana požadovať schváliť v referende. Vždy bude použitá hodnotiacia metóda hodnoty za peniaze.

Pri ocenení projektu bude vždy porovnávaná cena obdobného projektu v blízkom zahraničí. Nie je možné aby podobné projekty v zahraničí boli lacnejšie, ako tuzemské. Niet dôvodu, aby sme za výber daní a diaľničného mýta platili násobky oproti našim susedom.

9.4 OTVORENÁ ARCHITEKTÚRA

Informačné systémy štátu komunikujúce s občanom a podnikmi dostanú otvorenú architektúru v podobe definovaných komunikačných rozhraní služieb. O podobe užívateľských systémov tak nebudú rozhodovať štátom vybraní zhotovitelia, ale používatelia. Umožní sa komunikácia systém systém. Otvorí sa priestor pre podnikanie, ktoré v mnohých oblastiach nahradí verejne obstarávané systémy.

Pri existujúcich systémoch podporíme prenos na otvorené technológie. Ako preukázal príklad Sociálnej poisťovne, funguje to aj pri veľkých systémoch. Ušetríme

tak ročne milióny na licenčných poplatkoch dodávateľom komerčných riešení. Pri nových projektoch budeme presadzovať povinnú realizáciu na otvorených technológiách. Pri dodávkach softvéru odstránime licenčnú a všade, kde to bude možné aj technologickú závislosť na dodávateľovi.

9.5 AUTOMATICKÝ ŠTÁT

Elektronizácia štátnej správy požiera stá milióny z daní poplatníkov, zďaleka ale neposkytuje protihodnotu v podobe zlepšených služieb občanom. Elektronizácia len nahrádza existujúci manuálny prístup elektronickým ekvivalentom. Mení sa len komunikácia z papierovej na elektronickú, podanie žiadosti a prijatie odpovede. Formuláre ale nemiznú, mení sa len ich forma. Uspokojiť sa s tým, že žiadosť nemusíte odnieť do podateľne je nedostatočné. Proces spracovania je naďalej manuálny a zdĺhavý ako za Rakúsko Uhorska. Zámerom Demokratickej strany je zmena prístupu k službám v podobe automatizácie procesov spracovania. Budeme pritom vychádzať z jednotlivých životných udalostí osôb aj firiem. Narodenie, škola, zamestnanie, materská, strata zamestnania, choroba, nárok na poberanie dôchodkov. Vybavovanie žiadostí zmeníme na automatizmy riadené procesnými strojmi. Úradníkovi zostane len rozhodovanie vo výnimočných situáciách, inak rozhodne strojová inteligencia. Poklesne svojvôľa, vybavovačstvo, korupcia. Automatizácia procesov a podpora procesná podpora činností úloh umožní zjednotiť proces konania občana voči štátu vrátane lehôt. Procesná podpora umožní sledovať výkonnosť inštitúcií až po úroveň jednotlivých úradníkov, identifikovať úzke hrdlá a optimalizovať výkon štátnej správy.

9.6 e-DEMOKRACIA

Náklady na každé voľby presahujú 60 miliónov eur. Nie je to len tlač volebných lístkov, ale hlavne strata času tisícov ľudí, ktorí voľby technicky zabezpečujú. Demokratická strana bude hľadať širokú politickú dohodu pre zavedenie elektronických volieb s využitím distribuovaných technológií „blockchain“ a „smart contract.“ Volič po overení identity obdrží „token“ do ktorého vloží svoju vôľu a jednoducho ho odošle. Už žiadne voličské preukazy, obmedzenie volieb pre občanov v zahraničí. Už žiadne prepadnuté hlasy, voličovi technicky vieme umožniť jeho vôľu podmieniť – napríklad: ak strana X nezíska 5 %, dávam môj hlas strane Y.

Referendum sa stane dostupnejším nástrojom priameho rozhodovania angažovaných občanov.

9.7 ROZŠÍRENIE VYUŽITIA eID

Rozšírenie elektronických občianskych preukazov úspešne rastie. Ich využitie je ale v praxi limitované na niekoľko štátnych systémov. Demokratická strana bude presadzovať využitie infraštruktúry občianskych preukazov na overovanie identity a prihlasovanie v akýchkoľvek systémoch bánk, finančných inštitúcií a podnikov. Znížime tak náklady firiem, ktoré budú chcieť, na bezpečnosť zdieľaním bezpečnostnej infraštruktúry vybudovanej štátom z daní. Pre zvýšenie pohodlia používateľov presadíme prideľovanie elektronickej identity aj na inom nosiči s USB rozhraním. Odpadne tak nutnosť využitia čítačky.

10 VRÁŤME ŽIVOT NA VIDIEK – Pavol Bottka

10.1 VLASTNÍCTVO

Dokončiť reštitúcie, skutočné fyzické navrátenie pôdy jej vlastníkom, právo nakladať so svojim majetkom, spravodlivú komasáciu a pozemkové úpravy, Legislatívne predložiť a dosiahnuť schválenie dedičného práva, práva začínajúcich farmárov.

- ✓ napríklad: úprava zákona o najme poľnohospodárskej pôdy, vlastnícke právo nadradiť užívaciemu právu.

10.2 PODPORA MALÝCH, STREDNÝCH, RODINNÝCH FARIEM A VIDIEKA

- ✓ podpora existujúcich rodinných fariem, vytváranie priaznivého prostredia na vznikanie nových rodinných fariem, vrátane **generačnej výmeny**,
- ✓ podpora pridávania hodnoty poľnohospodárskym prvovýrobkom, a to prostredníctvom:
 - úpravy legislatívneho rámca, ktoré zjednodušia podmienky pre vznik malých potravinárskych a spracovateľských prevádzok, napríklad: zjednodušenie registračných postupov a odstránenie zbytočnej byrokracie, evidencia drobnochovateľov cez obce,
 - zjednodušenie legislatívnych podmienok pre podporu predaja z dvora napríklad: zrušenie obmedzenia pre „IČO“, rozšírenie množstva komodít, odstránenie komplikácií pri predaji produktov zo zvierat,
 - budovania regionálnych značiek výrobkov poľnohospodárskej prvovýroby a ich spracovania.
- ✓ podpora malého a stredného podnikania:
 - služieb na vidieku ako je napríklad vidiecky turizmus a agroturizmus,
 - malého a stredného podnikania v oblasti spracovanie surovín na vidieku (drevo, energia, poloprodukty spracované mimo farmy a pod.),
 - obnova regionálnych značiek aj pre nepoľnohospodárske výrobky a ich priamy predaj,
 - napríklad: podpora domácej produkcie – národný vyrovnávací doplatok na regionálny výrobok,
 - podpora pri zavádzaní agrolesníckych postupov dodaním sadeníc,
 - vypracovanie záväzných postupov a návodov pre budovanie a prevádzku malých potravinárskych a spracovateľských prevádzok,
 - zriadiť a prevádzkovať katalóg agrofariem zameraných na agroturizmus.

Pre túto časť je podstatné – uchovať zdroje vidieka pre našich občanov, zvýšiť ich hodnotu a uplatniť ju na regionálnych, národných a medzinárodných trhoch.

10.3 POĽOVNÍCTVO A RYBÁRSTVO

Cieľom je riešenie vlastníckych a užívateľských práv na výkon práva poľovníctva a rybolovu, ochrana majetku pred škodami spôsobených lesnou zverou a vytvoriť súlad s ochranou prírody a divej zveri:

- ✓ náhrada škôd spôsobených divou zverou štátom,
- ✓ zrušiť nezmyselné poplatky z vody pri chove rýb,
- ✓ odstrániť diskrimináciu a zaviesť rovnakú ochranu a odškodnenie majiteľom divých a chovaných zvierat pri mimoriadnych situáciách.

10.4 LESY

Cieľom je uviesť do praxe program zalesňovania v agrosektore s dôrazom na neoddeliteľnú účasť farmárov na krajino tvorbe, aplikovaním agrolesníckych postupov. Spôsob materiálnej podpory farmárov nanovo výsadbu a následne udržiavanie vysadených drevín a krov celospoločenského významu, štátne lesy a urbáriáty.

- ✓ obmedzenie holorubov, zásahy do lesov len na základe ekologických postupov,
- ✓ uprednostňovať postupy viažuce uhlík do pôdy,
- ✓ zaviazat' samosprávy k obnove „poľných ciest a remízok“
- ✓ priama podpora dodaním agrolesníckeho materiálu pre obnovu remízok, vetrolamov, bio pásov zo štátnych škôlok,
- ✓ striktná ochrana bez zásahových území,
- ✓ ťažbu lesa podmieniť následnou úplnou sanáciou ťažobných ciest a poškodených svahov,
- ✓ jasné pravidlá pre kompenzáciu z dôvodu obmedzenia užívania pozemkov v chránených územiach – formou štátneho nájmu.

10.5 VODA – FUNDAMENTÁLNOU POTRAVINOU VŠETKÝCH POTRAVIN JE VODA

Cieľom je propagácia a podpora zadržiavania vody v prírode, bezplatné využívanie závlahovej vody, ochrana vôd proti znečisťovaniu.

- ✓ realizácia malých vodozádržných diel,
- ✓ zaviesť povinnosti prevádzkovateľov skládok odstrániť neprípustný uložený odpad v skládke.

10.6 VZDELÁVANIE A PORADENSTVO

Podpora bezplatných vzdelávacích aktivít a poradenstva existujúcich farmárov, mladých a začínajúcich farmárov pod záštitou rezortného ministerstva a farmárskych samospráv v oblasti:

- ✓ poľnohospodárskej prvovýroby, spracovania a tvorby pridanej hodnoty a marketingu poľno-produktov,
- ✓ informačných aktivít v oblasti získavania zdrojov financií s nového strategického plánu SPP vrátane krízového plnenia a legislatívnych noriem

Čiastočne dotované vzdelávania a poradenstvo pre malých stredných podnikateľov (podnikateľské, legislatívne a finančné informácie):

- ✓ spracovanie poloproduktov,
- ✓ vidiecka turistika,
- ✓ poskytovanie služieb na vidieku,
- ✓ tvorba a prevádzkovanie malých predajní

10.7 NAJČASTEJŠIE PREKÁŽKY

- ✓ Absencia poradenskej kancelárie v inštitúciách PPA, kde sa nedostanete k výkladu zákona podľa potrieb PPA tak, aby ste nerobili zbytočné kroky a chyby, keďže interpretácia zákona je obtiažna a každý si ju môže vysvetliť inak.
- ✓ Zbytočné opakované dokladanie mnohých dokladov ako originálov na viaceré miesta v PPA, či na Ministerstvo pôdohospodárstva, mnohé doklady sú len jeden originál, neexistuje, že Vám ich vydajú nanovo, overené kópie sú často neakceptovateľné.
- ✓ Extrémne krátke lehoty na dovybavenie chýbajúcich dokladov (6 dní), takisto ako aj extrémne krátke odberné lehoty na prevzatie doporučenej pošty (3 dni), pričom dotknuté úrady, od ktorých sa doklady vyžadujú, majú na vydanie 30-dňové lehoty.
- ✓ Podporný systém pre drobných poľnohospodárov – z hľadiska získavania prvotných informácií o existujúcich možnostiach, o agentúrach, ktoré im môžu byť v procese vybavovania nápomocné, pomoc pri komplikáciách alebo nejasnostiach – istá forma poradenskej služby zo strany štátu – podanie pomocnej ruky namiesto zatvorených dverí, napríklad školenia garantované rezortným Ministerstvom externým spôsobom štúdia.

11 ŠKOLSTVO – Tibor Kramár

Už niekoľko rokov počúvame kritické ohlasy na školstvo. Každá nová vláda akoby začínala v tomto rezorte odznova. Radi by sme nadviazal na všetko pozitívne, čo v našom školstve je a bolo a pripravili podnety a návrhy, ktoré by mohli prispieť ku skvalitneniu vzdelávacieho systému. Ten by mal mať na pamäti čo najlepší, najcelistvejší rozvoj jednotlivca, spoločnosti i prostredia. Lebo akokoľvek sa to niekomu bude zdať prehnané, všetko sa začína v škole.

Určite by sme privítali a podporili pedagogický výskum, ktorý by priebežne zbieral materiál a prehodnocoval postupy, ich prínos alebo korigoval to, čo neprináša výsledky.

V poslednom období v tomto smere priniesla veľmi výstižnú analýzu slovenského školského systému iniciatíva „To dá rozum“. Táto skupina 2 roky zbierala materiál a nedávno prezentovala to, čo môžeme pomenovať v slovenskom školstve ako problém. Informácie získali zo 650 rozhovorov a viac ako 13 000 dotazníkov.

Súhlasne s týmto prieskumom poukazujeme najmä na: nekvalitné riadenie, nedostatočné a neefektívne financovanie školstva. Rezort školstva mal za posledných 30 rokov príliš veľa ministrov a príliš veľa nerealizovaných koncepcií. Čo je neuveriteľné, celé roky zostávajú preplnené učebné osnovy, hoci na to učitelia neustále poukazujú. Zarážajúce je, že dostupnosť školstva je najproblematickejšia počas ranej starostlivosti o deti do 3 rokov a v predškolskom období. Najdostupnejší je paradoxne stredoškolský a vysokoškolský systém. K selekcii detí dochádza veľmi skoro, prvýkrát v 10. roku života dieťaťa. Model osemročných gymnázií pritom nebol dostatočne preskúmaný, vyhodnotený a zdôvodnený. Viacerí odborníci poukazujú na tento jav ako na jeden z dôvodov horších výsledkov našich detí. Ďalším je, že narastá počet detí s rôznymi špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Školy im pritom nevedia zabezpečiť dostatočnú podporu. Chýbajú v nich odborní zamestnanci, asistenti a ani učitelia nie sú na prácu s takýmito žiakmi dobre pripravení. Školám chýbajú nielen financie a odborníci, ale aj priestorové a materiálne vybavenie. Zlyháva aj externá odborná a metodická pomoc. Veľa z detí so špecifickými potrebami sa stále vzdeláva v špeciálnych školách, čo nie je v poriadku. Zarážajúce je, že až 1/3 žiakov z rómskych vylúčených lokalít končí povinnú školskú dochádzku bez získania základného vzdelania. V škole zlyháva predovšetkým individualizovaná podpora učiacich sa. Naši učitelia nevedia uplatňovať individuálny prístup. Súvisí to aj s vyššie uvedeným neprimerane veľkým množstvom učiva, nedostatkom podpory pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ale aj slabou prípravou študentov učiteľských smerov. Je všeobecne známe, že uprednostňovanie rozvoja kognitívnej stránky osobnosti dieťaťa, teda vedomostí a faktov z izolovaných predmetov, na ktorom je postavené naše školstvo, je veľmi nízkym cieľom. Žiaci by sa mali učiť riešiť životné situácie a zaoberať sa hodnotami. Naši učitelia veľmi dobre vedia, že memorovanie, vysvetľovanie a písanie poznámok sú málo efektívne postupy. Avšak tlak preplnených učebných osnov mnohých prevalcuje a uchylujú sa prevažne k vyššie uvedeným metódam. Prospelo by nediktovať učiteľom, čo majú učiť a z ktorých učebníc, ale vyžadovať splnenie minima štandardov. Nechať na učiteľov, aby posúdili, čo z učiva je dôležité. Zostane tak čas aj na rozvoj mäkkých zručností. Strach, žeby sa znížili výsledky našich detí nie je na mieste, tie sú nízke. Riadenie školy je náročná práca porovnateľná s riadením firmy. Riaditelia škôl však majú veľmi málo podpory a k dispozícii len veľmi málo funkčné, až takmer nefunkčné vzdelávanie. K riadeniu

pedagogického procesu sa takmer nedostanú, pre riešenie rôznych technických, personálnych, ekonomických a existenčných otázok školy. Problémov je viac než dosť.

11.1 PREDPRIMÁRNE A PRIMÁRNE ŠKOLSTVO

Sme za slobodnejšie prostredie pre školy a zrušenie centralizovanej tvorby obsahu a formy vzdelávania. Čo zahŕňa najmä zvoľnenie učebných osnov. Ak chce štát vytvoriť nejaký rámec základných požiadaviek pre vzdelávanie, nemalo by sa tak diať ex ante, detailným nadiktovaním školských osnov, ale ex post testovaním minimálnych štandardov.

- ✓ V oblasti ranej a predškolskej výchovy je nevyhnutné **rozšírenie siete** dostupných zariadení, aj formou skupín, ktoré by neboli natoľko pod kontrolou štátu. Dobre fungujú lesné škôlky, rôzne materské centrá. Zaslúžili by si väčšiu podporu štátu, aby ich financovanie nebolo prevažne na pleciach rodičov a ich zriadenie by nemuselo spĺňať toľko nezmyselných podmienok.
- ✓ Popri zavedení povinnej školskej dochádzky v predškolskom veku je potrebné poskytovať adekvátnu pomoc všetkým deťom a to nielen s rôznymi špeciálnymi potrebami. Na začiatku povinnej predškolskej výchovy učiteľ materskej školy s odbornou pomocou zistí schopnosti a osobitosti detí v predškolskej triede. Na základe zistení pripraví vhodný individuálny rozvoj, ktorý vyhodnotí na konci predškolskej prípravy. Tieto poznatky postúpi učiteľovi v základnej škole v prvom ročníku. Ten prvákom pripraví vyučovací proces na mieru (poľský príklad).
- ✓ Vo všetkých školách zabezpečiť fungovanie odborného tímu: špeciálny pedagóg, psychológ, asistenti učiteľa, prípadne sociálny pracovník.
- ✓ Predĺžiť vzdelávanie detí na I. stupni o jeden rok (1.– 5. ročník). 10-roční žiaci nie sú ešte psychicky pripravení na systém práce na našom II. stupni, v ktorom sa striedajú učitelia, predmety spolu nesúvisia a narastá aj množstvo pojmov, faktov, memorovania a písania poznámok.
- ✓ Na druhom stupni umožniť viac rôznorodých voliteľných predmetov a pripustiť možnosť vzdelávať sa v nich naprieč ročníkmi. Umožniť dôslednejší individuálny prístup. Viac možností preskupovať žiakov nielen podľa veku, ale aj rôznych potrieb a osobostí.
- ✓ Pripravovať deti na celoživotné vzdelávanie, nie na testovanie. Alarmujúce je zistenie, že naše školstvo pripravuje žiakov najmä v oblasti získavania vedomostí a faktov izolovaných predmetov a to často v podobe „odpovedať viem, použiť to neviem“.
- ✓ Uplatňovať viac praktických metód, aby učenie bolo zamerané na celostný osobnostný rozvoj (1/3 vedomosti:1/3 zručnosti:1/3 sociálny rozvoj a rozvoj osobnosti).
- ✓ Viac výchovného vyučovania. Je veľa výziev v spoločnosti, pred ktorými v škole nie je dobré zatvárať oči. Lebo dieťa potrebuje byť nielen vzdelaným ale aj citlivým a charakterným človekom. Je naivné očakávať, že v škole sa naučí fakty a rodina ho vychová. Táto veta nikdy neplatila a bola len mýtom.
- ✓ Škola má reflektovať na prítomnosť slobody v spoločnosti a vhodne ju udomáčniť na svojej pôde. Bez participácie detí na dianí v škole dnes nie je možné ich pripraviť na život v demokratickej spoločnosti. Preto je nevyhnutná prítomnosť kvalitnej komunikácie v škole.

- ✓ Okrem slobody v oblasti riadenia školy podporujeme slobodu v oblasti nákupu učebníc. Škole treba dať financie na učebnice a nie vybrané učebnice, ktoré často končia v sklade.
- ✓ Základné školy by sa mali stať otvoreným komunitným priestorom, v ktorom by bola väčšia možnosť pre externú pomoc a spoluprácu. To ústretové **VITAJTE**, by malo visieť nad každou školskou bránou. V škole by sa mali stretávať zástupcovia mestských organizácií, OZ, jednotlivci, ktorí by vedeli obohatiť vyučovací proces.
- ✓ Chceme prepájať školy rôznych stupňov. Napríklad v základnej škole by mohli študenti učiteľských odborov vykonávať počas štúdia prácu ako asistenti učiteľa, vedúci krúžkov a dobrovoľníci. Získali by všetci: študenti, deti, rodičia i učitelia.
- ✓ Nevyhnutné je poskytnúť kvalitnejšie vzdelávanie manažmentu školy. Sme aj za možnosť zamestnať v škole manažéra a rozdeliť riadiace povinnosti tak, aby na dôležité pedagogické procesy zostali riaditeľovi sily. Manažér by nemusel bezpodmienečne spĺňať pedagogické kvalifikačné požiadavky.
- ✓ To neznamená, že všetky povinnosti definujúce dnešný centralizovaný prístup v zákonoch, by sa mali zo dňa na deň zrušiť. Preferujeme ich postupné dobrovoľné a slobodné zvoľnenie.

Súčasný systém vzdelávania na Slovensku potrebuje zásadnú paradigmatickú zmenu, ktorá do stredu celého systému postaví študenta a jeho vzdelávacie potreby. Funkčný systém musí obsahovať motivačné prvky, ktoré budú hlavným aktérom umožňovať maximálnu mieru flexibility. Rodičia detí musia zohrávať v systéme vzdelávania a výchovy neoddeliteľnú úlohu, ktorá je spojená i s vyššou zodpovednosťou za rozhodnutia pri výchove a vzdelávaní detí. Preto je potrebné vytvoriť nový mechanizmus financovania, ktorý sa bude vyznačovať dôslednou adresnosťou a efektívnosťou.

11.2 STREDNÉ ŠKOLSTVO

„Dnes vôbec nie je možné odhadnúť, aké profesie budú potrebné o 20-30 rokov. Keď si pozriete zoznam dnešných profesií, zistíte, že mnohé z nich pred 20 rokmi ani neexistovali. My dnes naozaj nevieme, čo nám budúcnosť pripraví a je naivné si predstavovať, že niekto múdry pri nejakom ministerstve alebo výskumnom ústave povie, aké profesie budeme o 20 rokov potrebovať. To najdôležitejšie, čo by mali školy robiť, je, pripraviť ľudí kreatívne myslieť, naučiť ich nielen zbierať informácie, ale ich aj analyzovať a prijímať správne rozhodnutia. To je bohužiaľ veľmi odlišný spôsob vzdelávania od súčasného školského systému, ktorý je stále založený na memorovaní faktov.“ (Vladimír Baláž)

- ✓ Príprava na povolanie – budeme **podporovať skvalitnenie kariérneho poradenstva** pre žiakov a to priamou spoluprácou odborných garantov s výchovnými poradcami základných škôl.
- ✓ Duálne vzdelávanie – pre školy a podnikateľov budeme **presadzovať zníženie administratívnej záťaže** pri poskytovaní odbornej praxe. Zvýšenie normatívo pre vybrané odbory a zlepšenie prepojenia školy s budúcim zamestnávateľom študentov. Rozvinúť spoluprácu, pri odbornom vzdelávaní, so zamestnávateľmi pri príprave vzdelávacích programov.

- ✓ Úroveň vzdelávania – **dôraz kladieme na praktickú prípravu žiakov** na budúce povolanie v odbornom vzdelávaní. Navrhujeme umožniť odborníkom, bez pedagogického vzdelania, z praxe vyučovať odborné predmety a to dlhodobo pri niekoľko hodinovom úväzku. Budeme presadzovať účasť pedagóga na stáži vo výrobnom podniku podľa ich odborného zamerania. Zvýšenie úrovne vzdelávania a kvality jednotlivých typoch stredných škôl navrhuje zlepšiť aj úpravou prijímacích konaní v súčinnosti na výsledky testovania žiakov.
- ✓ Budeme podporovať zvýšenie úrovne stredného školstva aj reformou vzdelávacích programov, kde podporíme také systémové zmeny, ktoré budú zabezpečovať efektívne prepojenie štúdia s praxou.
- ✓ Financovanie – navrhujeme **prehodnotiť, zjednodušiť a sprehľadniť normatívy** a zmeniť odmeňovanie pedagógov na úroveň zodpovedajúcu ich náročnému poslaniu. Budeme trvať na zjednotení financovania všetkých druhov škôl.

11.3 VYSOKÉ ŠKOLSTVO

Vysoké školy sú vzácnym prvkom vyspelej spoločnosti a vytvárajú nenahraditeľné hodnoty pre jej rozvoj. Napriek tomu, že vysokoškolské vzdelávanie má na Slovensku bohatú tradíciu, sa v súčasnom období dôvera v jeho kvalitu naštrobila. Naším cieľom je urobiť všetky podstatné kroky pre vrátenie dôvery a zvýšenie počtu mladých ľudí – študentov i vedeckých pracovníkov, ktorí by venovali svoje schopnosti a úsilie pre rozvoj a inovácie v našej krajine. Naš zámer je podporený novými právnymi normami pre oblasť vysokoškolského vzdelávania prijatými v roku 2018. Ich správnou aplikáciou v prostredí vysokých škôl môžu byť dosiahnuté pozitívne zmeny, preto vo vysokoškolskom vzdelávaní:

- ✓ Podporíme **posilňovanie autonómie vysokých škôl a ich primárnej zodpovednosti za kvalitu** poskytovaného vysokoškolského vzdelávania so zameraním na zvýšenie efektívnosti riadenia.
- ✓ **V záujme zabezpečenia rovnocenného postavenia slovenských vysokých škôl v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania budeme presadzovať, aby dôsledne pokračovala reforma vysokoškolského vzdelávania podľa princípov Bolonskej deklarácie.** Táto reforma prešla do rozhodujúcej fázy prijatím právnych noriem v roku 2018, najmä zákona č.269/2018 Z. z. o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania. Jej výsledkom by mali byť vysoké školy so zaručenými štandardmi kvality poskytujúce vzdelanie na porovnateľnej úrovni s vyspelými krajinami EÚ.
- ✓ **Pre dokončenie reformy vysokoškolského vzdelávania v SR budeme podporovať činnosť novovzniknutej Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo (SAAVŠ),** ktorá bola zriadená k 1. novembru 2018 zákonom č.269/2018 Z. z. o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania. Budeme monitorovať jej nezávislosť a dosiahnutie medzinárodnej akceptácie, čo vyžaduje, aby sa táto agentúra stala riadnym členom European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) a bola zapísaná do registra európskych akreditačných inštitúcií (EQAR).
- ✓ Budeme dbať o to, aby nová právna úprava zabezpečila rozvoj **transparentných vnútorných systémov riadenia kvality,** ktoré budú

preukázateľnou zárukou kvality poskytovaného vzdelávania a budú mať jasne stanovené pravidlá na **zamedzovanie plagiátorstva a iných foriem neetického správania v akademickom prostredí**.

- ✓ Budeme podporovať, aby reformné procesy boli zamerané na **vzdelávanie orientované na študenta**; aby bol učiteľ skutočným tútorom študenta a okrem rozvoja vzdelávania vytváral pre študenta tvorivé prostredie, v ktorom sú akceptovaní všetci študenti podľa ich individuálnych potrieb.
- ✓ Pre lepšie **uplatniteľného absolventa na slovenskom i európskom pracovnom trhu budeme presadzovať, aby výsledky vzdelávania boli v súlade s potrebami národného hospodárstva a prepojené s európskym kvalifikačným rámcom**; a aby sa rozvíjali také zručnosti a schopnosti, ako sú **kritické myslenie, digitálne zručnosti, schopnosť komunikovať a spolupracovať s inými ľuďmi, tolerancia iných kultúr a spoločností, tvorba hodnôt a motivácia celoživotne sa vzdelávať**.
- ✓ Budeme presadzovať, aby **vysoké školy flexibilne reagovali na aktuálne a budúce potreby hospodárskej a spoločenskej praxe** v súlade s dynamickým rastom modernizácie, automatizácie, a rozvoja nových informačných technológií.
- ✓ Podporíme viac **možností praxe počas štúdia** u potenciálnych zamestnávateľov.
- ✓ Budeme presadzovať vytváranie takých sociálnych podmienok, ktoré podporia záujem uchádzačov o štúdium na slovenských vysokých školách. Podporíme pokračovanie rekonštrukcií internátov a **budeme presadzovať zavedenie príspevku na bývanie aj pre tých študentov, ktorí bývajú mimo internátov (na priváte); a to v rovnakej výške ako príspevok pre študentov ubytovaných v internátoch**.
- ✓ Budeme dbať o zlepšenie podmienok pre kvalitný výkon pedagogickej činnosti a súčasne budeme systémovo požadovať, aby bola zabezpečená **kvalita vysokoškolských učiteľov** podľa štandardov SAAVŠ. Podporíme nové formy celoživotného vzdelávania vysokoškolských učiteľov a ich mobility.
- ✓ Podporíme dlho očakávanú **reformu modelu financovania vysokých škôl v SR**. Budeme presadzovať zavedenie stabilnejšieho tzv. kontraktového financovania vysokých škôl, ktoré zabezpečí minimálne strednodobé plánovanie na obdobie 3 rokov a financovanie aspoň na úrovni 1,2 % HDP nezávisle od financovania z európskych fondov.
- ✓ Podporíme vhodne zvolenú **kategorizáciu vysokých škôl** s diferencovaným financovaním, ktoré zabezpečí kvalitné vzdelávanie a stabilitu financovania vysokých škôl orientovaných na zabezpečenie kvalifikovaných odborníkov v súlade so strategickými zámermi štátu; ako aj kvalitné vzdelávanie a medzinárodnú konkurencieschopnosť výskumne zameraných univerzít.
- ✓ Budeme presadzovať bezodkladné **prijatie štátnej koncepcie vedy a výskumu** s prioritou vedeckovýskumnej činnosti vysokých škôl.
- ✓ Urobíme potrebné kroky pre **otvorený prístup k vede**, aby výsledky výskumu, ktoré vznikli s verejnou podporou boli verejne dostupné.
- ✓ S cieľom väčšej úspešnosti vysokých škôl pri získavaní finančnej podpory v rámci výskumných a inovatívnych programov EÚ (Horizon Europe) budeme presadzovať **systémové opatrenia na zlepšenie medzinárodného postavenia** vysokých škôl a vedeckovýskumných inštitúcií aj reflektovaním svetových rankingov vysokých škôl.

- ✓ Podporíme **rozvoj doktorandského štúdia** a vytváranie stále nových možností na kvalitný výskum, ktorý umožní výskumným tímom z vysokých škôl spolupracovať s regionálnymi, národnými i medzinárodnými partnermi.
- ✓ Podporíme **dostupnosť štúdia** na vysokých školách pre všetkých občanov, ktorí o štúdium prejavia záujem a preukážu predpoklady na jeho úspešné absolvovanie; vrátane podpory **celoživotného vzdelávania**.

11.4 MEMORANDUM

Demokratická strana sa pripája k výzve Asociácie pracovníkov súkromných škôl a školských zariadení a podporuje snahu zrovnoprávnenia postavenia škôl a školských zariadení bez rozdielu zriaďovateľa. **Zákon 245/2008 o výchove a vzdelávaní), § 3 – Princípy výchovy a vzdelávania: „Výchova a vzdelávanie podľa tohto zákona sú založené na princípe rovnoprávnosti postavenia škôl a školských zariadení bez rozdielu zriaďovateľa.“**

Nespravodlivé a nerovnoprávne ustanovenia, kde jeden zriaďovateľ (obec alebo VUC) rozhoduje o inom zriaďovateľovi (súkromný alebo cirkevný). Konkrétne ide o nasledovné štyri prípady:

- ✓ Samosprávny kraj teraz určuje pre každú strednú školu vo svojej územnej pôsobnosti najvyšší počet žiakov prvého ročníka (zákon 61/2015). Teda jeden zriaďovateľ – samosprávny kraj rozhoduje o školách iných zriaďovateľov – súkromných a cirkevných. Toto nie je rovnoprávne postavenie. Každý zriaďovateľ musí mať právo rozhodovať o školách vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti autonómne.

Návrh riešenia: Samosprávne kraje, ako zriaďovatelia vlastných škôl, sú pri rozhodovaní v konflikte záujmov. Ich rozhodovanie následne potvrdzuje krajská rada pre odborné vzdelávanie a prípravu, v ktorej zástupcovia cirkevných a súkromných zriaďovateľov majú minimálne zastúpenie. Porušenie nerovnosti zriaďovateľov v tomto prípade navrhujeme riešiť **odobraním rozhodovacej právomoci samosprávnym krajom a jej pre delegovanie na nezávislú expertnú radu zostavenú na princípe paritného zastúpenia všetkých zriaďovateľov.**

- ✓ Obec (alebo Samosprávny kraj) poskytuje z podielových daní finančné prostriedky na mzdy a prevádzku zriaďovateľovi súkromných a cirkevných škôl a školských zariadení. Znova nerovnoprávne postavenie, keď jeden zriaďovateľ (obec, VUC) rozhoduje o financovaní iných zriaďovateľov (súkromných, cirkevných). Priamo v zákone 596/2003 je priama diskriminácia, ktorá umožňuje jednému zriaďovateľovi (obec alebo VUC) prideliť inému zriaďovateľovi (súkromný alebo cirkevný) len 88 % zo sumy určenej pre školy v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. A to napriek tomu, že na príjmovej stránke – príjem obce z podielových daní, nie je medzi deťmi rôznych zriaďovateľov žiadny rozdiel. Obec na každé dieťa bez rozdielu zriaďovateľa dostáva rovnakú sumu peňazí.

Návrh riešenia: Mestá a obce zmenou zákona č. 596/2003 zaviazat' k povinnosti pridelit' inému zriaďovateľovi (súkromný alebo cirkevný) **minimálne 88 % z finančných prostriedkov, ktoré mu boli napočítané z podielových daní v zmysle NV 668/2004**. Inými slovami, systému "88 % financovania z toho, čo pridelí svojim" zmenit' na "financovanie 88 % z celkového nápočtu". Vstupný nápočet je totiž pre všetky mestá a obce rovnaký.

- ✓ Ak chce školu alebo školské zariadenie zriaďit' súkromný alebo cirkevný zriaďovateľ, potrebuje na to v zmysle zákona 596/2003 súhlas obce alebo VUC, teda súhlas iného zriaďovateľa. To znova nemá nič spoločné s rovnoprávnym postavením zriaďovateľov, keď jeden zriaďovateľ (obec, VUC), rozhoduje o bytí alebo nebytí iného zriaďovateľa.

Návrh riešenia: Zmenit' formuláciu uvedeného ustanovenia z aktuálneho "súhlas obce alebo VUC" na "vyjadrenie obce alebo VUC".

- ✓ V zmysle zákona 597/2003 môžu obce a VUC ako zriaďovateľ školských zariadení zbierať údaje a teda dostávať dotácie na deti od piatich rokov do dovŕšenia 25 rokov, naproti tomu pre súkromné školy platí iná hranica – len do dovŕšenia 15 rokov. Čo má za následok, že žiak súkromnej školy nemôže po dovŕšení 15 rokov pokračovať napr. v ZUŠ-ke za rovnakých podmienok ako žiak v ZUŠke zriadenej obcou. Znova nerovnoprávne postavenie rôznych zriaďovateľov.

Návrh riešenia: Zjednotenie podmienok pre všetkých zriaďovateľov podľa aktuálnych podmienok miest a obcí, tzn. aby všetci zriaďovatelia napočítavali žiakov/deti do 25 rokov cez podielové dane miest a

Demokratická strana, v zmysle celosvetového hnutia s cieľom zmiernenia dopadov klimatickej zmeny, sa pripája k memorandu siete EVO ŠPIRÁLA o povolebnej spolupráci pri presadzovaní konkrétnych opatrení, ktoré majú za úlohu zlepšiť kvalitu poskytovaných služieb environmentálneho vzdelávania a osvetu.

- ✓ Vytvorenie siete štátnych aj súkromných stredísk/centier EVVO so zabezpečenou prevádzkou z transparentných verejných zdrojov.
- ✓ Vytvorenie stabilného podporného finančného nástroja na úrovni štátu a na úrovni krajských samospráv.
- ✓ Realizácia premysleného a reprezentatívneho výskumu účinnosti environmentálnej výchovy a vzdelávania v školstve SR aj mimo škôl čo do dosiahnutých cieľov, používaného obsahu a čo do používaných foriem a metód.
- ✓ Koncepcia systematického pedagogického výskumu v oblasti ekopedagogiky, vrátane priebežnej evaluácie a aktualizácie/inovácie obsahu/tém, foriem a metód EVVO v školstve.
- ✓ Environmentálne minimum vo vzdelávaní všetkých budúcich pedagógov.
- ✓ Koncepcný systém kontinuálneho vzdelávania pedagógov v oblasti EVVO.
- ✓ Systémová podpora koordinátorov EVVO na MŠ, ZŠ a SŠ.
- ✓ Zavedenie princípov a cieľov (T)UR do riadenia a prevádzky škôl (posilnenie participácie žiakov, posilnenie praktických činností, zručností a spôsobilostí...).

- ✓ Koncepčný systém environmentálneho vzdelávania pracovníkov v samospráve a v súkromnom sektore, menovite tiež novinárov.
- ✓ Inštitucionálne a personálne posilnenie funkčného metodického orgánu/orgánov pre pedagógov (ŠPÚ + MPC) na národnej úrovni v odbore EVVO + inštitucionálne a personálne posilnenie odborných organizácií verejnej správy – ŠOP, SAŽP, múzeá.

12 PRÁVO A SPRAVODLIVOSŤ – Martin Buzinger

DEMOKRATICKÁ STRANA považuje za nevyhnutné budovať spoločnosť a štát na princípe vlády práva, ktorého súčasťou je politická a právna kultúra založená na úcte k dodržiavaniu pravidiel, vrátane pravidiel etických. Demokratický a právny štát musí proaktívne podporovať a chrániť tých, ktorí si pravidlá ctia a rešpektujú, a nekompromisne postihovať tých, ktorí ich porušujú.

Spravodlivosť musí byť kvalitná, rýchla a každému dostupná za rovnakých podmienok. Žiaľ, na Slovensku tomu tak nie je. Vymožiteľnosť práva je extrémne nízka. Stav spoločnosti a štátu si naliehavo vyžaduje realizovať zásadné a bezodkladné reformy v oblasti práva a spravodlivosti.

Demokratická spoločnosť nemôže tolerovať, že niektorí jej členovia sú „rovnejší“ než ostatní. Budeme presadzovať striktné dodržiavanie rovnosti pred zákonom a zákaz diskriminácie vo všetkých sférach spoločenského života.

Korupcia a klientelizmus vážne ohrozujú fungovanie demokratického a právneho štátu. Zneužívanie zverenej moci na súkromný prospech či neodôvodnené zvýhodňovanie niektorých na úkor iných nemožno trpieť. Budeme sa zasadzovať za dôsledný a účinný boj proti týmto nežiadúcim spoločenským javom.

Pre naplnenie uvedených cieľov bude DEMOKRATICKÁ STRANA v oblasti práva a spravodlivosti presadzovať nasledujúce reformy a legislatívne zmeny:

12.1 REFORMA SÚDNICTVA

12.1.1 PRAVIDELNÉ BEZPEČNOSTNÉ PREVIERKY VŠETKÝCH SUDCOV

Vážne podozrenia o prerastení súdnictva organizovaným zločinom si nevyhnutne vyžadujú bezodkladne pripraviť a realizovať dôkladné, ale ústavne konformné, bezpečnostné preverky všetkých súčasných sudcov i osôb, ktoré sa o sudcovskú funkciu budú uchádzať. Sudcovia by sa mali následne podrobovať bezpečnostným preverkam v pravidelných intervaloch, napríklad každé dva roky.

Pred realizáciou bezpečnostných preveriek bude nevyhnutne potrebné bezodkladne vykonať reformu Národného bezpečnostného úradu a Slovenskej informačnej služby, aby boli v maximálnej možnej miere eliminované riziká neprimeraných a neodôvodnených zásahov do základných práv sudcov, zásahov do nezávislosti súdnictva, či zneužitia preveriek na prípadné vydieranie a ovplyvňovanie sudcov pri ich rozhodovaní.

12.1.2 ŠPECIALIZÁCIA SÚDOV A SUDCOV

Za účelom skvalitnenia a zvýšenia rýchlosti postupu a rozhodovania súdov je nevyhnutné rozšíriť a prehĺbiť špecializáciu súdnictva a sudcov. Aby k tomu mohlo dôjsť, je potrebné zlúčiť a optimalizovať malé okresné sudy do efektívnejších a hospodárnejších väčších celkov. Špecializácia sudcov je možná len na väčších súdoch, pretože na malých súdoch by sa pri špecializácii nedalo zabezpečiť náhodné prideľovanie vecí a dochádzalo by k porušovaniu ústavného práva na zákonného a nestranného sudcu. Predovšetkým bude potrebné posilniť okresné sudy so sídlom v krajských mestách, kde je nápad nových vecí najvyšší, a čo najskôr vytvoriť určitý stupeň špecializácie v rámci týchto súdov na vybrané typy agend.

Sudcovia by sa mali zaoberať len vecami, ktoré si skutočne vyžadujú ich právnu odbornosť. Preto by mali byť odbremenení od všetkých administratívnych či iných úkonov, ktoré si nevyžadujú kvalifikovanú odbornosť sudcu. Na väčších súdoch by mali pôsobiť špecializované tímy odborných justičných pracovníkov, ktoré by poskytovali podporné odborné služby (napríklad právne rešerše, právne analýzy, a pod.) pre viacerých sudcov rovnakej špecializácie, čo by viedlo k vyššej kvalite a produktivite rozhodovania súdov.

Sudcovia by mohli v skutkovo a právne menej zložitých veciach, ktoré majú štandardný charakter, pri odôvodnení svojich rozhodnutí používať pravidelne aktualizované spoločné vzory právnej argumentácie, čím by výrazne zvýšili rýchlosť svojho rozhodovania v jednoduchých veciach. Zároveň by sa im vytvoril väčší časový priestor na riešenie skutkovo a právne zložitejších vecí.

So zavádzaním moderných informačných a komunikačných technológií v justícii a postupným nástupom úplnej elektronizácie súdnictva budú ľudské zdroje menej geograficky viazané, pretože sudcovia a úradníci budú môcť pracovať na svojich veciach elektronicky a flexibilne.

Pred realizáciou reformy súdnej mapy bude nevyhnutné dôkladne preskúmať kľúčové faktory, akými sú hustota obyvateľstva, zemepisná poloha, priebeh konania, infraštruktúra a doprava a mali by sa tiež zohľadniť aj ďalšie faktory, akými sú napríklad úroveň podnikania, dostupnosť právneho poradenstva a dostupnosť náboru zamestnancov v posudzovanej lokalite.

12.1.3 VZDELANEJŠÍ A SKÚSENEJŠÍ SUDCOVIA

Jednou z hlavných príčin nefungovania súdnictva v Slovenskej republike je aj skutočnosť, že sudcami sa stávajú osoby bez dostatočných právnických vedomostí, zručností a skúseností, t. j. osoby, ktoré nie sú odborne ani osobnostne pripravené na výkon povolania sudcu. Minimálnu vekovú hranicu 30 rokov ako jednu z podmienok pre výkon sudcovskej funkcie by preto bolo potrebné nahradiť minimálnou dĺžkou právnej praxe, napríklad v rozsahu 10 alebo 15 rokov.

Každý sudca by pred nástupom do funkcie mal absolvovať intenzívny kurz špecifických sudcovských zručností, prejsť prísny psychologickým testom a zložiť skúšku z etických pravidiel výkonu sudcovského povolania. Inštitút justičných čakaťelov navrhujeme zrušiť, keďže stratí význam, čím sa zároveň odstráni aj toľko kritizované rodinkárstvo medzi justičnými čakaťelmi a sudcami.

Budeme presadzovať priebežné povinné vzdelávanie všetkých sudcov a odborných justičných pracovníkov. Sudcovia aj odborní justiční pracovníci budú musieť absolvovať pravidelné školenia zamerané nielen na dopĺňanie a prehĺbovanie svojich vedomostí, ale aj na zdokonaľovanie svojich praktických zručností nevyhnutných a potrebných pre výkon funkcie sudcu, resp. odborného justičného pracovníka (komunikačné zručnosti, IT zručnosti, osobný a časový manažment, delegácia práce, atď.). Súčasťou pravidelných školení bude aj predmet sudcovskej etiky a jej aplikácie v každodennom živote.

Navrhujeme, aby ministerstvo spravodlivosti zabezpečilo vytvorenie špeciálneho portálu justičných informácií, ktorý bude obsahovať pravidelne aktualizovanú databázu právnych informácií potrebných pre výkon súdnictva (napr. prehľadné usporiadanie autoritatívnej judikatúry a literatúry podľa jednotlivých právnych odvetví a inštitútov, vymedzenie aktuálnych právnych štandardov rozhodovania špecifických právnych otázok vyplývajúcich z ustálenej judikatúry

najvyšších súdnych autorít, odkazy na autoritatívnu právnu vedu a elektronický prístup k jej obsahu).

Značným problémom slovenských súdov je nedostatočné odôvodňovanie rozhodnutí. Príliš veľký priestor v odôvodneniach súdnych rozhodnutí zaberá opis samotného konania, citovanie zo zápisníc z pojednávania, často bez akejkoľvek syntézy skutočností, ktoré sú naozaj relevantné pre právne odôvodnenie. Samotnému odôvodneniu rozhodnutia, teda zodpovedaniu otázky, prečo v danej veci súd rozhodol tak, ako rozhodol (t. j. uvedenie ratio decidendi), súd obvykle venuje len minimum priestoru z celkového odôvodnenia rozhodnutia. Súdny často nereagujú ani na podstatné skutkové a právne námietky strán sporu. Odôvodnenia rozhodnutí tak vyznievajú zmätočne, odvolacie súdy rozhodnutia pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov obvykle vracajú späť na súdy prvej inštancie, čím dochádza k zbytočným prieťahom v súdnom konaní. Túto negatívnu prax súdov je nevyhnutné bezodkladne napraviť napríklad aj špeciálnymi školeniami sudcov zameranými na osvojovanie si techník a dobrej praxe koncipovania a písania súdnych rozhodnutí. Aj v skutkovo či právne zložitých a náročných veciach by sa odôvodnenie rozhodnutia malo sústrediť len na kľúčové aspekty prípadu a malo by byť zrozumiteľné stranám sporu.

Budeme presadzovať, aby sa sudcovia viac otvorili verejnosti. Mali by sa snažiť zvyšovať dôveru verejnosti v justíciu napríklad aj tým, že sa budú častejšie objavovať na verejnosti a zrozumiteľným jazykom vysvetľovať svoje rozhodnutia.

Na stránkach ministerstva spravodlivosti, prípadne na osobitnom portáli, by mal byť vytvorený priestor na pravidelnú diskusiu, výmenu názorov a informácií, medzi sudcami rôznych súdov a advokátmi, na riešenie právnych či etických otázok alebo problémov súvisiacich s justíciou, čo by popri prehľbovaní odborných vedomostí všetkých zúčastnených mohlo prispieť aj k lepšej identifikácii a následnému riešenie problémov fungovania justičného systému.

Odborná spôsobilosť sudcov potrebná pre výkon ich povolania by sa mala priebežne a pravidelne preverovať. DEMOKRATICKÁ STRANA navrhne, aby Súdna rada Slovenskej republiky, po prijatí potrebnej legislatívnej úpravy, na tento účel zriadila špecializované odborné komisie zložené z uznávaných odborníkov pre jednotlivé oblasti práva (v paritnom zastúpení budú popri sudcoch v jednotlivých komisiách zastúpení aj experti z iných právnických profesií, napr. akademici či advokáti s dlhoročnou právnou praxou). Opakovane zistené nedostatky odbornej spôsobilosti budú dôvodom na disciplinárne stíhanie sudcu.

12.1.4 POVINNOSŤ VYUŽÍVAŤ ALTERNATÍVNE SPÔSOBY RIEŠENIA SPOROV

Súdny aj jednotliví sudcovia sú dlhodobo zavalení množstvom podaní, ktoré následne nestíhajú riešiť v primeranom čase bez zbytočných prieťahov, ani v dostatočnej kvalite. Odbremeneniu súdov aj sudcov by určite napomohlo zavedenie zákonnej povinnosti využívania alternatívnych spôsobov riešenia sporov (napr. mediácie či negociácie) pred ich podaním na súd.

Pred podaním žaloby na súd bude potencionálny žalobca povinný písomne alebo elektronicky uplatniť svoje nároky u potencionálneho žalovaného, a tento bude povinný písomne alebo elektronicky na uplatnené nároky v zákonom ustanovenej lehote (napr. v lehote 2 mesiacov) reagovať. Ak medzi sporovými stranami nedôjde k mimosúdному vyriešeniu sporu v zákonom ustanovenej lehote (napr. v lehote 6 mesiacov), potencionálny žalobca bude oprávnený uplatniť svoje nároky na súde.

V prípade, že si žalobca bez ospravedlniteľných dôvodov nesplní uvedenú povinnosť, súd nebude povinný sa žalobou zaoberať. Ak si svoju povinnosť nesplní žalovaný, napríklad bez ospravedlniteľných dôvodov bude ignorovať pokus žalobcu o mimosúdne vyriešenie sporu, v prípade následného riešenia sporu súdnou cestou bude žalovaný automaticky sankcionovaný povinnosťou nahradiť žalobcovi trovy súdneho konania, a to bez ohľadu na výsledok súdneho sporu.

12.1.5 VYTVORENIE NAJVYŠŠIEHO SPRÁVNEHO SÚDU

V nadväznosti na uvedenú reformu súdnej mapy bude potrebné realizovať aj ústavnú reorganizáciu súdnictva, a to vytvorením Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, čiastočne podľa vzoru Českej republiky. Do pôsobnosti tohto novovytvoreného súdu by mala byť zaradená kompletná disciplinárna agenda, volebné sťažnosti a riešenie sťažností na prieťahy v súdnom či správnom konaní, čím by sa zároveň výrazne odbremenil Ústavný súd Slovenskej republiky a vytvoril sa mu priestor na dôkladnejšie posudzovanie zložitejších ústavnoprávných sporov.

12.1.6 SPRÍSNIENIE DISCIPLINÁRNEJ ZODPOVEDNOSTI SUDCOV

Skvalitneniu a zrýchleniu rozhodovania súdov by napomohlo aj sprísnenie disciplinárnej zodpovednosti sudcov za postup a rozhodovanie v konkrétnych veciach. Rozpor rozhodnutia s ustálenou judikatúrou vyšších súdnych autorít, bez dostatočného a presvedčivého odôvodnenia takéhoto odklonu, by mal byť považovaný za závažný disciplinárny priestupok, obdobne ako aj extrémne prieťahy v súdnom konaní.

Disciplinárna zodpovednosť sudcu by mala byť sprísnená aj za neetické správanie. Za závažný disciplinárny priestupok by mala byť považovaná akákoľvek komunikácia sudcu s neoprávnenou osobou, vrátane iného sudcu, o prebiehajúcej „živej“ veci či účasť sudcu na spoločenských podujatiach, ktoré svojím obsahom alebo účastníkmi môžu objektívne znižovať dôstojnosť a dôveryhodnosť sudcu v očiach verejnosti.

Sudca by mal mať zákonnú povinnosť oznamovať Súdnej rade Slovenskej republiky akékoľvek pokusy o nezákonné ovplyvňovanie jeho rozhodovacej činnosti inou osobou. Nesplnenie tejto oznamovacej povinnosti by malo byť považované za závažný disciplinárny priestupok.

DEMOKRATICKÁ STRANA tiež navrhne predĺženie premlčacích lehôt disciplinárnych priestupkov pre všetkých predstaviteľov a zamestnancov orgánov verejnej moci, vrátane sudcov, a zrušenie premlčacích lehôt v prípadoch závažných disciplinárnych priestupkov.

12.1.7 SPRÍSNIENIE MAJETKOVÝCH PRIZNANÍ SUDCOV

Budeme sa zasadzovať za výrazné sprísnenie a rozšírenie majetkových priznaní sudcov. Majetok sudcov, a v prípade dôvodných podozrení z porušenia zákona aj majetok ich blízkych osôb, bude podliehať pravidelnej bezpečnostnej preverke. Sudca bude mať oznamovaciu povinnosť bezodkladne nahlásiť Súdnej rade Slovenskej republiky akýkoľvek majetkový prírastok, ktorý mu vznikol popri pravidelnom mesačnom príjme, presahujúci napríklad hodnotu desaťnásobku

minimálnej mzdy, a to v prípade prijatia daru, dedenia, peňažnej výhry, predaja cenných papierov, predaja nehnuteľnosti, a pod.

12.1.8 REFORMA SÚDNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Za účelom zlepšenia fungovania justície a zvýšenia jej dôveryhodnosti v očiach verejnosti budeme presadzovať zásadnú reformu Súdnej rady Slovenskej republiky. Súdnu radu je predovšetkým potrebné odpolitizovať, upraviť a zefektívniť jej pôsobnosť a kompetencie, ale tiež celkovo zvýšiť jej postavenie a autoritu ako jedného z najvýznamnejších ústavných orgánov.

V súlade s pôvodným zámerom ústavodarcu pri vytvorení tohto štátneho orgánu sa zákonom, prípadne priamo v ústave, výslovne ustanoví paritné zloženie súdnej rady, ktorá sa bude skladať z 9 sudcov a 9 osôb z iných právnických povolání.

12.1.9 REFORMA ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V nadväznosti na reformu súdnej rady je potrebné pristúpiť aj k zásadnej reforme Ústavného súdu Slovenskej republiky. Považujeme za nevyhnutné odpolitizovať proces výberu sudcov ústavného súdu a posilniť prvky odbornosti a transparentnosti v tomto procese.

Právo uchádzať sa o funkciu sudcu ústavného súdu by mal mať každý, kto sa domnieva, že spĺňa zákonné a ústavné kritériá pre túto funkciu. Mechanizmus navrhovania kandidátov prostredníctvom obmedzeného počtu oprávnených subjektov, ktorý je založený skôr na subjektívnych ako objektívnych kritériách, sa neosvedčil (cez toto výberové sito pravidelne prechádzali aj zjavne odborne či osobnostne nespôsobilí uchádzači). Jednotliví uchádzači by mali prejsť prísny výberový procesom cez osobitnú výberovú komisiu zriadenú Súdnou radou Slovenskej republiky, zloženú z najvýznamnejších odborníkov z oblasti práva, ktorých budú nominovať profesné právnické inštitúcie a najvyššie súdne authority (Najvyšší súd Slovenskej republiky, Najvyšší správny súd Slovenskej republiky a Ústavný súd Slovenskej republiky). Uchádzači, ktorí úspešne prejdú týmto výberovým procesom, sa budú ako kandidáti môcť zúčastniť voľby sudcov ústavného súdu.

Navrhujeme zvýšenie počtu sudcov ústavného súdu na pätnásť, čo by umožnilo vytvorenie piatich trojčlenných senátov a zároveň by sa vytvorili podmienky na kvalitnejšie a rýchlejšie rozhodovanie.

Pre zachovanie funkčnosti, stability a tzv. inštitucionálnej pamäti ústavného súdu budeme presadzovať zavedenie priebežnej obmeny sudcov – každé štyri roky by došlo k obmene piatich sudcov.

V záujme odpolitizovania ústavného súdu by sa na výbere sudcov ústavného súdu nemali priamo podieľať orgány politickej moci, t. j. Národná rada Slovenskej republiky ani prezident Slovenskej republiky. Navrhujeme, aby výber sudcov ústavného súdu bol zverený do pôsobnosti nezávislého orgánu, ktorý má zároveň aj primeranú legitimitu odvodenú od politických mocí - Súdnej rady Slovenskej republiky. Sudcov ústavného súdu, resp. jeho jednu tretinu, bude každé štyri roky voliť Súdna rada Slovenskej republiky. Sudcami ústavného súdu sa stanú kandidáti s najvyšším počtom získaných hlasov, čím sa odstráni riziko neobsadenia miest na ústavnom súde, a tým aj riziko nefunkčnosti ústavného súdu. Predseda ústavného súdu nebude menovaný prezidentom, ale bude demokraticky a v tajnej voľbe volený v pléne sudcami

ústavného súdu, a to vždy na funkčné obdobie štyroch rokov pri každej tretinovej obmene sudcov.

12.1.10 POSILNENIE OCHRANY ZÁKLADNÝCH PRÁV A SLOBÔD

Fyzickým osobám a právnickým osobám by malo byť priznané právo iniciovať konanie o súlade právnych predpisov podaním ústavnej sťažnosti, obdobne ako je to upravené v Českej republike. Podľa súčasnej právnej úpravy majú právo iniciovať konanie o súlade právnych predpisov len vybrané orgány verejnej moci Slovenskej republiky a v podstate závisí od ich voľnej úvahy či takéto konanie budú alebo nebudú iniciovať. Súkromným osobám, fyzickým i právnickým, tak právny poriadok Slovenskej republiky negarantuje účinný prostriedok nápravy, ak k porušovaniu ich základných práv dochádza protiústavným právnym predpisom, resp. jeho časťou. To je stav, ktorý je v zrejmom rozpore s článkom 13 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý garantuje právo na účinný opravný prostriedok.

12.1.11 ZLEPŠENIE MANAŽMENTU SÚDOV

Predsedomi všeobecných súdov, okresných a krajských, by nemali byť sudcovia, ale skúsení manažéri, ktorí by sa mali venovať výhradne riadeniu súdu, čo by mohlo viesť k výraznému zlepšeniu celkového fungovania súdov, vrátane efektívnejšieho využívania ľudských a materiálnych zdrojov. V súčasnosti sú predsedomi súdov sudcovia, ktorí nemajú potrebné manažérske zručnosti, sú voči ostatným sudcom skôr kolegiálni ako ich nadriadení (napríklad aj preto, aby si nepokazili vzťahy s ostatnými sudcami a neboli v budúcnosti v nemilosti iného predsedu), popri vedení súdu sa musia venovať aj sudcovskej činnosti, aby nestratili súdnu prax a aby odbremenili aj ostatných kolegov, čiže „sedia na dvoch stoličkách“.

Predsedovia jednotlivých súdov by boli vyberaní Súdnou radou Slovenskej republiky na štvorročné funkčné obdobie, pričom by na tom istom súde mohli pôsobiť maximálne dve funkčné obdobia za sebou. Sudcovské rady budú naďalej pôsobiť ako poradné orgány predsedov súdov. Ich pôsobenie a využívanie zákonom ustanovených kompetencií (napríklad iniciovanie disciplinárnych návrhov) by sa malo výrazným spôsobom zlepšiť.

12.1.12 BEZPEČNEJŠIE SÚDY A SÚDY AKO SYMBOLY ROVNOSTI PRED ZÁKONOM

Budovy súdov nie sú bezpečné a pri vstupe do nich pravidelne dochádza k porušovaniu rovnosti pred zákonom. Keďže zákon o Zbore väzenskej a justičnej stráže príslušníkom Justičnej stráže neukladá povinnosť, ale len oprávnenie, vykonávať prehliadku osôb vstupujúcich do objektu súdu, ich odevných zvrškov, batožiny a osobných vecí, u niektorých osôb, konkrétne u sudcov a zamestnancov súdu, prehliadky, vrátane prehliadok ich osobných zvrškov, batožín a osobných vecí, pri vstupe do objektu súdu fakticky realizované nie sú. Takéto privilegium však nemá oporu v žiadnom zákone, pričom neodôvodnene zvýhodňuje určité kategórie osôb pred inými, čo aj s ohľadom na skutočnosť, že k tomu dochádza na súdoch, ktoré majú symbolizovať a presadzovať princíp rovnosti pred zákonom, treba vnímať obzvlášť citlivo.

Uvedená nedôsledná právna úprava a ešte benevolentnejšia aplikačná prax však so sebou nesú vážne bezpečnostné riziká. Predovšetkým skutočnosť, že Justičná stráž na súdoch v Slovenskej republike prehliadku batožín a osobných vecí osôb vstupujúcich do objektu súdu pomocou detekčných prostriedkov vôbec nevykonáva, keďže potrebné detekčné prostriedky (batožinové RTG skenery) nemá k dispozícii, je obzvlášť alarmujúca. Takýto faktický stav umožňuje bez väčších problémov do objektu ktoréhokoľvek súdu vniesť takmer neobmedzené množstvo ľahko prenosných zbraní či iných nedovolených vecí, ktoré by následne mohli byť použité na spáchanie trestného činu. Ak zákon používanie batožinových detekčných prostriedkov Justičnou strážou v záujme ochrany bezpečnosti na súdoch predpokladá, je povinnosťou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky tieto detekčné prostriedky bezodkladne zabezpečiť.

12.2 REFORMA PROKURATÚRY

Ústavná úprava postavenia prokuratúry je v porovnaní s ústavnou úpravou iných štátnych orgánov mimoriadne stručná a všeobecná. Všetky štátne orgány, ktoré odvodzujú svoje postavenie a pôsobnosť priamo z ústavy, by v nej mali mať aj jasne vymedzené právomoci. V rámci tzv. systému brzd a protiváh by tiež mal byť jasne upravený ich vzťah k iným ústavným orgánom.

V prípade prokuratúry takáto úprava na ústavnej úrovni abscentuje. Tento stav zákonite vedie k uzatvoreniu prokuratúry pred verejnou kontrolou a vytvára vážne riziká vzniku konfliktov medzi prokuratúrou a inými ústavnými orgánmi, ktoré sa v praxi už opakovane naplnili.

O postavení prokuratúry v systéme štátnych orgánov, jej vnútornom hierarchickom usporiadaní, vzťahoch podriadenosti a nadriadenosti medzi prokurátormi, uplatňovaní monokratického princípu v riadení prokuratúry, fungovaní či skôr nefungovaní kontrolných mechanizmov na činnosť a nečinnosť prokurátorov, a v neposlednom rade tiež voľbe a odvolávaní generálneho prokurátora by pred akoukoľvek ústavnou zmenou mala prebehnúť široká odborná diskusia.

Z uvedenej diskusie by mali vyjsť návrhy na konkrétne zmeny ústavnej aj zákonnej úpravy postavenia, pôsobnosti a právomocí prokuratúry, jej vzťahu k iným ústavným orgánom a tiež zavedenie účinných a efektívnych kontrolných mechanizmov. Nová právna úprava musí zabezpečiť nezávislosť, apolitickosť a funkčnosť prokuratúry. Preto aj výber, voľba či menovanie generálneho prokurátora musia byť nastavené tak, aby tieto základné atribúty boli naplnené.

Prokuratúru je potrebné otvoriť aj pre osoby z iných právnických profesií. V zahraničí je úplne bežné, že prokurátormi sa stávajú skúsení advokáti či sudcovia, a naopak. Personálne otvorenie prokuratúry iným právnickým profesiám môže výrazne zvýšiť kvalitu fungovania prokuratúry.

Navrhujeme, aby v rámci novej ústavnej úpravy prokuratúry bol vytvorený nový štátny orgán – Rada prokurátorov Slovenskej republiky, s obdobným postavením a zložením ako (reformovaná) Súdna rada Slovenskej republiky. Do jeho pôsobnosti by mali patriť najmä kontrolné a kreačné právomoci, vrátane voľby a odvolávania generálneho prokurátora, krajských prokurátorov a okresných prokurátorov. Funkčné obdobie riadiacich prokurátorov by malo byť pevne stanovené, aby dochádzalo k pravidelným obmenám na týchto postoch.

Prideľovanie vecí jednotlivým prokurátorom by malo byť realizované náhodným spôsobom, elektronickými prostriedkami, obdobne ako na súdoch. Novou právnou

úpravou by sa mal zaviesť zákaz odňatia vecí „zákonnému“ prokurátorovi bez splnenia presne ustanovených zákonných dôvodov, čím sa výrazne posilní nezávislosť radových prokurátorov od nadriadených prokurátorov.

Súčasťou odbornej diskusie by v neposlednom rade malo byť aj dôkladné zváženie možnosti nahradenia systému prokuratúry systémom nezávislého štátneho zastupiteľstva, napríklad podľa vzoru Českej republiky.

V každom prípade je nevyhnutné, aby aj vo svetle aktuálnych podozrení o prepojení viacerých prokurátorov s organizovaným zločinom bola prokuratúra na všetkých stupňoch bezodkladne podrobená účinným očistným mechanizmom a aby boli z prokuratúry natrvalo vypudení prokurátori, ktorí vedome konali v rozpore s právnym poriadkom či etickými pravidlami.

12.3 REFORMA PRÁVNICKÉHO VZDELÁVANIA

Efektívna a účinná reforma súdnictva aj prokuratúry bez súčasnej reformy právnického vzdelávania nie je objektívne možná. Je nevyhnutné, aby na štúdium práva boli prijímaní len takí študenti, ktorí majú nielen vedomostný potenciál, ale aj osobnostné predpoklady pre budúci výkon právnického povolania.

DEMOKRATICKÁ STRANA bude presadzovať, aby sa výrazným spôsobom sprísnil kritériá prijímania študentov na štúdium práva. Písomná aj ústna časť prijímacej skúšky by mali byť zamerané nielen na overenie vedomostí, ale aj na overenie osobnostných a charakterových predpokladov pre výkon právnického povolania.

Z právnických fakúlt dlhodobo vychádzajú absolventi, ktorí nie sú pripravení pre právnu prax, vedomostne ani potrebnými právnickými zručnosťami. Právnické fakulty, najmä z ekonomických dôvodov, presadzujú kvantitu prijímaných študentov na úkor následnej kvality ich vzdelávania. Na zvrátenie tohto negatívneho trendu je nevyhnutné znížiť počty prijímaných študentov a výrazne zvýšiť kvalitu ich vzdelávania. Do vyučovacieho procesu je potrebné zaviesť individuálny prístup a individuálne hodnotenie, vyučovanie realizovať v málopočetných skupinách formou diskusie, kde si môžu študenti osvojovať základné komunikačné zručnosti, toleranciu k názorom iných, umenie kompromisu, analytické myslenie a pod.

Jedným z nosných predmetov vzdelávania študentov musí byť etika výkonu právnických povolání, ktorá by sa mala prelínať celým štúdiom práva. Študentom musia byť priebežne a počas celého ich štúdia vštepované etické pravidlá jednotlivých právnických profesií. Študenti by mali o nich pravidelne diskutovať s vyučujúcimi aj medzi sebou.

Budeme podporovať zavedenie nulovej tolerance k neetickému správaniu. Študenti aj učitelia musia byť prísne postihovaní za akékoľvek prejavy, ktorými porušia etické pravidlá. Nerovnaký prístup učiteľa pri hodnotení študentov bude považovaný za závažný disciplinárny priestupok, ktorého dôsledkom môže byť aj ukončenie pracovného pomeru. Obdobne, aj akékoľvek podvádžanie študenta pri štúdiu (napr. opisovanie pri skúške či plagiátorstvo pri vypracovaní písomnej práce) bude závažným disciplinárnym previnením a dôvodom na vylúčenie študenta zo štúdia.

Za účelom skvalitnenia právnického vzdelávania bude potrebné zaviesť jeho organizované a efektívne prepojenie s právnou praxou. Za týmto účelom by mala Národná rada Slovenskej republiky a Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky vytvoriť legislatívne rámce na spoluprácu právnických fakúlt so súdmi, prokuratúrami a profesnými právnickými organizáciami. Mali by sa tiež vytvoriť vhodné legislatívne

a materiálne podmienky pre rozšírenie a posilnenie pôsobenia tzv. právnych kliník, prostredníctvom ktorých si študenti budú osvojovať praktické právnické zručnosti a podieľať sa na bezplatnom poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi.

12.4 POTREBNÉ LEGISLATÍVNE ZMENY

12.4.1 REVÍZIA ÚSTAVY SLOVENSKEJ REPUBLIKY ALEBO PRIJATIE NOVEJ ÚSTAVY

DEMOKRATICKÁ STRANA je presvedčená, že dozrel čas na revíziu Ústavy Slovenskej republiky, resp. prijatie novej ústavy. Bez podstatnej zmeny ústavy nie je možné realizovať nevyhnutné a zásadné reformy fungovania orgánov verejnej moci v Slovenskej republike.

Ústava Slovenskej republiky bola v roku 1992 pripravená v chvate a v podstate bez akejkoľvek odbornej diskusie, čo sa výrazne negatívne odzrkadlilo na jej celkovej kvalite.

Ústava, napríklad, neobsahuje ani taký štandardný inštitút, akým je tzv. derogačná klauzula, upravujúca podmienky, za akých je možné ústavu meniť a dopĺňať, čo v praxi viedlo k tomu, že národná rada začala meniť a dopĺňať ústavu prostredníctvom „obyčajných“ ústavných zákonov. Z ústavy nie je zrejмый vzťah ústavy a ústavných zákonov, vzájomné vzťahy medzi ústavnými orgánmi sú upravené nejasne, čo spôsobuje zbytočné konflikty narúšajúce stabilitu a právnu istotu. Inštitút celoštátneho referenda je pre požadované vysoké kvórum prakticky neaplikovateľný a dodnes nie je celkom zrejмый, aké má mať platné referendum právne účinky. Realizácia a rozsah viacerých základných práv sú limitované vykonávacími zákonmi, a teda závisia výlučne od politickej vôle národnej rady, resp. vládnej väčšiny, čo nie je žiadateľný stav.

Vzhľadom na rozsiahle obsahové nedostatky, časté aplikačné a interpretačné problémy, súčasná ústava neplní riadne svoje základné funkcie, predovšetkým funkciu stabilizačnú. Napriek jej mnohopočetným novelizáciám, čo samé osebe nie je žiadúce, keďže tým dochádza k narúšaniu stability a právnej istoty, väčšina nedostatkov ústavy doteraz nebola odstránená. Práve naopak, viaceré jej novelizácie boli nekoncepčné a sledovali skôr úzke ideologické záujmy politických strán, ako verejný záujem, pričom v konečnom dôsledku zásadným spôsobom znížili stabilitu ústavy, jej vážnosť a autoritu v spoločnosti. Obdobne, ako základný (pôvodný) text ústavy, aj tieto ústavné zmeny boli „šité horúcou ihlou“, niektoré boli dokonca, v zrejmom rozpore s legislatívnymi pravidlami, schválené v skrátrenom legislatívnom konaní. Väčšina novelizácií ústavy bola realizovaná bez dostatočného uváženia.

Revidovaná alebo nová ústava musí mať oveľa vyšší stupeň rigidity, aby nemohla byť menená len púhou kvalifikovanou väčšinou poslancov národnej rady. Ústava by tiež mala mať zadefinované svoje materiálne jadro, t. j. najdôležitejšie obsahové prvky tvoriace jej podstatu, ktoré by nebolo možné meniť vôbec, prípadne len prostredníctvom celoštátneho referenda.

DEMOKRATICKÁ STRANA sa zasadí o zriadenie ad hoc ústavnej komisie, zloženej z uznávaných odborníkov na ústavné právo, ktorej úlohou bude vypracovať návrh revízie existujúcej ústavy alebo návrh novej ústavy. Navrhnutý text revidovanej alebo novej ústavy bude následne predložený na širšiu odbornú a spoločenskú diskusiu. V prípade schválenia novej ústavy národnou radou, nadobudnutie platnosti a účinnosti ústavy by malo byť podmienené jej odsúhlasením občanmi Slovenskej

republiky v ratifikačnom referende (po primeranom znížení kvóra potrebného na platnosť referenda), čím by nová ústava získala vyšší stupeň legitimacy, ako má tá súčasná.

12.4.2 SKVALITNENIE A SPRÍSNERIE PRAVIDIEL LEGISLATÍVNEHO PROCESU

Národná rada Slovenskej republiky často využíva inštitút skráteného legislatívneho konania aj z iných než zákonom výslovne ustanovených dôvodov. Aby sa do budúcnosti zabránilo zneužívaniu tohto inštitútu národnou radou, resp. vládnu väčšinou, bolo by vhodné podmienky jeho využitia upraviť na ústavnej úrovni.

V záujme posilnenia právnej istoty, stability a prehľadnosti právneho poriadku budeme tiež podporovať zavedenie ústavného zákazu novelizovať ten istý právny predpis častejšie než raz za päť rokov. Výnimku by tvorili len oprava zrejmych chýb a mimoriadne dôvody – ohrozenie základných práv a slobôd, bezpečnosť štátu alebo hrozba značných hospodárskych škôd. Takéto ústavné obmedzenie legislatívnej právomoci bude zároveň národnú radu motivovať k tomu, aby prijímala kvalitnejšiu a nadčasovú legislatívu.

Veľkým problémom v legislatívnom procese je predkladanie poslaneckých návrhov zákonov, ktoré na rozdiel od tých vládnych nepodliehajú pripomienkovému procesu, ani odbornému legislatívnemu posúdeniu. DEMOKRATICKÁ STRANA preto navrhne, aby bola pri Národnej rade Slovenskej republiky vytvorená stála legislatívna rada zložená z nezávislých odborníkov, ktorá bude predkladať odborné stanoviská ku každému poslaneckému návrhu zákona. Navrhujeme tiež zavedenie povinnosti poslancom (výborom NR SR), aby každý návrh zákona, pred jeho predložením do národnej rady, bol zverejnený minimálne na obdobie 1 mesiaca na webových stránkach národnej rady a odborná či laická verejnosť mohla k nemu pripojiť svoje pripomienky.

12.4.3 ZVÝŠENIE ZODPOVEDNOSTI ŠTÁTU ZA SPÔSOBNÚ ŠKODU

Zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci ústavne neprípustným spôsobom limituje výšku náhrady nemajetkovej ujmy, čím neprimerane a bez legitímnych dôvodov zvýhodňuje štát na úkor dotknutých osôb, ktorým bola postupom alebo rozhodovaním orgánov verejnej moci spôsobená škoda.

Týmto legislatívnym obmedzením výšky náhrady nemajetkovej ujmy národná rada zároveň ústavne nekonformným spôsobom, v zrejmom rozpore s princípom deľby moci, zasahuje do nezávislosti súdnej moci rozhodovať o náhrade spôsobenej škody podľa vlastného uváženia na základe okolností konkrétneho prípadu. Dokonca aj v prípadoch hodných osobitného zreteľa (napríklad v prípade dlhodobého výkonu trestu odňatia slobody, ktorý bol realizovaný na základe justičného omylu) môže súd podľa súčasnej právnej úpravy dotknutej osobe priznať len symbolickú sumu (maximálna suma, ktorá môže byť súdom priznaná ako náhrada nemajetkovej ujmy, je stanovená na päťdesiatnásobok minimálnej mzdy). Pri zásahoch do osobnostných práv, napríklad zverejnením nepravdivých alebo pravdu skresľujúcich údajov, výška náhrady nemajetkovej ujmy nie je zákonom striktné limitovaná, pričom súdy dotknutým osobám priznávajú náhrady nemajetkovej ujmy v rádovo vyšších sumách.

DEMOKRATICKÁ STRANA sa zasadí, aby tieto protiústavné obmedzenia náhrady škody spôsobenej orgánmi verejnej moci boli zrušené.

12.4.4 ZAVEDENIE SANKČNEJ NÁHRADY ŠKODY

Pri úmyselnom spôsobení ujmy, majetkovej alebo nemajetkovej, by dotknutej osobe mala byť súdom priznávaná náhrada ujmy, ktorá bude plniť nielen reparačnú či satisfakčnú funkciu, ale aj funkciu sankčnú (penalizačnú), čo je inštitút bežne a dlhodobo využívaný najmä v štátoch s anglo-americkým právnym systémom (common law).

Priznávanie sankčnej náhrady spôsobenej ujmy, ktorá môže mať voči porušovateľovi práva aj ekonomicky likvidačný účinok, primárne pôsobí preventívne a motivuje k dodržiavaniu pravidiel aj „veľkých hráčov“ na trhu (napríklad veľké národné a nadnárodné spoločnosti). Možnosť priznania sankčnej náhrady škody súdom bude viesť k efektívnejšej a účinnejšej ochrane práv a oprávnených záujmov všetkých dotknutých osôb a bude odradzovať tých, napríklad aj bulvárne médiá, ktorí so zlým úmyslom a so zisťných dôvodov porušujú práva iných.

Budeme presadzovať zavedenie sankčnej náhrady škody, čím posilníme právnu ochranu poškodených a slabších proti porušovateľom práva a silnejším.

12.4.5 PRIJATIE EFEKTÍVNEHO ZÁKONA O PREUKAZOVANÍ PÔVODU MAJETKU

DEMOKRATICKÁ STRANA v spolupráci s odborníkmi pripraví moderný, efektívny a ústavne konformný zákon o preukazovaní pôvodu majetku.

Príslušné orgány verejnej moci, vrátane orgánov činných v trestnom konaní, však musia dôsledne a efektívne využívať všetky už aj dnes existujúce právne nástroje na boj s korupčným správaním, pretože žiadny, ani ten najdokonalejší zákon, ich úlohu nenahradí.

12.4.6 PRIJATIE ZÁKLADNÉHO ETICKÉHO KÓDEXU

DEMOKRATICKÁ STRANA bude presadzovať prijatie základného etického kódexu vo forme zákona, ktorý bude obsahovať etické pravidlá záväzné pre všetkých predstaviteľov a zamestnancov orgánov verejnej moci Slovenskej republiky, a tiež pravidlá uplatňovania disciplinárnej zodpovednosti v prípade porušenia etického kódexu. O disciplinárnych žalobách by mohol v prvom stupni rozhodovať novovytvorený Špecializovaný disciplinárny súd, v druhom stupni novovytvorený Najvyšší správny súd Slovenskej republiky.

12.4.7 PRIJATIE MODERNÉHO ZÁKONA O POLITICKOM LOBINGU

Budeme sa zasadzovať za prijatie moderného zákona o politickom lobingu, ktorý bude upravovať presné pravidlá činnosti jednotlivcov alebo záujmových skupín usilujúcich sa o ovplyvňovanie legislatívneho procesu, zoznam profesionálnych lobistov, etický kódex lobingu a dozorný orgán, ktorý bude dohliadať nad dodržiavaním zákonných a etických pravidiel lobingu. Sme presvedčení, že jasné a právne záväzné pravidlá lobingu budú viesť k podstatnému zníženiu latentnej politickej korupcie a klientelizmu.

12.4.8 ZAVEDENIE TRANSPARENTNÝCH VÝBEROVÝCH KONANÍ

Budeme presadzovať zavedenie prísnych a transparentných výberových konaní na všetky zamestnanecké pozície v orgánoch verejnej moci, v spoločnostiach s majetkovou účasťou štátu, a tiež na všetky pozície v štatutárnych a dozorných orgánoch spoločností s majetkovou účasťou štátu. Zasadíme sa za to, aby sa raz a navždy ukončili hromadné personálne výmeny na uvedených pozíciách po každých parlamentných voľbách a dosadzovanie politicky spriaznených osôb na tieto pozície bez riadnych výberových konaní. Takáto forma politickej korupcie je pre demokratický a právny štát neprijateľná.

12.4.9 ZAVEDENIE MAXIMÁLNEJ TRANSPARENTNOSTI PRI VEREJNOM OBSTARÁVANÍ A PRIDEĽOVANÍ EUROFONDŮ

DEMOKRATICKÁ STRANA sa bude zasadzovať o také legislatívne úpravy, ktoré zavedú maximálnu transparentnosť, ale aj zefektívnenie verejného obstarávania (napr. zvýšením elektronizácie procesu verejného obstarávania) a prideľovania finančných prostriedkov z eurofondov tak, aby sa minimalizovali, resp. úplne vylúčili možnosti podvodného konania a obchádzania zákonných pravidiel. Spravíme všetko preto, aby sa s verejnými financiami, ktoré patria nám všetkým, narábalo zodpovedne.

13 5X4 PRÍLEŽITOSTÍ PRE REGIÓN Y SLOVENSKA – Michal Kravčík

ZODPOVEDNÍ ĽUDIA, SPOKOJNÉ KOMUNITY, PROSPERUJÚCE REGIÓN Y, MODERNÝ ŠTÁT

Regiónom prinavrátíme prirodzenú autoritu, posilníme im kompetencie i zodpovednosť za ich rozvoj. Zvýšime podiel miest v regiónoch na blahobyte. Presadíme, aby práca prišla za ľuďmi do regiónov a nie ľudia chodili za prácou.

Ponúkame Slovenským regiónom podporu lokálnej ekonomiky, aby muži i ženy pracovali a zveľaďovali svoje rodiská a neodchádzali za prácou stovky kilometrov, aby rodičia vychovávali svoje deti, aby rodiny žili v harmonických vzťahoch a nerozpadávali sa kvôli vzájomnému odcudzeniu i nedostatku peňazí.

Dáme tvorivým, pracovitým i čestným ľuďom príležitosť žiť svoj sen vo svojich rodiskách, aby regióny sa postupne pretvárali na destinácie zdravého a atraktívneho života, v ktorých prekypuje život, harmónia i spokojnosť občanov.

Presadíme, aby o využití verejných financií rozhodovali regióny nie ministerstva. Zbavíme starostov ponižujúcej „demižónovej metódy“ získavania finančných zdrojov na rozvoj svojich komunít.

Odľahčíme dopravné tepny o tisíce áut, ktoré týždenne premávajú naprieč Slovenskom za prácou. Ušetríme peniaze ľuďom a tiež znížime znečistenie ovzdušia i počtu havárií znížením prejazdov áut naprieč Slovenskom.

Podporíme rozvoj multisektorových partnerstiev medzi samosprávami, odborníkmi, podnikateľmi a občianskym sektorom, aby každý dobrý nápad, ktorý pomôže Slovensku lacnejšie, efektívnejšie a v prospech občanov dostal príležitosť. Toto je cesta pre **LEPŠIE a MODERNÉ SLOVENSKO** so zodpovednými ľuďmi, spokojnými komunitami, prosperujúcimi regiónmi a moderným štátom je nosný bod, ako posilňovať regionálnu politiku a dať ľuďom prácu:

13.1 ZDRAVÁ KLÍMA, ČISTÁ VODA

13.1.1 MODRÉ MESTÁ A OBCE

Demokratická strana presadí inovatívne riešenia obnovy zdravej klímy miest a obcí, aby sa v mestách a obciach na celom Slovensku zlepšila kvalita života, aby sme mali čistejší vzduch i aby sa nám a budúcim generáciám lepšie dýchalo. Taktiež, aby zásadným spôsobom klesol výskyt astmatických ochorení a chorôb dýchacích ciest, a aby sa mestá i obce nevysušovali a neprehrievali. Obyvatelia miest Slovenska ušetria milióny eur ročne, ktoré teraz platíme za odkanalizovanie dažďovej vody. Znížime náklady na čistenie odpadových vôd. Programom sa vytvorí **5 000** pracovných príležitostí.

13.1.2 ODSTRÁNIME EKOLOGICKÚ ZADLŽENOSŤ CELÉHO VIDIEKA

Podporíme riešenia, ktoré znížia investičné i prevádzkové náklady na čistenie odpadových vôd a zároveň podporíme produkciu biomasy prostredníctvom obecných a individuálnych koreňových alebo iných čističiek odpadových vôd. S tým súvisí podpora produkcie biomasy na energetické využitie v lokálnych energetických zdrojoch. Zároveň sa zníži tlak na nekontrolovaný výrub dreva v lesoch. Program vygeneruje viac ako **5 000** pracovných príležitostí pri realizácii a stovky pracovných príležitostí pri prevádzke koreňových čističiek.

13.1.3 RIEKY SLOVENSKA SÚ NAŠA SPOLOČNÁ BUDÚCNOSŤ

Zavedením komplexného integrovaného programu **RIEKY – SPOLOČNÁ BUDÚCNOSŤ** na celom Slovensku odstránime povodňové riziká, riziká zo sucha i ozdravíme klímu. Tým zabezpečíme permanentný dostatok vody pre ľudí, prírodu, potraviny i zdravú klímu. Programom vytvoríme **10 000** pracovných príležitostí.

Program trvalo udržateľne zabezpečí tisíce sekundových litrov vody pre ľudí, poľnohospodárske plodiny, prírodu i zdravú klímu na celom Slovensku i možný potenciálny zdroj pre export vody do zahraničia, ktorý zabezpečí príjmy pre naše obce a mestá. Tým sa ušetrí z verejných zdrojov stovky za viac ako 2 mld. € na budovaní nových vodných zdrojov. Tieto peniaze, ktoré vodohospodári plánujú využijeme na lepšie školstvo, zdravotníctvo i sociálnu starostlivosť

13.1.4 MODRÉ PARKY

Na doteraz vybudovaných nádržiach Slovenska podporíme vznik **MODRÝCH PARKOV**. Zastavíme transport komunálneho odpadu a sedimentov do vodných nádrží. Tým sa obnoví kvalita vôd a podporí sa infraštruktúra

cestovného ruchu a všetkým nádržiam sa prinavrátí zašlá sláva s vytvorením **5 000** pracovných príležitostí pri revitalizácii nádrží a stoviek pracovných príležitostí pri jej využívaní.

13.2 OBNOVA PRÍRODNÉHO, KULTÚRNEHO A HISTORICKÉHO DEDIČSTVA

13.2.1 OBNOVA HRADOV, KAŠTIELOV A INÝCH HISTORICKÝCH PAMIATOK

Zanedbaná infraštruktúra hradov ako unikátneho historického a kultúrneho dedičstva Slovenska potrebuje novú perspektívu. Podporíme obnovu hradov, kaštieľov a iných historických pamiatok s pečaťou spoločnej vízie pod názvom **V MINULOSTI JE NAŠA BUDÚCNOSŤ**. To vytvorí viac ako **5 000** pracovných príležitostí.

13.2.2 TATRY PRE ĽUDÍ

Jeden z našich najkrajších národných parkov, národný park Vysoké Tatry, je permanentne ohrozovaný živelnými pohromami a zaslúži si špeciálnu podporu od štátu i širokej verejnosti. Preto podporíme trvalo udržateľný rozvoj Vysokých Tatier programom **TATRY PRE ĽUDÍ**. Ten bude zameraný na rozvoj eko-inovatívnych riešení pri ochrane a obnove tatranskej prírody ako klenotu Karpatského prírodného dedičstva. Týmto programom sa v regióne Tatier vytvorí viac ako **1 000** pracovných príležitostí.

13.2.3 Regióny *BEZ* perspektívy

Je najvyšší čas obnoviť ekologické funkcie priemyslom poškodenej krajiny vo všetkých regiónoch (Strážske – Humenné, Jelšava – Lubeník, Krompachy – Rudňany), kde sa za niekoľko desaťročí napáchali najväčšie ekologické škody nielen na prírode, ale aj na ľuďoch. Revitalizačným programom sa vytvorí viac ako **3 000** pracovných príležitostí.

13.2.4 SLOVENSKÁ CYKLOMAGISTRÁLA

Iniciujeme vznik **SLOVENSKEJ CYKLOMAGISTRÁLY**, ktorá prepojí historické regióny Slovenska a ponúkne aktívnu formu oddychu a rekreácie s využitím kultúrneho, historického i prírodného dedičstva REGIÓNOV SLOVENSKA. Podľa možností bude. Za týmto účelom bude Program PROGRAM aktívne podporovať a spájať samosprávy s cieľom vytvárať lokálne pracovné príležitosti nielen v segmente služieb, ale aj v podpore umeleckých remeselných výrobkov – tie sa stanú súčasťou infraštruktúry Slovenského kultúrneho dedičstva. Týmto programom sa na Slovensku vytvorí viac ako **2 000** pracovných príležitostí.

13.3 ZDRAVÉ POTRAVINY, ZDRAVÍ ĽUDIA

13.3.1 SLOVENSKO – REGIÓNY VLASTNÝCH A ZDRAVÝCH POTRAVÍN

Podporíme zakladanie ekologických fariem vo všetkých kútoch Slovenska, aby sa Slovensko stalo v produkcii vlastných a ekologicky čistých a zdravých potravín lídrom v strednej Európe. Podpora zakladania rodinných a obecných agrofariem, vodných fariem a rybníkov, chovu včiel i obnovy úrodnosti pôdy vygeneruje približne **5 000** pracovných príležitostí.

13.3.2 EKOPOTRAVINÁRSTVO

Na celom Slovensku budeme intenzívne podporovať lokálne farmárske trhy rozložené tak, aby všetci obyvatelia mali rovnaký prístup ku kvalitným domácim produktom. Cieľom je podporovať zdravú výživu ako súčasť zdravého štýlu života. To vytvorí viac ako **5 000** pracovných príležitostí na celom Slovensku.

13.3.3 PODPORA A ROZVOJ KÚPEĽNÍCTVA

Slovensko je hydrogeologickým unikátom s množstvom termálnych i minerálnych vôd. Toto prírodné dedičstvo si treba nielen chrániť, ale aj v prospech rozvoja kraja zveľaďovať ako súčasť štýlu života a zdravia. Prioritou bude podpora obnovy zanedbaných kúpeľov na celom Slovensku. To vytvorí približne **5 000** pracovných príležitostí.

13.3.4 SLOVENSKO – VODNÝ RAJ EURÓPY

Obnovíme vodný režim všetkých regiónov, aby sme zastavili ich vysušovanie a devastáciu. Tým dáme STOP šíreniu púští v Strednej Európe, ozdravíme nielen prostredie a ekonomickú prosperitu, ale tiež znížime výskyt astmatických a alergických ochorení. Ukážeme Európe i svetu, ako komplexne riešiť klimatické zmeny s potrebami zdravej krajiny a vitálnej zdravej spoločnosti.

13.4 PODPORA LOKÁLNEJ EKONOMIKY

13.4.1 ROZVOJ LOKÁLNEJ EKONOMIKY

Budúcnosť regiónov Slovenska je v pracovitosti domácich ľudí a nie v zahraničných investíciách. Budeme podporovať slovenské startupy. Podporíme rodinné podnikanie a zakladanie malých rodinných podnikov vo všetkých kútoch Slovenska, ktoré budú založené na využívaní miestnych prírodných a technologických zdrojov i ľudskom potenciáli, aby aj okrajové regióny žili a nie živorili. Zo zahraničných investícií podporíme tie, ktoré budú mať prínos pre región a nebudú iba využívať dotácie a lacnú pracovnú silu. To vytvorí viac ako **10 000** pracovných príležitostí.

13.4.2 EURÓPSKY TECHNOLOGICKÝ VEĽTRH

Na podporu lokálnej ekonomiky s vysokou pridanou hodnotou, rozvoja inovatívnych produktov podporíme založenie **EURÓPSKEHO TECHNOLOGICKÉHO VEĽTRHU** s medzinárodnou pôsobnosťou. Ten bude prezentovať tvorivosť, inovatívnosť, originalitu i pracovitosť ľudí Slovenska. To vytvorí ďalšie pracovné príležitosti.

13.4.3 ROMAGENDA V 21. STOROČÍ

Zabezpečíme pracovné príležitosti na obnove poškodenej krajiny pre najchudobnejšie vrstvy obyvateľstva. Marginalizovaní obyvatelia Slovenska v chudobných regiónoch dostanú príležitosť zmysluplne pracovať na adekvátnej úrovni a nie teoretické vzdelávať na báze virtuálnej ekonomiky.

Príležitosť pre marginalizované skupiny je dať im možnosť pracovať na zmysluplných programoch, ktoré prinášajú viditeľný úžitok pre spoločnosť, vrátane ich začlenenie do aktívneho života. V každej obci, v ktorej sú marginalizované skupiny a ktorých starostovia a občania prejavia ochotu spolupracovať, vytvoríme podmienky pre vznik minimálne 10 pracovných príležitostí na obnove poškodenej krajiny, ako základného predpokladu prevencie pred povodňami, suchom a klimatickou zmenou. Takýmto spôsobom sa dá zabezpečiť práca viac ako **20 000** nezamestnaným Rómom. Zároveň vytvoríme podmienky na zlepšovanie podmienok vzdelania i bývania pre Rómov.

13.5 ROZVOJ ĽUDSKÉHO POTENCIÁLU

13.5.1 OTVORENÁ VEREJNÁ SAMOSPRÁVA

Budeme presadzovať zapájanie sa občanov do aktívnej správy vecí verejných hlasovaniami o využití časti prostriedkov určených pre ich obec/mesto/župa (participatívny rozpočet). Zabezpečíme zverejňovanie informácií o zámeroch a praktikách záujmových podnikateľských aj nepodnikateľských skupín v konfrontácii s názormi obhajujúcimi trvalú udržateľnosť zdravej krajiny a zdravia občanov.

13.5.2 OTVORENÁ ŠKOLA

Vhodným vzdelávaním na školách budeme podporovať generáciu mladých ľudí k aktívnemu vzťahu k verejnému a komunitnému životu, k tvorbe, invencii a zodpovednosti za svoju rodinu, komunitu, mesto i región. Tiež k ochote plnohodnotne rozvíjať, chrániť i využívať svoje prírodné, kultúrne i historické dedičstvo a viesť plnohodnotný rodinný život. Školám prinavrátíme aktívny spoločenský život v komunikácii s rodičmi i seniormi. Cieľom je zvýšiť kultúru vzťahu k svojmu okoliu a prostrediu. Kultúrni a vzdelaní ľudia sa dokážu trvale starať o svoju krajinu.

13.5.3 OTVORENÁ SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ

Podporíme zapojenie sa sociálne izolovaných chudobných ľudí do aktívneho spoločenského života. Podporíme zamestnávanie sociálne znevýhodnených ľudí. Podporíme spolkovú činnosť a rozvíjanie tolerantných sociálnych vzťahov po celom Slovensku.

13.5.4 OTVORENÁ KULTÚRA

Rôznorodosť, neopakovateľnosť štýlu života, stravovania, obliekania, bývania, slova i písma neoddeliteľne patrí k Slovensku. Vysychanie tohto kultúrneho prameňa nie len zastavíme, ale aj obnovíme:

- ✓ podporou miest a obcí, ktoré budú viac tvoriť a menej troviť,
- ✓ podporou spoločensky otvorených, tolerantných a solidárnych ľudí zodpovedných za svoje sociálne, kultúrne, environmentálne i ekonomické prostredie,
- ✓ vytváraním atmosféry v komunitách, že poctivá práca je cnosť,
- ✓ podporou prirodzených regiónov Slovenska – tým im dáme punc originality a kultúrnej zrelosti, kde tolerancia, aktívne a zodpovedné spolužitie všetkých národností, etnických a vekových skupín prinesú novú kvalitu v spolunažívaní.

Program **5X4 PRÍLEŽITOSTÍ PRE REGIÓN Y SLOVENSKA** je ponukou pre spokojných ľudí v regiónoch, aby si obhájili vlastnú dôstojnosť obnovou vlastnej dedovizne pre seba i budúce generácie.

Demokratická strana verí, že ak má tento PROGRAM hodnotu, ľudia si ho obhájajú pred sebou samými, svojimi priateľmi, známymi i neznámymi ľuďmi. Nech nás na tejto ceste sprevádza pokora a odhodlanie prinášať novú politickú kultúru, radosť zo života, toleranciu, solidaritu i vzájomné porozumenie pre náš spoločný život na prosperujúcom a zdravom Slovensku.

Toto je pozvánka Democratickej strany všetkým ľuďom dobrej vôle, pracovitosti, čestnosti, spravodlivosti i húževnatosti rozvíjať moderný štát, v ktorom vládne poctivosť, pracovitosť i tvorivosť a kde žijú ľudia s poctivými úmyslami. Poďte ľudia pracovať na našej budúcnosti, aby sme žili svoj sen i dali našim deťom perspektívu bezpečného domova.

14 ZAHRANIČNÁ POLITIKA SR – Selim Hikmet

14.1 DÔLEŽITOSŤ ČLENSTVA SR V MEDZINÁRODNÝCH ZOSKUPENIACH

Je samozrejmosťou byť a zostať súčasťou medzinárodných zoskupení regionálneho, či svetového formátu, ako V4, EÚ, NATO, OECD a všetkých ďalších organizácií a pridružených sekcií z nich vyplývajúcich, z hľadiska existencie, popri zachovaní národnej identity.

Demokratická strana využije všetky nástroje zahraničnej politiky na získanie vplyvu Slovenska na kvalitu medzinárodnej bezpečnostnej politiky. Napriek tomu, že Slovensko je malým hráčom na svetovom poli, jeho nástroje môžu byť uplatňované predovšetkým v spolupráci s krajinami V4, musia byť však efektívne využité všetky dostupné zdroje.

Na zahraničnú politiku je potrebné sa zamerať z geopolitického hľadiska. Treba ju rozdeliť na to, čo nám je najbližšie a teda týka sa nás priamo – naše členstvo v Európskych štruktúrach a práva a povinnosti z neho vyplývajúce a na geograficky vzdialenejšie problematiky, ako dodržiavanie ľudských práv vo vzdialenejších častiach sveta, klimatické zmeny, obchodné vojny, ozbrojené konflikty, napätie medzi krajinami, migrácia,... Zdanlivo sú tieto problémy Slovensku vzdialené, voličov veľmi nezaujímajú a informácie o nich vyvolávajú v slovenskom národe skôr pocity ľútosti a spolupatričnosti, než reálne pokusy o nápravu sveta. Napriek tomu, našim členstvom v medzinárodných organizáciách svetového formátu ako OSN, či NATO a ich pridruženým inštitúciám, máme možnosť zúčastňovať sa na rozhodovacích procesoch. O tomto budeme slovenský národ lepšie informovať, pokúsime sa priblížiť situáciu, možnosti a taktiež už existujúce pokroky Slovenska v tejto sfére, napríklad aj informovaním o dosiahnutých úspechoch slovenských diplomatov vo svete, ich menovanie do medzinárodne významných pozícií, a podobne.

Postoj Slovenska musí byť jasný či už vo vzťahu k európskym štruktúram, alebo vo vzťahu k problémom, ktoré hýbu celým svetom. Demokratická strana formuje tieto názory nasledovne:

Z krajín V4 má Slovensko podľa prieskumov najväčší problém v rozdielnosti názorov obyvateľstva, kam by malo patriť. Vyhranené názory o tom, či sa prikloniť k západu, alebo k východu vedú k situácii, že spomedzi krajín V4 sme jediní s týmto názorovým problémom, zatiaľ čo ostatní členovia V4, Maďarsko, Česko aj Poľsko majú v tejto otázke jasno a bez problémov hlásajú, že chcú patriť do Európy a prikláňajú sa k západu. Euroskepticizmus a z neho vyplývajúce protieurópske nálady sú však tiež len vyústením napätej politickej situácie na Slovensku. Slovenský volič si zjavne uvedomuje svoju príslušnosť k európskym záležitostiam, čo v ňom treba podporiť. Rovnako dôležitý je aj boj proti extrémistom, ktorí zas v obyvateľstve tento trend podporujú, dokonca aj vystúpenie z Európskej Únie. Demokratická strana podporuje silnú a jednotnú Európu. Je nutné sa zamerať s rovnakou dôležitosťou aj na iné ako regionálne záujmy, je nutné vidieť Slovensko v štruktúrach, do ktorých patrí. Od národných záujmov za súčasného udržania hodnôt právneho štátu, cez upevnenie regionálnych vzťahov v rámci V4, až po európsku integráciu.

Budeme súčasťou vysokošpecializovanej armády ozbrojených síl NATO. Na dosiahnutie efektivity využijeme zdieľanie systémov a spoluprácu. Naše

priority: ochrana suverenity vzdušného priestoru, ochrana strategických objektov proti teroristickým hrozbám, schopnosť globálneho nasadenia vybraných jednotiek v rámci koalických síl, kybernetická bezpečnosť dátových zdrojov, zvyšovanie odolnosti občanov voči hrozbám hybridnej vojny, schopnosť zásahov pri lokálnych hrozbách a prírodných katastrofách.

14.2 EFEKTÍVNA DIPLOMACIA

Budeme dbať o to, že diplomatické riešenia musia mať vo svojich radoch zástupcov, ktorí sú odborníci, pozície majú odôvodnené, nie získané na základe príslušnosti - ekonomický úsek, diplomatické minimum, kariérny rast, pravidelné kontroly kvality diplomacie na slovenských zastupiteľských úradoch vo svete, osveta o práci diplomatov v domácich podmienkach,.. Na meranie efektívnosti práce diplomacie treba mať stanovené jasné kritériá, pričom Demokratická strana vie takýto systém kritérií poskytnúť.

Zasadíme sa o optimalizáciu siete diplomatických zastúpení SR a o ich posilnenie čo sa týka presadzovania spoločných záujmov – jasné stanovenie kritérií a nástrojov na kontrolu ich dodržiavania a efektívnosti. Budeme riešiť prioritu ekonomickej diplomacie

14.3 SILNÉ SLOVENSKO

Za pomoci diplomacie pretvoríme obraz Slovenska v medzinárodnom meradle od základu – budeme pracovať na zjednotení vystupovania a rétoriky hlavných predstaviteľov slovenskej politickej scény smerom von. Povýšenie schopností, možností a zdrojov, ktorými Slovensko disponuje na maximálnu možnú úroveň bude odrazom schopnosti Slovenska ako moderného európskeho štátu v rámci jeho jednotnej prezentácie v zahraničí.

Politická a inštitucionálna reforma štátu podľa Demokratickej strany nie je samoúčelná, ale určená hlavne nato, aby ľudia na ktorejkoľvek úrovni dostávali príležitosť rozvíjať také ekonomické činnosti, ktoré sú v záujme potreby chrániť prírodné, kultúrne i historické dedičstvo Slovenska na všetkých úrovniach krajiny.

Získaním dôvery Demokratická strana využije pracovitosť, tvorivosť a poctivosť občanov Slovenska pre trvalo udržateľný rozvoj štátu a pre bezpečnosť všetkých občanov Slovenska bez náboženskej, etnickej, ideologickej a kultúrnej neznášanlivosti.

14.4 ZAHRANIČNÝ OBCHOD

Podporíme podnikateľské zámery smerom do zahraničia – pomoc malým aj veľkým podnikateľským subjektom zo Slovenska presadiť sa na zahraničných trhoch nielen vo vyspelých krajinách, ale aj v krajinách, ktoré potrebujú obnovu, či rozvoj. Slovensko môže byť silnou značkou, o ktorej bude svet vedieť ako o kvalitnom produkte z moderného prostredia, ktorý sa vie prezentovať, predávať a stojí si za svojou kvalitou a dobrou povestou. Zasadíme sa o systém selektívnej podpory zahraničných investícií, predovšetkým tých národohospodársky prospešných, integrácia funkcií SARIO.

14.5 ROZVOJOVÁ POMOC

Zameriame sa na efektivitu rozvojovej pomoci SR v rizikových regiónoch na bilaterálnej aj multilaterálnej úrovni (vzdelávanie, pracovné príležitosti, odmeňovanie, zahraničný obchod, obnova a využívanie prírodných zdrojov, spolupráca v regióne, udržiavanie mieru, dodržiavanie ľudských práv...).

Ponúkneme chudobnejším regiónom sveta rozvojové programy transferom vedomostí a technologických riešení zo Slovenska, ktoré umožnia v menej rozvinutých regiónoch sveta poskytovanie vzdelania, obnovu zdrojov, vodného hospodárstva, minimalizáciu nedostatku základných životných potrieb (rastlinná výroba), podpora sebestačnosti vo využiteľných zdrojoch (voda...).

ZÁVER

Milí občania,

ak ste sa dostali až sem, radi by sme sa vám poďakovali za záujem a trpezlivosť. Je to pre nás pocta a dôkaz, že program Demokratickej strany zaujal.

Teraz poznáte naše úmysly i našich odborných garantov. Poznáte naše predstavy o tom, čo treba po voľbách spraviť, aby nám problémy neprerástali cez hlavu.

Ruku na srdce, priatelia, je najvyšší čas problémy riešiť, a nie ich hromadiť a vytvárať nové.

Nechceme si ani predstaviť, ako by naša krajina vyzerala, aká by bola životná úroveň občanov, keby voľby vyhrali sily, čo sú dnes pri moci. Bolo by to veľmi-veľmi zlé.

Demokratická strana má dlhú históriu. Naši členovia kedysi bojovali v Slovenskom národnom povstaní proti nacistom i dvakrát proti komunistom - v pohnutých povojnových rokoch a neskôr v Nežnej revolúcii. Vždy za slobodu a spravodlivosť. Vždy za slušnosť, za slušných ľudí.

Ak dnes hovoríme, že hrozba prehlbovania úpadku robí z blížiacich sa februárových volieb voľby zlomové, hovorí za nás skúsenosť i dobré poznanie každodennej reality.

Nedovoľme silám úpadku, korupcie a nezaslúžených privilégií vyhrať. Osud Slovenska je v našich rukách.

Milí občania, voľte Demokratickú stranu v zlomových voľbách 2020. S Demokratickou stranou sa vracia do našej ťažko skúšanej, ale milovanej vlasti slušnosť.